ค
780.9593
ค199ศ

ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องของ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

ปริญญานิพนธ์

ของ

อนุรักษ์ บุญพยนต์

2553
14 มิถุนายน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

S 373918

ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องของ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

บทคัดย่อ

ของ

อนุรักษ์ บุญพยนต์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา

พฤษภาคม 2553

อนุรักษ์ บุญพยนต์. (2553). **ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องของ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์, รองศาสตราจารย์ ดร. มานพ วิสุทธิแพทย์.

จุดมุ่งหมายในการศึกษาวิจัยเพื่อรวบรวมประวัติ ผลงาน และองค์ความรู้ในการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เนื่องจากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เป็นศิลปินผู้มีความเชี่ยวชาญท่านหนึ่ง ในสำนักการสังคีตกรมศิลปากรทั้งยังเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการขับร้องและเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้รับข้องเพลงไทยได้อย่างไพเราะจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา (Ethnomusicology)

ผลจากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยพบว่า

1. ศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์พบว่า ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2482 จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา พ.ศ. 2508 เข้ารับราชการครูที่โรงเรียนสายปัญญา และ พ.ศ. 2522 โอนย้ายมาปฏิบัติราชการ ตำแหน่งคีตศิลปิน ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร เกษียณอายุราชการ ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ชำนาญการทางด้านคีตศิลป์ไทย ประจำแผนกดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ปัจจุบันครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์อยู่บ้านเลขที่ 34/9 หมู่ 14 ถนนเลี่ยงคลองภาษีเจริญฝั่งใต้ ซอยหมวกน้อยอุทิศ เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ พบว่าครูดวงเนตรได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ขับร้องเพลงไทยดังนี้ 1. โสตประสาททางการฟังเสียง 2.สติปัญญาและความจำเป็นเลิศ 3. คุณภาพเสียงที่ดี 4. มารยาทและบุคลิกภาพเรียบร้อย 5. ลักษณะนิสัยสุภาพใฝ่รู้ จากการศึกษาพบเทคนิคในการขับร้องดังนี้ ผันคำ ผันเอื้อน กระทบหรือกระทบเอื้อน กระทบคำ หางเสียงครั่น สะดุดเสียง ขยี้ลูกคอ ไถเสียง เหน่อ ห้อยเสียง เหินเสียง สะบัดเสียง เกลือกลูกคอ

A STUDY OF SINGING TECHNIQUES AND METHODS OF KRU DUANGNET DURIYABHAN

AN ABSTRACT

BY

ANURAK BOONPAYON

Presented in Partial Fulfillment of the Requirement for the

Master of Fine Arts Degree in Ethnomusicology

at Srinakharinwirot University

May 2010

Anurak Boonpayon. (2010). **A Study of Singing Techniques and Methods of Kru Duangnet Duriyabhan.** Master thesis, M.F.A. (Ethnomusicology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof. Kanchana Intarasunanont, Assoc.Prof. Dr.Manop Wisuttipat.

The purposes of this research were to collect biographies, works, and the body of knowledge in singing techniques and methods of Kru Duangnet Duriyabhan. This was due to her being an expert artist in the Office of Performing Art, the Fine Arts Department. In addition, she is experienced in singing and accepted as a singer who can sing Thai song very nicely. This was a qualitative research in the field of ethnomusicology.

The research findings revealed as follow.

1. The studying of biographies and works of Kru Duangnet Duriyabhan revealed that she was born on 23 July B.E. 2482 (A.D.1939). She earned Bachelor of Education (B.Ed.) degree from Suan Sunandha Teachers' College in B.E 2508 (A.D. 1965) and started work as a government officer teacher at Saipanya School; transferred to the music artist position in the Office of Performing Art, the Fine Arts Department until retirement. At present, she holds the position of Thai Music expert in the Thai Music Section, the Office of Performing Art, the Fine Arts Department. She is living at 34/9 Moo 14, Thanon Liap Khlong Phasi Charoen Fang Tai, Soi Muagnoi-uthit, Khet Nong-Kham, Bangkok.

2. The studying of techniques and methods in singing Thai songs according to Kru Duangnet Duriyabhan's styles revealed the required qualifications of Thai song singers as follow. 1. Sense of hearing. 2. Excellent intelligence and memory. 3. Good quality voice. 5. Polite and love of learning habit. The study found the following singing techniques: word inflection, drawing out the note, striking or impact of drawing out the note, striking word, tone of voice, shivering voice, stopping voice, coloratura voice, pushing the voice, discordant voice, hanging voice, lifting voice, melodious voice, and neck coloratura.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องของ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

ของ
นายอนุรักษ์ บุญพยนต์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่ 17 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า
..... ประธาน
(อาจารย์ ดร.ชนิดา ตังเดชะหิรัญ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบรูณ์ได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ กาญจนา อินทรสุนานนท์ ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจแก้ไขปริญญานิพนธ์ฉบับนี้จนเสร็จสมบรูณ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ชนิดา ตังเดชะหิรัญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม ซึ่งได้กรุณาแนะนำผู้วิจัยให้มีความเข้าใจในการทำวิจัยครั้งนี้มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในเรื่องต่างๆ ในการทำการวิจัยในครั้งนี้ และประสิทธิ์ประสาทวิชาการขับร้องให้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ พ่อแม่และครอบครัว ที่เป็นกำลังสำคัญช่วยเหลือในการทำปริญญานิพนธ์ และช่วยให้คำปรึกษาผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์ เขียนทองกุล ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้ให้ข้อมูลและคำปรึกษาในการศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณอาจารย์ภาณุภัค โมกขศักดิ์ ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษาและเอื้อเฟื้อข้อมูลในการทำวิจัย ช่วยเหลือเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณเพื่อนร่วมงานและเพื่อนนิสิตปริญญาโทร่วมรุ่น ที่ให้กำลังใจในการศึกษาวิจัย

ท้ายที่สุดนี้ คุณประโยชน์ที่ได้จากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่บิดามารดาบูรพาจารย์ที่ได้ประสิทธ์ประสาทความรู้ในแขนงต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำปริญญานิพนธ์นี้ทุกท่าน

อนุรักษ์ บุญพยนต์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการค้นคว้าวิจัย	2
	ความสำคัญของการค้นคว้าวิจัย	2
	ขอบเขตของการค้นคว้าวิจัย	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
	ข้อตกลงเบื้องต้น	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
2	เอกสารที่เกี่ยวกับการค้นคว้าวิจัย	6
	เอกสารตำราวิชาการ บทความ และวารสาร	6
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
3	วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า	32
	ขั้นศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล	32
	ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม	32
	ขั้นเรียบเรียงข้อมูล	33
	ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล	33
	ขั้นสรุปข้อมูล	33
4	การวิเคราะห์ข้อมูล	34
	ชีวประวัติครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์	35
	ประวัติส่วนตัว	35
	ประวิติการทำงาน	44

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ หน้า

4 (ต่อ)

ประวัติทางด้านการขับร้อง 45

ผลงานด้านการขับร้องขับร้อง 51

รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ 60

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ 62

หลักการขับร้องเบื้องต้นเกี่ยวกับการขับร้อง 62

ความหมายของคำว่า "คีตศิลป์ไทย" 62

คุณสมบัติของผู้ขับร้องเพลงไทย 63

การเอื้อน 64

การต่อเพลง 65

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นพื้นฐาน 66

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ 71

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย) 89

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับพิเศษ 101

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทเพลงขั้นสูง 109

เทคนิคการขับร้องที่พบจากการศึกษา

ผันคำ 116

ผันเอื้อน 136

กระทบ 154

กระทบคำ 171

หางเสียง 173

ครัน 177

สะดุดเสียง 180

ขยี้ลูกคอ 183

ไถเสียง 185

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
เหน่อ	86
ห้อยเสียง	89
เหินเสียง	89
สะบัดเสียง	191
เกลือกลูกคอ	194
ศัพท์ในการขับร้องที่พบจากการศึกษา	
ลูกตลาด	195
ลูกเท่า	197
ลอยจังหวะ	200
ร้องท้าว	201
ควญ	203
ทางลง	205
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	211
ชีวประวัติและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์	211
เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์	213
ข้อเสนอแนะ	224
บรรณานุกรม	225
ภาคผนวก	229
ภาคผนวก ก	230
ภาคผนวก ข	248
ประวัติย่อผู้วิจัย	251

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ 35

2 ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ 36

3 ครูแช่มช้อย ดุริยพันธุ์ 36

4 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เมื่ออายุ 16 ปี 37

5 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร 37

6 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ปัจจุบัน 38

7 นายสุพจน์ โตสง่า 38

8 นายขุนอิน (ชื่อเดิม ณรงค์ฤทธิ์) โตสง่า 39

9 นายชัยยุทธ์ โตสง่า(ตีระนาดเอก) 39

10 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ขณะอยู่ที่บ้านพัก 41

11 ป้ายบอกเส้นทางไปเลียบคลองภาษีเจริญ 42

12 รถประจำทางสาย 7 42

13 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ปฏิบัติหน้าที่ขับร้องให้กับวงดนตรีไทยกรมศิลปากร 44

14 นักร้องของกรมศิลปากรปัจจุบัน 44

15 บรรยายความรู้ด้านคีตศิลป์ไทย 44

16 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ขับร้องเพลงไทยสากลและเพลงสากล 46

17 ครูรัตนา(ชม) รุ่งเรือง 46

18 ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต 47

19 ครูสุดา(เชื่อม) เขียววิจิตร 47

20 ครูฉวีวรรณ เปลี่ยนทันผล 48

21 ครูจันทนา พิจิตรคุรุการ 49

22 ครูชื้น สกุลแก้ว 50

ภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ หน้า

23 ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน 50

24 ขับร้องเพลงหุ่นกระบอกให้ครูชื้น สกุลแก้วเชิด 51

25 ร่วมขับร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอก
ในงานสวดพระอภิธรรมศพครูชื้น สกุลแก้ว 51

26 เผยแพร่วัฒนธรรมในต่างประเทศ 52

27 ลูกศิษย์ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา 53

28 งานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี 53

29 เข้าเฝ้าในงานวิศิษฏศิลปินปี่นสยาม 55

30 งานวิศิษฏศิลปินปี่นสยาม 55

31 กรรมการสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการกรมศิลปากร 56

32 กรรมการตัดสินดนตรีไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 56

33 การสาธิตการขับร้องเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก 56

34 คณะบรรณาธิการให้ข้อมูลในการบัญญัติศัพท์
และจัดทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย 57

35 ถ่ายทอดและให้ความรู้กับศิลปินของกรมศิลปากร 57

36 ปฏิบัติหน้าที่เป็นศิลปินของกรมศิลปากรจนถึงปัจจุบัน 58

37 คณะหุ่นกระบอก ชูเชิดชำนาญศิลป์ อัมพวา สมุทรสงคราม 59

38 คณะหุ่นกระบอกสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง 59

39 รับพระราชทานของที่ระลึกจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ 61

40 รับพระราชทานเข็มที่ระลึกชนะเลิศใน
งานประชันปี่พาทย์งานเปิดมหาวิทยาลัยมหิดล 61

41 รับประทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระองค์เจ้าโสมสวลีฯ 62

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

มนุษย์ได้สร้าง “ดนตรี” ขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานทางจิตใจหลายๆประการ ไม่ว่าจะเป็น เพื่อความบันเทิง หรือเพื่อประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อ ซึ่งจะเกิดขึ้นและแตกต่างกันในแต่ละสังคมโดยจะถูกถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยดนตรีนั้นจะเกี่ยวเนื่องกับวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคมดังกล่าวอย่างลงตัวตามที่ได้ถูกวางรากฐานไว้ควบคู่กับระยะเวลาที่ขัดเกลาและปรับเปลี่ยนให้เกิดความเหมาะสมเพื่อความอยู่รอด

ทั้งนี้ดนตรีเป็นเรื่องของเสียงที่อาศัยโสตประสาทเป็นเครื่องรับรู้และแปลความหมายโดยอาศัยวิธีจินตนาการ หรือความคิดอันละเอียดอ่อนเป็นอย่างยิ่ง และเสียงที่ได้ยินนั้นอาจมีความหมายหรือไม่มีก็ได้ ดุจเดียวกับภาษาพูดซึ่งในการตีความหมายอาจจะแตกต่างไปตามแต่ความคิดของแต่ละคนหรือรับรู้ไปแต่ละอารมณ์ก็ได้ ซึ่งทั้งนี้เป็นการรับรู้ทางจิตวิทยา จากธรรมชาติที่ทำให้เกิดเสียงเช่นนี้ นักดนตรีสามารถที่จะปรับเสียงที่มีความถี่ของเสียงให้เป็นภาษาดนตรีและให้เหมาะกับเครื่องของตน (สงัด ภูเขาทอง. 2539: 9)

มนุษย์ได้นำเอาคุณค่าของดนตรีมาใช้ประโยชน์มากมายทั้งในด้านการสร้างความเพลิดเพลินบันเทิงใจ และด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ จึงมีการจัดพิธีกรรมต่างๆขึ้นโดยมีดนตรีเป็นส่วนประกอบเช่น การเซ่นไหว้ การบวงสรวง การสู่ขวัญ เป็นต้น เห็นได้ว่าดนตรีมีคุณค่าต่อวิถีชีวิต การดำรงชีวิตของมนุษย์หลายอย่าง จากคุณค่าของดนตรีที่สามารถใช้สนองความต้องการของมนุษย์ได้ดังกล่าว มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาจึงมีดนตรีเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตตามวิถีทางของตนเอง อันเป็นสาเหตุทำให้ดนตรีของท้องถิ่นแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะและมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อม และความคิดสร้างสรรค์ของชาวบ้าน (สุกิจ พลประถม. 2538: 1)

ดนตรีเป็นสิ่งที่เกิดควบคู่มากับชีวิตมนุษย์ เพราะดนตรีคือเสียงซึ่งเป็นภาวะแวดล้อมอย่างหนึ่งของมนุษย์ เสียงเป็นสิ่งกระตุ้นจิตใต้สำนึกของมนุษย์ให้คอยสำเหนียกเพื่อสดับตรับฟัง และพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาสนองหรือตอบโต้ได้ทันที ดังนั้นการรับฟังเสียงของมนุษย์จึงเป็นอัตโนมัติ ซึ่งบังเกิดขึ้นได้จากการรับรู้และฝึกฝนทั้งโดยทางธรรมชาติและทางปฏิบัติ เสียงเพลงนั้นมาจากเสียงเครื่องดนตรีที่ประดิษฐ์ขึ้นก็ตาม แต่ก็เป็นเสียงแทนธรรมชาติด้วย เสียงเครื่องดนตรีจึงเลียนเสียงธรรมชาติ ทั้งจากเสียงของมนุษย์และเสียงจากสิ่งแวดล้อมทั่วไป แต่เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีองค์ประกอบหลายอย่าง มีหนัก เบา ทุ้ม แหลม พร่า แผด และมีจังหวะช่วงต่าง นอกจากนั้น ก็ยังสามารถแสดงสำเนียงของชาติแต่ละภาษาได้อีกด้วย ซึ่งในที่สุดดนตรีก็กลายเป็นสิ่งสร้างวัฒนธรรมและแสดงถึงอารยธรรมของมนุษยชาติ เป็นสิ่งแสดงถึงความเชื่อถือและระเบียบประเพณีอีกด้วย (เรณู โกศินานนท์. 2545: 58)

คำว่า "ศิลปินเพลง" เป็นคำสมัยใหม่ที่กำหนดไว้สำหรับผู้ที่ได้ใช้ความรู้ ความสามารถในด้านการดนตรีจนเป็นที่เกิดประโยชน์แก่สังคม ผู้นั้นอาจจะเป็นนักแต่งเพลง นักร้อง นักดนตรี ผู้บรรเลง นักแยกเสียงประสาน นักแต่งบทร้องเพลง ไปจนถึงนักจัดรายการเพลงก็เป็นศิลปินได้ เป็นที่น่าเสียดายว่า เราไม่เคยบันทึกประวัตินักดนตรี นักร้อง และนักแต่งเพลงไทยกันมาเลยตั้งแต่สมัยอยุธยา เพิ่งจะมาเริ่มบันทึกประวัติกันไม่นานมานี้ (พูนพิศ อมาตยกุล. 2529: 106)

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นศิลปินในด้านคีตศิลป์ไทยของแผนกกองการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ และนอกจากบิดาและมารดาแล้วคนในครอบครัวก็ยังเป็นนักร้องและนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงแทบทุกท่านกล่าวได้ว่าเป็นบ้านดนตรีที่มีชื่อเสียงโดยเฉพาะการขับร้อง ที่สืบทอดวิชาทางด้านคีตศิลป์ชั้นสูงในสายของพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน) อันเป็นเป็นที่ยอมรับของคนในแวดวงดนตรีไทยทั้งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (วิศิษฏศิลปินปิ่นสยาม การแสดงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยโดยครูสตรีอาวุโส. 2549: 32)

ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญในจุดนี้ จึงเลือกที่จะศึกษาในเรื่องชีวประวัติและเทคนิควิธีการขับร้องเพลงไทย ของท่าน เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น และเพื่อให้คนรุ่นหลังได้ทราบถึงชีวประวัติของบุคคลที่มีความสำคัญของวงการดนตรีไทยพร้อมทั้งเทคนิควิธีการขับร้องเพลงไทย ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการดนตรีไทยและคีตศิลป์ไทยและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าทางด้านวิชาการ และเผยแพร่เป็นความรู้สำหรับผู้ที่มีความสนใจและศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์
2. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

ความสำคัญของการค้นคว้าวิจัย

การศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูดนตรีไทยที่ความสามารถนั้นทำให้ได้ทราบถึงที่มาแห่งความรู้และเกียรติคุณอันส่งผลให้นักดนตรีท่านดังกล่าวโดดเด่น เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของนักดนตรีในรุ่นหลัง โดยการศึกษาได้ศึกษาในตัวบุคคลของครูดนตรีไทยที่มีความสามารถในการขับร้องซึ่งนอกเหนือจากชีวประวัติและผลงานอันเป็นที่ประจักษ์แล้วยังได้ศึกษาถึงเทคนิควิธีการขับร้องเพลงไทยตั้งแต่ระดับเบื้องต้นและเพลงไทยในประเภทต่างๆ ที่มีกลวิธีที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท ซึ่งเป็นทั้งองค์ความรู้เดิมคือที่ครูได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมาและองค์ความรู้ใหม่ที่ครูได้คิดประดิษฐ์หรือพัฒนาขึ้นให้สามารถดำรงอยู่คู่กับยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังนำเอางานวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยเดิม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติส่วนตัวและประวัติทางด้านการขับร้องเพลงไทยรวมไปจนถึงผลงานทางด้านการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2. ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเฉพาะที่ได้จากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เท่านั้น

3. การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ จะศึกษาจากบทเพลงต่างๆ โดยจำแนกตามลักษณะของจังหวะหน้าทับที่ใช้ในเพลงและเพลงที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์แนะนำเพิ่มเติมดังนี้

เทคนิคและวิธีการขับร้องขั้นพื้นฐานใช้เพลงแขกบรเทศ เถา ในการศึกษาวิจัย

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ โดยใช้เพลงแขกมอญ เถา ในการศึกษาวิจัย

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ (ทยอย) โดยใช้เพลงทอยใน เถา ในการศึกษาวิจัย

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยใช้เพลงหุ่นกระบอก ในการศึกษาวิจัย

เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นสูงโดยใช้เพลงพญาโศก 3 ชั้น ในการศึกษาวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาประวัติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับครูดนตรีไทยจะได้รับประโยชน์หลายด้านจากบริบทดังนี้

1. ได้ทราบถึงชีวประวัติของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญท่านหนึ่งในวงการดนตรีไทยเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติแก่นักดนตรีไทยและนักร้องเพลงไทยรุ่นหลัง

2. ทำให้ทราบถึงวิธีการขับร้องเพลงไทย ทำเนียม อันเป็นวิธีการยึดถือปฏิบัติตามรูปแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

3. สามารถนำผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาคีตศิลป์ไทย

4. เป็นการบันทึกหลักฐานทางการศึกษาทางด้านวิชาคีตศิลป์ไทยให้เป็นเอกสารทางวิชาการเพื่อประโยชน์ในการศึกษาศิลปะแขนงนี้ทั้งยังรักษามิให้สูญหายไปตามกาลเวลาและเฉพาะตัวบุคคล

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ศึกษาเฉพาะข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2. ชื่อเรียกและคำอธิบายเทคนิควิธีการต่างๆ ที่พบจากการศึกษา ผู้วิจัยเรียกตามคำให้สัมภาษณ์ของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

3. การบันทึกโน้ตในส่วนการวิเคราะห์ จะบันทึกด้วยโน้ตอักษรไทย ซึ่งตัวอักษรที่ใช้เป็นเพียงสัญลักษณ์แทนเสียงเท่านั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชีวประวัติ หมายถึง ประวัติส่วนตัวตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบันรวมถึงประวัติของการศึกษาโดยในการวิจัยครั้งนี้จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 อย่าง คือ การศึกษาในภาคสามัญและการศึกษาการขับร้องเพลงไทย

ทาง หมายถึง ลักษณะเฉพาะในการขับร้องเพลงไทยโดยศึกษาและสืบทอดกันมาจนเป็นระเบียบแบบแผน และเป็นเทคนิคและวิธีการขับร้องที่เป็นแบบฉบับของแต่ละบุคคล

สาย หมายถึง การสืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ในทางดนตรีหมายถึงการสืบทอดมาจากบ้านหรือสำนักทางดนตรี

ต่อ หมายถึง การถ่ายถอดความทางด้านดนตรีของครูให้กับลูกศิษย์

เพลงทยอย หมายถึง เพลงที่ใช้จังหวะหน้าทับสองไม้ในการตีควบคุมจังหวะ

เพลงใหญ่ หมายถึง เพลงที่มีความยาวหลายอัตราจังหวะหน้าทับ

เพลงหุ่น หมายถึง เพลงหุ่นกระบอกที่ใช้ร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอกโดยมีเครื่องดนตรีคือซออู้ใช้ดำเนินทำนองควบคู่ไปกับการขับร้องซึ่งเป็นคนละเพลงกับเพลง สังขารา

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

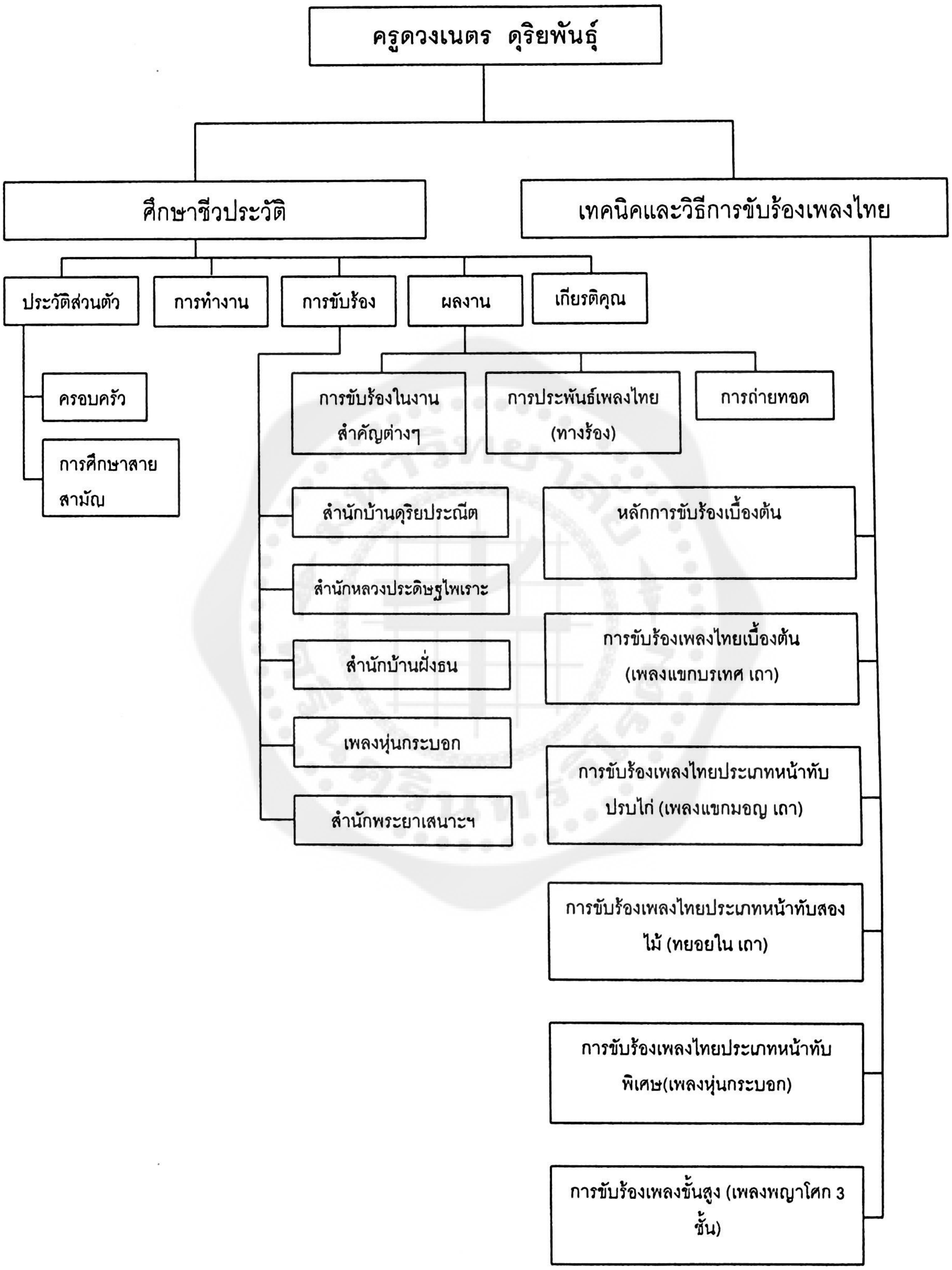

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาชีวประวัติและผลงาน ตลอดจนเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เพื่อเป็นตัวอย่างถึงการดำรงชีวิตของบุคคลผู้ซึ่งมีความสามารถทางด้านดนตรีไทยในแขนงของการขับร้องท่านหนึ่ง รวมไปจนถึงเทคนิคและวิธีการร้องที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้รับถ่ายทอดมาจากโบราณจารย์และที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้คิดค้นขึ้นมา โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าทางด้านมานุษยดุริยางควิทยา ซึ่งจะทำการบรรยายผลการวิจัยครั้งนี้ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อผู้ที่สนใจได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิชาการด้านดนตรีและนำมาปรับใช้ในการเรียนการสอนทางดนตรีไทย ทั้งยังเป็นการบันทึกข้อมูลต่างๆ ไว้เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการอันเป็นประโยชน์

การวิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยอันมีเนื้อหาเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับงานวิจัยที่ได้ศึกษา ซึ่งจะขอนำเสนอเอกสารและงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. เอกสารและตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง

คำว่า ดนตรี นั้นมีนักวิชาการผู้กล่าวถึงความหมายไว้ในเอกสารและตำราทางวิชาการซึ่งจะมีแนวความคิดที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะต่างกันก็เพียงแต่สำนวนที่ใช้ในการเขียน ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า "ดนตรี" ในพจนานุกรมกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ไว้ว่า ดนตรี น. เสียงที่ประกอบกันเป็นทำนองเพลง, เครื่องบรรเลงซึ่งมีเสียงดังทำให้รู้สึกเพลิดเพลินหรือเกิดอารมณ์รัก โศก หรือรื่นเริง เป็นต้น ได้ตามทำนองเพลง

อีกความหมายหนึ่งของคำว่าดนตรี ณรงค์ เขียนทองกุล (2542: 171) ได้กล่าวไว้ว่า ดนตรี แปลว่าเครื่องสาย มาจากรากศัพท์ว่า ตันติ ซึ่งแปลว่า ผู้มีสาย จึงหมายถึง เครื่องดีด เครื่องสีเท่านั้น แต่ปัจจุบันมีความหมายกว้างขวางออกไปมากจนครอบคลุมทั่วไป

จากความหมายของดนตรีดังที่เอกสารทางวิชาการที่ยกมาข้างต้นพอสรุปความหมายของคำว่า ดนตรี ได้คือ เป็นเสียงที่ประกอบขึ้นเป็นทำนองโดยเรียกทำนองดังกล่าวว่าเพลงโดยเสียงเพลงนั้นจะเกิดจะเครื่องดนตรีต่างที่ทำให้เกิดเสียง ทั้งประเภทที่เป็นสาย และประเภทที่ใช้การกระทบ จนเกิดเป็นระดับเสียงที่แตกต่างโดยเรานำเอาเสียงมาเรียบเรียงกันอย่างมีแบบแผนแล้วก็จะเกิดเป็นทำนองที่เรียกว่า เพลง ดังที่กล่าวไว้

ในการจำแนกประเภทของดนตรีนั้น ปัญญา รุ่งเรือง (2546: 8-9) ได้แบ่งดนตรีออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ดนตรีพื้นเมือง (Regional music) หมายถึง ดนตรีของผู้คนในอาณาบริเวณใดบริเวณหนึ่ง หรือวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่งในวงกว้าง ไม่มีเส้นพรมแดนกำหนด และดนตรีชนิดนั้นเป็นที่เข้าใจ ซาบซึ้ง หมายรู้ และรู้ความหมายซึ่งกันและกันเป็นอย่างดีระหว่าผู้คนในวัฒนธรรมนั้นๆ บุคคลอื่นนอกจากวัฒนธรรม แม้จะสามารถซาบซึ้งกับดนตรีนั้นได้แต่ก็ในระดับจำกัด ตัวอย่างเช่น ดนตรีพื้นเมืองล้านนา เวลาที่ชาวล้านนาเป่าปี่ ดีดซึง จ๊อย ซอ อ่านค่าว ฮ่ำ แม้แต่สวดและแหล่เทศน์ ชาวล้านนาด้วยกันเท่านั้นที่ซาบซึ้งถึงที่สุดโดยไม่ต้องมีการแปลความ ตีความ หรือขยายความแต่ประการใด แต่ถ้าคนนอกวัฒนธรรมไปฟังก็ต้องการคำอธิบายอย่างมาก และถึงแม้จะอธิบายกันอย่างละเอียดพิสดารเพียงใด ก็ยังไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงอยู่ดี คือยังเข้าไม่ถึงความหมายแท้จริงภายในชนิดที่ไม่ต้องอธิบาย และถ้าคนล้านนาไปฟังหมอลำหมอแคนของชาวอีสานเข้า แม้ว่าถ้อยคำบางคำจะมีความหมายที่ใกล้เคียงกัน ก็ยังต้องการคำอธิบายอยู่ดี แต่ถ้ายิ่งเป็นคนที่ต่างวัฒนธรรมกันมากๆ เช่นให้ชาวล้านนาและชาวอีสานไปดูโนห์ราหรือฟังเพลงบอกของชาวทักษิณก็ยิ่งต้องแปลความกันมากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากดนตรีจะแตกต่างกันมากแล้ว ก็ยังมีตัวแปลทางภาษาอีกด้วย และถึงแม้จะอธิบายกันเท่าไรๆ ก็ยังไม่เข้าใจถึงความหมายภายในอยู่ดี

ดนตรีพื้นเมืองเดียวกันก็ใช่ว่าจะเป็นแบบเดียวกันไปเสียทั้งหมด ดนตรีพื้นเมืองของแต่ละท้องถิ่นยังมีความแตกต่างกันในรายละเอียดแล้วแต่ความนิยม การถ่ายทอด และการแสดงออกของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ เช่นดนตรีพื้นเมืองอีสานใต้ กันตรึมที่บ้านดงมันในจังหวัดสุรินทร์ก็ต่างไปจากที่บ้านโคกตาชัย จังหวัดบุรีรัมย์ วงสะล้อ-ซึง-ปี่ ซึ่งเป็นดนตรีพื้นเมืองล้านนาที่บ้านแม่สารป่าขาม จังหวัดลำพูนก็แตกต่างไปจากที่แม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ในกรณีเช่นนี้คำว่าดนตรีพื้นบ้าน (Folk music) ก็น่าจะนำมาใช้เรียกดนตรีประจำถิ่นได้

2. ดนตรีแบบฉบับ (Classical music) พระยาอนุมานราชธนกล่าวถึงคำว่าคลาสสิกไว้ในหนังสือการศึกษาดนตรีในแง่วรรณศิลป์ ซึ่งสามารถจับใจความได้ว่า คำว่าคลาสสิกนั้นมีความหมายเป็น 3 นัย คือ หนึ่งหมายถึงศิลปะและวรรณคดีของกรีกและโรมันโบราณซึ่งได้เจริญถึงขั้นสูงสุด สองหมายถึงศิลปะและวรรณคดีที่ทำขึ้นหรือแต่งขึ้นตามแบบอย่างกรีกและโรมันโบราณซึ่งถือว่าเป็นแบบครูและสามารถทำได้ดีถึงขั้น และนัยที่สามหมายถึงศิลปะและวรรณคดีไม่ว่าจะเป็นของชาติใดก็ตาม ที่มีความเจริญรุ่งเรืองถึงขั้นที่จะถือเป็นแบบแผนได้ เช่น พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย วรรณคดีสมัยสมเด็จพระนารายณ์ เป็นต้น จากความหมายที่สามนี้เอง ที่เราอาจตีความได้ว่าเมืองไทยเรานี้มีดนตรีที่ถือว่าเป็นแบบครู หรือแบบฉบับได้อย่างน้อยก็ 4 ประเภท คือ ดนตรีแบบฉบับของภาคกลาง เช่น ปี่พาทย์มโหรี เครื่องสาย ดนตรีในส่วนที่ถือเป็นแบบฉบับได้ของล้านนา เช่น สะล้อ-ซึง-ปี่ ดนตรีในส่วนที่ถือเป็นแบบฉบับได้ของภาคอีสาน ซึ่งได้แก่เพลงแคนลายน้อย ลายใหญ่ ลายสร้อย และดนตรีในส่วนที่เป็นแบบฉบับได้ของทักษิณ เช่น มโนห์รา หนังตะลุง เหล่านี้เป็นต้น ในฐานะที่ไทยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งประเทศ เราต่างก็ภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมอันสูงส่งซึ่งมีอยู่ทั่วทุกภาค ความจริงแล้วดนตรีเหล่านี้ต่างก็มีความสำคัญและคุณค่า

ในฐานะที่เป็นศิลปะของไทยอย่างเท่าเทียมกัน แต่โดยเหตุที่ที่ตั้งเมืองหลวงของประเทศอยู่ที่ภาคกลางมาช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่แรกตั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมาเป็นเวลากว่าห้าศตวรรษ รวมทั้งเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ องค์พระประมุขของประเทศ ศูนย์รวมจิตใจคนไทยทั้งชาติ เมืองหลวงจึงเป็นศูนย์กลางของศิลปวัฒนธรรมไทยในราชสำนักที่มีพื้นฐานมาจากวัฒนธรรม วัฒนธรรมภาคกลางมากกว่าภาคอื่นๆ ดนตรีไทยภาคกลางจึงมีโอกาสพัฒนาก้าวหน้า มีการวาง กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผน ให้ลึกซึ้งและสลับซับซ้อนโดยนักดนตรีผู้ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์ มากกว่าภาคอื่นๆ ดนตรีไทยแบบฉบับนี้จึงกลายเป็นดนตรีประจำชาติไปในที่สุด

ที่ว่าดนตรีไทยเป็นดนตรีแบบฉบับนั้น ก็คือความมีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจนในด้านต่างๆ เช่น แบบแผนในการประพันธ์บทเพลง การประสมวงดนตรี การบรรเลง การขับร้อง ระเบียบวิธีการใช้ดนตรีในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการบรรเลงในราชสำนัก ในพระราชพิธี ในพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาทั้งของหลวงและราษฎร์ ตลอดจนเพื่อความบันเทิงโดยทั่วไป ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปภายหลัง

3. ดนตรีชนนิยม (Popular music) หรือดนตรีสมัยนิยม ดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่นเดียวกับศิลปวัฒนธรรมด้านอื่นๆ เพียงแต่ความเปลี่ยนแปลงในสมัยโบราณเป็นไปอย่างช้าๆ ไม่รวดเร็วเท่ายุคปัจจุบัน ซึ่งเนื่องมาจากความรวดเร็วทางการสื่อสารโทรคมนาคม อิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาสู่ประเทศไทย พร้อมกับเทคโนโลยีในตอนปลายศตวรรษที่ 19 และต้นศตวรรษที่ 20 นั้นได้เปลี่ยนความคิด ค่านิยมและแนวทางดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นแบบตะวันตกมากขึ้น เพลงไทยถูกนำไปบรรเลงโดยแตรวง เช่นเดียวกับที่มีการนำเอาออร์แกนและไวโอลินมาประสมวงเครื่องสายไทย ต่อมาเมื่อมีวงดนตรีแจ๊สเกิดขึ้นเพื่อบรรเลงดนตรีสำหรับเต้นรำแบบบอลรูม (Ballroom dance) ก็ได้มีการประสมเครื่องไทยและสากลเข้าด้วยกันเป็นแบบสังคีตสัมพันธ์ พัฒนาการของดนตรีไทยในแนวตะวันตกที่ต้องรสนิยมของคนไทยสมัยดำเนินตามแบบของตะวันตกนั่นก็คือเพลงไทยสากล ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของเพลงลูกกรุง และลูกทุ่งต่อมา ดนตรีประเภทนี้ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยแทนที่ดนตรีปี่พาทย์ซึ่งยังคงรักษาหน้าที่ในการบรรเลงประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและอื่นๆที่จำเป็น บทเพลงไทยที่เคยบรรเลงด้วยมโหรีปี่พาทย์เครื่องสายก็ได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของดนตรีชนนิยม (Popular music) ไปในที่สุด

กล่าวได้ว่าในการจำแนกประเภทของดนตรีนั้น ถูกจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งแท้ที่จริงแล้วความแตกต่างของดนตรีนั้นก็ขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมที่แตกต่างกันไป รวมถึงสังคมไทยก็เช่นกัน ก็มีดนตรี หรือเพลง ประจำชาติ

ทรงวิทย์ แก้วศรี (2533: 8 – 9) ได้แบ่งประเภทของเพลงไทยหรือดนตรีไทยไว้ดังนี้

"เพลงไทยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือเพลงบรรเลง เป็นเพลงดนตรีล้วนๆ และเพลงขับร้อง คือที่มีร้องประกอบ

1. เพลงบรรเลง ใช้สำหรับดนตรีบรรเลงเป็นเอกเทศโดยไม่ต้องมีการขับร้อง ได้แก่

เพลงโหมโรง-เป็นเพลงบรรเลงเพื่อประกาศให้ทราบว่ามีงานอะไร เช่น เพลงชุดโหมโรงเย็น ก็ประกาศให้ทราบว่า จะมีการสวดพระพุทธมนต์เย็น เพลงโหมโรงเสภา ก็ประกาศให้ทราบว่าจะมีเสภา ฯลฯ

เพลงหน้าพาทย์-ใช้บรรเลงประกอบอากัปกิริยาของตัวโขนละคร เช่น เมื่อจะเดินทางก็ใช้เพลงเชิด เมื่อจะร้องก็ใช้เพลงโอด เมื่อจะอาบน้ำก็ใช้เพลงลงสรงเป็นต้น

เพลงเรื่อง-คือเพลงชุดซึ่งประกอบด้วยเพลงหลาย ๆ เพลงที่มีทำนองคล้ายคลึงกันเอามาร้อยกรองกันเข้า ใช้บรรเลงเมื่อต้องการระยะเวลายาวนาน เช่นตอนหลังโหมโรงเย็นเพื่อรอพระที่จะมาสวดมนต์เย็นเป็นต้น

เพลงหางเครื่อง-เป็นเพลงชุดเช่นเดียวกัน ร้อยกรองไว้สำหรับให้บรรเลงได้รวดเร็วและกระฉับกระเฉง บรรเลงต่อจากลูกหมดของเพลงเถาหรือเพลงสามชั้น บางท่านเรียกเพลงชุดนี้ว่า "ลูกบท" โดยถือเพลงเถาเป็นเพลง "แม่บท" ถ้าแม่บทเป็นเพลงสำเนียงภาษาอะไร เพลงลูกบทต้องออกภาษานั้น ๆ ตาม

2. เพลงขับร้อง ใช้ประกอบกับการขับร้อง แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

เพลงตับ-เป็นเพลงชุดหลาย ๆ เพลงมาต่อกันเข้าเป็นตับ มีบทร้องคู่กันไปด้วย ต่างกับเพลงเรื่องซึ่งไม่มีบทร้อง เพลงตับมี 2 ชนิด คือ ตับเพลง และตับเรื่อง ตับเพลงนั้น เรียบเรียงขึ้นโดยถือเอาเพลงที่บรรเลงติดต่อกันให้ถูกแบบแผนเป็นสำคัญ ส่วนเนื้อร้องจะเป็นเรื่องราวติดต่อกันหรือไม่ไม่สำคัญ ถือเอาเพลงเป็นหลักของบทร้อง ส่วนตับเรื่องนั้น เรียบเรียงโดยเอาเพลงหลายเพลงมาร้อยกรองเข้าด้วยกัน แต่ถือเอาบทร้องที่จะร้องติดต่อกันได้เรื่องราวเป็นสำคัญ ถือบทร้องเป็นหลัก ไม่เอาเพลงเป็นหลักของบทร้อง

เพลงเถา-ประกอบด้วยเพลง 3 ชั้น หรือ 2 ชั้น และชั้นเดียว ขับร้องและบรรเลงติดต่อกันไปรวดเดียวจบ เพลงชั้นเดียวมีจังหวะสั้นที่สุด ส่วน 2 ชั้น และ 3 ชั้นก็ยืดขยายขึ้นไปอีกชั้นละเท่าตัวตามลำดับ

เพลงเกร็ด-คือเพลง 3 ชั้น หรือ 2 ชั้น หรือชั้นเดียวก็ได้ในบางกรณีที่ต้องการเวลาแยกจากเถามาร้องบรรเลงเป็นเอกเทศ โดยมาเพลงประเภทนี้มักใช้บรรเลงร้องรับในตอนที่สั้น ๆ เป็นส่วนใหญ่"

ในอีกความหมายหนึ่ง มนตรี ตราโมท (2545: 38-39) ได้แบ่งประเภทของเพลงไทยออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ดังนี้

1. ประเภทเพลงหน้าพาทย์ ยังแยกออกได้เป็น 2 อย่าง คือ

1.1 ประเภทเพลงไหว้ครู ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ต่างๆ ที่มีระบุชื่อไว้ในตำราซึ่งว่าด้วยการไหว้ครู เช่น ตระพระปรคนธรรพ โปรยข้าวตอก เป็นต้น

1.2 ประเภทเพลงหน้าพาทย์พิเศษ ได้แก่ เพลงหน้าพาทย์ต่างๆ ซึ่งอยู่นอกตำราไหว้ครู สำหรับประกอบโขนละครและอื่นๆ เช่น เพลงพระยาเดิน ดำเนินพราหมณ์ เป็นต้น

2. ประเภทเพลงเรื่อง นั้น เป็นไปได้หลายสาขา (คำว่า "เรื่อง" ดูที่ศัพท์สังคีต) คือ

2.1 ประเภทเพลงช้า เช่น เรื่องมอญแปลง (มักมีเพลงสองไม้และเพลงเร็วติดไปด้วย)

2.2 ประเภทเพลงสองไม้ เช่น เรื่องทะยอย

2.3 ประเภทเพลงเร็ว เช่น เรื่องแขกมัดตีนหมู (มะตีมู)

2.4 ประเภทเพลงฉิ่ง (๒ชั้นและชั้นเดียว)

และยังมีเพลงเรื่องพิเศษออกไปอีก เช่น เรื่องทำขวัญ เรื่องนางหงส์ เป็นต้น

เพลงเรื่องเหล่านี้บางเพลงก็อยู่ในประเภทไหว้ครู และบางเพลงก็เข้าอยู่ในประเภทหน้าพาทย์พิเศษได้

3. ประเภทเพลงมโหรี คือ เพลงที่เดิมใช้มโหรีบรรเลงประกอบกับการร้องส่ง มี 2 อย่างคือ เพลงตับ 1 เพลงเกร็ด 1

เพลงตับนั้นก็เรียกว่า เรื่อง ด้วยเหมือนกัน แต่มีคำว่าตับขึ้นหน้า ทั้ง ตับเรื่อง และ ตับเพลง (ดูคำว่า "ตับ" ในศัพท์สังคีตประกอบ) ตับเพลง ใช้เพลงเป็นชื่อตับ เช่น เพลงตับเรื่องพระนคร ตับเรื่องใช้ชื่อเรื่องของบทร้องเป็นชื่อตับ เช่น ตับเรื่องรามเกียรติ์ตอนแผลงศรพรหมาสตร์ (เรียกย่อๆ ว่า ตับหรหมาสตร์)

เพลงเกร็ด คือ เพลงที่มิได้เรียบเรียงไว้เป็นตับ บางแห่งก็เรียกว่า "เพลงเกร็ดนอกเรื่อง" ถึงแม้เพลงในตับนั้นเอง ถ้าหากแยกเอาออกมาทำเป็นเพลงๆ ก็เรียกว่า "เพลงเกร็ด"

สรุปได้ว่าเพลงไทยหรือดนตรีไทยนั้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ ประเภทที่เป็นการบรรเลงเพียงดนตรีอย่างเดียวล้วนๆ และการบรรเลงที่การขับร้องประกอบ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้กล่าวถึงความหมายของคำร้องคำว่า"ขับ" "ร้อง" ไว้ดังนี้

ขับ ก. ร้องเป็นทำนอง เช่น ขับกล่อม ขับเสภา

ร้อง ก. เปล่งเสียงดัง.....(ปาก) ใช้ความหมายว่าร้องเพลง, ร้องไห้ ก็มี แล้วแต่คำแวดล้อมจะบ่งให้รู้ เช่น เพลงนี้คุณร้องได้ไหม นิ่งเสียอย่าร้องไป

ความหมายของคำว่า ขับร้อง นั้น อัมพร โสวัตร (2547: 34) ได้กล่าวถึงศิลปะการขับร้องเพลงไทยของ คุณครูท้วม ประสิทธิกุล ไว้ว่า

ศิลปะการขับร้องนั้นมีอุปกรณ์ที่ต่างกับศิลปะประเภทอื่น อุปกรณ์ที่สำคัญที่ใช้ในการขับร้องนั้นล้วนแต่เป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวแล้วทั้งสิ้น เช่น ปาก คอ ลิ้น เส้นเสียง ปอด เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนอยู่ภายใน ไม่สามารถนำมาจับต้องปรับแต่งให้ดีได้ดังใจคิด นอกจากจะใช้จิตของตนในการบังคับและควบคุมอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ให้การขับร้องเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งนี้ในการที่จะสามารถใช้จิตฝึกบังคับให้การขับร้องนั้นมีคุณภาพได้ก็ต้องเกิดจากการที่ได้เรียนรู้หลักและวิธีการขับร้องที่ถูกต้องนั่นเอง

ในทำนองเดียวกันอุทิศ นาคสวัสดิ์ (2522: 145-150) ได้กล่าวถึงวิธีการฝึกขับร้องเพลงไทยไว้ดังนี้

1. เริ่มฝึกหัดจากเพลงง่ายๆ หรือเพลงที่มีเอื้อนน้อยๆ
2. ร้องให้ถูกตามจังหวะและร้องให้ตรงตามระดับเสียง
3. เวลาเอื้อนให้ใช้เสียงตรงออกจากลำคอ
4. ต้องไม่ร้องขึ้นสูงแล้วหลบลงต่ำทันทีหรือลงต่ำแล้วหักขึ้นสูงทันที
5. ต้องหัดให้รู้วิธีผ่อนและถอนลมหายใจ
6. หัดใช้เสียงหนักและเบาตามอารมณ์เพลง
7. ควรรักษาระดับเสียงให้คงที่อย่าให้เลื่อนไหลไปมา
8. พยายามร้องให้ชัดถ้อยชัดคำ

จะเห็นได้ว่าการขับร้องที่ดีนั้น ต้องอาศัย ทั้งพรสวรรค์ที่ผู้ฝึกได้รับมาตั้งแต่กำเนิดรวมไปจนถึงการฝึกฝนตนหรือที่เรียกว่า พรแสวง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะให้เกิดขึ้นจนเป็นความชำนาญและเข้าใจแตกฉานในที่สุด

เทคนิควิธีการขับร้องของครูหรือสายต่างๆ ได้มีการจดบันทึกไว้มากมายเป็นเอกสารและตำราทางวิชาการตีพิมพ์อย่างแพร่หลาย อาทิ

กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2540: 67-95) ได้อธิบายถึงคำศัพท์ทางด้านการขับร้องเพลงไทยไว้ดังนี้

1. เสียงครั่น เป็นคววามถนัดไม่ปรากฏในท่อนใดหรือที่ใดของบทเพลงซึ่งอยู่ที่ความเหมาะสมของบทเพลงนั้น ๆ "ครั่น" เป็นส่วนหนึ่งของการประคบเสียง โดยการเอื้อนเสียงสะดุดและสะเทือนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะยืนเสียงเดิมหรือไม่ก็ได้

"ครั่น" หมายถึง การทำเสียงร้องสะดุดสะเทือนเพื่อให้เกิดความไพเราะเสียงนี้จะออกมาแค่อกคล้ายกระแอม แต่กระแอมจะลึกกว่า ครั่นจะมีทั้งยาวและสั้น แบ่งเป็น 2 แบบคือ ครั่นที่ทำนองและครั่นที่คำร้อง

"ครั่น" หมายถึง การลากเสียงอือ หรือเสียงอื่น โดยสะเทือนเสียงที่เพดานขึ้นนาสิก แล้วสะดุดเสียง

2. "กระทบ" มีทั้งในคำร้องและคำเอื้อน โดยการเปล่งเสียงเอื้อนอย่างน้อย 3 พยางค์ขึ้นไป โดยที่พยางค์หลังต้องกระชั้นและกระชับ

"กระทบ" หมายถึง การออกเสียงต่างระดับกัน อาจเป็น 2 เสียง หรือ 3 เสียง เรียกว่า กระทบ 2 เสียงหรือกระทบ 3 เสียง การออกเสียงกระทบเป็นการนำเสียง 2 หรือ 3 เสียงมาเฉียดกันเท่านั้น มี 2 ลักษณะคือ กระทบเสียงตรง กระทบต่างเสียง และแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ กระทบคำร้องและกระทบทำนอง

"กระทบ" หมายถึง การลากเสียงยาวมาสัมผัสเสียงสั้น และกลับมาเสียงเดิม เช่น เออ – เฮอะ - เออ เสียงกระทบนี้อาจทำได้หลายครั้งต่อเนื่องกัน ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ร้อง

3. "เน้นเสียง" มีทั้งในคำร้องและคำเอื้อน โดยการเปล่งเสียงให้หนักหรือเบากว่าปกติเพื่อให้เกิดความไพเราะ ตรงกับอารมณ์เพลง ความหมายของคำและอักขรวิธี

"เน้นเสียง" หมายถึง การทำเสียงให้ชัดขึ้น ตามความเหมาะสมของคำร้องและอารมณ์เพลง จะพบแต่การเน้นคำร้อง ยังไม่พบการเน้นทำนอง

"เน้นเสียงเน้นคำ" หมายถึง การให้ความสำคัญกับเสียงเอื้อนหรือคำร้อง โดยเพิ่มน้ำหนักเสียงหรือเน้นคำให้ชัดเจนเป็นพิเศษ จะเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของร้องเพลงละคร ต้องเน้นทุกถ้อยกระทงความ เสียงหนัก / เสียงเบา

4. "ประคบเสียงประคบคำ " เป็นการเปล่งเสียงให้นุ่มนวล ไพเราะ ตรงกับอารมณ์เพลง ความหมายของคำและอักขรวิธี โดยเสียงที่ออกมานั้นจะต้องมีความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไป

"ประคบเสียงประคบคำ" ลักษณะคล้ายการเน้นเสียงแต่มากกว่า

"ประคบเสียงประคบคำ" หมายถึงการทำเสียงและคำร้องให้ชัดเจน ตรงตามความประสงค์ของทำนองโดยไม่ดังหรือไม่เบาจนเกินไป

5. "กล่อมเสียง" มีลักษณะคล้ายประคบเสียง

"กล่อมเสียง" หมายถึง การทำเสียงให้นวลเนียนราบรื่น

"กล่อมเสียง, กลิ้งเสียง, กลึงเสียง" มีลักษณะคล้ายประคบเสียง แต่ขึ้นอยู่กับเทคนิคและลีลาของผู้ร้อง

6. "กลิ้งเสียง" เป็นลักษณะคล้ายกับการครั่นแต่จะนุ่มนวลกว่า มีการโหนเสียงเข้าผสมเล็กน้อย จะใช้เสียงต่อเนื่องกันมีระดับเสียงมากกว่า 2 เสียงขึ้นไป

7. "กลึงเสียง" มีการกล่อมทำนองร้องมาผสม คำว่า กลึงเสียง และตึงเสียง น่าจะเป็นเสียงเดียวกัน

8. "กลืนเสียง" เสียงร้องจะหมดที่ท้ายคำในส่วนที่เป็นทำนอง เสียงจะอยู่ในลำคอเป็นเสียงที่ค่อนข้างต่ำ ต้องใช้เสียง อือ จึงจะกลืน มักพบในเพลงสำเนียงมอญ

"กลืนเสียง" คือ การร้องโดยเผยอปากเล็กน้อย ทำให้เสียงผ่านลงลำคอ แล้วเปล่งเสียงกลับออกมาใหม่ คล้ายเสียงแล้วปล่อยออกมาใหม่

9. "ขยักขย่อนเสียง" หมายถึง การเปล่งเสียงเอื้อน ที่ยืนเสียงเดียว โดยการปรุงแต่งเสียงให้สละสลวยตรงตามทำนองหลัก

10. "ครวญ" หมายถึง การเปล่งเสียงออกจากลำคอเป็นเสียงเอื้อน โดยโยนเสียงและผันเสียงโหนเสียงไปสูงและต่ำ มีทั้งเสียงหนักและเสียงเบา เลื่อนไหลติดต่อกันไปจนกว่าจะหมดช่วงทำนอง มักจะมีคำสุดท้ายของเพลงที่ร้องครวญ "ครวญ" จะมีอยู่ในเพลงร่ายนอก เพลงโอ้ปี่เพลงประเภทหน้าทับสองไม้

"ครวญ" หมายถึง ลักษณะของทำนองเพลงที่แสดงถึงอารมณ์โศกเศร้า โดยกำหนดรูปแบบไว้โดยเฉพาะในการแสดงโขนละครเท่านั้นเป็นที่หมายรู้กันในหมู่นักร้อง

"ครวญ" หมายถึง เทคนิคการเปลี่ยนเสียงคำร้องและการเอื้อน เพื่อให้เกิดอารมณ์เศร้าโศก โดยอาจขยายทำนองได้ตามความเหมาะสม ในอัตราจังหวะหน้าทับเดิม

11. "คร่อม" หมายถึง การร้องที่ลงเสียงไม่ตรงจังหวะ อาจจะลงก่อนจังหวะหรือหลังจังหวะ เช่น การลัก การย้อย เสียงที่จบทำนองต้องตรงกับเสียงที่กำหนดไว้โดยเจตนาให้เกิดความไพเราะ

"คร่อม" หมายถึง การขับร้องที่ลงเสียงกึ่งกลางจังหวะเป็นวิธีการเฉพาะของผู้ประพันธ์และผู้ขับร้อง โดยนำมาใช้ในบางช่วงของเพลง

"คร่อม" หมายถึง วิธีการขับร้องที่เจตนาร้องให้ไม่ตรงจังหวะ เพื่อความไพเราะและแสดงออกถึงอารมณ์ในเฉพาะบางเพลง

12. "ควงเสียง" จะคล้ายกับศัพท์อื่น เช่นเสียง โยนเสียง โหนเสียง ผันเสียง

"ควงเสียง" หมายถึง การขับร้องที่ใช้เสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ หรือเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงในเสียงเดียวกัน

"ควงเสียง" แบ่งเป็นควงเสียงสูงและควงเสียงต่ำ

"ควงเสียงสูง" หมายถึง การร้องที่ต้องใช้การม้วนเสียง โดยเริ่มจากเสียงสูงลงหาเสียงต่ำโดยให้เสียงต่อเนื่องกันแล้วสะบัดเสียงในตอนท้าย

"ควงเสียงต่ำ" หมายถึง การร้องที่ต้องใช้การม้วนเสียง โดยเริ่มจากเสียงสูงลงหาเสียงต่ำโดยให้เสียงต่อเนื่องกันแล้วสะบัดเสียงในตอนท้าย

13. "ช้อนเสียง" หมายถึง ลีลาการร้องที่เน้นถ้อยคำ โดยใช้เสียงต่ำไปหาเสียงสูง

"ช้อนเสียง" หมายถึง เป็นการขับร้องที่ให้เสียงอ่อนลงมา แล้วย้อนเสียงขึ้นไปเพื่อให้คำชัดเจนและนุ่มนวล

"ช้อนเสียง" หมายถึง การขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียงแสดงความเด่นชัดของคำร้องบางคำให้เหมาะสมอารมณ์เพลง

14. "ปั้นเสียง" หมายถึง การบังคับเสียงร้องออกจากลำคอให้กลมกล่อมชัดเจน ตั้งใจที่จะขับร้องลื่นหู

15. "ปริบ" หมายถึง การลากเสียงอือ หรือเสียงอื่น โดยสะเทือนเสียงที่เพดานขึ้นนาสิกแล้วสะดุดเสียง มีลักษณะเดียวกับครั่นแต่เสียงสั่นกว่า

"ปริบ" หมายถึง เสียงเบาและสั่นกว่ากระทบ

16. "โปรย" หมายถึง ลีลาการร้องที่เน้นถ้อยคำ โดยการโรยเสียงจากสูงลงมาหาเสียงต่ำ

17. "ผันเสียง" หมายถึง การใส่หางเสียงที่ถ้อยคำนั้น ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น

18. "ผ่อนเสียง" หมายถึง การร้องโดยก่อนที่จะเปล่งเสียงต้องสูดลมหายใจเข้าให้เต็มที่เมื่อต้องการใช้เสียงยาวก็ค่อย ๆ ผ่อนลมออกทีละน้อยอย่างสม่ำเสมอแม้จะต้องทำเสียงที่มีช่วงยาวตามกำหนดจังหวะหนึ่งฉิ่งหนึ่งฉาบก็ตาม วิธีนี้จะช่วยชะลอกำลังไว้ให้มีมากพอและผ่อนใช้ให้พอเหมาะพอดี ก็จะมีกำลังเสียงใช้ได้อย่างพอเพียง

"ผ่อนเสียง" หมายถึง การทำเสียงให้เบาลงเพื่อให้เกิดความไพเราะในถ้อยคำและทำนองเพลง

"ผ่อนเสียง" หมายถึง การออกเสียง โดยการลากเสียงให้ยาวและค่อย ๆ เบาลงจากเสียงเดิมเพื่อให้เกิดความนุ่มนวล สามารถทำได้ทั้งคำร้องและทำนองเอื้อน

19. "ม้วนเสียงม้วนคำ" หมายถึง การขับร้องที่ใช้ความหนักเบาของระดับเสียง แสดงความเด่นชัดของคำร้องและการเอื้อนเช่นเดียวกับการซ้อนเสียง โดยเพิ่มความละเอียดของท่วงทำนอง ลักษณะนี้มักใช้ในตอนจบของท่อนเพลง

20. "โยกเสียง" หมายถึง การทำเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ในระดับเสียงเดิม กลับไปกลับมาหลาย ๆ ครั้ง จนกว่าจะหมดทำนอง

"โยกเสียง" หมายถึง การขับร้องที่ใช้เสียวเอื้อนตั้งแต่ 2 เสียงขึ้นไปมาจากช้าไปหาเร็ว

"โยกเสียง" เป็นวิธีการเอื้อนเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง โดยการสลับเสียงมาอย่างต่อเนื่อง มีการผ่อนเสียงบ้างเพื่อให้เกิดความไพเราะ

21. "โยนเสียง" หมายถึง การทำเสียงให้แกว่งไปมาจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง และกลับมาเสียงเดิมให้ลงตามจังหวะ โยนเสียงนี้มีไว้เพื่อเป็นที่พักของเพลงบางตอน และเปิดโอกาสให้ผู้ร้องหรือผู้แต่งเพลงได้ประดิษฐ์ทำนองดัดแปลงออกไปตามความพอใจ จะสั้นจะยาวเท่าใดก็ได้ เพียงแต่เมื่อสุดท้ายของการพลิกแพลงไปแล้ว ให้มาตกที่เสียงอันเป็นความประสงค์ของโยนเสียงตอนนั้นเท่านั้น

"โยนเสียง" เป็นบทบาทหน้าที่ของเครื่องดนตรีมากกว่าร้อง จึงไม่มีข้อมูล หากแต่ร้องก็เป็นส่วนหนึ่ง

"โยนเสียง" เป็นวิธีการเอื้อนเพื่อเชื่อมคำร้องหรือการเอื้อนให้ร้อยรัดติดต่อกัน โดยการออกเสียงจากเสียงหนึ่งไปยังอีกเสียงหนึ่ง เน้นให้มีน้ำหนักเสียง และกระแทกเสียงในบางตอนให้เหมาะสม ส่วนมากมักใช้เพลงสำเนียงมอญ

22. "รวบเสียง" หมายถึง การทำเสียงช่วงท้ายของทำนองเพลงจากการดำเนินทำนองร้องในจังหวะเร็ว โดยสะดุดเสียงแล้วปล่อยทำนองต่อไปให้ช้าลง

"รวบเสียง" หมายถึง การร้องเอื้อน 3 เสียงเริ่มจากเสียงที่ 1 ผ่านเสียงที่ 2 โดยเร็วและยืนอยู่ในเสียงที่ 3

"รวบเสียง" หมายถึง วิธีการร้องและการเอื้อน ตั้งแต่ 2 เสียงขึ้นไปให้กระชับเน้นและตรงจังหวะเพื่อแสดงอารมณ์เพลง ส่วนมากใช้ในเพลงที่มีจังหวะเร็ว

23. "ลักจังหวะ" หมายถึง การร้องซึ่งดำเนินไปโดยไม่ตรงจังหวะ เสียงที่หนักน่าจะลงตรงจังหวะ ก็ทำให้ตกลงที่อื่นซึ่งไม่ตรงจังหวะ แต่การกระทำนี้ เป็นการกระทำโดยเจตนาเพื่อให้เกิดความไพเราะหรือเร้าอารมณ์

"ลักจังหวะ" หมายถึง การขับร้องที่วางคำและทำนองลงก่อนถึงจังหวะ

"ลักจังหวะ" หมายถึง วิธีการร้องที่เจตนาออกเสียงคำร้องหรือเอื้อนก่อนจังหวะตกเพื่อให้เกิดความไพเราะ

24. “ย้อยจังหวะ” หมายถึง การร้องซึ่งประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรจะตกลงตรงจังหวะไปตกหลังจังหวะ เมื่อเป็นเช่นนี้ทำนองของประโยคนั้นก็จะยาวกว่าประโยคธรรมดา

“ย้อยจังหวะ” คือการขับร้องที่วางคำและทำนองลงหลังจังหวะ

“ย้อยจังหวะ” หมายถึง วิธีการร้องที่เจตนาออกเสียงคำร้องหรือเอื้อนหลังจังหวะตกเพื่อให้เกิดความไพเราะ ส่วนมากจะใช้ในคำร้องหรือเอื้อนท้ายวรรคเพลง

25. “ล่วงหน้า” หมายถึง การร้องซึ่งประดิษฐ์ทำนองให้เสียงที่ควรจะตกลงตรงจังหวะไปตกก่อนจังหวะ

“ล่วงหน้า” มีความหมายเดียวกับคำว่า ลักจังหวะ

26. “เลื่อนไหล” หมายถึง การเอื้อนเสียงเปล่าไปตามทำนองเพลง

“เลื่อนไหลเสียง” หมายถึง การขับร้องที่เปล่งเสียงเอื้อนอย่างต่อเนื่องจากระดับเสียงสูงมาหาระดับเสียงต่ำ

“เลื่อนไหล(ขึ้น – ลง)” เป็นวิธีการขับร้องที่เจตนาลากเสียงจากระดับเสียงต่ำไปหาเสียงสูงหรือจากระดับเสียงสูงไปหาเสียงต่ำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องกัน ส่วนมากใช้ในเพลงสำเนียงมอญ

27. “เสียงสะดุด” หมายถึง การทำเสียงให้กระทบกันเหมือนสะดุดเพียงเบา ๆ ในระหว่างเสียงว่างเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับใช้สอดแทรกหรือปรุงแต่งให้มีอรรถรสยิ่งขึ้น

28. “เสียงปริบ” หมายถึง การปฏิบัติการเอื้อนเสียงหนึ่งไปอีกเสียงหนึ่ง เสียงที่ 1 จะเป็นเสียงหนัก เสียงที่ 2 จะเป็นเสียงเบา

29. “ผ่านเสียง” หมายถึง การขับร้องที่ใช้เสียงเอื้อนจากเสียงหนึ่งอย่างต่อเนื่องไปยังอีกเสียงหนึ่ง “เลื่อนไหลและผ่านเสียง” มีความสัมพันธ์กันมีหน่วยเสียงที่ลำดับกันหรือชิดกันไป การผ่านเสียงจะอาศัยการเลื่อนไหล โดยให้เลื่อนไหลบนเสียงต่าง ๆ โดยเสียงต่อเนื่องกันไม่ขาดเสียง

30. “หางเสียง” หมายถึง การใช้เสียง "หือ" ท้ายถ้อยคำ ท้ายเสียง และเอื้อนเพื่อปรับและตกแต่งคำให้ชัดเจน และไพเราะตามเสียงดนตรี เสียง “หือ” ใช้เฉพาะท้ายเสียงอักษรสูงและใช้เป็นหางเสียงของเอื้อนหรือใช้ในตอนสุดวรรคสุดตอนของเพลง

“หางเสียง” หมายถึง การลากเสียงให้สูงขึ้นจากเสียงเดิมเพียงเล็กน้อยในตอนท้ายของคำร้องหรือการเอื้อน เพื่อให้คำชัดเจนหรือไพเราะยิ่งขึ้น

31. “เหินเสียง” หมายถึง การทำเสียงให้เลื่อนไหลจากต่ำไปหาสูงมีลักษณะคล้ายคลึงกับการช้อนเสียง

“เหินเสียง” เป็นวิธีการร้องหรือเอื้อนที่เจตนาลากเสียงให้สูงขึ้นจากเสียงเดิมอย่างสม่ำเสมอแบบต่อเนื่องกันในช่วงสั้น ๆ

32. “โหนเสียง" หมายถึง การทำเสียงเอื้อนให้เลื่อนไหลจากระดับเสียงสูงเดิมให้สูงขึ้นไหอีก ส่วนใหญ่จะใช้กับเพลงที่มีอารมณ์เศร้า ประเภทเพลงทยอย

33. “เสียงลอย" หมายถึง การร้องที่มีเสียงไม่ถึงเสียงสูง หรือระดับเสียงต่ำกว่าเสียงที่กำหนด เป็นลักษณะของการร้องที่ไม่ถูกต้อง“เสียงลอย" เป็นวิธีการลากเสียงยาว ส่วนใหญ่จะใช้กับระดับเสียงสูง“เสียงลอยจังหวะ" เป็นวิธีการขับร้องที่ลากเสียงจนกว่าจะครบจังหวะหน้าทับหรือรอให้ตกจังหวะหน้าทับก่อนแล้วจึงร้องคำต่อไป นิยมใช้กับเพลงหน้าทับทยอย

34. “เสียงอาศัย" หมายถึง ความพยายามใช้ของผู้ขับร้อง ที่จะใช้เสียงสูงกว่าระดับเสียงจริงของแต่ละบุคคล โดยเปล่งเสียงออกทางปากและจมูก ทำให้เสียงที่ออกมาเบากว่าปกติจะใช้ต่อเมื่อมีความจำเป็นเท่านั้น

35. “ร่อนผิวลม" หมายถึง เสียงที่ใช้สอดแทรกในระหว่างเสียงที่ว่างน้อย ๆ เสียงเบากว่าครั่นแทรกอยู่ในเสียงปริบ เป็นเสียงนิด ๆ

“ล่อนผิวลม" หมายถึง การร้องที่ผ่อนเสียงหนักเบาใช้ในช่วงเอื้อนไปรับคำ

36. "อมเสียง" หมายถึง การออกเสียงตรีเป็นเสียงอือ และเสียงฮือ (ช่วงเท่า)

"อมเสียง" หมายถึง ลักษณะคำร้องของตำบางคำที่ต้องใช้วิธีการหุบปากเก็บเสียงแล้วระบายเสียงออกจากจมูกเป็นบางส่วน เพื่อไม่ให้เสียงขาดและทำให้เกิดอารมณ์เพลง

37. “ปั้นคำ" หมายถึง การบังคับเสียงตกแต่งคำร้องให้ไพเราะกลมกล่อมชัดเจน

38. “เสียงลงทรวง" เป็นเทคนิคการใช้เสียงที่เลื่อนไหล จากลำคอสู่ทรวงอกเป็นทักษะที่เกิดจากเสียงต่ำ

“เสียงลงทรวง"หมายถึง วิธีการขับร้องที่เกิดจากการออกเสียงจากลำคลองทรวงอกแล้วเปล่งออกมา เพื่อเกิดอารมณ์ต่าง ๆ นิยมใช้ในเพลงสำเนียงมอญ และทำนองแหล่

39. “เสียงพริ้ว" เป็นเทคนิคการทำเสียงที่ใช้ถ้อยคำชัดเจนไพเราะขึ้น คล้ายสะบักแต่เบาและนุ่มนวลกว่า

“เสียงพริ้ว" หมายถึง วิธีการขับร้องที่ทำให้หางเสียงเกิดความสั่นไหว และแผ่วลงเล็กน้อย

40. “ร่อนใบไม้ร่วง" หมายถึง เสียงที่ค่อย ๆ เลื่อนไหลจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำ ไปสู่เสียงทำนองหลัก

“ร่อนใบไม้ร่วง" หมายถึง การขับร้องที่ใช้วิธีการสะบักเสียงเป็นช่วง ๆ โดยเริ่มจากเสียงสูงไปหาเสียงต่ำ หรือจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูงโดยลากเสียงตัวสุดท้ายของแต่ละช่วงให้ยาว

41. “สะบัดเสียง" หมายถึง การทำเสียงตั้งแต่ 3 เสียงขึ้นไปในตอนท้ายบางช่วงของการเอื้อนให้ต่อเนื่องกันอย่างรวดเร็ว

"สะบัดเสียง" หมายถึง วิธีการขับร้องที่ทำให้เกิดเสียงจากเสียงเดิม ตั้งแต่ 3 เสียงขึ้นไป อย่างรวดเร็วในส่วนท้ายของหางเสียง

42. "ทิ้งเสียง" หมายถึง การจบคำร้องโดยไม่มีเสียงเอื้อนต่อท้าย

"ทิ้งเสียง" เป็นวิธีการขับร้องที่เน้นคำร้องเป็นคำ ๆ แต่ให้มีความไพเราะ

43. "บีบเสียง" เป็นวิธีการขับร้องที่เกิดจากการเกร็งที่กราม หรือช่วงท้องเพื่อแก้ปัญหาการขับร้องให้เสียงสูงตรงกับเสียงที่ต้องการ จะคล้ายเสียงอาศัยหรือเสียงผี

44. "กนกคอ" เป็นวิธีการขับร้องที่ใช้การเอื้อนลูกคอให้มีความไพเราะ เหมือนเป็นกลเม็ดอย่างหนึ่ง

45. "ประดิษฐ์คำ" เป็นวิธีการออกเสียงให้ไพเราะ

46. "สำเนียงเพลง" เป็นบทเพลงที่มีทำนองหรือลีลาที่สื่อความหมายถึงชาติพันธ์

อุทิศ นาคสวัสดิ์ ได้แบ่งลักษณะของเพลงไทยที่มีการขับร้องซึ่งอ้างอิงจาก พันธุ์ศักดิ์ วรรณวดี (2522: 126) เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. เพลงเถา คือ เพลงที่บรรเลงติดต่อกันรวดเดียวตั้งแต่ 3 ชั้นจนถึงชั้นเดียว

2. เพลงตับ คือ เพลงที่นำมาบรรเลงต่อกัน โยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ตับเพลงและตับเรื่อง ซึ่ง ตับเพลง จะมีลักษณะเป็นบทเพลงที่บรรเลงต่อกันโดยถือเอาความถูกรูปแบบแผนทางด้านดนตรีเป็นสำคัญ ไม่คำนึงเรื่องราวของเนื้อร้องว่าเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ ส่วน ตับเรื่อง นั้นจะยึดถือเนื้อร้องหรือบทร้องที่มีเรื่องราวติดต่อกันเป็นสำคัญ ส่วนทางด้านดนตรีจะมีอารมณ์หรือทำนองที่แตกต่างกันอย่างไรก็ได้

3. เพลงเกร็ด คือ เพลงที่มีมิได้เรียบเรียงเข้าไว้เป็นชุดต่างๆ

เช่นเดียวกับ กาญจนา อินทรสุนานนท์(2540:17-28)ได้แบ่งลักษณะของการขับร้องออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. การขับร้องเดี่ยว เป็นการขับร้องได้อย่างอิสระ ร้องคนเดียว บางแห่งเรียกว่า การขับร้องแบบอิสระ

2. การขับร้องประกอบดนตรี เป็นการขับร้องที่ต้องยึดถือดนตรีเป็นหลัก เสียงร้องจะต้องเข้ากันกับเครื่องดนตรีเวลาร้องแล้วดนตรีรับกลมกลืนไม่เพี้ยนแปร่ง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การร้องส่ง หมายถึง การร้องแล้วมีดนตรีรับเป็นท่อนๆไป ส่วนมากเป็นประเภทเพลงเถา เพลงเกร็ด เพลง 3 ชั้น เพลงลา เป็นต้น

การร้องคลอดนตรี หมายถึง การร้องพร้อมๆกับดนตรีโดยทางร้องและทางดนตรีเป็นทางที่เหมือนกัน ฟังแล้วผสมผสานคล้องจอง เสียงเดียวกันแทบทุกลูกจบของจังหวะ เช่น เพลงลาวดวงเดือน เป็นต้น

การร้องเคล้า หมายถึง การขับร้องที่มีทางขับร้องกับทางดนตรีบรรเลงไปคนละทางกัน คนร้องก็ยืนเสียงในทางร้องนั้น ส่วนดนตรีก็บรรเลงในทางบรรเลง แต่เมื่อฟังแล้วมีความกลมกลืนเข้ากันได้ดี เช่น เพลงเห่เชิดฉิ่ง เป็นต้น

3. การขับร้องประกอบการฟ้อนรำ เป็นการขับร้องที่ต้องคำนึงถึงลีลา ทำนอง จังหวะ และการออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระวิธีในบทเพลงนั้น การขับร้องจะมีช่วงเว้นให้ดนตรีบรรเลง เว้นจังหวะต่างๆ

4. การขับร้องประกอบการแสดงโขน- ละคร เป็นการขับร้องที่ต้องคำนึงอารมณ์ของตัวละครและเนื้อเรื่องเป็นสำคัญ การร้องเพลงดำเนินเรื่องจะต้องกระชับ ไม่ยืดหรือหน่วงจังหวะ คำร้องและท่าทางของตัวละครจะต้องตรงกัน กระชับและเหมาะสมตรงตามช่วงจังหวะ วรรคตอน และตรงตามบท

เพลงหุ่นกระบอก ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ (2542: 463) ได้อธิบายความหมายของเพลงดังกล่าวไว้ว่า

เพลงหุ่นกระบอก คือ เพลงร้องประกอบการเชิดหุ่นกระบอก และนิยมนำมาใช้ร้องประกอบในการแสดงเรื่องพระอภัยมณี บางทีเรียกว่า เพลงสังขารา

นอกจาก ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์ ได้กล่าวถึงเพลงหุ่นกระบอกไว้แล้ว ยูร กมลเสรีรัตน์ (2540: 108) ได้กล่าวถึงเพลงหุ่นกระบอกในทรรศนะของครูชื้น สกุลแก้ว ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (หุ่นกระบอก) ในหนังสือสารคดีเรื่องคุณยายหุ่นกระบอกไว้ว่า

ในเรื่องเพลงหุ่นนี้ คนทั่วไปมักเข้าใจว่าเป็นเพลงเดียวกับ "เพลงสังขารา" ด้วยมีซออู้สีเคล้าและใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเหมือนกัน แต่คุณยายชื้นให้ความเห็นว่าเพลงหุ่นกับเพลงสังขาราเป็นคนละเพลง ซึ่งเพลงสังขารานั้นมีทำนองแตกต่างกันออกไปจากเพลงหุ่นอีกทางหนึ่ง เพลงสังขาราเป็นเพลงเข้าซอ ออกไปทางตลกเป็นบางครั้ง เมื่อหุ่นตัวเงือกหรือตัวฤาษีออกโรง"

เพลง หุ่นกระบอก เป็นเพลงที่มีลักษณะโดดเด่นโดยเฉพาะในส่วนของการขับร้องเพลงนี้หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า "ทางขับร้อง" ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาและอาศัยประสบการณ์ปฏิภาณไหวพริบของผู้ขับร้องเป็นอย่างสูงถึงจะขับร้องออกมาได้อย่างไพเราะน่าฟัง

พูนพิศ อมาตยกุล (2529: 99) ได้ให้ความหมายของคำว่า "ทาง" ไว้ดังนี้

ทาง คำนี้มีความหมายแยกได้ 3 ประการคือ

1. หมายถึงวิธีการดำเนินทำนองเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละอย่าง เช่น ทางระนาดเอก ทางระนาดทุ้ม และทางซอ ซึ่งแต่ละทางต่างมีวิธีดำเนินทำนองที่แตกต่างกัน

2. หมายถึงวิธีการดำเนินทำนองเพลงที่ประดิษฐ์ขึ้นโดยเฉพาะ เช่น ทางของครู ก. ครู ข. หรือทางเดี่ยวและทางหมู่ ซึ่งแม้จะบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีอย่างเดียวกัน ก็ดำเนินทำนองไม่เหมือนกัน

3. หมายถึงระดับเสียงของเพลงที่บรรเลง (Key) ซึ่งกำหนดชื่อเรียกที่เป็นหมายรู้กันทุกๆ เสียง ดังจำแนกขึ้นไปทีละเสียงต่อไปนี้

ทางเพียงออล่าง หรือทางในลด ระดับเสียงต่ำสุดอนุโลมเท่ากับเสียง ฟา ของคนตรีสากล

ทางใน ระดับสูงขึ้นมาอนุโลมเท่ากับเสียง ซอล ใช้ปี่ในเป็นหลัก

ทางกลาง ระดับเสียงสูงขึ้นมาอีกอนุโลมเท่ากับเสียง "ลา" ใช้ปี่กลางเป็นหลัก

ทางเพียงออบนหรือทางนอกต่ำ ระดับเสียงสูงกว่าทางกลาง อนุโลมเท่ากับเสียง ซี ใช้ปี่นอกต่ำหรือขลุ่ยเพียงออเป็นหลัก

ทางกรวดหรือทางนอก ระดับเสียงสูงอนุโลมเท่ากับเสียง โด ใช้ปี่นอกหรือขลุ่ยกรวดเป็นหลัก

ทางกลางแหบ ระดับเสียงอนุโลมเท่ากับเสียง เร

ทางชวา ระดับเสียงเท่ากับเสียง มี ใช้ปี่ชวาเป็นหลัก"

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา อินทรสุนานนท์ และคณะ (อรนุช ยันตระหนก. 2543: 17-18; อ้างอิงจาก กาญจนา อินทรสุนานนท์; และคณะ. ม.ป.ป.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เพลงระบำบ้านนา ตำบลบางลูกเสือ ตำบลองครักษ์ จังหวัดนครนายก พบว่า

รูปแบบของเพลงระบำบ้านนามีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนแปดหัวเดียว แต่กลอนที่พบส่วนใหญ่จะมีมากกว่า 8 คำ เป็นลักษณะของกลอนชาวบ้านมีคำเสริมมาก เช่น เสีย, มา,กันละเหวย, ฯลฯ และพบลักษณะเด่นของทำนอง เช่น ทำนองร้องสร้างบนนกลุ่มเสียงเช่นเดียวกับเพลงไทยที่ใช้โน้ต 5 เสียง ทำนองร้องขึ้นอยู่กับวรรณยุกต์เดียวกัน มีการตั้งระดับเสียงใหม่ในกลางคำกลอน มีการใช้ทำนองเคลื่อนที่สวนทางกับวรรณยุกต์เดียวกัน ใช้เสียงซ้ำที่คำร้องมีเสียงวรรณยุกต์เสียงเดียวกันและต่างเสียงกัน

กาญจนา อินทรสุนานนท์ และคณะ(อรนุช ยันตระหนก. 2549: บทคัดย่อ; อ้างอิงจาก กาญจนา อินทรสุนานนท์; และคณะ. ม.ป.ป.) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การขับร้องบทเพลงไทยบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขับร้องโดยครูศิริ วิชเวช พบว่า

บทร้องเพลงต่างๆ นั้น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชนิพนธ์คำร้องและพระราชทานให้กับนักร้องนำไปขับร้องในโอกาสต่างๆ ซึ่งในการขับร้องมีการใช้เทคนิค ดังนี้ ซ้อนเสียง, เอื้อนหลบเสียง, ครั่น, หางเสียง, ลากเสียง, เอื้อนต่อเนื่อง, สะบัดเสียง, เน้นเสียง, หลบเสียง ,เน้นคำ, ตรึงเสียง,ลากเสียง, ผ่านเสียง, ถอนเสียง,ตรึงเสียง เน้นเสียง เน้นคำ, มีหางเสียง ถอนเสียง, มีหางเสียง, โยกเสียง, โปรยเสียง, ทอดเสียง, ขมวดเอื้อน, ทอดเสียงเน้นคำ,โปรยเสียงลง, โปรยเสียง, ลากเสียง, เสียงลงทรวง,ทิ้งเสียง, ผ่อนเสียง, ครั่นมีหางเสียง, กลึงเสียง, เสียงพลิ้ว, หางเสียง, ผ่อนเสียงโปรยเสียง, กระทบเสียง, ครั่นคำ, อมเสียง, เน้นคำ รวบเสียง, รวบเสียงรวบคำ, โหยเสียง, เอื้อนท้ายคำ, เสียงครวญ, รวบคำ, กระทบและรวบคำ, กระทบหางเสียง, ผ่านเสียง, ครั่นเสียง, หลักจังหวะ, ปั้นคำรวบเสียง, ปั้นคำและหน่วงเสียง, เหินเสียง, ปั้นคำ, กระทบคู่ 3

พันธ์ศักดิ์ วรรณวดี (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาทางร้องเพลงตับต้นเพลงฉิ่ง 3 ชั้น พบว่า

ทางร้องมีการตกแต่งทำนองในรูปแบบต่างกัน โดยเกิดจากการเคลื่อนที่ของทำนองหลักที่เป็นแนวทำนองของทางฆ้องวงใหญ่ซึ่งมีการเคลื่อนที่ 5 ลักษณะ คือ การเคลื่อนที่ของเสียงจากต่ำไปสูง จากสูงลงต่ำซ้ำกัน จากสูงลงต่ำแล้วกลับไปสูง และจากต่ำไปสูงแล้วกลับลงต่ำ เสียงวรรณยุกต์ในคำร้องซึ่งทำให้เกิดระดับเสียงของคำร้องที่แตกต่างกัน เป็นผลที่ทำให้เกิดวิธีการในการตกแต่งรูปแบบทำนองจากเสียงโครงสร้างบางเสียง การตกแต่งจากเสียงโครงสร้างเดิมจาดทางฆ้องที่เป็นทำนองหลัก และการตกแต่งด้วยการเปลี่ยนระดับเสียงโครงสร้างบางเสียงจากเสียงโครงสร้างทางฆ้องที่เป็นทำนองหลัก ซึ่งเป็นวิธีการในการตกแต่งรูปแบบทางร้องที่มรคำร้องและไม่มีคำร้อง

ถนอมศรี แสงทอง (พิธีไหว้ครูดนตรีไทย. 2548: 49) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาทางร้องเพลงไทยสำเนียงมอญ โดยทำการวิเคราะห์ในหัวข้อ กลุ่มคำร้องและเอื้อน วิเคราะห์คำร้องเป็นพยางค์ตามเสียงวรรณยุกต์ วิเคราะห์เอื้อนท้ายคำ วิเคราะห์เอื้อนอิสระ พบว่า

บทเพลงที่มีการเอื้อนจะสามารถแบ่งคำร้องออกเป็นกลุ่มๆ โดยมีเอื้อนท้ายคำต่อจากกลุ่มคำร้องและมีเอื้อนอิสระระหว่างกลุ่มคำร้อง

บทเพลงที่ไม่มีเอื้อนอิสระไม่สามารถแบ่งกลุ่มคำร้องออกเป็นกลุ่มได้

S 373718

คำร้องที่เป็นพยางค์ตามเสียงวรรณยุกต์นั้น เมื่อร้องเป็นทำนองร้องแล้วส่วนใหญ่ออกเสียงร้องให้ได้ความหมายโดยออกเสียงตามวรรณยุกต์นั้นๆ

เอื้อนท้ายคำเป็นเอื้อนที่เอื้อนเพื่อให้ลงเสียงลูกตกเมื่อคำร้องที่ตรงกับเสียงลูกตกนั้นๆ ร้องและตรงเสียงลูกตก

เอื้อนอิสระเป็นที่ประดิษฐ์ขึ้นระหว่างกลุ่มคำร้องอาจเป็นการเอื้อนตามทำนองเพลงหรือเอื้อนแตกต่างจากทำนองเพลง

รุจี ศรีสมบัติ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาทางร้องเพลงชุดเสภาของครูศิริ วิชเวช โดยผลการวิจัยพบว่า

ในด้านเทคนิคการร้อง พบว่า

1.ใช้การผันเสียงเป็นการออกเสียงคำร้องให้ได้ตรงตามเสียงวรรณยุกต์

2.ใช้การกระทบกันเป็นการออกเสียงคำร้องเมื่อเวลาร้องเพลง โดยออกเสียงคำร้องคำเดียวหรือพยางค์เดียวให้ร้องออกเป็นหลายพยางค์ ถ้าร้องออกเป็น 2 พยางค์ เรียกว่า กระทบคำคู่ 2 ถ้าเป็น 3 พยางค์ เรียกว่ากระทบคำคู่ 3

3.ใช้การอมเสียงเป็นการร้องเพลงที่ช่วงเนื่องต้องหุบปากแต่ยังมีเสียงอยู่

4.ใช้ด้านเทคนิคการเอื้อน พบว่าเสียงเอื้อนที่ใช้ในการขับร้องมีดังนี้

กระทบเสียง พบว่าการกระทบเสียงมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ

ก่ระทบเสียง 2 พยางค์ จะระกอบไปด้วยเสียงที่ลงจังหวะตก แล้วจะตามด้วยโน้ต 3 ตัวแต่จะใช้ 2 เสียง โดยจะใช้เสียงในระยะคู่ 2 (1-2-3)

กระทบเสียง 4 พยางค์ จะประกอบด้วยเสียงที่ลงในจังหวะตกแล้วจะตามด้วยโน้ต 4 ตัว แต่จะใช้ 3 เสียง โดยเสียงที่ 1 กับเสียงที่ 4 จะเป็นเสียงเดียวกัน (1-2-3-1) และเสียงที่ 4 จะเป็นเสียงเดียวกับโน้ตในจังหวะต่อไป มีวิธีการใช้อยู่ 2 แบบ คือ

เป็นเสียงกระทบที่อยู่หลังคำร้อง

เป็นเสียงกระทบที่อยู่ในทำนองเอื้อน

5. เสียงปริบ เป็นลักษณะของการเปล่งเสียงเอื้อนสั้นๆ ส่วนมากจะตามหลังคำร้องที่มีอยู่ในบทเพลงต่างๆ จะค่อยๆเปล่งเสียงและสะดุดเสียงเพียงเบาๆ เฉพาะในบางตอนที่ต้องการให้เกิดความไพเราะ มีวิธีใช้อยู่ 2 แบบ คือ

6. เสียงครั่น เป็นเสียงเอื้อนที่เกิดขึ้นระหว่างเสียงของลูกตกหรือระหว่างคำร้อง เป็นเสียงกลุ่มพยางค์ที่เลื่อนไหลสูงๆต่ำๆ เสียงครั่นเกิดขึ้นจากกลุ่มพยางค์กับเสียงกระทบที่ซ้อนกันอยู่และไม่ใช้เสียงของทำนองเอื้อนอิสระ โดยที่เสียงสุดท้ายของพยางค์จะเป็นเสียงเดียวกันกับเสียงของคำร้องหรือทำนองเอื้อนอิสระ โดยที่เสียงสุดท้ายของพยางค์จะเป็นเสียงเดียวกันกับเสียงของคำร้องหรือทำนองของเสียงในตำแหน่งลูกตก

การขับร้องเพลงไทยที่มีความไพเราะนุ่มนวลมีความเป็นเอกลักษณ์ย่อมขึ้นอยู่กับเทคนิคต่างๆ ของการใช้เสียงร้องรวมไปจนถึงความเข้าใจในลักษณ์ของทำนองเพลงและความหมายของบทร้อง ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งสำคัญของการขับร้องเพลงไทย

สมพร เฉลียวศิลป์ (2547: 348-349) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาวิธีการขับร้องเพลงในตับนาคบาศ ของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน โดยผลการวิจัยพบว่า เพลงในตับนาคบาศมีลีลาอารมณ์ของเรื่องอยู่ 3 อารมณ์ด้วยกัน คือ

1.อารมณ์โกรธ หรือ อารมณ์ที่อยู่ในช่วงของการต่อสู้กันระหว่างยักษ์กับลิง มีจำนวน 8 เพลง ต่อเนื่องกัน คือ เพลง ที่ 11 ถึงเพลงที่ 18 (เทพทอง สาลิกาแก้ว ชาตรี นาคราช สุดใจ เชิดฉิ่ง กราวรำ แขกไทรชั้นเดียว)

2. อารมณ์โศกเศร้ามี 3 เพลงต่อเนื่องกัน คือ เพลงที่ 21 ถึงเพลงที่ 23 (ทยอยญวณ เชิดฉิ่ง ลำลอง กบเต้น)

3. อารมณ์ปกติ มีจำนวน 18 เพลง คือ เพลงที่ 1 ถึงเพลงที่ 10 (ช้าปี่ หรุ่ม กระบี่ลีลา กระบอกทอง ปฐม โยนดาบ กราวนอก ตุ้งติ้ง พม่าฉ่อย สร้อยสนตัด) เพลงที่ 19 ถึงเพลงที่ 20 (ตวงพระธาตุ หนีเสือ) เพลงที่ 24 ถึง 29 (เหรา ตุ๊กตาแกว่งฉลาก เชิดฉิ่ง แผละ ลมพัดชายเขา สารถี)

วิธีการขับร้องของอาจารย์เจริญใจทั้ง 3 อารมณ์ การใช้เสียงโดยทั่วไปส่วนใหญ่จะเปล่งเสียงออกมาอย่างปกติ ด้วยความดัง เบา ที่ใกล้เคียงกัน การเอื้อน การทำเทคนิคการครั่น กระทบ มีความคมชัดและลุ่มลึก จุดเด่นประการสำคัญ คือ คำร้องและการเอื้อนทุกคำจะมีการประดิษฐ์ออกมา ด้วยความพิถีพิถัน

ในเพลงที่มีลีลาอารมณ์โกรธ จะใช้การเปล่งเสียงที่เด่นชัด คือ มีความหนักแน่น ตรงไปตรงมา คำบางคำจะออกเสียงดังกว่าคำอื่นและมีการลักจังหวะเพื่อให้คำกระชับ เพิ่มรสชาติให้มีความน่าตื่นเต้นมากยิ่งขึ้น

ในเพลงที่มีลีลาอารมณ์โศกเศร้า การเปล่งเสียงที่เด่นชัด คือ จะใช้ความดัง-เบา ของน้ำเสียงประดิษฐ์คำบางคำให้มีความนุ่มนวลลึกซึ้ง ทั้งยังใช้ลีลาการลักจังหวะ ย้อยจังหวะ

ในเพลงที่มีลีลาอารมณ์ปกติ วิธีการขับร้องก็จะร้องไปตามอารมณ์ของเพลง แต่ในระหว่างการดำเนินทำนองทางร้องก็มักจะประดิษฐ์คำบางคำให้ไพเราะด้วยการใช้ความดัง-เบา ของเสียง โดยไม่ให้ความหมายของคำผิดเพี้ยนไป และยังเป็นการเน้นคำที่มีความหมายที่ลึกซึ้งตามบทร้องทำให้มีสีสันและมีความงดงามมากยิ่งขึ้น

เสาวนีย์ ซื่อตรง (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ทางร้องเพลงแขก มอญ เถา โดย ผลการวิจัยพบว่า

1. ในการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างและการดำเนินทำนองเพลงโดยทั่วไป ขั้นคู่เสียงลูกตก และจังหวะหน้าทับ ตลอดจนกลุ่มเสียงที่ใช้ในการดำเนินทำนอง เพลงแขก มอญ เถา พบว่าแขกเพลง มอญ เถา มีเทคนิคเฉพาะในแต่ละทางร้อง

2. ศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทางร้องกับทำนองหลักในแต่ละทางร้องพบว่า เพลง แขกมอญ เถา มีทำนองร้องที่สัมพันธ์กับทำนองหลัก

3. ศึกษาวิเคราะห์เทคนิคต่างๆที่ใช้ในการร้องแต่ละทางร้องเพลงแขกมอญ เถา พบว่า ทาง ร้องที่ 3 มีทางร้องที่แตกต่างจากแนวอื่น

4. ได้ทำการบันทึกทางร้องเพลงแขกมอญ เถา ไว้เป็นโน้ตสากลเพื่อการศึกษาต่อไป

ธิติ ทัศนกุลวงศ์ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ระเบียบวิธีการประพันธ์เพลงมโหรีโดยขนบของสำนักเสนาะดุริยางค์ พบว่า

หลักการประพันธ์เพลงมโหรีมี 3 รูปแบบคือ 1. เพลงเกร็ดมโหรี 2. ตับเพลงมโหรี 3. ตับเรื่อง มโหรีซึ่งใช้เพื่อการขับกล่อม การแต่งเพลงเกร็ดกระทำโดยศึกษาเพลงของเก่าหรือใช้จินตนาการ การแต่งจากเพลงต้นแบบด้วยการขยายหรือลดอัตราจังหวะ ให้ดูตัวโน้ตที่ตกจังหวะหนักและเบาและโครงสร้างประโยคเพลงโดยยึดเป็นต้นแบบด้านการสร้างสำนวนเพลง หากต้นแบบมีทำนองตบแต่งพิเศษให้นำมาบรรจุในบทเพลงที่ประพันธ์ด้วย ส่วนเพลงตับมโหรีทั้ง 2 ประเภทมีหลักพื้นฐานเดียวกันในเรื่องความคล้ายคลึงของประโยคเพลง อัตราจังหวะ ท่วงทีลีลา กับทั้งมีบทร้องสำหรับร้อง-ส่ง

สมหมาย โมกขศักดิ์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาภูมิปัญญาครูดนตรีไทย: กรณีศึกษาครูองุ่น บัวเอี่ยม ได้อธิบายถึงหลักและวิธีการขับร้องเพลงไทยของครูองุ่น บัวเอี่ยมไว้ดังนี้

หลักการสอนขับร้องเพลงไทยที่ครูองุ่นได้พัฒนาขึ้นแบ่งเป็น 9 ขั้นตอน

1. การเลือกเพลงให้เหมาะสมกับผู้เรียน 2. การให้หัดออกเสียงเอื้อน 3. อ่านบทร้องให้ถูกต้อง 4. ต่อเพลงทีละวรรคสั้นๆ 5. ให้ผู้เรียนร้องตามครู 6. ฝึกกับเครื่องจังหวะ 7. ใช้เครื่องดนตรีช่วยสอนขับร้อง 8. การทบทวนและแก้ไขข้อผิดพลาด 9. อธิบายหลักการขับร้องแทรกให้แก่ผู้เรียน

ในการขับร้องเพลงไทยเพื่อให้เข้าถึงความไพเราะมากยิ่งขึ้นยมโดย เพ็งพงศา (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณศิลป์กับคีตศิลป์ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผน

การประสานองค์ประกอบของวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนในส่วนที่เป็นวัสดุ คือ โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง และภาวะรักไม่สมหวังระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครฝ่ายปฏิปักษ์กับองค์ประกอบในส่วนที่เป็นอลังการคือ กระบวนกลอนอย่างมีศิลปะ ทำให้เกิดกรุณารสเป็นรสเด่น โดยมีศฤงคารรส วีรรส และเราทรรส เป็นรสเสริม

การขับร้องให้ไพเราะนั้นนอกจากจะต้องอาศัยหลักและวิธีการที่ถูกต้องผนวกกับการเข้าถึงอารมณ์บท ที่ใช้ในการขับร้อง สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ สำเนียงภาษาของเพลงเพื่ออัฐรสของการฟังให้ชัดเจนและเข้าถึงอารมณ์เพลงมากยิ่งขึ้น

ชัชชัย พวกดี (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเพลงไทยสำเนียงภาษา พบว่า

1. จำนวนท่อนเพลงในเพลงไทยสำเนียงภาษา มีความหลากหลายของจำนวนท่อนเพลง ซึ่งประกอบด้วย 1 ท่อน 2 ท่อน และ 3 ท่อน

2. บันไดเสียงแต่ละสำเนียงภาษามีบันไดเสียงดังนี้

- สำเนียงลาว อยู่ในบันไดเสียงโด เป็นหลัก
- สำเนียงเขมร อยู่ในบันไดเสียงฟา เป็นหลัก
- สำเนียงมอญ อยู่ในบันไดเสียงที เป็นหลัก
- สำเนียงแขก อยู่ในบันไดเสียงโดกับเสียงฟา เป็นหลัก
- สำเนียงจีน อยู่ในบันไดเสียงโด เป็นหลัก

3. รูปแบบของจังหวะ เพลงไทยสำเนียงภาษาทั้ง 5 สำเนียง มีกระสวนจังหวะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนี้

- สำเนียงลาว -XXX -X-X / --XX XXXX
- สำเนียงเขมร XXXX -X-X / -XXX -X--
- สำเนียงมอญ XXXX XX-X / XXXX -X-X
- สำเนียงแขก -X-X XX-X / -XXX -X--
- สำเนียงจีน -X-- XX-X / ---X -X-X

4. รูปแบบของทำนอง มีรูปแบบทำนองและทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละสำเนียง ดังนี้

- สำเนียงลาว - ดรม - ร - ด / - - ดล ซมซล
- สำเนียงเขมร ลฟลซ - ฟ - ร / - ซฟร - ฟ - -
- สำเนียงมอญ ทดซล ทด - ท / รซรด - ท - ล
- สำเนียงแขก - ด - ร ดท - ด / - รดท - ด - -
- สำเนียงจีน - ล - - ดร - ด / - - - ร - ม – ด

5. การจบเพลงมีลักษณะการจบเพลงของแต่ละสำเนียงภาษาดังนี้

- สำเนียงลาว จบด้วยเสียงโดเป็นหลัก
- สำเนียงเขมร จบด้วยเสียงฟาเป็นหลัก
- สำเนียงมอญ จบด้วยเสียงทีเป็นหลัก
- สำเนียงแขก จบด้วยเสียงโดกับเสียงฟาเป็นหลัก
- สำเนียงจีน จบด้วยเสียงโดเป็นหลัก

การขับร้องเพลงไทยนั้นมิใช่เพียงแค่การขับร้องประกอบดนตรีเพียงอย่างเดียวยังมีการขับร้องที่ใช้ประกอบการแสดงอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญในการขับร้องเป็นอย่างยิ่ง

อุมาภรณ์ กล้าหาญ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง เพลงโอ้ : เพลงประกอบการแสดงโขนละครไทย พบว่า

เพลงโอ้เป็นเพลงขับร้องมีมาแต่โบราณ ใช้เฉพาะการแสดงโขนละคร ไม่นำมาใช้ทั่วไป ไม่ปรากฏหลักฐานยืนยันว่ากำเนิดขึ้นเมื่อไร ต่อมามีการประดิษฐ์เพลงโอ้ขึ้นใหม่เพื่อใช้ประกอบการแสดงละครที่ปรับปรุงใหม่ แต่เดิมเพลงโอ้ไม่มีดนตรีรับ ต่อมาจึงมีผู้คิดทางบรรเลงเข้าทำรับร้อง ซึ่งคิดขึ้นโดยอิสระ ทำให้เพลงโอ้มีทางร้องและทางบรรเลงแตกต่างกัน ถือเป็นลักษณะเด่นของเพลงโอ้

เพลงโอ้ใช้เฉพาะตัวละครที่เป็นตัวสำคัญในเรื่อง มีบทบาทในการแสดงอารมณ์ 2 อย่างคือ อารมณ์รักและอารมณ์เศร้า ในการรำเพลงโอ้ ผู้แสดงจะรำตีบทไปตามคำร้อง ตอนดนตรีรับรำตีบทไปตามอารมณ์เพลง บทร้อง "ทวน" ใช้ท่า "รำร่าย" ทุกเพลง

การวิเคราะห์ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของเพลงโอ้ พบว่า เพลงโอ้มีรูปลักษณ์ 3 แบบคือ ไม่มีดนตรีรับ มีดนตรีรับกลางเพลงแล้วจึงร้องต่อจนจบ และมีดนตรีรับเมื่อร้องจบท่อน จังหวะมี 3 แบบคือ จังหวะฉิ่งตัด จังหวะสองชั้น และจังหวะไม่แน่นอน การดำเนินทำนองเพลงโอ้ใช้บันไดเสียง "โด" มีกลุ่มเสียงหลัก 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา ความสำคัญของเพลงโอ้อยู่ที่ทางร้อง มักใช้ลูกตกเสียงซ้ำๆ มีช่วงเสียงแคบ อารมณ์เพลงอยู่ที่การเอื้อน เพลงโอ้ที่แสดงอารมณ์เศร้ามักใช้การเอื้อนเสียงยาวๆ ส่วนทางบรรเลงสร้างจากทำนองหลักคนละทำนองกับทางร้อง การดำเนินทำนองมีช่วงเสียงกว้างกว่าทางร้อง และไม่มีความสำคัญเหมือนทางร้อง

สิริลักษณ์ ศรีทอง (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาวิธีขับร้องเพลงในตับนางลอยของครูศิริ วิชเวช พบว่า

1. ลีลาการขับร้องของครูศิริ วิชเวช จะมีลักษณะที่เน้นความกระชับ ซึ่งมีการใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อสื่ออารมณ์และความหมาย โดยลักษณะการขับร้องจะไม่เน้นความอ่อนหวานชดช้อยมากนักแต่จะเน้นความชัดเจน สื่อความหมายได้ถูกต้องและเข้าถึงอารมณ์เพลงได้อย่างมีศิลปะทำให้การขับร้องมีความไพเราะเป็นเอกลักษณ์

2. วิธีการขับร้องเพลงในตับนางลอยของครูศิริจะมีลักษณะเป็นการผสมผสานกันระหว่างการขับร้อง เทคนิคการขับร้อง การบรรจงประดิษฐ์คำร้องและลีลาทำนองเอื้อนที่วิจิตรบรรจงในแต่ละช่วงของบทเพลงที่สื่อออกมาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกลมกลืน

3. เทคนิค "ผ่านเสียง" พบว่าเป็นการเรียงร้อยกลุ่มโน้ตในเทคนิคย่อยๆ หลายเทคนิคเข้าด้วยกันอย่างต่อเนื่องและกลมกลืน โดยเทคนิคที่พบส่วนใหญ่ใน "ผ่านเสียง" ได้แก่เทคนิคกระทบ ครั่น สะบัดเสียง หางเสียง และปริบ ในบางกรณีจะพบการเน้นเสียง ควบคุมเสียง หรือเน้นคำร้องเพื่อให้สามารถสื่ออารมณ์และความหมายได้อย่างสมบูรณ์

4. เทคนิค "เสียงลงทรวง" พบว่าเมื่อทำเสียงลงทรวงไปจนถึงเสียงที่ต่ำที่สุดแล้ว เสียงที่อยู่ลำดับถัดไปมักจะเป็นเสียงที่อยู่ห่างกันเป็นคู่ 4 เสมอ

5. เทคนิค "ครั่น" "สะดุดเสียง" และ "กระทบเสียง" จะมีวิธีการขับร้องที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีความแตกต่างกันที่อัตราส่วนความเร็วในการขับร้อง ซึ่งเทคนิค "ครั่น" "สะดุดเสียง" และ "กระทบเสียง" จะมีอัตราส่วนความเร็วในการขับร้องที่เรียงจากมากไปหาน้อย

6. เทคนิคที่พบในการขับร้องเพลงตับนางลอยของครูศิริ วิชเวช ได้แก่ "ซ้อนเสียง" "เอื้อนหลบเสียง" "ครั่น" "หางเสียง" "ลากเสียง" "สะบัดเสียง" "เน้นเสียง" "เน้นคำ" "ตรึงเสียง" "ผ่านเสียง" "ถอนเสียง" "เน้นเสียงเน้นคำ" "โยกเสียง" "โปรยเสียง" "ทอดเสียง" "โหนเสียง" "เสียงลงทรวง" "ทิ้งเสียง" "ผ่อนเสียง" "กลึงเสียง" "เสียงพลิ้ว" "กระทบเสียง" "ครั่นคำ" "รวบเสียง" "เอื้อนท้ายคำ" "เท่า" "ควบคุมเสียง" "กระทบหางเสียง" "หลักจังหวะ" "รวบเสียงปั้นคำ" "กระทบคำคู่ 2 " "กระทบคำคู่ 3" "ปั้นคำ" และ"ปริบ"

สมหมาย โมกขศักดิ์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาภูมิปัญญาครูดนตรีไทย: กรณีศึกษาครูอุ่น บัวเอี่ยม พบว่า

ครูอุ่น บัวเอี่ยมมีนามเดิมว่าชอุ่ม อินทาปัจ เกิดเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2464 ปัจจุบันอายุ 86 ปี ที่อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม เป็นบุตรคนที่ 6 ของรองอำมาตย์โทขุนแสนประศาสน์ (เขียน อินทาปัจ) กับนางพิศ แซ่อึ้ง การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากโรงเรียนลำพระยา จังหวัดนครปฐม จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่วัดมหาธาตุ สมรสกับ จ.ส.ต.ฟุ้ง บัวเอี่ยม ในปีพ.ศ. 2486 ไม่มีบุตรร่วมกัน ปัจจุบันครูอุ่นอยู่บ้านเลขที่ 85/1 ซอยมิ่งขวัญ 5 ถนนติวานนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี

รจนา ผาดไพบูลย์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่องเทคนิคการขับร้องประกอบการแสดงละครในของครูมัณฑนา อยู่ยั่งยืน กรณีศึกษาเรื่อง อิเหนา ตอนบุษบาชมศาล-ตัดดอกไม้-ฉายกริช พบว่า

1. ครูมัณฑนา อยู่ยั่งยืน เป็นชาวจังหวัดเพชรบุรีโดยกำเนิด จบการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนการศึกษาด้านดนตรีและขับร้องนั้น เริ่มฝึกหัดจากคนในครอบครัว และมีโอกาสพัฒนาสู่ขั้นที่สูงขึ้นเมื่อเข้ามารับราชการในกรมศิลปากร โดยได้ศึกษาเพิ่มเติมจากครูผู้ใหญ่ของกรมศิลปากรในสมัยนั้น จนกระทั่งมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในวงการการศึกษาทางด้านดนตรีไทย

2. เทคนิคการขับร้องที่พบมีทั้งหมด 11 เทคนิค ได้แก่ 1) ครั่น 2) กระทบ 3) หางเสียง 4) ซ้อนเสียง 5) หวนเสียง 6) กดเสียงต่ำ 7) กระทบสองชั้น 8) กดคำ 9) ผันคำ 10) ผันหางเสียง 11) เพี้ยนเสียง เทคนิคการกระทบมีใช้มากที่สุด 127 แห่ง เทคนิคการกดคำมีใช้น้อยที่สุด 1 แห่ง บทเพลงที่มีเทคนิคมากที่สุดคือ เพลงช้าปี่ใน ใช้ถึง 7 เทคนิค

กิตติวัฒน์ ขวัญมงคล (2552) ได้ทำการศึกษาวิธีการขับร้องของ สมเศียร พานทอง *(ชาย เมืองสิงห์)* พบว่า

1. ศึกษาประวัติของ สมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) ผลการวิจัยพบว่าเกิดเมื่อวันอังคารที่ 24 ตุลาคม พ .ศ. 2482 ที่จังหวัดสิงห์บุรี จบการศึกษาในระดับมัธยมปีที่ 6 โรงเรียนสิงห์วัฒนะพานะวัดพรหมสาครบางพุทรา จังหวัดสิงห์บุรี พ .ศ. 2499 และได้เป็นสมาชิกตำแหน่งนักร้องนำของวงดนตรีจุฬารัตน์ประมาณ 5 ปี และได้ตั้งวงดนตรีขึ้นใหม่ในนามวงดนตรีจุฬาทิพย์ พ.ศ. 2512 นานถึง 10 ปี เป็นที่รู้จักของประชาชน ผลงานที่สร้างชื่อเสียงในการขับร้อง รางวัลกึ่งศตวรรษเพลงลูกทุ่งไทยพระราชทาน จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ .ศ. 2532, 2534, 2535, 2538 โปรดเกล้าฯ ให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดงนักร้อง – นักแสดงเพลงลูกทุ่ง พ .ศ. 2538 ได้เข้ารับปริญญาศิลปศาสตร์บัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากสถาบันราชภัฏเทพสตรี จังหวังลพบุรี พ.ศ. 2539 และได้รับเกียรติอันสูงสุด คือ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ "จตุตถดิเรกคุณาภรณ์ ชั้น 4" พ.ศ. 2540 ในฐานะศิลปินแห่งชาติผู้มีความดี – ความชอบและผลงานดีเด่น

2. ศึกษาการขับร้องของ สมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) ผลการวิจัยพบว่าเพลงที่ใช้ในการศึกษา ทั้ง 5 เพลง สมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) ได้แบ่งไว้โดยรวมกล่าวถึง การวิเคราะห์ทำนอง จังหวะ เสียงประสาน ประโยคเพลง และสังคีตลักษณ์ ผู้ศึกษาได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และจากการสัมภาษณ์หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วนำเสนอข้อมูลในเชิงคุณภาพโดยใช้รูปแบบพรรณนา ผลปรากฏว่า เพลงของสมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) ผู้ศึกษาพบว่าด้านทำนองมีช่วงเสียง (Ranges) ที่มีความกว้างไม่เกิน 1 ช่วงทบ (Octave) ทิศทางการดำเนินทำนองพบทั้ง

3 ลักษณะ อาจมี 1,2 หรือ 3 ลักษณะในเพลงเดียวกันขั้นคู่กระโดดพบบ้างบางเพลง . ด้านจังหวะมีลักษณะทั้ง การซ้ำการแปร และมีแนวประสานเสียงแบบ Homophony. ด้านเสียงประสาน กุญแจเสียงพบจะเน้นไปทางเมเจอร์คีย์ แต่การขึ้นต้นและจบมักใช้คอร์ดหก ซึ่งเป็นคอร์ดไมเนอร์เป็นลักษณะเฉพาะเพลงลูกทุ่ง .ด้านประโยคมักจบด้วยคอร์ดหกและด้านสังคีตลักษณ์ส่วนใหญ่เป็นลักษณะ Ternary Form

คุณลักษณะในการขับร้องทั่วไปของ สมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) การขับร้องส่วนเสียงใหญ่ๆ และเสียงเต็ม มีการเอื้อนประกอบกับพื้นฐานของเพลงไทยเดิม เอกลักษณ์เสียงของสมเศียร พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) เป็นเสียงใหญ่ๆ และเสียงเต็มมีพลังที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในเรื่องของการเปล่งเสียงส่วนคำร้องนั้นชัดเจน มีการใช้เทคนิคพิเศษ หลายอย่างขับร้องเพื่อให้เข้ากับเนื้อหาและอารมณ์เพลงได้แก่ การลากเสียง การทอดเสียง การกระโดดเสียง การเน้นเสียงเน้นคำ การรวบเสียงรวบคำ

ชิโณรส ทรงดาวเรือง (2546) ได้ทำการศึกษาการขับร้องเพลงไทยประเภทเพลงทยอย ทางครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต พบว่า

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทำนองร้องกับเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มคำร้องผลการวิเคราะห์พบว่า ทำนองร้องในเพลงทยอยทั้ง 4 เพลง ซึ่งได้แก่ เพลงทยอยนอก เพลงทยอยใน เพลงทยอยเขมร และเพลงทยอยญวน ส่วนใหญ่คำร้องมีความสัมพันธ์กับเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาพูด ยกเว้นบางคำที่ต้องการให้เกิดความไพเราะ จึงต้องมีการผันเสียงให้ตรงกับวรรณยุกต์ที่ต้องการจึงทำให้เสียงวรรณยุกต์บางคำไม่สัมพันธ์กับเสียงในภาษาพูด

2. เทคนิคในออกเสียงคำร้องที่พบในเพลงทยอยทั้ง 4 เพลงซึ่งขับร้องโดยครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต มีดังนี้คือ

- ผันเสียง คือการทำให้หางเสียงสูงขึ้น
- กระทบคำ คือ การขับร้อง 1 พยางค์เป็นหลายโน้ต

3. เทคนิคการเอื้อน ได้พบว่ามีด้วยกัน 3 วิธี คือ

- กระทบเสียง คือ การเอื้อนที่ใช้หลายเสียงหลายตัวโน้ต
- ปริบเสียง คือ การสะดุดเสียงสั้นๆ ในตอนท้าย
- โหนเสียง คือ การเอื้อนเสียงใดเสียงหนึ่งแล้วทำให้เสียงสูงขึ้นและกลับมาเสียงเดิม

4. การหายใจ ได้พบว่า มีการแยกคำร้องกับการเอื้อนในแต่ละช่วงระหายใจไว้อย่างชัดเจน และมีความสั้น-ยาวของแต่ละช่วงหายใจต่างกันในแต่ละเพลงซึ่งพบว่า

เพลงทยอยนอก 3 ชั้น พบว่า

ช่วงระยะหายใจที่สั้นที่สุดมีความยาว 1 จังหวะ

ช่วงระยะหายใจที่ยาวที่สุดมีความยาว 8 จังหวะ

เพลงทยอยใน 3 ชั้น

ช่วงระยะหายใจที่สั้นที่สุดมีความยาว 1 จังหวะ

ช่วงระยะหายใจที่ยาวที่สุดมีความยาว 6 จังหวะ

เพลงทยอยเขมร 3 ชั้น

ช่วงระยะหายใจที่สั้นที่สุดมีความยาว 1 จังหวะ

ช่วงระยะหายใจที่ยาวที่สุดมีความยาว 5 จังหวะ

เพลงทยอยญวน 3 ชั้น

ช่วงระยะหายใจที่สั้นที่สุดมีความยาว 1 จังหวะ

ช่วงระยะหายใจที่ยาวที่สุดมีความยาว 5 จังหวะ

อรรณพ วรวานิช (2547) ได้ศึกษาชีวประวัติและวิธีการขับร้องของ ศรีสุดา รัชตะวรรณพบว่า

1. ศึกษาชีวประวัติของ ศรีสุดา รัชตะวรรณ ผลการวิจัยพบว่า เกิดเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2473 ที่จังหวัดยะลา จบการศึกษาในระดับมัธยมปีที่ 7 โรงเรียนจอมสุรางค์อุปถัมภ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องเดินทางย้ายถิ่นฐานติดตามบิดาในจังหวัดต่างๆ อันเนื่องจากบิดารับราชการเป็นอัยการ เคยประกอบอาชีพเป็นพนักงานเสมียนที่กรมไปรษณีย์กลาง ขับร้องและเล่นละครวิทยุคณะจารุกนก พ.ศ. 2495 สอบรับราชการในตำแหน่งนักร้องกรมประชาสัมพันธ์ ในช่วงนี้ได้มีการบันทึกแผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง และการแสดงไว้มากมาย ทำให้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของประชาชน พ.ศ. 2534 ได้เลื่อนขึ้นเป็นหัวหน้าฝ่ายบันเทิงกรมประชาสัมพันธ์ จนเกษียณอายุราชการ รวมรับราชทั้งหมด 39 ปี ผลงานที่สร้างชื่อเสียงในการขับร้องเป็นเพลงในจังหวะเร็วประกอบการลีลาศ - รำวง โดยพบเพลงในการขับร้องจำนวน 488 เพลง และมีผลงานเพลงอีกจำนวนมากที่ ศรีสุดา รัชตะวรรณ ยืนยันว่าได้ขับร้องและบันทึกแผ่นเสียงไว้แต่ไม่พบแหล่งข้อมูล ได้รับโล่และใบประกาศเกียรติคุณจำนวนมาก และได้รับเกียรติอันสูงสุดของการรับราชการ คือ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ มงกุฎไทย ชั้นที่ 2 ชื่อ ทวิติยาภรณ์พระราชทาน ปัจจุบันป่วยสุขภาพไม่แข็งแรง เนื่องมาจากโรคที่ป่วยทางสมอง แต่ความจำของ ศรีสุดา รัชตะวรรณ ยังปกติ

2. ศึกษาวิธีการขับร้องของ ศรีสุดา รัชตะวรรณ ผลการวิจัยพบว่า เพลงที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 18 เพลง เป็นเพลงในจังหวะเร็ว คุณลักษณะในการขับร้องทั่วไป ของ ศรีสุดา รัชตะวรรณ เป็นการขับร้องเสียงนิ่ง เสียงตรง เสียงเต็ม เอกลักษณ์เสียงของ ศรีสุดา รัชตะวรรณ เป็นเสียงใส แหลมสูงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ในเรื่องเปล่งเสียงคำร้องนั้นชัดเจน มีการใช้เทคนิคพิเศษหลายอย่างขับร้องเพื่อให้เข้ากับเนื้อหาและอารมณ์เพลง ได้แก่ การเน้นเสียงเน้นคำ การลากเสียง การกระโดดเสียง การรวบเสียงรวบคำ การทอดเสียงขึ้น การซ้ำเสียง การใช้เสียงนาสิก

วันชัย เอื้อจิตรเมศ (2535: 142) ได้กล่าวถึง ครูเคลือบไว้ว่า "หุ่นกระบอกคณะหม่อมราชวงศ์เถาะมีบุคคลสำคัญท่านหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางท่านผู้นั้นคือ "แม่เคลือบ" หรือ "แม่ครูเคลือบ" เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเชิดหุ่นกระบอกได้งดงามอีกทั้งยังมีความสามารถขับร้องได้อย่างไพเราะอีกด้วย"

ครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นศิษย์ขับร้องของ ครูเคลือบ ซึ่งเป็นนักร้องที่มีชื่อเสียงมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับร้องเพลงหุ่นกระบอก

ในการศึกษาประวัติของสายสกุลทางด้านดนตรีไทยนั้นณรงค์ เขียนทองกุล (2529) ได้ศึกษาและจัดทำหนังสือเรื่องบ้านบางลำพู "ชุมชนดนตรีไทย ชาวบ้านที่ยิ่งใหญ่และเก่าแก่ของกรุงเทพ ฯ" ได้กล่าวถึงบ้านบางลำพูในฐานะที่เป็นดนตรีที่มีสถานภาพและบทบาทหน้าที่หลายอย่างคือ เป็นสถาบันครอบครัวที่ทำหน้าที่ในการสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย กล่าวได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาทางด้านดนตรีเพราะมีการจัดการเรียนการสอนด้วย นอกจากนั้นบ้านบางลำพูยังมีผลงานเพลงตลอดจนการบรรเลงเฉพาะตัวของแต่ละบ้านและสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันรวมทั้งยังเป็นแหล่งผลิตนักดนตรีสำคัญของชาติ ทั้งนี้ มานพ วิสุทธิแพทย์ และคณะ (2545) ได้ทำงานวิจัยเรื่องการสืบทอดเพลงของบ้านบางลำพูผลงานวิจัยได้พบวิธีการสืบทอดเพลงแก่ลูกหลานและศิษย์ รวมทั้งได้รวบรวมโน้ตเพลงของบ้านบางลำพูไว้ด้วย

วันชัย เอื้อจิตรเมศ (2541: 8) ได้กล่าวถึงความหมายของคำ "ด้น" ไว้ว่า การด้น หมายถึงการสร้างทำนองหรือบรรเลงขึ้นในฉับพลันโดยไม่มี การเตรียมตัวมาก่อน

ดังนั้นการบรรเลงเพลงหุ่นกระบอกเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งซึ่งจะต้องมีการศึกษาอย่างถูกต้องและมีระบบ ผนวกกับปฏิภาณไหวพริบประสบการณ์ของผู้บรรเลงและผู้ขับร้องเป็นอย่างสูงจึงจะสามารถขับร้องได้อย่างไพเราะ

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้า เรื่องชีวประวัติและเทคนิควิธีการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุ-ริยพันธุ์ ผู้วิจัยได้เริ่มจากการเก็บข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลจริง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาวิเคราะห์ โดยกำหนดแนวทางและขั้นตอนในการดำเนินงานการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นค้นคว้ารวบรวมข้อมูล

ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร บทความ หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทสัมภาษณ์ และสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องชีวประวัติ และเทคนิควิธีการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2. ขั้นเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.1 การสัมภาษณ์ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2.1.1 การสัมภาษณ์ชีวประวัติของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2.1.2 การสัมภาษณ์ประวัติด้านดนตรีทั้งทางการศึกษาและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2.2 การบันทึกเสียงและจดบันทึกเทคนิคและวิธีการขับร้องรวมไปจนถึงบทเพลงตัวอย่างของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

1.2.1 หลักการขับร้องเบื้องต้น

1.2.2 เทคนิคและวิธีการขับร้องขั้นพื้นฐานโดยใช้เพลงแขกบรเทศ เถา ในการศึกษาวิจัย

1.2.3 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ โดยใช้เพลงแขกมอญ เถา ในการศึกษาวิจัย

1.2.4 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย) โดยใช้เพลงทอย ใน เถา ในการศึกษาวิจัย

1.2.5 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับพิเศษใช้เพลงหุ่นกระบอก ในการศึกษาวิจัย

1.2.6 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นสูง โดยใช้เพลงพญาโศก 3 ชั้น ในการศึกษาวิจัย

3. ขั้นเรียบเรียงข้อมูล

1.1 เรียบเรียงข้อมูลจากตำราและเอกสารทางวิชาการรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา

1.2 เรียบเรียงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

1.3 ถอดเทปการขับร้องเพลงไทยที่ยกตัวอย่างและนำมาศึกษาวิจัย เป็นโน้ตไทย

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษาประวัติของดวงเนตร ดุริยพันธุ์

4.1.1 ประวัติส่วนตัว

4.1.2 ประวัติการทำงาน

4.1.3 ประวัติด้านการขับร้อง

4.1.4 ผลงานด้านการขับร้อง

4.1.5 รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ

4.2 ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

4.2.1 หลักการขับร้องเบื้องต้น

4.2.2 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงขั้นพื้นฐานโดยใช้เพลงแขกบรเทศ เถา ในการศึกษาวิจัย

4.2.3 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ โดยใช้เพลงแขกมอญ เถา ในการศึกษาวิจัย

4.2.4 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ (ทยอย) โดยใช้เพลงทอยใน เถา ในการศึกษาวิจัย

4.2.5 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยใช้เพลงหุ่นกระบอก ในการศึกษาวิจัย

4.2.6 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นสูงโดยใช้เพลงพญาโศก 3 ชั้น ในการศึกษาวิจัย

5. ขั้นสรุปข้อมูล

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามมาเรียบเรียงวิเคราะห์แล้วทำการบันทึกลงในงานวิจัย

5.2 นำเสนอแนวคิดและสาระสำคัญ จากการศึกษาค้นคว้าเชิงคุณภาพ ในรูปแบบลักษณะของการพรรณนาวิเคราะห์

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องการศึกษาชีวประวัติและเทคนิควิธีการขับร้องของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ผู้วิจัยได้แบ่ง ประเด็นการวิเคราะห์ดังนี้

1. ศึกษาประวัติของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์
   1.1 ประวัติส่วนตัว
   1.2 ประวัติการทำงาน
   1.3 ประวัติด้านการขับร้อง
   1.4 ผลงานด้านการขับร้อง
   1.5 รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ
2. ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์
   2.1 หลักการขับร้องเบื้องต้น
   2.2 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงขั้นพื้นฐานโดยใช้เพลงแขกบรเทศ เถา ในการศึกษาวิจัย

2.3 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ โดยใช้เพลงแขกมอญ เถา ในการศึกษาวิจัย

2.4 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้ (ทยอย) โดยใช้เพลงทอยใน เถา ในการศึกษาวิจัย

2.5 เทคนิคและวิธีการขับร้องในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยใช้เพลงหุ่นกระบอก ในการศึกษาวิจัย

2.6 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นสูงโดยใช้เพลงพญาโศก 3 ชั้น ในการศึกษาวิจัย

1. ชีวประวัติครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

ภาพประกอบ 1 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

1.1 ประวัติส่วนตัว

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2482 ปัจจุบันอายุ 70 ปี เกิดที่บ้านดุริยประณีต หลังวัดสังเวชวิศยาราม ในปัจจุบันคือ บ้านเลขที่ 83 ซอยหลังวัดสังเวชฯ ถนนลำพู แขวงบางลำพู เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นบุตรสาวของ ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์และ ครูแช่มช้อย ดุริยพันธุ์ (สกุลเดิมดุริยประณีต) โดยเป็นบุตรคนที่ 3 ในจำนวนพี่น้องทั้งหมด 6 คนได้แก่

1. นางสุรางค์ ดุริยพันธุ์ ประกอบอาชีพครูสอนขับร้องเพลงไทย
2. นายชนะ ดุริยพันธุ์ ประกอบอาชีพช่างเทคนิคของสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. แต่มีความสามารถทางด้านดนตรีไทย
3. นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ประกอบอาชีพคีตศิลปิน กรมศิลปากร
4. นายนฤพนธิ์ ดุริยพันธุ์ ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวเป็นแสดงนักร้องเพลงไทยและเพลงไทยสากล
5. นายอนันต์ ดุริยพันธุ์ ประกอบอาชีพรับราชการกองดุริยางค์ทหารบก
6. นายพจนา ดุริยพันธุ์ ประกอบอาชีพพนักงานธนาคาร

บิดา ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ เป็นบุตรของครูเนื่อง ดุริยพันธุ์กับนางโกสุมภ์ ดุริยพันธุ์บ้านอยู่แถววัดทองธรรมชาติโดยครอบครัวของครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์นั้นไม่ได้หากินทางดนตรีเป็นอาชีพหลักนางโกสุมภ์ ดุริยพันธุ์แม่ของครูเหนี่ยวเป็นแม่บ้านมีบุตร 4 คนเป็นผู้หญิง 2 คนแต่เสียชีวิตตั้งแต่เด็กจึงเหลือเพียงบุตรชาย 2 คนคือนายหน่วง ดุริยพันธุ์มีอาชีพเป็นนักดนตรีไทยและครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ซึ่งเป็นนักร้องเพลงไทยของกรมศิลปากรที่มีชื่อเสียงมากในอดีต

ภาพประกอบ 2 ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์

มารดา ครูแซ่มช้อย ดุริยพันธุ์ สกุลเดิม ดุริยประณีต เป็นบุตรสาวคนที่ 6 ในจำนวนพี่น้อง 11 คน ของ ครูศุข ดุริยประณีตกับนางแถม ดุริยประณีต โดยทั้งคู่เป็นนักดนตรีที่มีชื่อเสียงแห่งสำนักบ้านบางลำพู ครูแซ่มช้อย ดุริยพันธุ์นั้นรับราชการตำแหน่งคีตศิลปิน ประจำกรมศิลปากรจนเกษียณอายุราชการ

ภาพประกอบ 3 ครูแซ่มช้อย ดุริยพันธุ์

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการศึกษาสายสามัญโดยเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนวรวุฒิวิทยาจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ที่โรงเรียนเบญจมราชาลัยจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในขณะที่เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ได้ถึงแก่กรรมด้วยอุบัติเหตุ ท่านชายเขมสิริจึงขอครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ไปอุปการะเป็นบุตรบุญธรรมและได้เข้าเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนเขมสิริ

ภาพประกอบ 4 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เมื่ออายุ 16 ปี

เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเขมสิริ ด้วยปัญหาทางด้านสุขภาพส่งผลให้ต้องพักการศึกษาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ต่อมาภายหลังเมื่อเข้ารับราชการจึงได้รับการปรับวุฒิทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาโดยในสมัยนั้นเรียกว่า พิเศษมัธยม (พ.ม.) ในปี พ.ศ. 2525 จากนั้นจึงเข้าศึกษาต่อจนจบระดับปริญญาตรีในสาขา ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกนาฏศิลป์ วิชาโทภาษาไทย จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา (ปัจจุบันคือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา) เมื่อปี พ.ศ. 2529

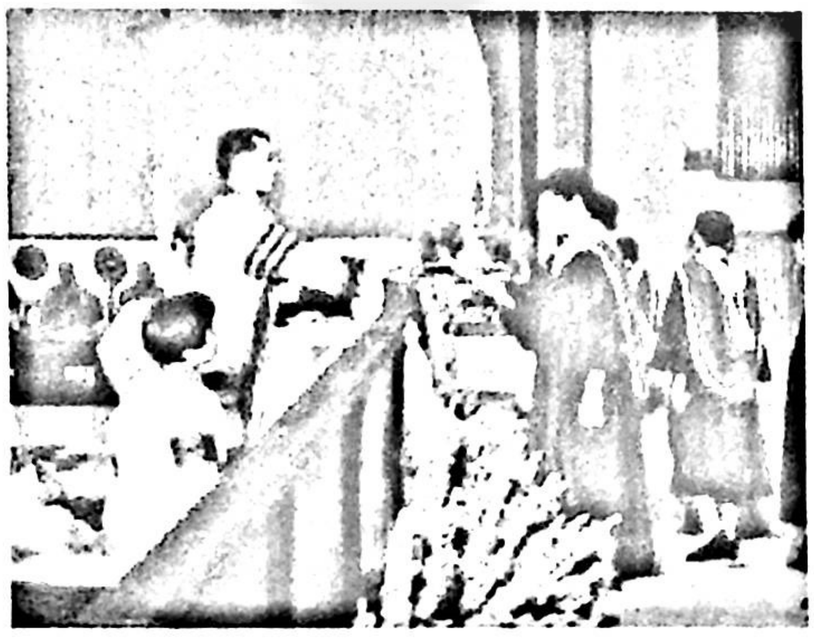

ภาพประกอบ 5 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เข้ารับพระราชทานปริญญาบัตร

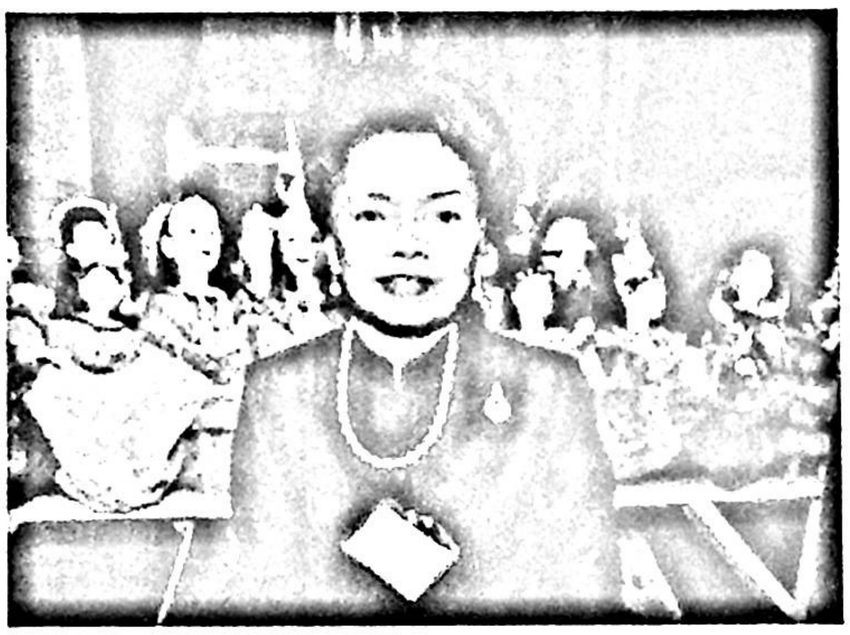

ภาพประกอบ 6 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ปัจจุบัน

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ สมรสกับ นายสุพจน์ โตสง่า นักระนาดคนสำคัญที่มีชื่อเสียงมากท่านหนึ่งของประเทศไทย เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ. 2504 มีบุตรและธิดา 3 คน ดังนี้

1. นายขุนอิน (ชื่อเดิม ณรงค์ฤทธิ์) โตสง่า ปัจจุบันประกอบอาชีพนักดนตรีอิสระเป็นหัวหน้าคณะศิษย์ครูสุพจน์ โตสง่า หัวหน้าวงอินออฟเดอะบีท และหัวหน้าวงบางกอกอคูสติก

2. นางประดิษฐา วิบูลย์เลิศวัฒนะ สมรสกับ นายสราวุธ วิบูลย์เลิศวัฒนะ มีบุตร 1 คน ปัจจุบันประกอบธุรกิจส่วนตัว

3. นายชัยยุทธ์ โตสง่า ปัจจุบันประกอบอาชีพนักดนตรี

ภาพประกอบ 7 นายสุพจน์ โตสง่า

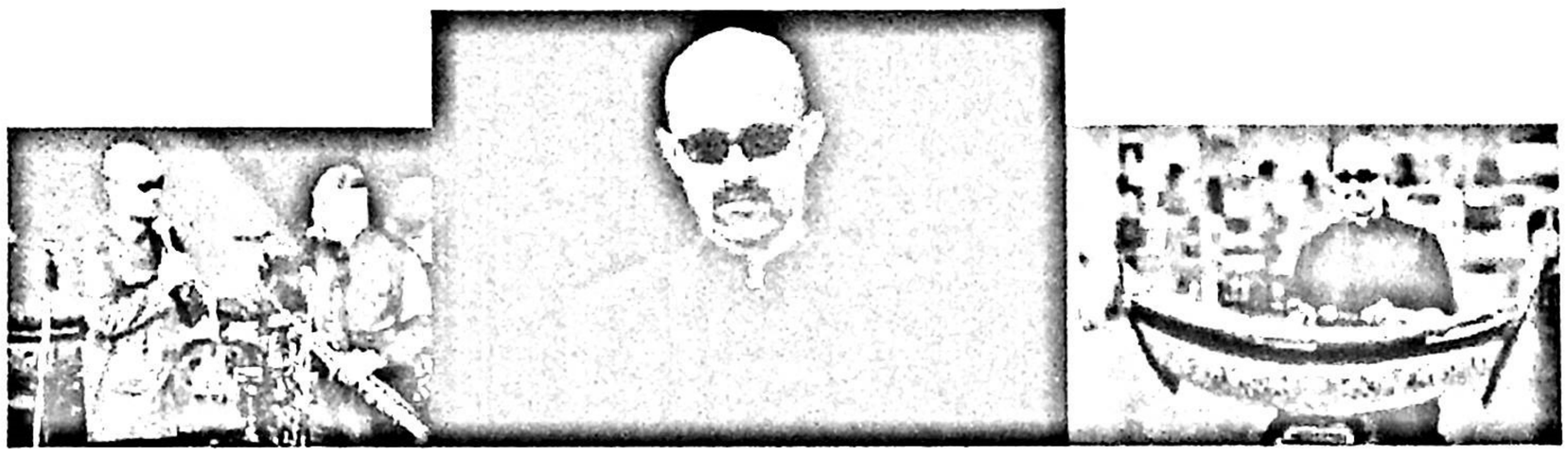

ภาพประกอบ 8 นายขุนอิน (ชื่อเดิม ณรงค์ฤทธิ์) โตสง่า

ภาพประกอบ 9 นายชัยยุทธ์ โตสง่า(ตีระนาดเอก)

แผนผังเครือญาติของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

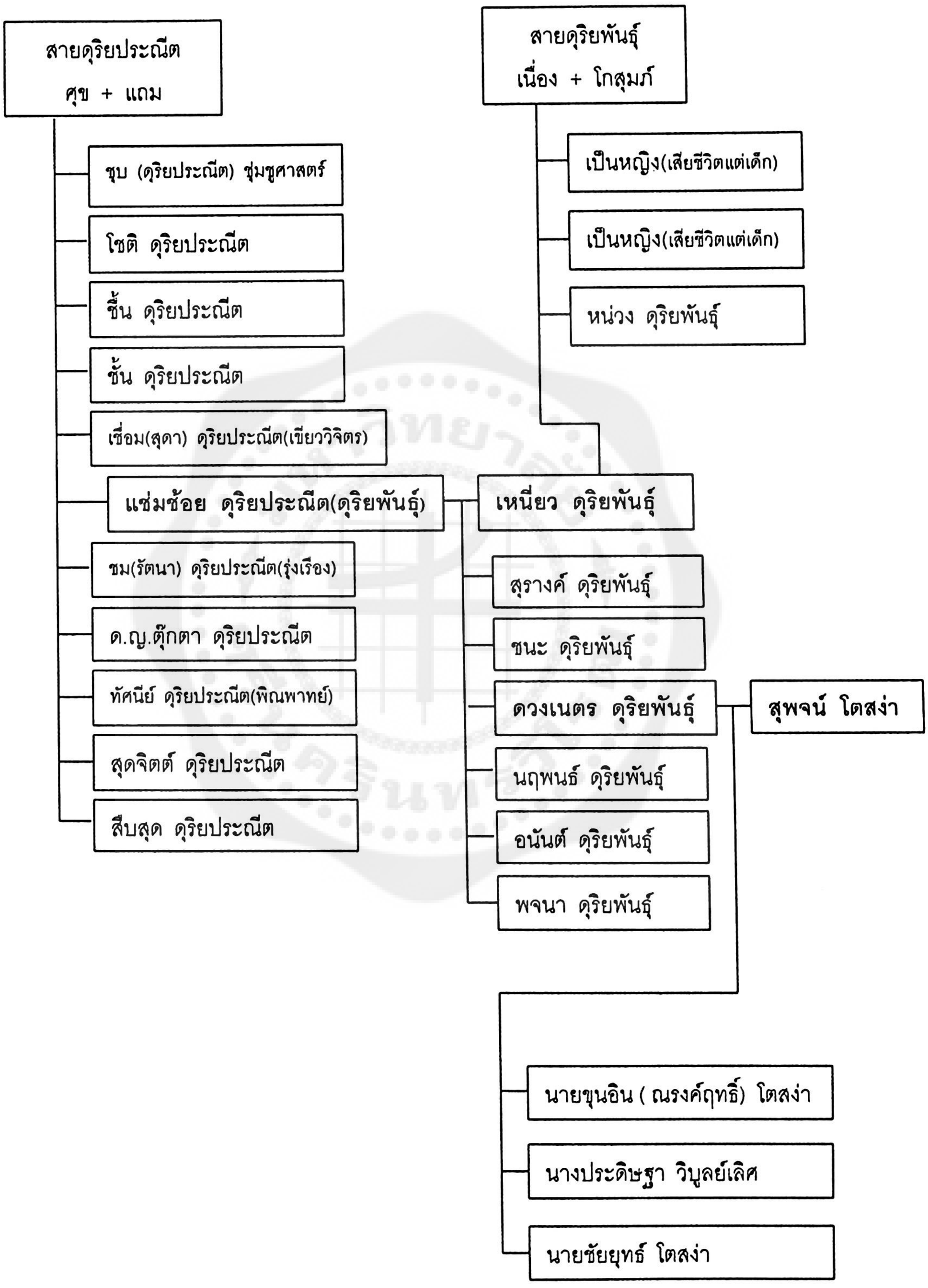

ปัจจุบันครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ อาศัยอยู่กับบุตรชายคนโตที่บ้านเลขที่ 34/9 หมู่ 14 ถนนเลี่ยงคลองภาษีเจริญฝั่งใต้ ซอยหมวกน้อยอุทิศ เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นสำนักปี่พาทย์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันคือ "สำนักบ้านโตสง่า" โดยในเวลาว่างหลังจากการปฏิบัติงานที่กรมศิลปากรแล้วครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ก็ได้ถ่ายทอดกับลูกศิษย์ที่มาศึกษาวิชาการขับร้องที่บ้าน

ภาพประกอบ 10 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ขณะอยู่ที่บ้านพัก

การเดินทางไปบ้านครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทางด้วยกันโดยที่เข้าใจง่ายและสะดวกที่สุดมีดังต่อไปนี้

1. เริ่มต้นจากสถานีรถไฟหัวลำโพงโดยขึ้นรถโดยสารประจำทางสาย 7 จากสถานีรถไฟหัวลำโพงบริเวณป้ายหยุดรถประจำทางด้านข้างสถานีรถไฟนั่งเรื่อยมาบนถนนสายเพชรเกษมจนเกือบถึงอู่ของรถประจำทางข้อสังเกตคือรถจะเลี้ยวเข้าซอยเพชรเกษม 69 หรือที่เรียกว่าซอยพระพรหมเนื่องจากมีศาลพระพรหมตั้งอยู่ด้านหน้าปากซอยรถจะวิ่งเรื่อยมาผ่านวัดราษฎร์บำรุงและตลาดคลองขวางรถประจำทางจะข้ามสะพานที่ข้ามคลองภาษีเจริญ (สะพานที่ติดกับตลาดคลองขวาง)ให้ลงที่ป้ายหยุดรถประจำทางหลังจากลงสะพานแล้วจึงเดินย้อนกลับมาทางด้านสะพานที่ข้ามประมาณ 20 เมตรจะพบทาง 3 สามแยกข้อสังเกตคือจะมีร้านขายพวงมาลัยอยู่ตรงมุมให้เลี้ยวซ้ายเดินทานประมาณ 200-300 เมตรจะพบสะพานข้ามคลองเล็กๆ เมื่อข้ามสะพานจะพบซอยหมวกน้อยอุทิศอยู่ขวามือเดินเข้าซอยประมาน 200 เมตรก็จะพบบ้านของนายขุนอิน โตสง่า ที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์พักอาศัยอยู่ทางด้านขวามือ

2. เริ่มต้นเดินทางจากห้างสรรพสินค้าบิกคิง สาขาบางใหญ่โดยนั่งรถตู้จากฝั่งตรงข้ามห้างสรรพค้าบิกคิง บริเวณหน้าศูนย์รถยนต์ HONDA มาลงที่ห้างสรรพสินค้าเดอะมอล สาขาบางแค จากนั้นข้ามมายังฝั่งตรงข้ามและขึ้นรถประจำทางสาย 7 เช่นเดียวกัน

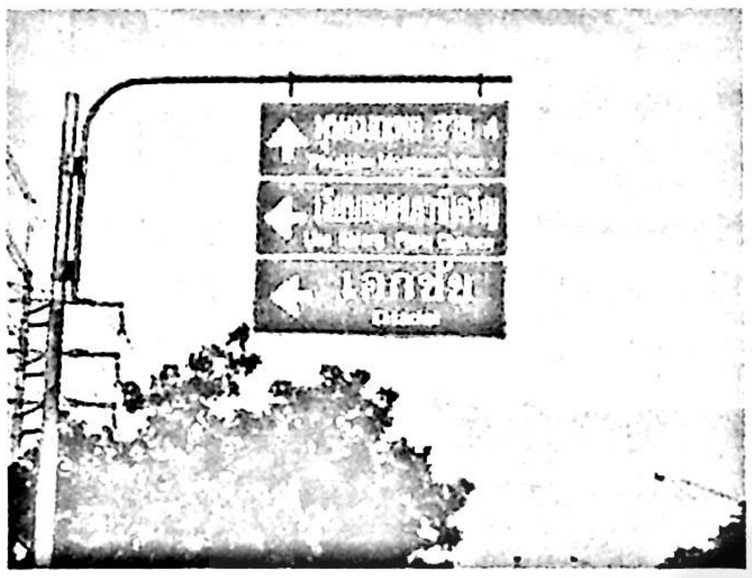

ภาพประกอบ 11 ป้ายบอกเส้นทางไปเลียบคลองภาษีเจริญ

ภาพประกอบ 12 รถประจำทางสาย 7

แผนที่เดินทางไปบ้านครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

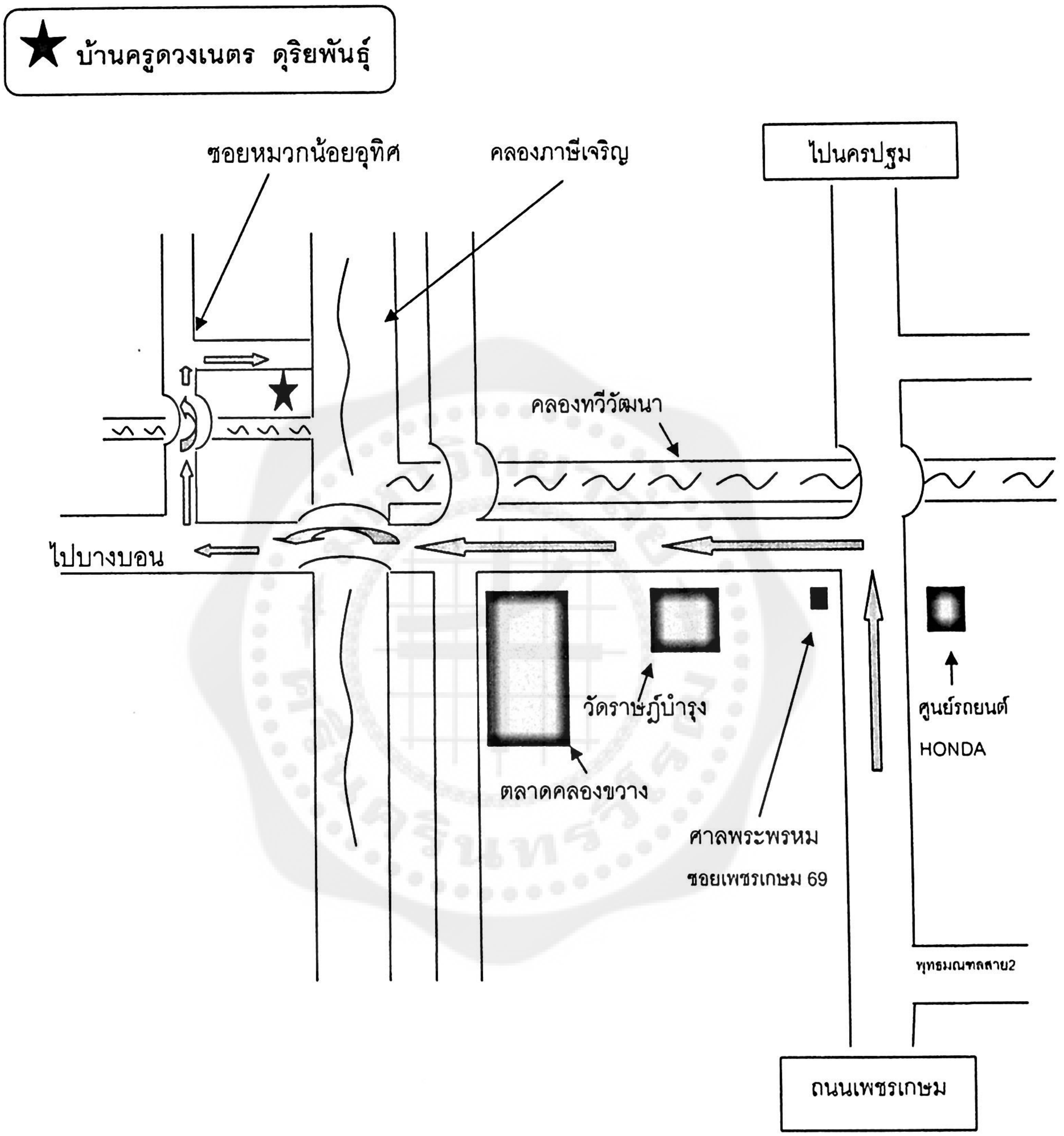

1.2 ประวัติการทำงาน

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้เข้ารับราชการครูที่โรงเรียนสายปัญญาในปี พ.ศ. 2508 โดยสอนวิชาการขับร้องเบื้องต้น ฟ้อนรำ และดนตรีไทยประเภทเครื่องสาย ต่อมาพ.ศ. 2522 ได้โอยย้ายมาปฏิบัติราชการ ตำแหน่งคีตศิลปิน ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร เกษียณอายุราชการ และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ชำนาญการทางด้านคีตศิลป์ไทย ประจำแผนกดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร จนถึงปัจจุบัน

นอกจากนี้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยาการในการถ่ายทอดวิชาทางด้านคีตศิลป์ให้กับสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีความสนใจ

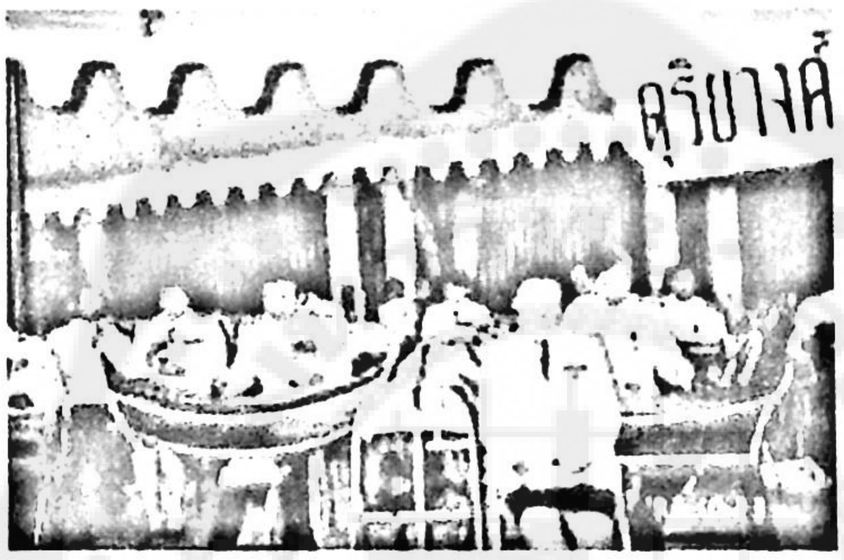

ภาพประกอบ 13 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ปฏิบัติหน้าที่ขับร้องให้กับวงดนตรีไทยกรมศิลปากร

ภาพประกอบ 14 นักร้องของกรมศิลปากรปัจจุบัน

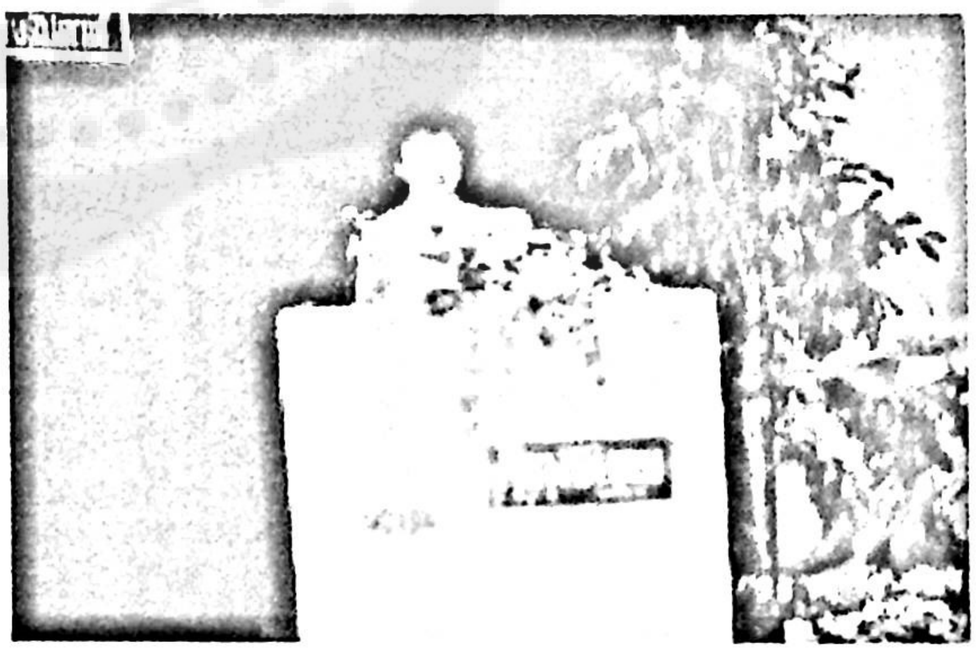

ภาพประกอบ 15 บรรยายความรู้ด้านคีตศิลป์ไทย

1.3 ประวัติทางด้านการขับร้อง

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยจากครูผู้มีความสามารถหลายท่าน ดังต่อไปนี้

การขับร้องในสายของสำนักบ้านดุริยประณีต(ครอบครัว) จากครูสุดา เขียววิจิตร
ครูรัตนา(ชม) รุ่งเรือง
ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต

การขับร้องในสายของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)จากครูจันทนา พิจิตรคุรุการ

การขับร้องในสายของจางวางทั่ว พาทย์โกศล จากครูฉวีวรรณ เปลี่ยนทันผล

การขับร้องเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก จากครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา
ครูชูศรี(ชื้น) สกุลแก้ว

การขับร้องเพลงในสายพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน)
จากครูเจริญใจ สุนทรวาทิน

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เกิดในครอบครัวนักดนตรีไทย และได้รับการถ่ายทอดทางวิชาคีตศิลป์ไทยจากครอบครัวโดยตรงเนื่องจากครอบครัวเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงทั้งทางด้านการขับร้องและการบรรเลงดนตรีไทย ซึ่งได้สืบเชื้อสายมายาวนานจนได้รับพระราชทานนามสกุลทั้งในทางของคุณพ่อคือ ดุริยพันธุ์ และทางด้านของคุณแม่คือ ดุริยประณีต จะเห็นได้ว่าครูดวงเนตรได้รับการซึมซับทางด้านนี้มาโดยสายเลือดอย่างแท้จริง ในวัยเด็กครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์มีอุปนิสัยเหมือนเด็กผู้ชายชอบเล่นโลดโผนทั้งมิได้สนใจที่จะร้องเพลงไทยเหมือนคุณพ่อคุณแม่ ชอบขี่จักรยาน เป่าหีบเพลงฝรั่ง และร้องเพลงสากลประกอบกับพี่เขยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เป็นนักไวโอลินเมื่อไปบรรเลงที่ไหนก็จะพาครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ไปร้องเสมอเนื่องจากเห็นว่าเสียงดี อีกประการหนึ่งครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ซึ่งเป็นบิดาไม่อยากให้ลูกเป็นนักร้องเพลงไทยเช่นเดียวกับตนเองและภรรยาก็เลยมิได้ส่งเสริม ภายหลังเนื่องจากบิดาคือ ครูเหนี่ยว ดุริยพันธุ์ ได้ถึงแก่กรรม ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์จึงได้ผันชีวิตของตนเองมาขับร้องเพลงไทยอย่างจริงจัง

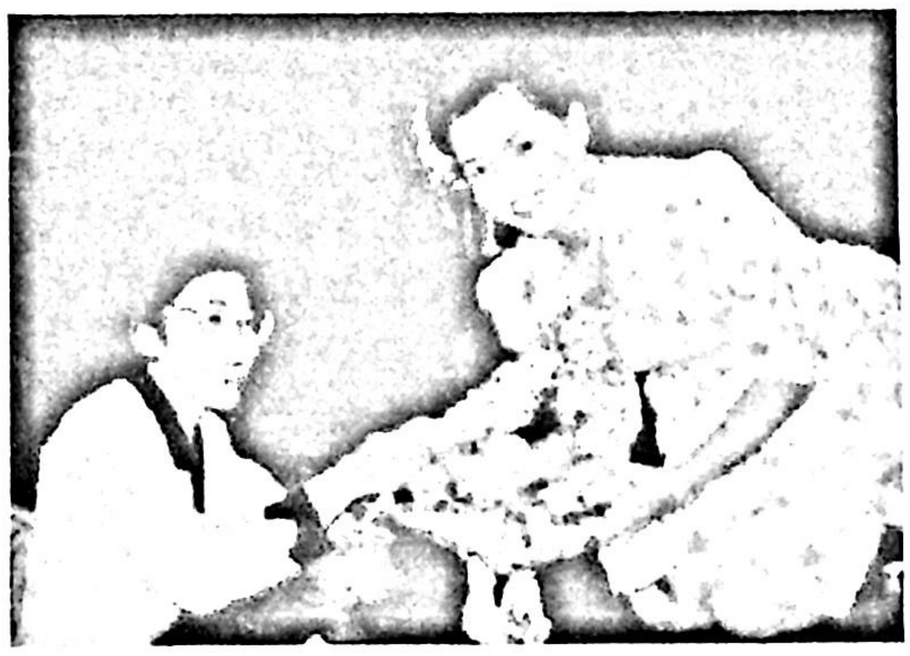

ภาพประกอบ 16 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ขับร้องเพลงไทยสากลและเพลงสากล

เมื่ออายุ 16 ปี ได้ศึกษาขับร้องเพลงไทยหลังจากที่เคยได้ยินได้ฟังตั้งแต่แรกเกิดจึงทำให้การฝึกนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว และผนวกกับพรสวรรค์ที่ตนมีคือน้ำเสียงที่ไพเราะแจ่มใสและแหลมสูงทำให้สามารถขับร้องเพลงได้อย่างไพเราะจับใจ โดยเริ่มเรียนกับครูคนแรกคือครูรัตนา(ชม) รุ่งเรืองซึ่งเป็นน้าสาวแท้ๆ ของตนเองซึ่งเพลงแรกที่ต่อคือ เพลงมอญบางนางเกร็ง เพื่อใช้บรรเลงและขับร้องที่สังคีตศาลาโดยการผลักดันของ ครูสีบสุด ดุริยประณีต น้าชายด้วยเหตุผลที่ว่าจะได้กล้าที่ร้องและเป็นคนที่เสียงแหลมดัง เหมาะที่จะร้องเพลงนี้

ภาพประกอบ 17 ครูรัตนา(ชม) รุ่งเรือง

ต่อมาเมื่อเริ่มสนใจและอยากที่จะศึกษาการขับร้องเพลงไทยอย่างจริงจังผนวกกับในขณะนั้นอยากที่จะขับร้องเพลงให้ได้เป็นจำนวนมากๆ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์จึงเริ่มเพลงต่อเพลงโดยได้รับการถ่ายทอดจากครูสุดจิตต์ ดุริยประณีตน้าสาว ซึ่งเพลงเถาเพลงแรกที่ได้รับการถ่ายทอดคือเพลงทยอย

ญวน เถา และเพลงอื่นๆ อีกมากมายตามมาส่งผลให้ได้เพลงมากที่สุดในจำนวนพี่น้องทั้ง 3 คนที่เป็นนักร้องด้วยกัน จนต่อมามีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเนื่องจากออกงานบ่อยโดยเป็นนักร้องของวงดุริยประณีต

ภาพประกอบ 18 ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต

ในด้านเพลงละครนั้นครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการถ่ายทอดจากครูสุดา(เชื่อม) เขียววิจิตร สกุลเดิม ดุริยประณีต ซึ่งเป็นป้าแท้ๆ ของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นหลักและรับการถ่ายทอดจากมารดาคือครูแช่มช้อย ดุริยพันธุ์ บ้างเนื่องจากหลังจากที่ครูแช่มช้อย ดุริยพันธุ์เกษียณอายุราชการแล้วร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงนักจึงไม่สะดวกต่อมาครูแช่มช้อย ดุริยพันธุ์ได้ถึงแก่กรรมเมื่ออายุ 64 ปี

ภาพประกอบ 19 ครูสุดา(เชื่อม) เขียววิจิตร

ครั้งหนึ่งครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้มีโอกาสร่วมบันทึกเสียงขับร้องร่วมกับวงดนตรีคณะเสริมมิตร ส่งผลให้มีโอกาสศึกษาวิธีการขับร้องและบทเพลงของสำนักท่านครูจางวางทั่ว พาทยโกศล (บ้านฝั่งธน)จาก ครูฉวีวรรณ เปลี่ยนทันผล คือ เพลงไอยเรศ สามชั้น เป็นต้น และได้ศึกษาวิธีการขับร้องและบทเพลงจากครูชะลอรัตน์ อ่วมหร่าย คือ เพลงเทวาประสิทธิ์ เถา ซึ่งทั้งสองท่านนี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ขับร้องที่มีชื่อเสียงของทางฝั่งธน

ภาพประกอบ 20 ครูฉวีวรรณ เปลี่ยนทันผล

ในปีพ.ศ. 2504 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้เข้ารับราชการในโรงเรียนสายปัญญา และมีโอกาสได้พบกับครูขับร้องผู้มีชื่อเสียงคนสำคัญท่านหนึ่งของสำนักท่านครูหลวงประดิษฐไพเราะ(ศร ศิลปบรรเลง)คือ ครูจันทนา พิจิตรคุรุการ โดยท่านได้ถ่ายทอดเพลงเถาที่สำคัญๆไว้ให้กับครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ มากมายเช่น จีนขิมใหญ่ เถา เขมรไทรโยคเถา ทยอยเดี่ยว เป็นต้น

ภาพประกอบ 21 ครูจันทนา พิจิตรคุรุการ

ผลงานทางด้านการขับร้องที่โดดเด่นและสำคัญอีกอย่างหนึ่งของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ที่ท่านได้รับการถ่ายทอดและขับร้องอย่างไพเราะคือ การขับร้องเพลงหุ่นกระบอก ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้รับการถ่ายทอดการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกจากครอบครัวของตนเองก่อน และได้ศึกษาเพลงละครไปพร้อมๆกันนั่นคือ ครูสุดา เขียววิจิตร (ดุริยประณีต) ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต (ศิลปินแห่งชาติ) เพื่อใช้ในการแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ และออกอากาศตามสถานีวิทยุกรมประชาสัมพันธ์ ในนามคณะศิษย์ครูสุดา และวิทยุศึกษาในนามคณะดุริยพันธ์

เมื่อโอนมาเข้ารับราชการสำนักการสังคีตกรมศิลปากรในปีพ.ศ.2522 จึงได้มีความสนใจอย่างจริงจังจึงเข้าไปฝากตัวเป็นลูกศิษย์กับครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา เนื่องด้วยตนเองได้ฟังเสียงของครูละม่อม ในการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกแล้วเกิดความรู้สึกที่อยากจะศึกษาอย่างจริงจังและถูกต้องตามแบบของโบราณ เมื่อไปได้พบครูละม่อม เพื่อฝากตัวเป็นศิษย์นั้นได้มีการทำพิธีรับมอบวิชาความรู้เพื่อเป็นการแสดงถึงการรับเป็นศิษย์โดยที่ครูละม่อม ได้ให้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เตรียมสิ่งของที่จะนำมาใช้ในพิธีและนัดวันในการทำพิธีดังกล่าว ซึ่งสิ่งของที่ต้องเตรียมนั้นมีดังต่อไปนี้ ดอกไม้ธูปเทียน เงินหกบาท ผลไม้สามชนิด ใส่ถาดมาในวันทำพิธี เมื่อถึงวันทำพิธีครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้เตรียมของดังกล่าวมาครบถ้วนเมื่อครูละม่อมรับถาดใส่สิ่งของเพื่อเป็นการบูชาและขอฝากตัวเป็นศิษย์ดังกล่าวแล้วครูละม่อม ก็ได้ทำพิธีมอบความรู้ในการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกด้วยการมอบถาดที่ใส่เครื่องดนตรีที่ประกอบในการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกให้โดยในถาดนั้นมีเครื่องดนตรีดังนี้ ซออู้ ฉิ่ง กลองตุ๊ก และแต๋ว โดยการทำพิธีในครั้งนั้นครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ บอกว่าเสียดายมิได้ถ่ายรูปเอาไว้ แต่มีบุตรสาวของครูละม่อม คือ คุณนิรมล อิศรางกูร ณ อยุธยา เป็นสักขีพยานรู้เห็น

จากนั้นได้เริ่มศึกษาโดยที่ ครูละม่อม นั้นให้ครูดวงเนตร ร้องบทไหว้ครูหุ่นกระบอกในเพลงช้าปี่ให้ฟังเมื่อจบ ครูละม่อม ได้อธิบายว่า ทางการขับร้องที่ร้องอยู่นั้นคือทางของละนอก ซึ่งวิธีการและทางการขับร้องจะแตกตากจากเพลงหุ่นกระแบบโบราณดังนั้นท่านจึงได้เริ่มถ่ายทอดใหม่ตั้งแต่บทไหว้ครูไปจนถึงรายละเอียดของการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกทุกสิ่งทุกอย่างให้โดยมิได้ปิดบัง

การขับร้องหุ่นกระบอกของโบราณตามแบบของครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา นั้นจะมีจุดเด่นอยู่ที่การแทรกการเอื้อนที่ฟังแล้วให้อารมณ์โศกเศร้าในบทโศกหรือที่เรียกว่า "การควญ" ซึ่งจะต้องอาศัยไหวพริบและความสามารถของผู้ขับร้องเป็นอย่างมากว่าจะควญอย่างไรหรือโศกแค่ไหนจึงจะเหมาะสม ซึ่งการขับร้องส่วนนี้เองทำให้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ มีชื่อเสียงเป็นอย่างมากเพราะขับร้องได้อย่างไพเราะจับใจ เช่น ในบทของนางผีเสื้อสมุทรกำลังจะขาดใจตายด้วยเสียงปี่ของพระอภัยมณี ในตอนที่ชื่อว่า ปี่พิฆาต การขับร้องเพลงหุ่นกระบอกตอนนี้ทำให้ผู้ชมในโรงละครถึงกับร้องไห้ไปตามอารมณ์ที่ครูดวงเนตร ร้องไปด้วย ถึงกับขอเทปตอนนี้ไปหลาย ๆ ท่าน

ภาพประกอบ 22 ครูชื้น สกุลแก้ว

ภาพประกอบ 23 ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์นั้นยังได้ศึกษาทางการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกของละครดึกดำบรรพ์จาก ครูเจริญใจ สุนทรวาทิน (ศิลปินแห่งชาติ) ในเรื่อง สังข์ศิลป์ชัย ตอนตกเหว ซึ่งการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกในทางของละครดึกดำบรรพ์นั้นจะแตกต่างจากทั้งสองทางที่ครูดวงเนตร ได้รับรับถ่ายทอดมาคือ ทางของละครนอก และทางของครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา เช่น ในทางของละครดึกดำบรรพ์นั้นจะไม่มีการร้องท้าว

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้ทำพิธีครอบศีรษะครูพ่อแก่จากครูชื้น สกุลแก้ว พร้อมทั้งหัดเชิดกับศิลปินกรมศิลปากรที่จะไปแสดงเผยแพร่ ณ ประเทศรัสเซีย ณ เมืองท้าชเด้นท์ และยังได้รับการถ่ายทอดการขับร้องในส่วนที่เรียกว่า หุ่นตลก อันเป็นลีลาการขับร้องเพลงประกอบการเชิดหุ่นกระบอกที่มีความสนุกสนานและตลกขบขันเพื่อดึงดูดผู้ชมจาก ครูชื้น สกุลแก้ว (ศิลปินแห่งชาติ)

ภาพประกอบ 24 ขับร้องเพลงหุ่นกระบอกให้ครูชื้น สกุลแก้วเชิด

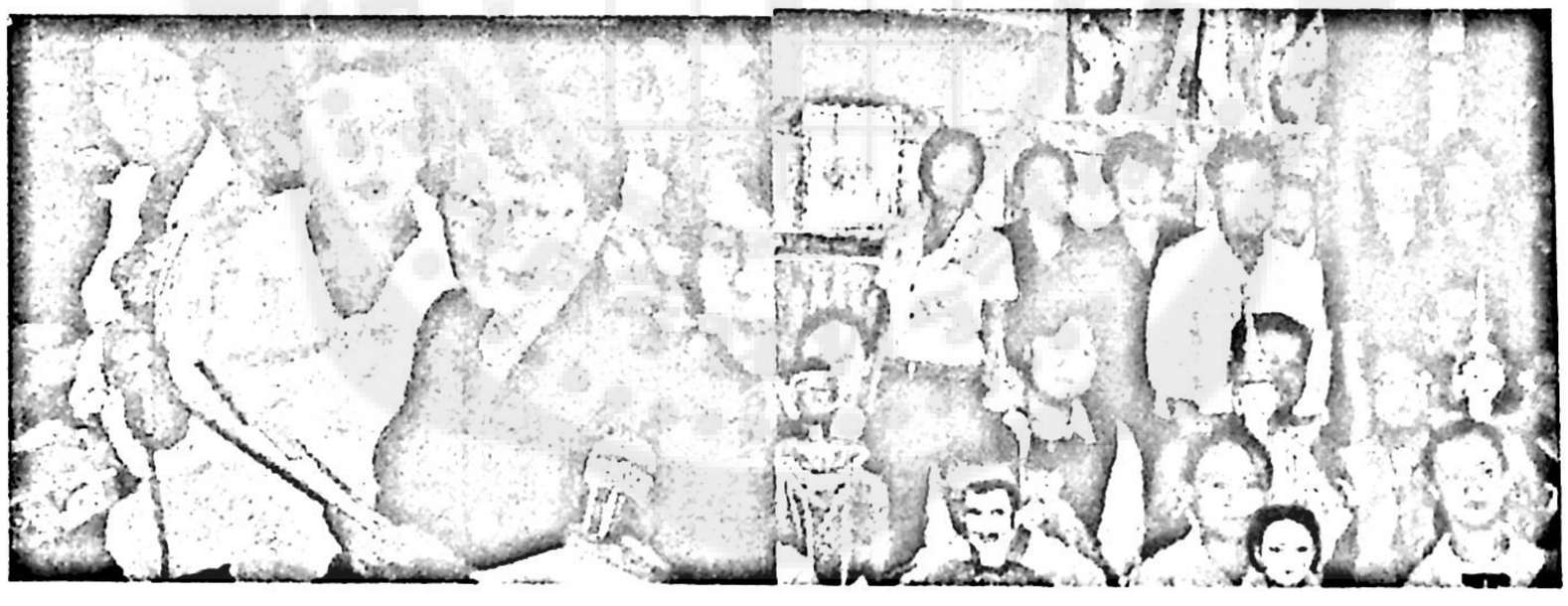

ภาพประกอบ 25 ร่วมขับร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอกในงานสวดพระอภิธรรมศพครูชื้น สกุลแก้ว

1.4 ผลงานทางด้านการขับร้อง

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านคีตศิลป์ไทยทุกด้านอันเป็นที่ยอมรับของผู้ที่ร่วมงานและผู้ที่ได้รับฟัง ด้วยเป็นผู้ที่มีกระแสเสียงในการขับร้องที่ไพเราะแจ่มใสชัดเจน ทั้งยังสื่ออารมณ์ของบทเพลงต่างๆ ที่ขับร้องได้เป็นอย่างดี ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้สร้างสรรค์ผลงานไว้ซึ่งเป็นที่ยอมรับในสังคมดังนี้

ปี พ.ศ.2522 บันทึกเสียงการบรรยายเรื่องเพลงหุ่นกระบอกของกรมศิลปากร ณ ประเทศรัสเซีย ในการไปเผยแพร่วัฒนธรรมยังต่างประเทศ

ปี พ.ศ.2527 เดินทางไปเผยแพร่วัฒนธรรมด้านการขับร้องประกอบการแสดงในประเทศต่าง ๆ ดังนี้ ประเทศอังกฤษ ประเทศสวีเดน ประเทศเดนมาร์ก ประเทศสารธารณรัฐฮังการี ประเทศสารธารณรัฐยูโกสลาเวีย ประเทศเบลเยี่ยม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศอิตาลี ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมันนี ประเทศรัสเซีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศสเปน (หน้าพระพักตร์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ) ประเทศสาธารณรัฐเชคและสโลวาเกีย ประเทศปากีสถาน

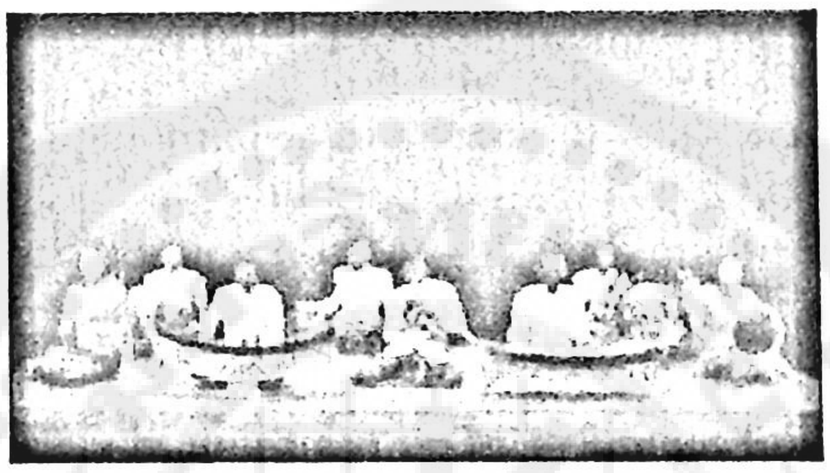

ภาพประกอบ 26 เผยแพร่วัฒนธรรมในต่างประเทศ

ปี พ.ศ.2533 บันทึกเสียงการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกทางดึกดำบรรพ์ เรื่อง สังข์ศิลป์ชัย การขับร้องเพลงหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณี ตอน ปี่พิฆาตในช่วงที่นางผีเสื้อสมุทรขาดใจตาย และ ตอน สุดสาครตกเหว ในช่วงที่พระโยคีสั่งสอนสุดสาคร แถบบันทึกเสียงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอก เรื่อง พระอภัยมณี ตอน สุดสาครตกเหว ในงานมหกรรมวัฒนธรรมพื้นบ้านไทย ที่จังหวัดนครราชสีมา

ปี พ.ศ.2536 บันทึกเสียงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีในการแสดงละครพันทางของคณะดุริยพันธุ์ เรื่องสมิงพระราม ตอน สมิงพระรามแต่งงาน – หนีออกจากเมืองอังวะ ออกอากาศทางวิทยุศึกษาเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน พ.ศ. 2536

ปี พ.ศ.2539 ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยให้กับนักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากรในขั้นสูงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันซึ่งครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์จะถ่ายทอดเพลงประเภทเดี่ยวขั้นสูงให้กับนักเรียนที่มาเรียน

ได้รับเชิญให้เป็นอาจารย์พิเศษถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยให้กับนักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาจนถึงปัจจุบันโดยมีผลงานในการถ่ายทอดมากมายส่งผลให้นักเรียนโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาได้รับรางวัลการประกวดมากมายหลายรางวัลและสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศ

ภาพประกอบ 27 ลูกศิษย์ที่โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

บันทึกเสียงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกของกรมศิลปากร เรื่อง พระอภัยมณีในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี ณ ท้องสนามหลวง

ภาพประกอบ 28 งานถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทรา บรมราชชนนี

ปี พ.ศ.2540 บันทึกเสียงการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกของคณะดุริยประณีต เรื่อง ลักษณวงศ์ ตอน ท้าวพรหมทัตหลงกลยักษ์ขิณี ตอน สั่งประหารลักษณวงศ์ ตอน พระอินทร์ช่วย ตอน ตามมารดา ตอน วิรุฬหมาศติดตามลักษณวงศ์ ตอน สั่งประหารวิรุฬหมาศ ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา (กศน).

ปี พ.ศ.2541 เป็นผู้สาธิตการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกทั้งหมดพร้อมทั้งข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับรายระเอียดวิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์เพลงหุ่นกระบอก ของนายวันชัย เอื้อจิตรเมศ นิสิตปริญญาโท สาขาดุริยางค์ไทย ดุริยางค์ศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เป็นผู้ให้ข้อมูลการขับร้องเพลงหุ่นกระบอก ของครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา ให้กับวิทยานิพนธ์ศิลปะเรื่อง เพลงที่ใช้ในการแสดงหุ่นกระบอก (คีตศิลป์ไทย) ของนักศึกษาระดับปริญญา วิทยาลัยนาฏศิลป์กรมศิลปากร และเป็นผู้บรรจุเพลงหุ่นกระบอกเรื่องต่าง ๆ ให้กับ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

ปี พ.ศ.2544 ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยให้กับนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับเชิญเป็นอาจารย์พิเศษถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยให้กับนักเรียนโรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์

ปี พ.ศ. 2546 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาทางด้านคีตศิลป์ไทยให้กับนักเรียนของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี

ปี พ.ศ.2547 บันทึกเสียงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงหุ่นกระบอกคณะศิษย์ครูสุดา เรื่องพระอภัยมณี ตอน พระอภัยมณี - ศรีสุวรรณเรียนวิชา ออกอากาศทางวิทยุกรมประชาสัมพันธ์

บันทึกเสียงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีในการแสดงโขนคณะนาฏราชฎร์ เรื่องรามเกียรติ์ ตอน อภิเษกพระรามกับนางสีดา ออกอากาศทางวิทยุศึกษา

บันทึกเสียงการขับร้องและการบรรเลงดนตรีกระกอบการแสดงหุ่นกระบอกของคณะหุ่นกระบอกสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ซึ่งแสดงหน้าที่นั่งสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยานิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ณ พระตำหนักประถม จังหวัดนนทบุรี เรื่อง ขุนช้าง-ขุนแผน ตอน นางวันทองห้ามทัพ

เป็นวิทยากรผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางด้านคีตศิลป์ไทยโดยเฉพาะการขับร้องเพลงหุ่นกระบอก ให้กับเล่มรายงาน วิชา อาศรมศึกษา ของนางสาว นิสากร จิตถนอม นิสิตปริญญาโท สาขาดุริยางค์ไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปี พ.ศ.2549 ขับร้องถวายเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมกับศิลปินหญิงอาวุโส ในงานวิศิษฏศิลปินปิ่นสยาม การแสดงดนตรีไทยและนาฏศิลป์ไทยโดยครูสตรีอาวุโส เนื่องในโอกาส สมเด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระชนมายุ 50 พรรษา พ.ศ. 2549 ณ ศูนย์วัฒนธรรม โดยเป็นผู้ขับร้องเพลงลาวแพนให้นางรวิวรรณ ทับทิมศรี บรรเลงจะเข้ เพลงลาวแพน

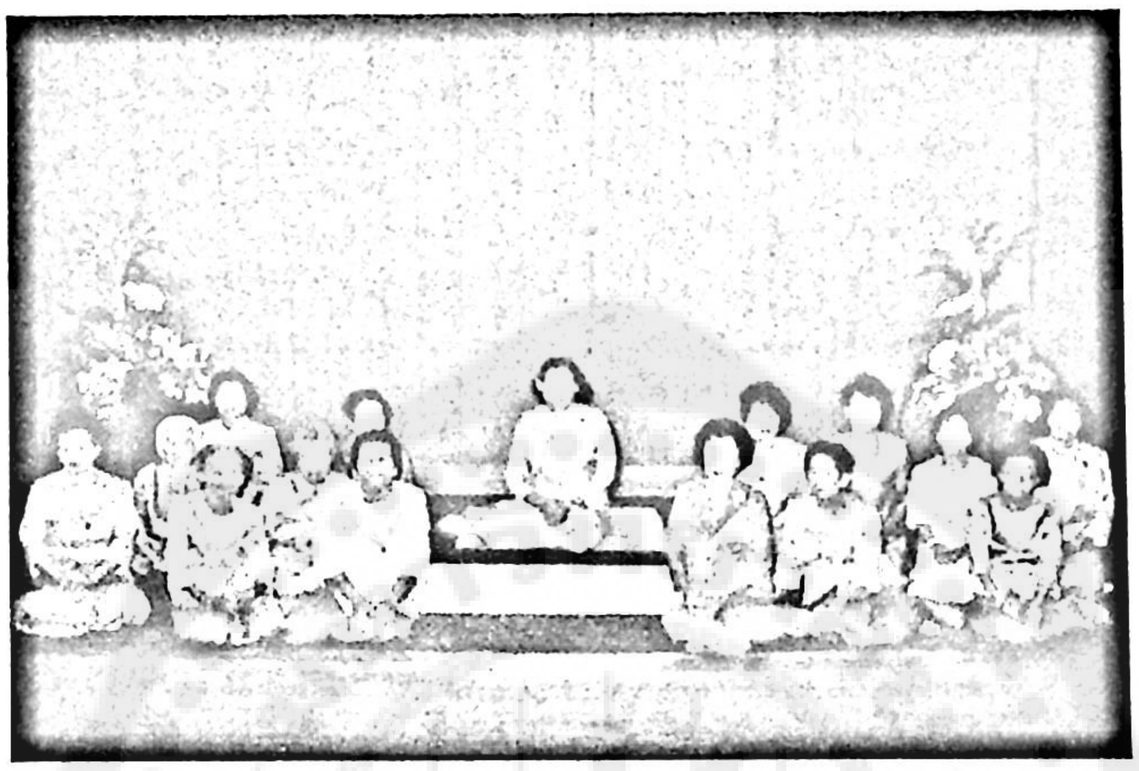

ภาพประกอบ 29 เข้าเฝ้าในงานวิศิษฏศิลปินปิ่นสยาม

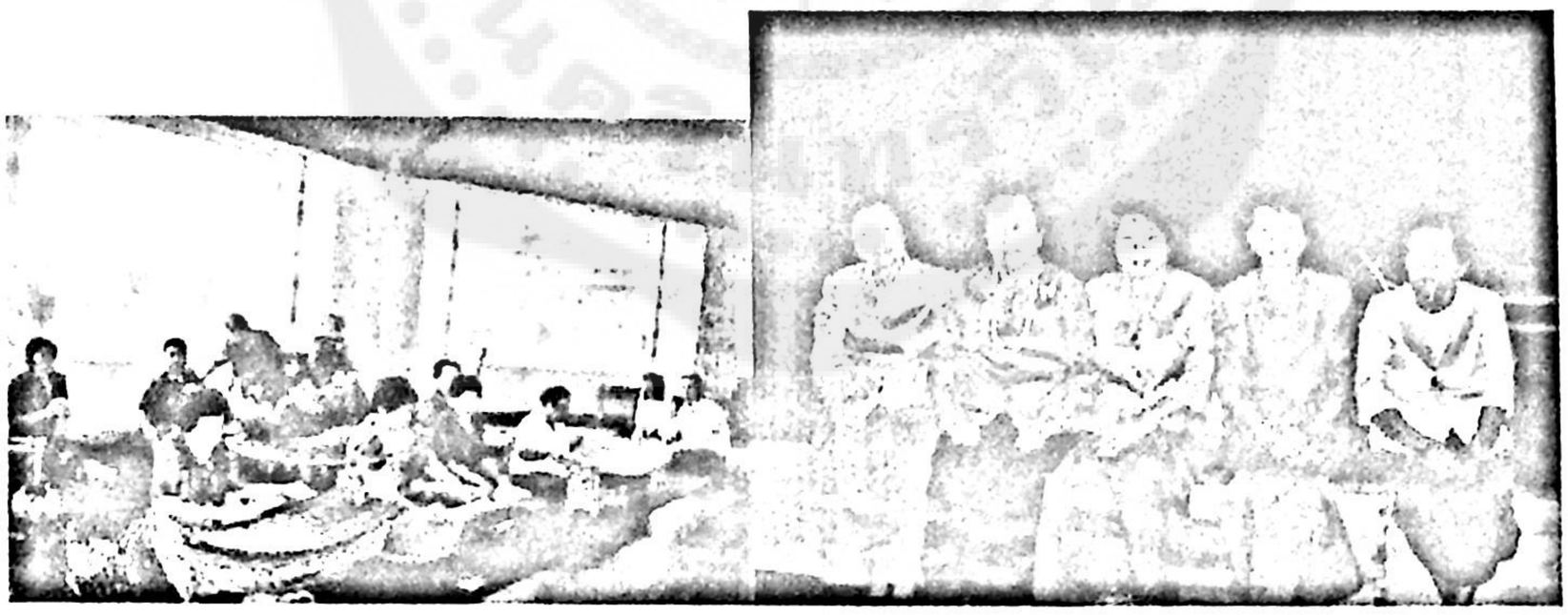

ภาพประกอบ 30 งานวิศิษฏศิลปินปิ่นสยาม

ปี พ.ศ. 2551 ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการแผนก สำนักการสังคีต กรมศิลปากร ตำแหน่งคีตศิลปิน 3 (คีตศิลป์ไทยหญิง)

ได้รับเชิญเป็นวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในการสาธิตการขับร้องเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ณ โรงเรียนนครนนท์วิทยา 4 วัดบางแพรกเหนือ เทศบาลนครนนทบุรี

ได้รับเชิญให้เป็นกรรมการตัดสินการประกวดดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

ภาพประกอบ 31 กรรมการสอบคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการกรมศิลปากร

ภาพประกอบ 32 กรรมการตัดสินดนตรีไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

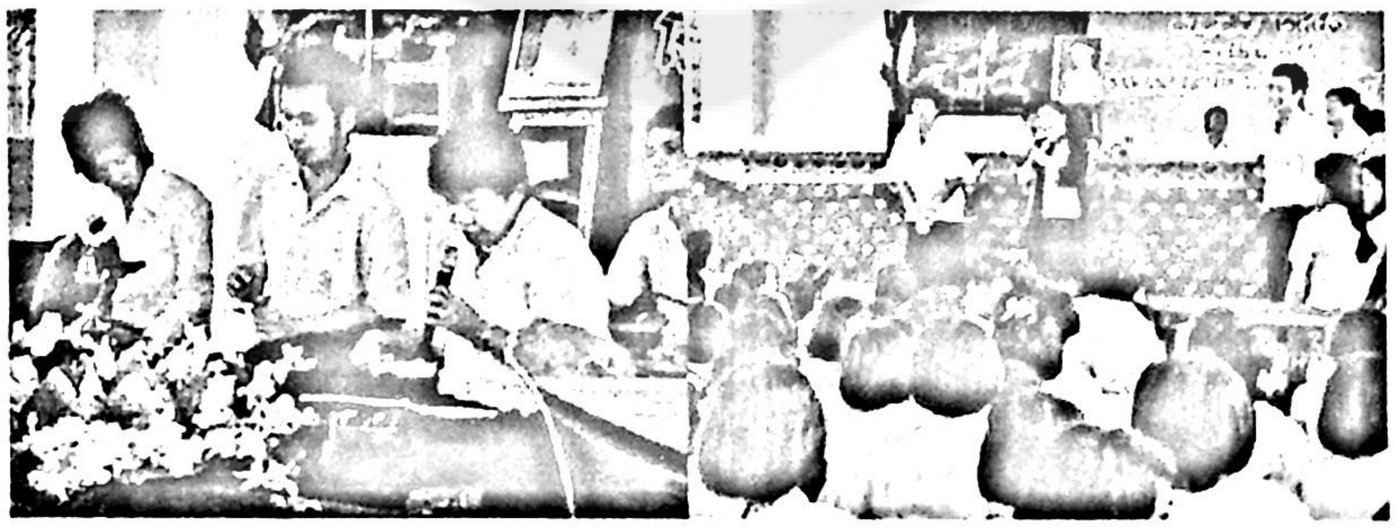

ภาพประกอบ 33 การสาธิตการขับร้องเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก

ปี พ.ศ. 2552 ได้รับการแต่งตั้งจากราชบัณฑิตยสถานให้เป็นคณะบรรณาธิการ เพื่อให้ข้อมูลในการบัญญัติศัพท์และจัดทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย (ภาคโน้ตเพลงไทย)

ภาพประกอบ 34 คณะบรรณาธิการให้ข้อมูลในการบัญญัติศัพท์และจัดทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย

ปัจจุบันแม้ว่านางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ยังถ่ายทอดวิชาทางด้านคีตศิลป์ให้ศิษย์และเป็นทั้งศิลปินผู้ที่ต้องมีหน้าที่เผยแพร่ศิลปะแขนงนี้ไว้เพื่อให้ดำรงอยู่ ยังคงถ่ายทอดความรู้ให้กับสถาบันต่างๆ ที่เชิญเป็นวิทยากร ถ่ายทอดแด่ลูกศิษย์ที่มีความเคารพรักในตัวนางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เมื่อเข้ามาขอคำชี้แนะ และยังถ่ายทอดศาสตร์ทางคีตศิลป์ไทยผ่านทางกระแสเสียงที่ยังคงแจ่มใส แม้ว่าอายุจะล่วงเลยมากว่า 70 ปี นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ยังตื่นแต่เช้าเพื่อเดินทางจากบ้านไปทำงานยังสำนักการสังคีต กรมศิลปากร เป็นประจำเพื่อให้สมกับที่กรมศิลปากรได้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง "ผู้ชำนาญการทางด้านคีตศิลป์ไทย" เพื่อถ่ายทอดและเผยแพร่ศาสตร์แห่งคีตศิลป์จนชั่วชีวิต

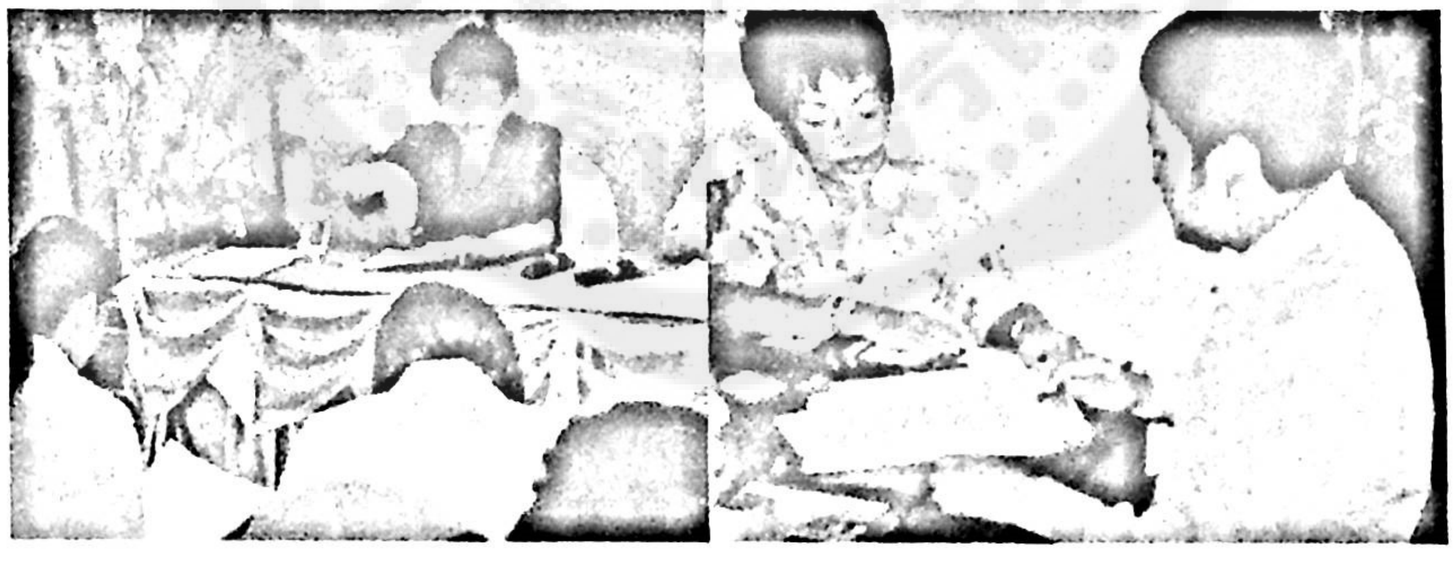

ภาพประกอบ 35 ถ่ายทอดและให้ความรู้กับศิลปินของกรมศิลปากร

ภาพประกอบ 36 ปฏิบัติหน้าที่เป็นศิลปินของกรมศิลปากรจนถึงปัจจุบัน

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถสูงเชี่ยวชาญในการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือขับได้รับการถ่ายทอดจากบรมครูผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอีกทั้งมีน้ำเสียงที่ไพเราะแจ่มใสทำให้ขับร้องได้อย่างไพเราะน่าฟังเป็นที่นิยมในหมู่ผู้ชมการแสดงเป็นอย่างยิ่ง ทำให้คณะหุ่นกระบอกต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงมากมายหลายคณะเชิญให้ไปร่วมขับร้องกับการแสดงเป็นประจำเพื่อเป็นการดึงดูดผู้ชมการแสดงเมื่อทราบว่าผู้ขับร้องคือ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ด้วยเหตุนี้จึงได้รับเชิญให้ไปร่วมขับร้องกับคณะหุ่นกระบอกต่างๆ ที่มีชื่อเสียงโดยได้ขับร้องเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกหลายเรื่องหลายตอน เช่น

- เรื่องพระอภัยมณี ตอนหนีผีเสื้อสมุทร , ตอนพบสามพรามหมณ์ , ตอนสุดสาครตกเหว
- เรื่องลักษณวงศ์
- เรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน พระไวยแตกทัพ , ตอนพลายเพชรพลายบังออกศึก
- เรื่องสังข์ทอง ตอนรจนาเลือกคู่ , ตอนมณฑาลงกระท่อม

ซึ่งเรื่องทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่นิยมนำมาขับร้องกันอยู่เรื่อย ๆ ซึ่งคณะหุ่นกระบอกที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้ไปร่วมขับร้องมีดังนี้คือ

- คณะหุ่นกระบอก ครูชื้น สกุลแก้ว (ศิลปินแห่งชาติ)
- คณะหุ่นกระบอก บุญรอดรอดศิรินิล กรุงเทพมหานคร
- คณะหุ่นกระบอก ครูลอย รัตนทัศนีย์ กรุงเทพมหานคร
- คณะหุ่นกระบอกสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง กรุงเทพมหานคร
- คณะหุ่นกระบอก คุณรัตน์ จ.นนทบุรี
- คณะหุ่นกระบอก ชูเชิดชำนาญศิลป์ อัมพวา สมุทรสงคราม
- คณะหุ่นกระบอก นายประจักษ์ กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบ 37 คณะหุ่นกระบอก ชูเชิดชำนาญศิลป์ อัมพวา สมุทรสงคราม

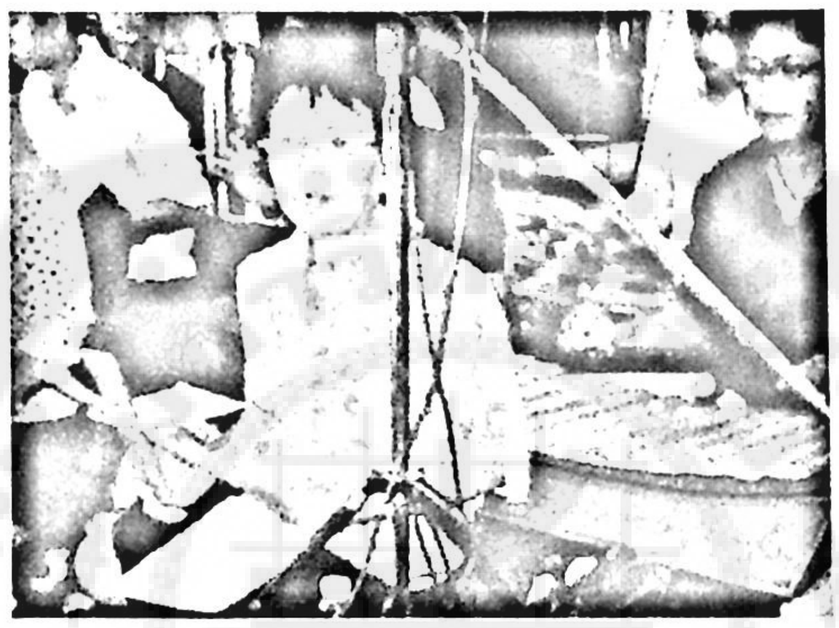

ภาพประกอบ 38 คณะหุ่นกระบอกสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง

ผลงานการถ่ายทอดวิชาการขับร้อง

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
- สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง
- พ.ศ. 2539 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์กรุงเทพฯ
- พ.ศ. 2539 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา
- พ.ศ.2544-2545 สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2544 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์
- พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี
- พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
- พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์นครราชสีมา
- พ.ศ. 2548 – ปัจจุบัน สอนวิชาคีตศิลป์ไทย ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์

ผลงานทางด้านการแต่งเพลง

- แต่งทางร้องเพลงทยอน 2 ชั้น
- แต่งทางร้องเพลงพญาแปรแล 2 ชั้น
- ปรับปรุงทางขับร้องเพลงหุ่นกระบอก

1.5 รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ

- ได้รับรางวัลชนะเลิศจากมหาวิทยาลัยมหิดล โดยเป็นผู้แต่งทางขับร้องเพลง " แผ่นดินทองเถา" ให้กับนายณรงค์ฤทธิ์ โตสง่า ในการประกวดการประลองเพลงของมหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับบริษัทแสงโสม จำกัด ซึ่งได้รับโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพฯ

- ได้รับพระราชทานของที่ระลึกจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ในโอกาสขับร้องประกอบการแสดงของงานบวงสรวงพระสยามเทวาทิราช ในพระบรมมหาราชวัง

- ได้รับเหรียญที่ระลึก สมเด็จพระเทพฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดมหาวิทยาลัยมหิดล ณ ศาลายา เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2526

- ได้รับเหรียญที่ระลึก เป็นครูผู้ถ่ายทอดเพลงหุ่นกระบอกในงานในงานพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชนนี ณ ท้องสนามหลวง

- ได้รับการยกย่องจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง ให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในการขับร้องเพลงหุ่นกระบอก โดยได้รับประกาศเกียรติคุณจากทางวิทยาลัย

- ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาธินัดดามาศ เนื่องจากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการการตัดสินการประกวดดนตรีไทย ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

- ได้รับเกียรติบัตรครูดนตรีไทยดีเด่น ของมหาวิทยาลัยรังสิต ร่วมกับหนังสือพิมพ์เนชั่นและกระทรวงวัฒนธรรม

- ได้รับพระราชทานเข็ม ส.ธ. เนื่องในโอกาสเป็นผู้สอนขับร้องเพลงราตรีประดับดาว เถา ให้กับนักเรียนเตรียมอุดมชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประกวดชนะเลิศ

- ได้รับพระราชทานเข็มที่ระลึกชนะเลิศ ในงานประชันปี่พาทย์ไม้แข็งเนื่องในงานเปิดมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งได้บรรเลงและขับร้องปี่พาทย์ประชันวงระหว่างวงดุริยประณีต และวงบางกะปิ

- ได้รับเข็มพระราชทานครบ 100 ปี คณะดุริยประณีต

- ได้รับเข็มที่ระลึกในการร่วมร้องวงโยธวาทิต กรมศิลปากร ตับนางมณีเมขลา

- ได้รับเข็มที่ระลึกในงานสังคีตสายใจไทย

- ได้รับโล่แผ่นทองผดุงเกียรติ โรงเรียนเขมะสิริอนุสรณ์ มอบให้แก่ นางดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เพื่อเป็นเกียรติในการได้รับคัดเลือกเป็นศิษย์เก่าดีเด่น สาขา ขับร้องดนตรีไทย เนื่องในโอกาสงานฉลองโรงเรียนครบรอบ 60 ปี เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2535

- ได้รับพระราชทานเข็มเชิดชูเกียรติจากสมเด็จพระเทพฯ สยามบรมราชกุมารี ในงานวิศิษฏศิลปินปิ่นสยาม เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2549

- ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 6 สาขาศิลปกรรม

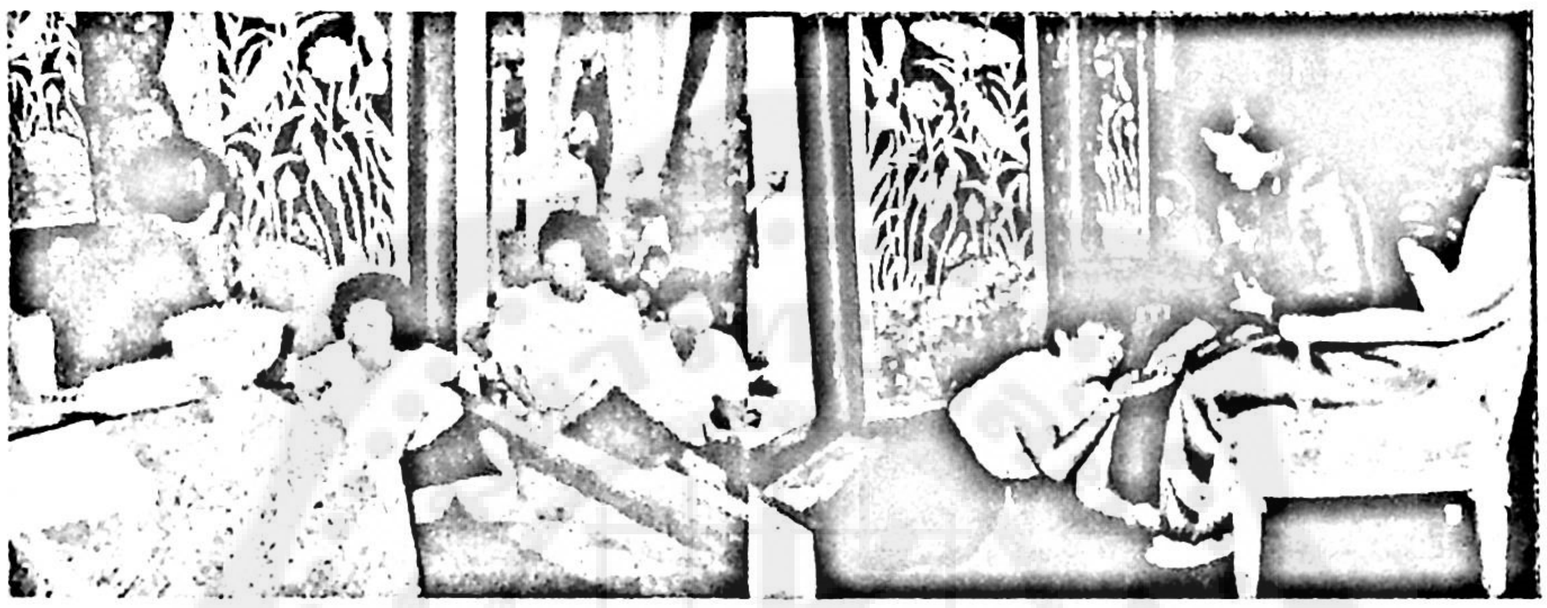

ภาพประกอบ 39 รับพระราชทานของที่ระลึกจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

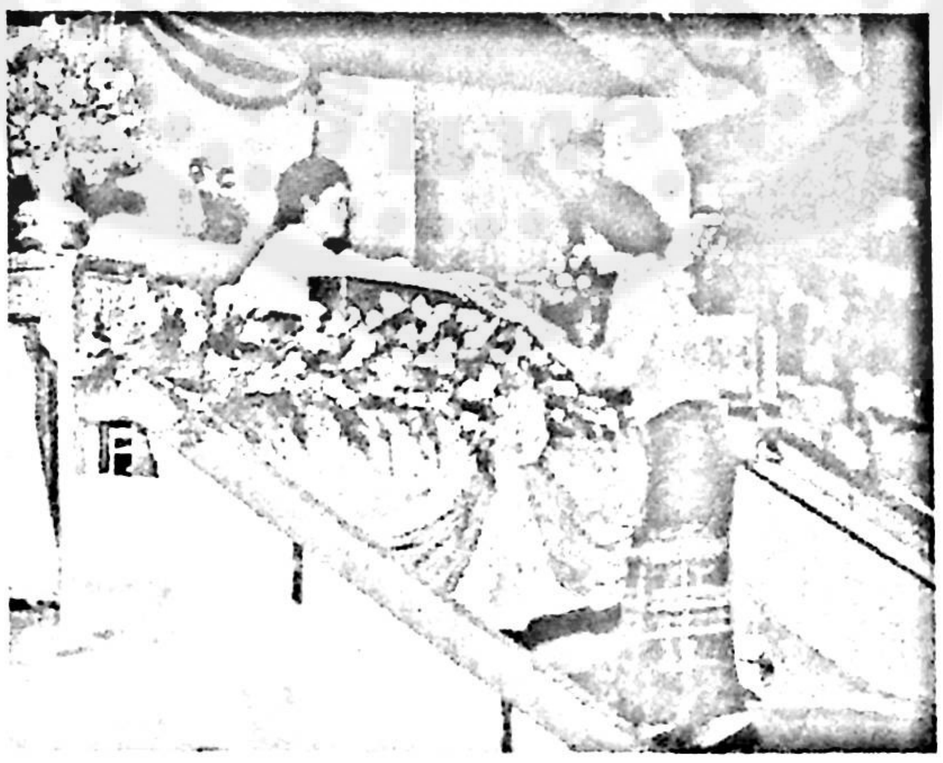

ภาพประกอบ 40 รับพระราชทานเข็มที่ระลึกชนะเลิศในงานประชันปี่พาทย์ไม้แข็ง งานเปิดมหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพประกอบ 41 รับประทานเข็มเชิดชูเกียรติจากพระองค์เจ้าโสมสวลีฯ

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- เหรียญจักรพรรดิมาลา
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นที่ 2 “ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก"
- เหรียญดารา
- เหรียญฉลองสิริราชสมบัติครบ 51 ปี กาญจนาภิเษก 9 มิถุนายน พ.ศ.2539
- เหรียญมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ เมื่อ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542

2. ศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

2.1 หลักการขับร้องเบื้องต้นเกี่ยวกับการขับร้อง

จากการศึกษาพบว่าครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการขับร้องเพลงไทยก่อนที่จะไปสู่ขั้นการถ่ายทอดในลำดับที่สูงขึ้นเพื่อความเข้าใจสำหรับผู้ที่จะฝึกเป็นนักร้องเพลงไทยที่ดีให้มีความเข้าใจและการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นทิศทางเดียวกันในช่วงแรกของการเป็นฝึกเป็นนักร้อง

1. ความหมายของคำว่า “คีตศิลป์ไทย”

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้ให้ความหมายของคำว่าคีตศิลป์ไทยไว้ดังนี้ "คีตศิลป์ไทย" คือศิลปะทางด้านการใช้เสียงถ่ายทอดอารมณ์ออกมาเป็นบทเพลงโดยใช้เสียงของมนุษย์ หรือที่เรียกว่า "ขับร้อง" เป็นศิลปะที่ถูกปรุงแต่งมาควบคู่กับการบรรเลงดนตรีตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันซึ่งครูในอดีตได้กล่อมเกลามาเรื่อยจนมีความไพเราะโดยแต่ละบ้านแต่ละสำนักแต่ละครูก็จะมีแนวทางและวิธีที่ปฏิบัติต่างกันไป

2. คุณสมบัติของผู้ขับร้องเพลงไทย

พบว่าคุณสมบัติของผู้ที่จะขับร้องเพลงไทยนั้นครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้อธิบายถึงคุณสมบัติสำคัญไว้ดังนี้

2.1 โสตประสาททางการฟังเสียง

ประการแรกในการพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะสามารถขับร้องเพลงไทยได้ดีนั้นคือความสามารถในการฟังเสียง กล่าวได้ว่าจะต้องเป็นส่วนของพรสวรรค์โดยแท้ถูกสร้างมาควบคู่กับการที่จะเป็นนักร้องที่ดี หลักการในการคัดเลือกเบื้องต้นครูผู้สอนสามารถสังเกตได้จากการที่ลูกศิษย์ของตนสามารถเลียนแบบเสียงร้องของครูได้โดยที่ระดับเสียงตรงกันไม่ผิดเพี้ยน จากนั้นจึงค่อยใช้วิธีให้ออกเสียงหรือร้องเปล่งเสียงให้ตรงกับเสียงของตัวโน้ตที่มาจากเครื่องดนตรี เช่น ลูกระนาด ลูกฆ้อง ถ้าออกเสียงได้ตรงโดยที่ไม่ผิดเพี้ยนเลยถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก แต่ถ้าผิดเพี้ยนเล็กน้อยไม่มากนักดูแล้วพอแก้ไขหรือฝึกฝนให้ดีได้ก็จะใช้วิธีการไล่เสียงกับเครื่องดนตรีโดยฝึกบ่อยๆ จนเกิดการปรับระดับความสามารถของการฟังและการเปล่งเสียงไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามนักร้องที่ดีนั้นไม่ใช่จะอาศัยเพียงพรสวรรค์อย่างเดียวจะต้องมีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเองจึงจะเป็นนักร้องที่ดีมีคุณภาพได้

2.2 สติปัญญาและความจำเป็นเลิศ

จะต้องเป็นผู้มีความจำเป็นเลิศในการจดจำบทเพลงและเทคนิคกลวิธีที่ครูได้ถ่ายทอด

2.3 คุณภาพเสียง

การจะเฟ้นหาผู้ที่เหมาะสมกับการเป็นนักร้องเพลงไทยนั้นคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องของโสตประสาทในการฟังเลยก็คือ เรื่องของคุณภาพเสียง สิ่งนี้เป็นอีกประการที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นพรสวรรค์เนื่องจากคนทุกคนมีคุณภาพในด้านนี้แตกต่างกันแต่หลักการของการคัดเลือกเสียงของบุคคลที่จะมาเป็นหนักร้องนั้นก็มักจะยึดลักษณะหรือคุณสมบัติดังนี้

ชาย จะต้องมีกระแสเสียงที่ดังกังวาน เสียงดังฟังชัด เวลาเปล่งเสียงไม่หนีบเสียงหรือดัดเสียง เมื่อร้องออกมาฟังแล้วมีน้ำหนักและมีความเป็นชายชาตรีไม่อ่อนแอ หรือดัดเสียงจนฟังแล้วฝืนธรรมชาติ เมื่อทดสอบไล่เสียงให้ออกเสียงกับเครื่องดนตรีสามารถออกเสียงได้หลายระดับเสียงและทุกระดับเสียงชัดเจนและสม่ำเสมอทั้งในระดับเสียงต่ำสุดและสูงสุดดังคำกล่าวโบราณเรียกว่า "ช่วงเสียงกว้าง" หรือ "ร้องได้ทั่วผืน" ตัวอย่างนักร้องชายในอดีตที่มีกระแสเสียงไพเราะ

หญิง คุณสมบัติของนักร้องหญิงนั้นจะคล้ายกับนักร้องชายคือ จะต้องมีกระแสเสียงที่ดังกังวาน เสียงดังฟังชัด เวลาเปล่งเสียงไม่หนีบเสียงหรือดัดเสียง เมื่อร้องออกมาฟังแล้วมีน้ำหนัก แต่ธรรมชาติได้สร้างข้อได้เปรียบให้กับผู้หญิงคือ จะมีเสียงที่ใสและแหลมสังเกตได้ว่านักร้องเพลงไทยนั้นทั้งในอดีตและปัจจุบันจะมีนักร้องที่เป็นฝ่ายหญิงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามนักร้องหญิงที่ดีนั้นจะต้องมี

เสียงที่กลมกล่อม ไม่แหลมจนเกินไปหรือใหญ่จนฟังแล้วไม่อ่อนหวานสมกับความเป็นหญิง ที่สำคัญเช่นเดียวกับนักร้องชายคือเมื่อทดสอบไล่เสียงให้ออกเสียงกับเครื่องดนตรีสามารถออกเสียงได้หลายระดับเสียงและทุกระดับเสียงชัดเจนและสม่ำเสมอทั้งในระดับเสียงต่ำสุดและสูงสุดดังคำกล่าวโบราณเรียกว่า "ช่วงเสียงกว้าง" หรือ "ร้องได้ทั่วผืน" ตัวอย่างนักร้องหญิงในอดีตที่มีกระแสเสียงไพเราะ

2.4 มารยาทและบุคลิกภาพ

การขับร้องเพลงไทยถือได้ว่าใช่แต่จะเกี่ยวข้องเพียงแต่เรื่องของดนตรีอย่างเดียวเรื่องของกริยามารยาท บุคลิกภาพจะต้องดีพร้อม กล่าวคือนักร้องนั้นมักจะอยู่ด้านหน้าของวงดนตรีดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาถึงการวางร่างกายให้เหมาะสมโดยเฉพาะการนั่ง เพราะการนั่งไม่เพียงจะส่งผลถึงภาพลักของตัวนักร้องเองเพียงอย่างเดียวยังส่งผลถึงเสียงที่ร้อง โดยการนั่งขับร้องเพลงไทยจะมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันดังนี้

ลักษณะที่ 1 การนั่งราบไปกับพื้น การนั่งขับร้องในลักษณะของการนั่งราบไปกับพื้นเป็นท่านั่งร้องที่จะพบเห็นเป็นประจำในการนั่งขับร้องเพลงไทยหรือบรรเลงดนตรีไทย ลักษณะของการนั่งขับร้องแบบนี้จะใช้การนั่งที่เราเรียกว่า นั่งพับเพียบ ซึ่งเป็นท่านั่งที่สุภาพของไทย ลักษณะการนั่งจะพับขาทั้งสองข้างไปฝั่งเดียวกันโดยที่จะเก็บปลายเท้ามิดชิด ลำตัวตั้งตรง มือทั้งสองประสานที่หน้าขา กรณีที่เป็นผู้หญิงถ้าใส่กระโปงที่สั้นให้ใช้ผ้าปิดบริเวณด้านหน้าของเข่าเพื่อความสุภาพ

ลักษณะที่ 2 การนั่งบนเก้าอี้ ลักษณะของการนั่งขับร้องบนเก้าอี้นั้นจะใช้ในบางโอกาส เช่น วงดนตรีบรรเลงบนเวทีที่ยกพื้นสูงแต่เวทีมีพื้นที่จำกัดนักร้องจึงต้องนั่งด้านหน้าวงดนตรีโดยใช้เก้าอี้ เป็นต้น ในกรณีนี้ลักษณะการนั่งทั้งหญิงและชายควรนั่งให้ลำตัวตรงเท้าทั้งสองชิดกันมือประสานไว้บริเวณตักในกรณีที่เป็นนักร้องหญิงถ้าใส่กระโปรงแล้วกระโปรงอยู่เหนือบริเวณเข่าควรมีผ้ามาปิดเพื่อความสุภาพ

2.5 ลักษณะนิสัย

นักร้องเพลงไทยนั้นจะต้องมีลักษณะนิสัยที่สงบ เรียบร้อย ไม่คิดริษยา รู้จักใฝ่รู้หาความรู้ใหม่ใส่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความอดทนสูง ทั้งยังต้องรู้จักกตัญญูกตเวทีทั้งต่อบิดามารดา ครูผู้ถ่ายทอด และผู้ชี้แนะให้ความรู้

3. **การเอื้อน**

เสียงเอื้อน เป็นการทำทำนองเพลงให้ครบถ้วนตามความยาวของเพลงและจังหวะหน้าทับโดยจะแทรกอยู่ในช่วงของคำร้อง เหตุนี้การเอื้อนจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการขับร้องเพลงไทยจะมีศัพท์ทางการขับร้องหลายคำที่บัญญัติถึงความหมายในเชิงลบของนักร้องที่ไม่เข้าใจหลักและวิธีการเอื้อนที่ถูกต้องเหมาะสมหรือขาดการฝึกฝนด้วยตนเองรวมไปจนถึงการขัดเกลาจากครูเช่นคำว่า เอื้อนบอด เอื้อนหัก เอื้อนหยาบ เป็นต้น

พบว่าเสียงเอื้อนหลักในเบื้องต้นของการฝึกขับร้องเพลงไทยนั้น จะอาศัยเสียงของพยัญชนะ "อ" ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะที่ใช้ในการเอื้อนมากที่สุด และคุณสมบัติของพยัญชนะ "อ" นั้นคือเป็นอักษรกลางในหลักของไตรยางศ์ สามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทั้ง 5 เสียง โดยในเบื้องต้นจะผสมกับสระเออ แล้วผันเสียงตามวรรณยุกต์ก็จะได้เสียงเอื้อนในเบื้องต้นดังนี้ เสียง "เออ" เสียง "เอ่อ" เสียง "เอ๊อ" หลังจากที่ได้เสียงเอื้อนหลักในเบื้องต้นแล้วจึงมีการปรุงแต่งเสียงเอื้อนให้กลมกล่อมหรือสละสลวยขึ้นในทำนองเอื้อนบางช่วงโดยเปลี่ยนจากการใช้สระ เออ มาเป็นสระ อือ และการใช้พยัญชนะ "ฮ" "ง" แทนพยัญชนะ "อ" ก็จะเกิดเสียงเอื้อนเพิ่มขึ้นมาเช่น เสียง "อือ" เสียง "ฮือ" เสียง "เงอ" เป็นต้น ซึ่งจะใช้ตามความเหมาะสมและความไพเราะเมื่อขับร้องออกมา

นอกจากเสียงเอื้อนที่กล่าวมา ยังพบว่ามีอีกเสียงเอื้อนที่สำคัญในการฝึกการเอื้อนเบื้องต้นอีกหนึ่งเสียง คือเสียง "เอย""และ เสียง "เออง" โดยเฉพาะเสียง "เอย" นี้เราจะใช้เป็นเสียงเอื้อนท้ายสุดของวรรคเอื้อนหรือประโยคเอื้อนเมื่อจบวรรคหรือประโยคแสดงถึงการหมดวรรคหรือประโยคเอื้อนเพื่อจะร้องบทร้องต่อไป

4. การต่อเพลง

พบว่าการต่อเพลงของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้แบ่งเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 พิจารณาผู้ต่อเพลง กล่าวคือพิจารณาก่อนว่าความสามารถของผู้ขับร้องมีแค่ไหนหรือมีคุณสมบัติหรือเอกลักษณ์ประจำตัวอย่างไรเพื่อใช้ในการเลือกเพลงที่จะถ่ายทอดและการปรุงแต่งทางการขับร้องให้เหมาะสมเพื่อผลของการขับร้องทีได้จะได้ออกมาไพเราะสมบูรณ์

4.2 พิจารณาบทร้อง เพื่อวิเคราะห์อารมณ์ของเพลงทั้งยังต้องอ่านและทำความเข้าใจกับบทร้องนั้นอย่างละเอียดและถูกต้องเสียก่อนจึงจะเริ่มการต่อเพลง

4.3 ขั้นต่อเพลง เริ่มต่อเพลงตั้งแต่เริ่มจนจบเพลงจากนั้นทบทวนให้แม่นยำ

4.4 ขั้นปรุงแต่ง เมื่อเพลงที่ต่อนั้นมีความแม่นยำดีแล้วจึงปรุงแต่งในราบละเอียดอีกครั้งให้สมบูรณ์ทั้งปรับอาจเพิ่มหรือลดเทคนิคในบทเพลงนั้นซึ่งทำแล้วส่งผลให้เกิดความไพเราะ

4.5 การเข้าเครื่อง เมื่อต่อเพลงและปรับปรุงแล้วจึงเข้าสู่การนำมาใช้ปฏิบัติจริงคือการซ้อมเข้ากับวงดนตรีเพื่อบรรเลงรับร้องให้เกิดความแม่นยำและความเคยชินกับการรับร้องส่งร้องและการขับร้องเข้ากับเครื่องจังหวะ

2.2 การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นพื้นฐาน

การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นพื้นฐานผู้วิจัยได้ใช้เพลงแขกบรเทศ เถา ในการศึกษาเนื่องจากได้รับการแนะนำจากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ว่าเพลงแขกบรเทศ เถา เป็นเพลงเถาที่ไม่ยาวมากนักใช้เทคนิคในการขับร้องไม่มากแต่เทคนิคที่ใช้ดังกล่าวล้วนเป็นเทคนิคที่นักร้องเพลงไทยที่ดีจะต้องยึดถือปฏิบัติให้ถูกต้องและชำนาญจึงจะสามารถเรียนเพลงในระดับสูงต่อไปได้ทั้งนี้เพลงแขกบรเทศ เถายังเป็นเพลงที่วงดนตรีไทยส่วนใหญ่รู้จักและสามารถบรรเลงเพลงนี้ได้ เมื่อเรียนเพลงนี้จบอย่างสมบูรณ์แบบสามารถหาวงดนตรีซ้อมในเรื่องของรับร้อง ส่งร้องได้ไม่ยาก

ประวัติและบทร้องเพลงแขกบรเทศ เถา

เพลงแขกบรเทศ อัตรา 2 ชั้นและชั้นเดียว ประเภทหน้าทับสองไม้ มี 2 ท่อน ต่อมาพระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร หรือครูมีแขก) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตรา 3 ชั้นและตัดลงเป็นชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถาใช้บรรเลงต่อท้ายเพลงเชิดจีนซึ่งท่านเป็นผู้แต่ง

3 ชั้น

นี่กระไรตกใจไปเปล่าเปล่า นิจจาเจ้าช่างไม่เชื่อน้ำใจผัว
โดดขึ้นหลังม้าเถิดอย่ากลัว ประคองตัวเจ้าวันทองย่องเหยียบโกลน

2 ชั้น

นางหวั่นหวั่นกลัวม้าไม่เข้าใกล้ ขุนแผนกดสีหมอกไว้มิให้โผน
ม้าดีฝีท้าวไม่ก้าวโจน นางกลัวตัวโอนเข้าแนบชิด

ชั้นเดียว

สองมือกอดผัวจนตัวแน่น ขุนแผนยิ้มหยอกศอกสะกิด
เบือนหน้าว่าเจ้าเข้าให้ชิด จูบนิดนึ่งแล้วจะรีบไป

จากวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงแขกบรเทศ เถา

ทางขับร้อง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

3 ชั้นท่อน 1

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ					ผันคำ			กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	----	----	---(ซ	ม)-ลล	---ซ	(ซลซ)-ล
คำร้อง	----	----	----	----	---นี่	--อะไร	---ตก	---ใจ

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน	หางเสียง		ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ร	(มรด)-ม	---ซ	(ลซม)-(ล	----	---ด์)	-ซ-(ซ	-ม)-ม
คำร้อง	----	----	----	-----	----	----	-ไป-เปล่า	---เปล่า

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน			กระทบ/ผันคำ			ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	ซ(ลซม)	--ซม	--ซม	(รมร)-(ร	ดล)-ด	----	---(ซ	ด)(รด)(ร
คำร้อง		--นิจจา		---เจ้า			---ช่าง	-ไม่-เชื่อ

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง 25)/สะบัดเสียง			กระทบ/ผันเอื้อน			ผันคำ	หางเสียง /ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ด)(รม)-ซ	---ล	--ด์ล	(ซลซ)-(ล	ซม)--	----	(รม)-ร	---(รซ)(รมรด)
คำร้อง							-น้ำ-ใจ	---ผัว

3 ชั้นท่อน 2

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				กระทบ/ผันคำ			ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	---ร	ม-ซม	(รมร)-(ร	ดล)-ด	----	---(ท	รำ)--(ล
คำร้อง		---โดด		---ขึ้น			---หลัง	---ม้า

บรรทัดที่ 6

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง40)	กระทบ	สะดุดเสียง			กระทบ		
ทางขับร้อง	ท)ลดำล	(ซลซ)-ม	(-รด-รม)	-ซ-ล	--ดำล	--(ซลซ)	-ด-ด	---ร
คำร้อง							-เถิด-อย่า	---กลัว

บรรทัดที่ 7

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ				กระทบ	ผันเอื้อน		ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	--มม	--ซม	(รมร)-ร	---(ม	รด)--	---(ซ	ด)-มม
คำร้อง		--ประคอง		---ตัว			---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				กระทบ/ผันเอื้อน			ผันคำ	ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดำล	(ซลซ)-(ล	ซม)--	----	-(รด)ด	---ร(รมรด)
คำร้อง							--ย่องเหยียบ	---โกลน

2 ชั้นท่อน 1

บรรทัดที่ 9

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ล	--ซซ	---ล	-ดำ-ล	--ดำซ	-ลดำซ	-(รด)(ร	ด)(รด)ม
คำร้อง	---นาง	--หวั่นหวั่น	---กลัว	-ม้า--			-ไม่-เข้า	-ใกล้--

บรรทัดที่ 10

ห้องเพลงที่	72	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/หางเสียง/ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ซซ	---ร	--ซร	-ซ-ม	-ซ-ล	ดำลซม	--ม(ร	ด)--(ระxรมรด)
คำร้อง	--ขุนแผน	---กด	--สีหมอก	-ไว้--			--มิให้	---โผน

2 ชั้นท่อน 2

บรรทัดที่12

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ						สะดุดเสียง	ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ม	---ร	---ล	ดำดำ-ล	--ดำล	(-ซม-ซล)	-(รด)(ร	ด)--ร
คำร้อง	---ม้า	---ดี	---ฝี	-เท้า--			-ไม่-ก้าว	---โจน

บรรทัดที่ 13

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ/ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	---ม	---ม	---ม	-ม--	-ซ-ล	ดำลซม	-(รด)(ร	ด)--ม(ซมรมด)
คำร้อง	---นาง	---กลัว	---ตัว	-โอน--			-เข้า-แนบ	---ชิด

ชั้นเดียวท่อน 1

บรรทัดที่ 14

ห้องเพลงที่	105	106	107	107	108	109	110	111
เทคนิคที่พบ				ผันคำ/หางเสียง/หางเสียง/ผันคำ				
ทางขับร้อง	-ดำ-ล	-ซ-ดำ	--ซซ	-(ซ-ม)	-(รซ)(ร	ซ)(รม)ด	---ด	--รด
คำร้อง	-สอง-มือ	-กอด-ผัว	--จนตัว	-แน่น--	-ขุน-แผน	-ยิ้ม-หยอก	---ศอก	--สะกิด

ชั้นเดียวท่อน 2

บรรทัดที่ 14

ห้องเพลงที่	105	106	107	107	108	109	110	111
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ						ผันคำ/ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	-ดำ-(ดำ	ล)(ดำล)(ดำ	ล)--(รำดำ)	รำม-รำ	-ดำ-มำ-	-ดำ-มำ	--รำ(รำ	ดำ)--รำ(รำมำรำด)
คำร้อง	-เบือน-หน้า	-ว่า-เจ้า	---เข้า	ให้ชิด--	-จูบ-นิด	-หนึ่ง-แล้ว	--จะรีบ	---ไป

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา พบเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งหมด 5 เทคนิคด้วยกันได้แก่

1. ผันคำ	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 5-6
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 20-21,23-24
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36-37,39-40,40-41
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 55-56
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 7 ครั้ง
2. ผันเอื้อน	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 10,12
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 17
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 28-29,32
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 53-54
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60-61,64
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 80
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 104
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 112
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 11 ครั้ง
3. กระทบ	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 20
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 28
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 42,46
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 52
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 8 ครั้ง
4. หางเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12-14
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง
5. สะดุดเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 43
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่12 ห้องที่ 94
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

2.3 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่

การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ ผู้วิจัยได้ใช้เพลงแขกมอญ เถา ในการศึกษาเนื่องจากได้รับการแนะนำจากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ว่าเพลงแขกมอญ เถา เป็นเพลงที่มีขนาดยาวค่อนข้างเป็นเพลงที่ยากซึ่งผู้ที่เป็นนักร้องก่อนที่จะได้เรียนเพลงนี้จะต้องมีประสบการในการร้องเพลงอื่นๆ มามากพอควรจึงจะสามารถขับร้องเพลงนี้ได้ดีด้วยเหตุนี้เพลงแขกมอญ เถา จึงเป็นเพลงที่มีการใช้เทคนิคต่างๆ ในการขับร้องมากมายเหมาะแก่การนำมาศึกษาวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ประวัติและบทร้องเพลงแขกมอญ เถา

เพลงแขกมอญ สองชั้น เป็นเพลงเก่าสมัยอยุธยา มี 3 ท่อน ทำนองไพเราะสละสลวย นิยมใช้บรรเลงออกเพลงประจำวันของวงปี่พาทย์มอญต่อมาพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) แต่งจากเพลงแขกมอญ สองชั้น ทำนองเก่า โดยแต่งทำนองสามชั้น เป็นทางธรรมดาและทางเดี่ยว เพื่อบรรเลงอวดฝีมือของนักดนตรีใน พ.ศ. 2476 นายมนตรี ตราโมท ได้แต่งตัดเป็นชั้นเดียว และนำทำนอง สองชั้นทางธรรมดาของพระประดิษฐไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ทำนอง สองชั้น ทางเก่ามารวมบรรเลงและขับร้องเป็นเพลงเถา เป็นที่นิยมกันแพร่หลาย

3 ชั้น	คราน้ันจึงโฉมเจ้าวันทอง	หลับต้องมนต์มืนยังมืดหน้า
	ผวาตื่นฟื้นตัวไม่ลืมตา	คว้ากอดขุนแผนนิ่งไม่ติดตัว
	ขวัญหายกายสั่นระรัวริก	ปลุกหยิกคิดว่าขุนช้างผัว
2 ชั้น	เล่าความฝันมาประหม่ากลัว	ว่าทูนหัวสุมไฟไว้ในมุ้ง
	เปลวปลาบวาบพลุ่งขึ้นปลายจาก	ไหม้มากหลายตับยับยุ่ง
	ต้องตัวผัวไหม้ทั้งไส้พุง	น้องสะดุ้งโดดกลิ้งอยู่กลางแปลง
ชั้นเดียว	เรืองเริงเพลิงผลาญม่านหมอนฟูก	ถูกน้องพุพองเป็นหลายแห่ง
	ไม่มีใครช่วยดับวับวาบแรง	น้องนี้นึกแสยงสยดใจ
	ขอเชิญช่วยทำนายให้น้องที	เช่นนี้น้องหาเคยจะฝันไม่

จากวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงแขกมอญ เถา

ทางขับร้อง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

3 ชั้นท่อน 1

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ				กระทบ		ผันเอื้อน		กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	(ซลซ)-ซ	---ฟ	(ลซฟ)-ท	--ดำท	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				ผันคำ	ผันเอื้อน	ผันเอื้อน/สะบัดเสียง		ครั่น/สะบัดเสียง/หางเสียง
ทางขับร้อง	----	---รำ	--ฟ้รำ	ดำ-(ด้ำ้รำ)	(รดำท)-ดำท	(ลซฟ)-(ซท)	---ด	(ท)-(ดร)(ร
คำร้อง		---ครา		---นั้น			---จึง	---โฉม

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ	หางเสียง (จากห้อง:16)	กระทบ	ผันเอื้อน				สะดุดเสียง	
ทางขับร้อง	ฟ)-ซฟ	(รมร)-ฟด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ร	(-ดท-ดร)	-ฟ-ด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ	กระทบ	กระทบ		กระทบ				กระทบ/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---(รด)	---(ซ	ลซ)-ดำล	(ซลซ)-ดำ	----	---ซ	-ฟ-ซ	ฟ(ซลซ)(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง:32)		ผันเอื้อน					กระทบ
ทางขับร้อง	ซฟ)--	---ด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 6

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ		กระทบ		หางเสียง			ผันคำ	
ทางขับร้อง	--ฟร	(ดรด)-ฟ	--มฟ	ซฟร-(ร	----	---ฟ)	---(ดำ	ท)-ดำดำ
คำร้อง							---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่7

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ		กระทบ		กระทบ/หางเสียง				ผันคำ
ทางขับร้อง	--ฟีร์	(ดีร์ด์)-ท	--ดีท	(ซลซ)-(ซ	----	---ดำ)	---ฟ	---(ซ
คำร้อง							---หลับ	---ต้อง

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง56)			ผันเอื้อน/หางเสียง				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ฟ)ซ-ฟ	---ซ	---ท	(ร์ดีท)-(ร์	---ฟ์)	---ดำ	---ดำ	---(ร์
คำร้อง						---มนต์	---มืน	

บรรทัดที่ 9

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง65)		ผันเอื้อน					กระทบ/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ดีท)--ซ	ลซ-ซ	(ลซฟ)-ร	ฟร-ร	--ฟด	รฟ-ด	ทลซล	(ดีร์ด์)-(ร์
คำร้อง								

บรรทัดที่ 10

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน(จากห้อง 72)			กระทบ/ผันเอื้อน/ผันเอื้อน			ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	--ดีท)	---ร์	--ฟีร์	(ดีร์ด์)-(ร์	ดีท)-ดีท	(ลซฟ)-ท	-ด-(ด	-ทุ)-(ด
คำร้อง							-ยัง-มืด	---หน้า

บรรทัดที่ 11

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง 80)		ผันเอื้อน					กระทบ
ทางขับร้อง	-ทฺ)-ร	--ฟด	(รดทฺ)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 12

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน	ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ท	(รดท)-รฺ	--ฟร	-ดฺ-(ร	ดท)-ดท	(ลซฟ)-ท	--- (ดฺ	ท)รฺ-รฺ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

3 ชั้นท่อน 2

บรรทัดที่ 13

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ	กระทบ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	(ซลซ)-ซ	--ดฺล	(ซลซ)-ฟ	(ลซ)-ฟ(ฟ	-ซ)-ด
คำร้อง							--ผวา	---ตื่น

บรรทัดที่ 14

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน /ละบัดเสียง	ขยี้ลูกคอ			
ทางขับร้อง	ร-ซม	รซ-ด	---ร	(มรด)-(รฟ)	---(ซ	ฟมฟซฟ)-	---ดฺ	---ล
คำร้อง							---ฟื้น	---ตัว

บรรทัดที่ 15

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	-ลดฺล	(ซลซ)- ซ	----	---ซ	ลซดฺล	(ซลซ)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 16

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ							สะดุดเสียง	
ทางขับร้อง	----	---ด	---ด	---ร	----	---ม	(-รด-รม)	-ฟ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 17

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน /สะบัดเสียง				กระทบ/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	(ลซฟ)-(ซล)	---ดำ	รำดำ-ล	--ดำล	(ซลซ)-(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน(ต่อ)		ผันเอื้อน	กระทบ/ผันคำ		กระทบ		กระทบ
ทางขับร้อง	ซฟ)--	---ด	(รดท)ด	-(มร)-(ร	-ด)-ฟ	(ซลซ)-ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง				---ไม่		---ลืม		---ตา

บรรทัดที่ 19

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ		กระทบ/ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	--ฟร	(ดรด)-(ร	ดท) - ด	(รดท)- ร	----	----	---ด	---ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 20

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ		สะดุดเสียง				ผันเอื้อน	ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ฟร	(-ดท-ดร)	---ฟ	-ซ--	-ลดำซ	(ลซฟ)-ร	ฟรด(ร	ดท)--
คำร้อง								

บรรทัดที่ 21

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ	สะบัดเสียง		กระทบ/ผันคำ		กระทบ		หางเสียง/หางเสียง/ผันคำ	
ทางขับร้อง	-ทฺ-(ดร)	ฟรดทฺ	-(รด)-(ล	-ดำ)-ฟ	--(ซลซ)	----	-(ซดำ)(ซ	ดำ)--(ซ
คำร้อง			---คว้า	---กอด			-ขุน-แผน	---นิ่ง

บรรทัดที่ 22

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง 168)/กระทบ					ผันเอื้อน	ผันคำ	
ทางขับร้อง	-ฟ)-(ลซ)	----	---ท	ดท-ท	--ดท	(ลซฟ)-ท	-(ดท)ด	-ร-ร
คำร้อง							-ไม่-ติง	---ตัว

บรรทัดที่ 23

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ				ไถเสียง			กระทบคำ	
ทางขับร้อง	----	----	---ด	---(ด	----	---ร)	---(ดำ	รำด)--ท
คำร้อง			---เตะ	---เอย			---อา	---วาว

บรรทัดที่ 24

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
เทคนิคที่พบ			กระทบคำ					สะบัดเสียง
ทางขับร้อง	-ซลซ	-ซ-ท	---(ดำ	รำด)--ท	ซลซ-	-ซ-ท	--ดำดำ	ท(ดำรำ)-รำ
คำร้อง		-เยียะ-โกย	---ฮาม	---ราว		-อา-วาว	--หุชาน	---เอย

3ชั้นท่อน 3

บรรทัดที่ 25

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน			ผันเอื้อน	กระทบ/หางเสียง/หางเสียง		
ทางขับร้อง	---ด	(รดทฺ)-ร	---ฟ	-ซ--	(ลซฟ)-ล	--ดำ(ซ	ลซ)--(ฟ	-ซ)-(ฟ
คำร้อง							---ขวัญ	---หาย

บรรทัดที่ 26

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					กระทบ
ทางขับร้อง	-ซ)-ร	---ด	(รดฑ)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 27

ห้องเพลงที่	209	210	211	212	213	214	215	216
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน				ผันเอื้อน		ผันคำ
ทางขับร้อง	---ด	(รดฑ)-ร	---ฟ	-ซ--	-ลดำซ	(ลซฟ)-ร	---รำ	---(รำ
คำร้อง							---กาย	---สัน

บรรทัดที่ 28

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง 216)/กระทบ						ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	ท)-(ดำรำ)	---ดำ	--รำดำ	-ซ-ล	-ซดำฟ	ซฟ-ล	(ลซฟ)-ท	---ดำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ		กระทบ/ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				กระทบ/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--ฟำ	(ดำรำ)-(รำ	ดำท)-ดำ	(รำดำท)-รำ	----	---ร	--ฟร	(ดรด)-(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 30

ห้องเพลงที่	233	234	235	236	237	238	239	240
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง232)					กระทบ		
ทางขับร้อง	ดฑ)-ฟ	---ซ	ลซดำซ	-ล-ท	--ลท	(ดำรำ)--	--ลล	---ดำ
คำร้อง							--ระรัว	---ริก

บรรทัดที่ 31

ห้องเพลงที่	241	242	243	244	245	246	247	248
เทคนิคที่พบ	กระทบ			กระทบ				
ทางขับร้อง	--(ซลซ)	----	-ซ-ล	(ซลซ)-ซ	----	----	---ฟ	---ฟ
คำร้อง							---ปลุก	--หยิก

บรรทัดที่ 32

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน/หางเสียง				ผันคำ
ทางขับร้อง	ซ--ฟ	---ซ	---ท	(รดท)-(ร	----	---ฟ)	---ร	ด--(ด
คำร้อง							---คิด	---ว่า

บรรทัดที่ 33

ห้องเพลงที่	257	258	259	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง:256)	กระทบ	ผันเอื้อน					กระทบ/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ทซ)ท-ซ	-(ลซ)-ซ	(ลซฟ)-ร	ฟร-ร	--ฟด	รฟ-ด	ทลซล	(ดรด)-(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 34

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง:264)			กระทบ	ผันเอื้อน	ผันเอื้อน	หางเสียง/ผันคำ/หางเสียง	
ทางขับร้อง	--ดท)	---ร	--ฟร	(ดรด)-(ร	ด)ท-ดท	(ลซฟ)-ท	-(รฟ)(ร	ฟ)ร-(ร
คำร้อง							-ขุน-ช้าง	---ผัว

บรรทัดที่ 35

ห้องเพลงที่	273	274	275	276	277	278	279	280
เทคนิคที่พบ	หางเสียง	กระทบ	ผันเอื้อน					กระทบ
ทางขับร้อง	ฟ)-ซฟ	(รมร)-ด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 36

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		กระทบ/ผันเอื้อน		ผันเอื้อน	ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ท	(รัดท)-รำ	--ฟรำ	(ดำรำด)-(รำ	ดำท)-ดำท	(ลซฟ)-ท	---(ดำ	ท)รำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

2 ชั้นท่อน 1

บรรทัดที่ 37

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
เทคนิคที่พบ				กระทบ	ผันคำ		หางเสียง	
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	(ซลซ)-ซ	--- (ด	ทุ)--ด	---(ร	-ฟ)-ร
คำร้อง					---เล่า	---ความ	---ฝัน	---มา

บรรทัดที่ 38

ห้องเพลงที่	297	298	299	300	301	302	303	304
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	(ลซฟ)-ด	---ซ	---ดำ	---ซ	-(ลซ)-(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 39

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน			กระทบ/หางเสียง			ผันคำ	
ทางขับร้อง	ซฟ)-ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-(ร	----	---ซ)	--ดำ(ด	ท)--ดำ
คำร้อง							--ประหม่า	---กลัว

บรรทัดที่ 40

ห้องเพลงที่	313	314	315	316	317	318	319	320
เทคนิคที่พบ		กระทบ	ผันคำ	หางเสียง		กระทบ/หางเสียง		
ทางขับร้อง	-ทดำท	(ซลซ)-ซ	-(ซฟ)ซ	---(ซ	ดำ)ฟ-ซ	-ท-(ดำ	รำด)--(ท	ดำ)--ท
คำร้อง			-ว่า-ทูล	---หัว			---สุม	---ไฟ

บรรทัดที่ 41

ห้องเพลงที่	321	322	323	324	325	325	327	328
เทคนิคที่พบ		กระทบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน	ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ร	--ฟ(ด	รด)-ฟดำ	(ร์ดท)-ล	-ซดำซ	(ลซฟ)-ท	---(ร	ฟ)-ร(ร
คำร้อง							---ไว้	--ในมุ้ง

บรรทัดที่ 42

ห้องเพลงที่	329	330	331	332	333	334	335	336
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ/ผันเอื้อน/ผันคำ		
ทางขับร้อง	ฟ)ร-ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	--ฟร์	(ดำร์ด)-(ร์	ดำท)-(ดำ	ท)ร์-ร์
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

2 ชั้นท่อน 2

บรรทัดที่ 43

ห้องเพลงที่	337	338	339	340	341	342	343	344
เทคนิคที่พบ				กระทบ		ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ		
ทางขับร้อง	----	---ซ	--ดำล	(ซลซ)-ร	---ร	---(ร	ด)--(ซ	-ฟ)-(ซ
คำร้อง					---เปลว	---ปลาบ	---วาบ	---พุ่ง

บรรทัดที่ 44

ห้องเพลงที่	345	346	347	348	349	350	351	352
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	-ฟ)-ซ	---ซ	ลซดำล	(ซลซ)-ร	----	----	-ร-ม	-ฟ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 45

ห้องเพลงที่	353	354	355	356	357	358	359	360
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		กระทบ/ผันเอื้อน		กระทบ	ผันคำ	ผันคำ
ทางขับร้อง	---ร์	(มร์ด)-ล	--ดำล	(ซลซ)-(ล	ซฟ)-มฟ	(ซลซ)-	(ด์ท)-ร์	---(ร์
คำร้อง							ขึ้น--ปลาย	---จาก

บรรทัดที่ 46

ห้องเพลงที่	361	362	363	364	365	366	367	368
เทคนิคที่พบ			ผันคำ/ผันคำ			กระทบ/ผันคำ		
ทางขับร้อง	ดำ)--รำ	----	---(ซ	ฟ)--(ซ	-ฟ)-ซ	-ท-(ดำ	รำ)--(ท	-ดำ)-ซ
คำร้อง			---ไหม้	---มาก			---หลาย	---ตับ

บรรทัดที่ 47

ห้องเพลงที่	369	370	371	372	373	374	375	376
เทคนิคที่พบ		กระทบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		ผันคำ
ทางขับร้อง	-ท-ร	--ฟ(ด	รด)-ฟ้ดำ	(รำดำท)-ล	-ซดำซ	(ลซฟ)-ท	-ร-ฟ	--(ดทฺ)
คำร้อง							-ลง-ยับ	--ยุ่ง

บรรทัดที่ 48

ห้องเพลงที่	377	378	379	380	381	382	383	384
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ/ผันเอื้อน		ผันคำ
ทางขับร้อง	ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	--ฟ้รำ	(ดำรำด)-(รำ	ดำท)-(ดำ	ท)รำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

2 ชั้นท่อน 3

บรรทัดที่ 49

ห้องเพลงที่	385	386	387	388	389	390	391	392
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน	กระทบ		ผันเอื้อน			ผันคำ	
ทางขับร้อง	(รดทฺ)-ร	-ฟ-(ซ	ลซ)-ดำซ	(ลซฟ)-(ซ	--ฟร)	----	---(ด	ทฺ)--ร
คำร้อง							---ต้อง	---ตัว

บรรทัดที่ 50

ห้องเพลงที่	393	394	395	396	397	398	399	400
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				หางเสียง/ผันคำ	
ทางขับร้อง	(รดทฺ)-ร	-ฟ-ซ	(ลซฟ)-ร	--ฟด	----	----	---(ร	-ฟ)-(ด
คำร้อง							---ผัว	---ไหม้

บรรทัดที่ 51

ห้องเพลงที่	401	402	403	404	405	406	407	408
เทคนิคที่พบ	ผันคำ			กระทบ/ผันเอื้อน			ผันคำ	
ทางขับร้อง	-ท)-ด	---รำ	--ฟรำ	(ดำรด)-(ร	--ดำท)	----	-ดำ-(ท	-ซ)-ท
คำร้อง							-ทั้ง-ไส้	---พุง

บรรทัดที่ 52

ห้องเพลงที่	409	410	411	412	413	414	415	416
เทคนิคที่พบ		กระทบ				กระทบ		ผันคำ
ทางขับร้อง	--ดำท	(ซลซ)-ซ	---ล	--ซฟ	-ฟ-ซ	-ท-(ดำ	รด)--ซ	-(ทซ)-
คำร้อง			---น้อง	--สะดุ้ง			---โดด	-กลิ้ง--

บรรทัดที่ 53

ห้องเพลงที่	417	418	419	420	421	422	423	424
เทคนิคที่พบ		กระทบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ร	--ฟ(ด	รด)-ฟดำ	(รดำท)-ล	-ซดำซ	(ลซฟ)-ท	-ด-ร	---ร
คำร้อง							-อยู่-กลาง	---แปลง

บรรทัดที่ 54

ห้องเพลงที่	425	426	427	428	429	430	431	432
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ/ผันเอื้อน		ผันคำ
ทางขับร้อง	---ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	--ฟรำ	(ดำรด)-(รำ	ดำท)-(ด	ท)--รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

ชั้นเดียวท่อน 1

บรรทัดที่ 55

ห้องเพลงที่	433	434	435	436	437	438	439	440
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	----	----	-ด-ด	-ร-(ร	ฟ)--ร	ดรฟด	-ซ-ดำ	ซร-ฟ
คำร้อง			-เรือง-เริง	-เพลิง-ผลาญ				

บรรทัดที่ 56

ห้องเพลงที่	441	442	443	444	445	446	447	448
เทคนิคที่พบ		กระทบ	ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ/เกลือกลูกคอ			ผันคำ		
ทางขับร้อง	--ซฟ	(รมร)-ร	---(ท	ซ)(ทด์)(ท	ซ)(ทด์ทซลซ)	-ฟ-(ซ	ล)ทร์ด์	-ด์-ท
คำร้อง			---ม่าน	-หมอน-ฟูก		-ถูก-น้อง		-พุ-พอง

บรรทัดที่ 57

ห้องเพลงที่	449	450	451	452	453	454	455	456
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	-ร์ฟ์ด์	-ท-ด์	ทลซ-ฟ์	ร์ฟ์-ด์	---ร์	----	ฟ์ร์ด์ท	(ด์ท)-ร์
คำร้อง				เป็นหลาย-แห่ง				เจ้า--เอย

ชั้นเดียวท่อน 2

บรรทัดที่ 58

ห้องเพลงที่	457	458	459	460	461	462	463	464
เทคนิคที่พบ			ผันคำ	ผันคำ				
ทางขับร้อง	---ซ	ลซ-ร	-(รด์)รร	-(ซฟ์)ฟ	---ซ	ลซ-ร	-ร-ม	-ฟ-ซ
คำร้อง			-ไม่มีใคร	-ช่วย-ดับ				

บรรทัดที่ 59

ห้องเพลงที่	465	466	467	468	469	470	471	472
เทคนิคที่พบ						ผันคำ		ผันคำ
ทางขับร้อง	--ฟล	ด์ลซล	ซฟ-ฟ	-ด์-ร์	----	-ซ-(ซ	ล)-ทร์ด์	-ด์ท(ท
คำร้อง			---วับ	วาบ-แรง		-ตัว-น้อง		-นึกแสยง

บรรทัดที่ 60

ห้องเพลงที่	473	474	475	476	477	478	479	480
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	ด์)ร์ฟ์ด์	-ท-ด์	ทลซ--	ร์ด์-ร์	---ร์	-ร์--	ฟ์ร์ด์ท	(ด์ท)-ร์
คำร้อง				สยด-ใจ				-เจ้า-เอย

ชั้นเดียวท่อน 3

บรรทัดที่ 61

ห้องเพลงที่	481	482	483	484	485	486	487	488
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันคำ			ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ดำซ	(ลซฟ)ซร	----	-ร-(ด	ฑ)--ร	--ฟซ	(ลซฟ)--	-ด-ด
คำร้อง				-เชิญ-ช่วย				-ทำ-นาย

บรรทัดที่ 62

ห้องเพลงที่	489	490	491	492	493	494	495	496
เทคนิคที่พบ	สะบัดเสียง					ผันคำ		
ทางขับร้อง	-ฑ-(ดร)	ฟรดร	ดฑ--	ซดำ-ท	----	-(ซฟ)ล	-ทรำ	-ดำ-ท
คำร้อง				ให้น้อง-ที		-เช่น-นี้		-หา-เคย

บรรทัดที่ 63

ห้องเพลงที่	497	498	499	500	501	502	503	504
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				ผันคำ
ทางขับร้อง	-รฟำ	-ท-ำ	ทลซ--	รฟ-(ำ	ท)ร--	-ร-ร	ฟรำท	(ำท)-ร
คำร้อง				จะฝัน-ไหม้				-เจ้า-เอย

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา พบเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งหมด 11 เทคนิคด้วยได้แก่

1. ผันคำ พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 47-48
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 79-80,80-81
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 12 ห้องที่ 95-96
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 103-104
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 18 ห้องที่ 140-141
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 32 ห้องที่ 256-257
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 34 ห้องที่ 271-272
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 36 ห้องที่ 287-288
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 37 ห้องที่ 293-284
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 42 ห้องที่ 335-336

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 43 ห้องที่ 343-344
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 45 ห้องที่ 359
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 46 ห้องที่ 363-364,364-365,367-368
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 47 ห้องที่ 376
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 48 ห้องที่ 383-384
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 49 ห้องที่ 391-392
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 50 ห้องที่ 400-401
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 54 ห้องที่ 431-432
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 57 ห้องที่ 456
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 60 ห้องที่ 480
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 63 ห้องที่ 504
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 25 ครั้ง

2. ผันเอื้อน

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 6
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 13,14
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 19
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 32-33
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้อง 35
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60,64-65
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 67,72-73
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 76-77,78
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 83
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 12 ห้องที่ 90,94
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 17 ห้องที่ 132,136-137
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 18 ห้องที่ 139
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 19 ห้องที่ 146-147,148
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 20 ห้องที่ 158,159-160
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 22 ห้องที่ 174
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 25 ห้องที่ 194,197
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 26 ห้องที่ 202,203

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 27 ห้องที่ 210,214
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 28 ห้องที่ 223
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 29 ห้องที่ 226-227,228,232-233
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 32 ห้องที่ 252
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 33 ห้องที่ 259,264-265
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 34 ห้องที่ 268-269,270
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 35 ห้องที่ 275
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 36 ห้องที่ 282,284-285,286
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 38 ห้องที่ 300,304-305
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 41 ห้องที่ 324,326
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 42 ห้องที่ 334-335
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 45 ห้องที่ 354,356-357
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 47 ห้องที่ 372,374
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 48 ห้องที่ 382-383
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 49 ห้องที่ 385,388,388-389
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 50 ห้องที่ 393,395
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 51 ห้องที่ 404-405
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 53 ห้องที่ 420,422
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 54 ห้องที่ 430-431
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 61 ห้องที่ 482,487

รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 65 ครั้ง

3. กระทบ

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 4,8
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 18
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 25,26-27,28,32
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 40
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 42
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่7 ห้องที่ 50,52
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 72
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 76
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 88

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 100,102,103

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 15 ห้องที่ 116,120

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 17 ห้องที่ 136

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 18 ห้องที่ 142,144

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 19 ห้องที่ 146

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 21 ห้องที่ 165

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 22 ห้องที่ 169

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 25 ห้องที่ 198-199

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 26 ห้องที่ 208

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 28 ห้องที่ 217

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 29 ห้องที่ 226,232

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 30 ห้องที่ 238

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 31 ห้องที่ 241,244

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 33 ห้องที่ 258,264

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 34 ห้องที่ 268

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 35 ห้องที่ 274,280

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 36 ห้องที่ 284

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 37 ห้องที่ 292

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 38 ห้องที่ 304

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 39 ห้องที่ 308

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 40 ห้องที่ 314,318-319

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 41 ห้องที่ 322-323

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 42 ห้องที่ 332,334

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 43 ห้องที่ 340

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 44 ห้องที่ 348

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 45 ห้องที่ 356,358

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 46 ห้องที่ 366-367

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 47 ห้องที่ 370-371

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 48 ห้องที่ 380,382

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 49 ห้องที่ 386-387

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 51 ห้องที่ 404
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 52 ห้องที่ 410,414-415
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 53 ห้องที่ 418-419
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 54 ห้องที่ 428,430
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 56 ห้องที่ 442
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 63 ครั้ง

4. กระทบคำ
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 23 ห้องที่ 183-184
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 24 ห้องที่ 187-188
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

5. หางเสียง
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44-46
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่7 ห้องที่ 52-54
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60-61
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 21 ห้องที่ 167,167-168
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 32 ห้องที่ 252-254
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 37 ห้องที่ 295-296
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 39 ห้องที่ 308-310
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 40 ห้องที่ 316-317
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 9 ครั้ง

6. ครั่น
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 16
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 22 ห้องที่ 169
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

7. สะดุดเสียง
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 23
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 16 ห้องที่ 127
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 20 ห้องที่ 154
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 3 ครั้ง

8. ขยี้ลูกคอ
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 109-110
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง

9. ไถเสียง
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 23 ห้องที่ 180-182
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง

10. สะบัดเสียง
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 14

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 17 ห้องที่ 132
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 21 ห้องที่ 161
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 62 ห้องที่ 489
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 5 ครั้ง

11. เกลือกลูกคอ พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 56 ห้องที่ 445
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง

2.4 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)

การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย) ผู้วิจัยได้ใช้เพลงทยอยใน เถา ในการศึกษาเนื่องจากได้รับการแนะนำจากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ว่าเพลงทยอยใน เถา เป็นประเภททยอยที่มีความยากทั้งในทางเครื่องและทางขับร้องการที่จะขับร้องเพลงนี้ได้ดีจะต้องอาศัยทั้งเทคนิคและกำลังเป็นอย่างมากซึ่งเทคนิคบางเทคนิคเราจะไม่พบในการร้องเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่จึงถือได้ว่าเพลงทยอยใน เถานี้เป็นเพลงที่รวมเทคนิคของการร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้หรือทยอยไว้อย่างครบถ้วน

ประวัติและบทร้องเพลงทยอยใน เถา

ครูเพ็ง นำเพลงทยอยสองชั้นซึ่งเป็นเพลงหน้าพาทย์สำหรับประกอบการเดินทางอย่างเศร้าสร้อยของตัวละครมาแต่งขยายเป็นเพลงอัตราจังหวะสามชั้นและแต่งตัดเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียวครบเป็นเพลงเถาเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 ในวงการดนตรีไทยจัดว่า ครูเพ็งเป็นผู้ริเริ่มการแต่งเพลงเป็น "เพลงเถา" ท่านแรก โดยมีเพลงทยอยเป็นเพลงเถาเพลงแรก

3 ชั้น	แสนวิตกโอ้อกของสร้อยฟ้า	ดังชีวาแทบจะออกไปจากร่าง
	แสนที่จะอับอายแทบวายวาง	จะรักรูปทรงร่างไปไยมี
2 ชั้น	จะผินพึ่งพ่อแม่ก็แลหาย	จะฆ่าตัวเสียให้ตายลงเป็นผี
	อับอายขายหน้าทั้งตาปี	มีสามีแล้วก็พลัดเป็นศัตรู
ชั้นเดียว	ฉวยเชือกผูกคอเข้าให้ชิด	แล้วมายืนนิ่งคิดอยู่เป็นครู่

จากวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงทยอยใน เถา

ทางขับร้อง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

3 ชั้นท่อน 1

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน	กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ซ	----	---ล	---ร	มรˊ-ด	(ทลซ)ทด	(รมˊร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	-รˊ-มˊ	(รมˊร-)ร	----	----	ซรˊ-มˊ	(รมˊร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	---ฟ	---ซ	--ลซ	-ฟซร	----	---ด	--รฟ	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	----	----	-ซ-(ล	ซฟ)-ฟ	----	----	--ซฟ	-รซด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน /ละบัดเสียง				กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	--ร	(มรด)-(รฟ)	----	----	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 6

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				กระทบ/หางเสียง				
ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	(รมร)-(ร	----	---ซ)	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 7

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ		ผันคำ/กระทบ					ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	---(ซ	ฟ)-(ซลซ)	-ซ-ร	---ฟ	----	---(ซ	-รด)ด
คำร้อง		---แสน		-วิ-ตก			---โอ้	---อก

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง	กระทบ			กระทบ/ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	-ฟ-ซ	ลซ-ฟ	(-รด-รฟ)	(ซลซ)-ซ	----	---ร	(-มร)-(ม	--รด)
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน	ขยี้ลูกคอ		ผันคำ/สะบัดเสียง	
ทางขับร้อง	--ร์ท	-ลร์ซ	---ล	(ทลซ)-ด์	---(ร์	ด์ทด์ร์ด์)-	-ซ-(ซ	รด)(รฟ)ซ
คำร้อง							-ของ-สร้อย	---ฟ้า

บรรทัดที่ 10

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	---ฟ	----	--ซฟ	(รมร)-ร	----	----	-ร-ม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 11

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ				กระทบ		ผันคำ		
ทางขับร้อง	----	---ร	-ด-ร	(มร)-รร	----	---(ซ	-ร-ด)	--รด
คำร้อง		---ดัง		--ชีวา		---แทบ		--จะออก

บรรทัดที่ 12

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง					
ทางขับร้อง	-ร-ล	---ท	(-ลซ-ลท)	-ดำ-รำ	---ดำ	---รำ	---ม	--ซร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 13

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ	ไถเสียง							ผันเอื้อน/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---(ม	ฟ)--ซ	--ลซ	-ฟซร	----	---ร	มรซร	(มรด)-(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 14

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง104)			ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ดทฺ)--	---ท	--รำท	-ล-(ท	ลซ)--ม	-ร-ซ	---ล	(ทลซ)-ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 15

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันคำ
ทางขับร้อง	---ร	---ม	--ซม	-ร-(ม	รทฺ)--	----	-ล-ซ	-ล-(ลม)ซ
คำร้อง							-ไป-จาก	---ร่าง

3 ชั้นท่อน 2

บรรทัดที่ 16

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน	เหินเสียง				ผันเอื้อน/ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	---ท	(ทลซ)-ท	--รำ(ล	--ทล)	----	ทลรำล	(ทลซ)-(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 17

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จาก128)						ผันเอื้อน	ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	--ซม)	---ม	--ซม	-ร-ซ	----	---ล	(ทลซ)-ล	(ทลร์ท)-ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	----	-ท-ด์	(ทด์ท)-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 19

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ				กระทบ/ผันคำ				
ทางขับร้อง	----	---ร์	--ซ์ม์	(ร์ม์ร์)-(ร์	-ล-ซ)	-ท-ล	----ท	----
คำร้อง		---แสน		---ที่		-จะ-อับ	---อาย	

บรรทัดที่ 20

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ	กระทบ/ผันคำ			ขยี้ลูกคอ		ผันคำ		ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	---(ร์	ม์ร์)-(ล	ซ)-ซล	(ทลร์ท)-ท	----	(ร์ซ)-ท	--ซล	(ทลร์ท)-ท
คำร้อง		---อับ		---อาย		แทบ--วาย		---วาง

บรรทัดที่ 21

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ		ผันคำ		กระทบ/ผันคำ			ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	ล--(รำ	มำ)-ซ์มำ	(รมำร์)-(รำ	-ล-ซ)	---ล	---(ล	ซ)-ลท
คำร้อง		จะ--รัก		---รูป		---ทรง	---ร่าง	

บรรทัดที่ 22

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ร	---ม	--ซม	-ร-(ม	รทฺ)--	----	--ลล	---ล(ทลซ)
คำร้อง							--ไปไย	---มี

2 ชั้นท่อน 1

บรรทัดที่ 23

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ม	--ซร	-ทฺ-ร	-ม-ซ	----	---ม	--ซม	-ร-(ม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 24

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง184)			กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	รด)-ด	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	----	----	-ร-ม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 25

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
เทคนิคที่พบ	หางเสียง/ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ							
ทางขับร้อง	--ม(ม	-ซ)-(ร	ด)--(ร	-ด)-(ร	-ด)-ม	--รม	--ซม	-รซร
คำร้อง	--จะผิน	---พึ่ง	---พ่อ	---แม่				

บรรทัดที่ 26

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน		ผันคำ			ผันเอื้อน		หางเสียง
ทางขับร้อง	---(ม	รด)--	---(ร	ด)--ร	----	---(ม	รด)-ม	---(ม
คำร้อง			---ก็	---แล				---หาย

บรรทัดที่ 27

ห้องเพลงที่	209	210	211	212	213	214	215	216
เทคนิคที่พบ	หางเสียง(จากห้อง208)							
ทางขับร้อง	----	---ซ)	---ซ	---ล	----	----	-ลรำล	ทลซดำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 28

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน/ละบัดเสียง				กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	---ร	(มรด)-(รม)	----	----	---ซม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ				กระทบ	ผันคำ		หางเสียง/ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	----	--รม	(รมร)-ร	--ร(ร	ด)--ร	---(ม	ซ)(รด)ร
คำร้อง					--จะฆ่า	---ตัว	---เสีย	-ให้-ตาย

บรรทัดที่ 30

ห้องเพลงที่	233	234	235	236	237	238	239	240
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	-ด-ร	-ด-ร	-มซร	-ม-ซ	-ม-ร	มรซร	(มรด)-ทฺ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 31

ห้องเพลงที่	241	242	243	244	245	246	247	248
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน/ละบัดเสียง				หางเสียงผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--รำท	-ล-ซ	---ล	(ทลซ)-(ลท)	----	----	---ล	--ล(ลิก)(ลทลซ)
คำร้อง							---ลง	--เป็นผี

2 ชั้นท่อน 2

บรรทัดที่ 32

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน /ละบัดเสียง	เหินเสียง
ทางขับร้อง	----	----	----	---ท	----	----	(ทลซ)-(ลท)	--รำ(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 33

ห้องเพลงที่	257	258	258	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ	เหินเสียง(จากห้อง256)			ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	---ท	-ล)--	--ทล	(ทลซ)-(ล	ซม)--	---ม	--ซม	-ร-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่34

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน	ขยี้ลูกคอ				
ทางขับร้อง	----	---ล	(ทลซ)-ล	(ทลรำ)-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่35

ห้องเพลงที่	273	274	275	276	277	278	279	280
เทคนิคที่พบ			กระทบคำ/ผันคำ					
ทางขับร้อง	---ล	---ท	---(รำ	-มำ)-(รำ	-ล-ซ)	---รำ	-ซ-ท	-ท--
คำร้อง	---อับ	---อาย	---ขาย	---หน้า		---ทั้ง	---ตา	-ปี--

บรรทัดที่36

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ	กระทบคำ							
ทางขับร้อง	-ท-(รำ	-มำ)-ท	---รำ	ซรำ-ท	-รำ-มำ	-ซมรำท	---ล	--ซล(ทลซ)
คำร้อง	-มี-สา	---มี	---แล้ว	ก็พลัด--			---เป็น	--ศัตรู

ชั้นเดียวท่อน 1

บรรทัดที่37

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	----	----	----	-ม-ร	-ด-ม	---ร	มรด(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่38

ห้องเพลงที่	297	298	299	300	301	302	303	304
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง296)							ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--ดล)	----	----	----	--ดำล	-ซ-ดำ	---ล	ดำลซ(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 39

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง304)			กระทบ				
ทางขับร้อง	ซฟ)-ฟ	--ซท	--ดำล	(ซลซ)-ซ	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 40

ห้องเพลงที่	313	314	315	316	317	318	319	320
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/ผันคำ							
ทางขับร้อง	---(ล	-ดำ)-(ซ	-ฟ)-ซ	---ล	----	----	---(ซ	ฟ)-ฟดำ
คำร้อง	---ฉวย	---เชือก	---ผูก	---คอ			---เข้า	--ให้ชิด

บรรทัดที่ 41

ห้องเพลงที่	321	322	323	324	325	326	327	328
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	ล--ดˌ	รˌดˌ-ล	--ดˌล	-ซ-(ล	ซฟ)--	----	----	----
คำร้อง								

ชั้นเดียวท่อน 2

บรรทัดที่ 42

ห้องเพลงที่	329	330	331	332	333	334	335	336
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	----	----	----	-รดม	--ซร	--ซร	(มรด)-ลˌ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 43

ห้องเพลงที่	337	338	339	340	341	342	343	344
เทคนิคที่พบ			กระทบ					
ทางขับร้อง	--ดˌล	-ซ-ดˌ	---(รˌ	มˌรˌ)ซˌ-มˌ	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 44

ห้องเพลงที่	345	346	347	348	349	350	351	352
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				ผันคำ
ทางขับร้อง	-มˌรˌรˌ	--รˌมˌ	-ดˌ-รˌ	-(รˌดˌ)-	-มˌรˌรˌ	--รˌมˌ	-ดˌ-รˌ	-(รˌดˌ)-
คำร้อง	-แล้วมายืน	--พินิจ	-อยู่-เป็น	-ครู่--	-แล้วมายืน	--พินิจ	-อยู่-เป็น	-ครู่--

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา พบเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งหมด 11 เทคนิคได้แก่

1. ผันคำ — พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 55-56
   พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 71-72
   พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 86-87
   พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 15 ห้องที่ 120
   พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 19 ห้องที่ 148-149

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 20 ห้องที่ 154-155
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 21 ห้องที่ 162-163,164-165,167-168
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 25 ห้องที่ 195-196,196-197
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่35 ห้องที่ 276-277
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 40 ห้องที่ 314-315
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 13 ครั้ง

2. ผันเอื้อน
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 7
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 27-28
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 63-64
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 68
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 104,104-105
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108-109,112
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 15 ห้องที่ 116-117
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 16 ห้องที่ 123,128,128-129
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 17 ห้องที่ 135
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 22 ห้องที่ 172-173,176
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 23 ห้องที่ 184-185
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 26 ห้องที่ 201-202,206-207
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 28 ห้องที่ 220
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 30 ห้องที่ 240
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 31 ห้องที่ 244,248
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 32 ห้องที่ 255
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 33 ห้องที่ 260,260-261
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่34 ห้องที่ 267
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่36 ห้องที่ 288
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่37 ห้อง 296-297
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่38 ห้องที่ 304
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 41 ห้องที่ 324-325
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 42 ห้องที่ 336
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 32 ครั้ง

3. กระทบ	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12,16
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 24
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 40
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 51
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60,63
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 76,80
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 18 ห้องที่ 140
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 19 ห้องที่ 148
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 20 ห้องที่ 153-154
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 21 ห้องที่ 164
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 24 ห้องที่ 188,192
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 28 ห้องที่ 224
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 29 ห้องที่ 228
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 39 ห้องที่ 308
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 43 ห้องที่ 339-340
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 21 ครั้ง
4. กระทบคำ	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่35 ห้องที่ 275-276
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่36 ห้องที่ 281-282
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
5. หางเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44-46
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 26 ห้องที่ 208-210
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 29 ห้องที่ 231-232
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 3 ครั้ง
6. ครั่น	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 22
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 83
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
7. สะดุดเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 59
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 12 ห้องที่ 91
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

8. ขยี้ลูกคอ	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 69-70
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 17 ห้องที่ 136
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 20 ห้องที่ 156,160
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่34 ห้องที่ 268
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 5 ครั้ง
9. ไถเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 17-18
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 97-98
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
10. เหินเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 16 ห้องที่ 124-125
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 32 ห้องที่ 256-258
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
11. สะบัดเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 112
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 28 ห้องที่ 220
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 31 ห้องที่ 244
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 32 ห้องที่ 255
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 4 ครั้ง

2.5 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับพิเศษ

การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับพิเศษ ผู้วิจัยได้ใช้เพลงหุ่นกระบอกในการศึกษาเนื่องจากได้รับการแนะนำจากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ว่าเพลงหุ่นกระบอกนี้ในปัจจุบันหาผู้ขับร้องที่เชี่ยวชาญได้ยากโดยเพลงหุ่นกระบอกนี้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการถ่ายทอดมาจากครูผู้มีความเชี่ยวชาญในอดีตอีกทั้งยังได้มีการปรุงแต่งจากประสบการณ์การขับร้องที่มีมายาวนานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ทำให้มีความไพเราะมากยิ่งขึ้น เพลงหุ่นกระบอกจึงเป็นเพลงร้องประกอบการแสดงที่รวมเทคนิคต่างๆ ในการขับร้องเข้าไว้ด้วยกันมากมายและถือได้ว่าเป็นเพลงที่โดดเด่นเพลงหนึ่งที่ทำให้นักร้องนักดนตรีรวมไปจนถึงนักฟังรู้จักครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

ประวัติและบทร้องเพลงหุ่นกระบอก(บทแม่บทของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์)

เพลงหุ่นนี้ คนทั่วไปมักเข้าใจว่าเป็นเพลงเดียวกับ "เพลงสังขารา" ด้วยมีซออู้สีเคล้าและใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกเหมือนกัน แต่คุณยายชี้นให้ความเห็นว่าเพลงหุ่นกับเพลงสังขาราเป็นคนละเพลง ซึ่งเพลงสังขารานั้นมีทำนองแตกต่างออกไปจากเพลงหุ่นอีกทางหนึ่ง เพลงสังขาราเป็นเพลงเข้าซอ ออกไปในทางตลกเป็นบางครั้ง เมื่อหุ่นตัวเงือกหรือตัวฤาษีออกโรง นายมนตรี ตราโมท กล่าวถึงเพลงทำนองหุ่นกระบอกไว้ว่าเพลงทำนองหุ่นกระบอกนี้ แต่ก่อนเรียกกันว่าเพลง สังขารา แพร่หลายจนถึงแก่มีคนขอทานตาบอดคนหนึ่งนำไปร้องและสีซออู้เคล้าด้วยตนเอง รู้จักกันทั่วไปในนาน "ตาสังขารา" เรื่องที่ร้องเป็นเรื่องปลงสังขาร และพระยาฉัททันต์ นัยว่าทั้งทำนองร้องและมือซอของแกไพเราะนักหนา

จะจับบทพี่น้องสองกษัตริย์ บิดาตรัสขับไล่ออกไพรสานต์
เป็นกษัตริย์จักรพรรดิพิสดาร มาเรียนการเป่าปี่กระบี่กระบอง
พระเชษฐาว่าโอ้พ่อเพื่อนยาก สู้ลำบากบุกบั่นกันทั้งสอง
เข้าถึงวังยังมิทันได้ลอง ก็มาต้องยากเย็นเป็นภัยพาล
พระอนุชาว่าพระพี่นี้ขี้ขลาด เป็นชายชาติช้างงาไม่กล้าหาญ
แม้นชีวังยังไม่บรรลัยลาญ ก็เซซานซอกซอนไปคงได้ดี
พระเชษฐาว่าจริงแล้วน้องรัก เจ้าแหลมหลักตักเตือนสติพี่
พลางประคองน้องรักจรลี เข้าหยุดยั้งฝั่งนทีเย็นสบาย

จากวรรณคดีเรื่อง พระอภัยมณี

โน้ตทางร้องเพลงหุ่นกระบอก(บทแม่บท)

ทางขับร้อง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	-ซ-ซ	ฟม-ฟ	ลซ-ซ	----ด์	---ท	--ด์ท	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ					เหน่อ			
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	---ซ	-ฟ-ซ	--(ฟ้ม)	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ			ผันคำ/ผันคำ			หางเสียง/เหน่อ		
ทางขับร้อง	--ทซ	---ซ	---(ท	-ซ)-(ท	-ด์)--	---(ซ	-ท)(ฟ้ม)	-ฟ--
คำร้อง	--จะจับ	---บท	---พี่	---น้อง	----	---สอง	--กษัตริย์	----

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ		ผันคำ			เหน่อ		หางเสียง	
ทางขับร้อง	-ม-ซ	--(ฟม)	-ฟ-ม	---ซ	(ฟม)--	-ฟ-ซ	---(ซ	---ท)
คำร้อง	-บิ-ดา	---ตรัส	---ขับ	---ไล่	----	-ออก -ไพร	---สานต์	----

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ	เหน่อ	ครั่น						
ทางขับร้อง	--(ด์ท)	(ซ)-ทซ	---ซ	--ทด์	-ท--	---ท	-มฟฟ	----
คำร้อง	---เป็น	--กษัตริย์	---จัก	--รพรรดิ์	----	---พิศ	--ศดาร	----

บรรทัดที่ 6

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ		ผันคำ						
ทางขับร้อง	-ท-ซ	--(ทฟ)	---ม	---ม	----	--ฟม	--ซซ	----
คำร้อง	-มา-เรียน	---การ	---เป่า	---ปี่	----	--กระบี่	--กระบอง	----

บรรทัดที่ 7

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/	กระทบคำ/	ผันคำ/	ผันคำ				
ทางขับร้อง	--ด์(ท	-ซ)-(ด์	-ร์ด์)-(ท	-ซ)-(ท	ซ)ท--	-ซ-ด์	----	----
คำร้อง	--พระเชษ	---ฐา	---ว่า	---โอ้				

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	---ด์	-ร์-ซ	-ท-ด์	----	---ท	--ด์ท	ลซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ							เหน่อ/เหน่อ/เหน่อ	
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	ซฟซฟ	--ซท	----	----	-(ฟม)(ฟ	ม)ซ(ฟม)
คำร้อง							-พ่อ-เพื่อน	ยาก

บรรทัดที่ 10

ห้องเพลงที่	73	73	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	ผันคำ					ผันคำ/หางเสียง		
ทางขับร้อง	-(ซดม)	-ฟ-ม	---ม	---ม	----	-ซ-(ซ	-ท)-(ซ	-ท)--
คำร้อง	-สู้--	-ลำ-บาก	---บุก	---บั่น	----	-กัน-ทั้ง	---สอง	----

บรรทัดที่ 11

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ	ผันคำ		ครั่น			ผันคำ	ครั่น	
ทางขับร้อง	--(ด์ซิ)	--ด์ท	-(ซ)-ท	--ด์ท	----	-(ฟ์ม)ท	-(ซ)-ฟ	----
คำร้อง	---เข้า	--ถึงวัง	---ยัง	--มิทัน	----	-ได้-ทด	---ลอง	----

บรรทัดที่ 12

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ	ผันคำ	เหน่อ	เหน่อ					
ทางขับร้อง	-(ซดม)	-ฟ-(ฟ์ม)	--(ซ์ฟ)	-ม-ฟ	----	-ฟ-ฟ	-ม-ฟ	-ซ-ซ
คำร้อง	-ก็--	-มา-ต้อง	---ยาก	---เย็น	----	-เป็น-ภัย	---พาล	---เอย

บรรทัดที่ 13

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	--ซม	-ฟ-ซ	--ทซ	-ฟ-ม	----	-ฟ-ม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 14

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	-ด-ม	--ฟซ	-ฟ-ท	----	---ซ	--ทซ	ฟม-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 15

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	-ม-ฟซ	--ทซ	-ฟ-ม	----	-ด-ม	----	-ฟ-ม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 16

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ			ครั่น/ผันคำ/ผันคำ			เหน่อ		
ทางขับร้อง	--ดำซ	--ทท	-(ซ)-(ท	ซ)-ดำ(ท	-ซ)--	-ท-(ฟ	-ม)-ม	----
คำร้อง	--พระอ	--นุชา	---ว่า	--พระพี่	----	-นี้-ขี้	---ขลาด	----

บรรทัดที่ 17

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ			ผันคำ				หางเสียง	
ทางขับร้อง	-ฟ-ฟ	---ซ	---(ซ	-ท)-ซ	----	-ฟ-ฟ	---(ซ	-ดำ)--
คำร้อง	-เป็น-ชาย	---ชาติ	---ช้าง	---งา	----	-ไม่-กล้า	---หาญ	----

บรรทัดที่ 18

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	---ดำ	-ท-ท	---ท	---(ท	-ซ)--	-ซ-ซ	---ฟ	----
คำร้อง	---แม้น	-ชี-วัง	---ยัง	---ไม่	----	-บรร-ลัย	---ลาญ	----

บรรทัดที่ 19

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ	ผันคำ		เหน่อ					
ทางขับร้อง	-(ซดม)	-ฟ-ฟ	-(ฟม)-	-ฟ-ฟ	----	-ฟ-ม	-ฟ-ซ	----
คำร้อง	-ก็--	-เซ-ซาน	-ซอก--	-ซอน-ไป	----	-คง-ได้	---ดี	----

บรรทัดที่ 20

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ		ผันคำ/ผันคำ				ผันคำ		
ทางขับร้อง	-ดำ-ซ	---(ท	-ดำ)-(ท	-ซ)-ท	-ซ--	-(ซท)ท	---ท	-ฟ--
คำร้อง	--พระเชษ	---ฐา	---ว่า	---จริง	----	-แล้ว-น้อง	---รัก	----

บรรทัดที่ 21

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/หางเสียง/ผันคำ						ผันคำ	
ทางขับร้อง	-(ฟม)(ซ	-ท)-(ฟ	-ม)-ม	---ฟ	----	--ซฟ	-ซ-(ฟ	ม)ซ--
คำร้อง	-เจ้า-แหลม	---หลัก	---ตัก	---เตือน	----	--สติ	---พี่	----

บรรทัดที่ 22

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	---ท	--ทท	-ซ-ด์	---ด์	-ท--	---ซ	ฟมฟฟ	----
คำร้อง	---พลาง	--ประคอง	---น้อง	---รัก	----	---จ	--รลี	----

บรรทัดที่ 23

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ		ผันคำ						
ทางขับร้อง	-ฟ-ด	---(ร	-ฟ)-ท	--ดด	---ร	-ฟ--	---ด	--ดด
คำร้อง	-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที	----	----	---เย็น	--สบาย

บรรทัดที่ 24

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	----	----	----	-ม-ด	-ท-ม	---ฟ	--ทซ
คำร้อง	----	----	----	----	-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที

บรรทัดที่ 25

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	-ด์-ท	-ซ-ท	-ฟ-ซ	--ทฟ	-ซ-ฟ	-ม-ซ	ทซฟม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 26

ห้องเพลงที่	201	202	203	204
เทคนิคที่พบ				
ทางขับร้อง	-ร-ด	---ฟ	---ด	--ดด
คำร้อง	----	----	---เย็น	--สบาย

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก พบเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งหมด 6 เทคนิคได้แก่

1. ผันคำ
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 19-20,20-21
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 26
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 42
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 49-50,51-52,52-53
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 73
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 81
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 12 ห้องที่ 89
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 16 ห้องที่ 124-125
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 17 ห้องที่ 131-132
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 21 ห้องที่ 161
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 22 ห้องที่ 174-175
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 23 ห้องที่ 178-179

   รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 15 ครั้ง
2. กระทบ
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 64

   รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
3. กระทบคำ
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 50-51

   รวมพบการซ้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง
4. หางเสียง
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 31-32
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 79-80

   รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

5.	ครั่น	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 34
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 83,87
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 16 ห้องที่ 123
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 20 ห้องที่ 157
		รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 5 ครั้ง
6.	เหน่อ	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 13
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 23
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 28-29
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 33
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 72
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 12 ห้องที่ 90,91
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 16 ห้องที่ 126-127
		พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 19 ห้องที่ 147
		รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 9 ครั้ง

2.6 เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทเพลงขั้นสูง

การศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทเพลงขั้นสูง ผู้วิจัยได้ใช้เพลงพญาโศก 3 ชั้น ในการศึกษาเนื่องจากได้รับการแนะนำจากครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ว่าเพลงพญาโศก 3 ชั้นเป็นเพลงที่นักดนตรีนิยมนำมาทำเป็นทางบรรเลงเดี่ยวอวดฝีมือกันโดยจะใส่เทคนิควิธีที่พิสดารสลับซับซ้อนไว้มากมายและโดยทั่วไปก็ไม่ค่อยนิยมที่จะบรรเลงเพลงนี้เป็นวงเสียเท่าใดนักดังนั้นโอกาสที่จะได้ขับร้องเพลงนี้ก็ต่อเมื่อจะมีนักดนตรีผู้หนึ่งผู้ใดต้องการเดี่ยวเครื่องดนตรีโดยต้องการที่รับร้องด้วยนักร้องจึงจะมีโอกาสได้ขับร้องเพลงนี้ ด้วยเหตุนี้การปรุงแต่งทางขับร้องเพลงพญาโศก 3 ชั้นจึงต้องมีการใส่เทคนิคและวิธีการที่ยากและทำให้เพลงนี้มีความไพเราะเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางขับร้องเพลงพญาโศก 3 ชั้นที่นำมาศึกษาวิจัยนี้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์กล่าวว่าเป็นทางของบ้านดุริยประณีตซึ่งหาฟังได้ยากในปัจจุบันเนื่องจากทางนี้ใช้บทร้องจาก วรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน มิใช่บทร้องที่มักได้ยินกันโดยทั่วไปที่ขึ้นว่า "โอ้วันใดมิได้พบประสบพักตร์"

ประวัติและบทร้องเพลงพญาโศก 3 ชั้น

เพลงอัตราจังหวะสองชั้น ทำนองเก่าสมัยอยุธยา เป็นเพลงแรกในเพลงเรื่องพญาโศก ใช้ประกอบการแสดงละครในบทโศกเศร้ามี 6 เพลงคือ เพลงพญาฝัน พญาโศก ท้ายพญาโศก พญาตรึก พญารำพึง และพญาครวญ พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ได้แต่งขยายขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้นเมื่อปลายรัชกาลที่ 4 สำหรับใช้เป็นเพลงบรรเลงและขับร้องในวงมโหรีและวงปี่พาทย์ นอกจากนี้พระประดิษฐ์ไพเราะ (มี ดุริยางกูร) ยังได้นำมาประดิษฐ์เป็นเพลงทางเดี่ยว ซึ่งนักดนตรีสมัยต่อมายึดเป็นแบบฉบับในการเดี่ยวด้วยเครื่องดนตรีต่าง ๆ ทุกชนิด เช่น พระยาภูมีเสวิน (จิตร จิตรเสวิน) แต่งสำหรับเดี่ยวซอสามสาย จางวางทั่ว พาทยโกศล แต่งสำหรับเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ ระนาดเอกนายสอนวงฆ้อง แต่งสำหรับเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เป็นต้น นอกจากนี้ จ่าเอกมล (เจียน) มาลัยมาลย์ ได้แต่งทำนองสำหรับเดี่ยวระนาดเอกโดยขยายเป็นสี่ชั้น (บางแห่งแรกเป็นหกชั้น)

มาถึงเตียงเคียงข้างขุนช้างหลับ มนต์สร่างนางกลับหวนละห้อย
จะจากเจ้าเหมือนดังว่าวขาดลมลอย อย่าหมายคอยเลยว่าเมียจะเป็นตัว

จากวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผน

โน้ตทางร้องเพลงพญาโศก 3 ชั้น

ทางขับร้อง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

บรรทัดที่ 1

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน/ห้อยเสียง		ผันเอื้อน/ไถเสียง		ผันคำ
ทางขับร้อง	----	-รำ-รำ	--ซ้ำรำ	(มำรำด้)-(ด้	ท)ลรำล	(ทลซ)-(ท	ด้)-- รำ	---(รำ
คำร้อง		-มา-ถึง		---เตียง			---เคียง	---ข้าง

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ	กระทบ			ผันเอื้อน /ละบัดเสียง				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	-ด้)-(มำรำ)	---ร	---ม	(ฟมร)-(มฟ)	----	-ม-ฟ	--ลฟ	-ม-(ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง 16)		สะดุดเสียง			หางเสียง/ผันคำ		ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	--มร)	---ม	(-รด-รม)	--ซร	----	(รซิ)-(ร	ม)-ซล	(ทลร่ท)-(ท
คำร้อง						-ขุน-ช้าง		---หลับ

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง 24)		สะดุดเสียง			ผันเสียง		กระทบ
ทางขับร้อง	-ล)-ท	---ท	(-ลซ-ลท)	-ร-ม	--ซม	ร(มรด)	--รำดำ	(ลทล)-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				กระทบ/ห้อยเสียง/กระทบ				
ทางขับร้อง	----	---ท	--รำท	(ลทล)-(ล	-ม)-(ซ	ลซ)---	---ท	---ล
คำร้อง		---มนต์		---สร่าง			---นาง	---กลับ

บรรทัดที่ 6

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				กระทบ/ผันเอื้อน				กระทบ
ทางขับร้อง	-ท-ร	---ม	--ซม	(รมร)-(ม	--รทฺ)	---ท	--รำท	(ลทล)-(ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 7

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน	กระทบ		ผันเอื้อน/หางเสียง		ผันเอื้อน		ผันคำ
ทางขับร้อง	--ลซ)	---(ล	ทล)-รำล	(ทลซ)-(ซ	-ดำ)-ซ	(ล-ซม)	---ท	---(รำ
คำร้อง				---หวน			---ละ	---ห้อย

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ	กระทบ		ผันเอื้อน	ไถเสียง				กระทบ
ทางขับร้อง	-ซ)-(ลซ)	---ซ	(ลซฟ)-ซ	-ล-(ล	-ดำ)--	---ดำ	--รำดำ	(ลทล)-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ				ผันคำ/ผันเอื้อน/สะบัดเสียง/หางเสียง/ผันคำ				
ทางขับร้อง	----	----	--ลซ	---(ล	ซ)ล-(ท	ลซ)-(ท	ด)--(ม	ซ)ร-(ร
คำร้อง			--จะจาก	---เจ้า			---เหมือน	-ดัง-ว่าว

บรรทัดที่ 10

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	กระทบ			กระทบ				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	-ด)-(มร)	---ท	--รำท	(ลทล)-รำ	----	---ม	ฟมลร	(ฟมร)-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 11

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ				กระทบ/ผันคำ			ผันเอื้อน/ขยี้ลูกคอ	
ทางขับร้อง	----	--มฟ	--ลฟ	(มฟม)-(ม	-ด)-ร	---ฟ	-(ฟมร)ม	(ฟมลฟ)-ฟ
คำร้อง				---ขาด		---ลม		---ลอย

บรรทัดที่ 12

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ							สะดุดเสียง	
ทางขับร้อง	----	----	---ม	---ฟ	----	-ม-ฟ	(-มร-มฟ)	-ล-ม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 13

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ		ครั่น/กระทบ/ผันคำ						ผันคำ
ทางขับร้อง	--ซม	(รด)(รมร)(ร	-ด)--	-ด-ร	----	----	---ร	-(รด)ร
คำร้อง		---พ่อ		-อย่า-คอย			---เลย	-ว่า-เมีย

บรรทัดที่ 14

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ด	(รดทฺ)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 15

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ		กระทบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ม	--ซ(ร	มร)-ซร	(มรด)-ทฺ	ลรำ-ล	(ทลซ)-ท	---ดำ	-รำ-รำ
คำร้อง							---จะ	-เป็น-ตัว

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงประเภทเพลงขั้นสูง(เพลงเดี่ยว) จากเพลงพญาโศก 3 ชั้นพบเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งหมด 10 เทคนิคได้แก่

1. ผันคำ
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8-9
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 22-23,24-25
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 56-57
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 68-69,72-73
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 84-85
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 98-99,104

   รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 9 ครั้ง
2. ผันเอื้อน
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 4,6
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12,16-17
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44-45,48-49
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 52,54
   - พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 59

พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 69-70
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 80
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 87
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 107
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 15 ห้องที่ 124,126
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิน 15 ครั้ง

3. กระทบ
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 9
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 32
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36,37-38
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44,48
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 7 ห้องที่ 50-51
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 57,64
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 10 ห้องที่ 73,76
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 84
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 98
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 14 ห้องที่ 112
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 15 ห้องที่ 122-123
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 14 ครั้ง

4. หางเสียง
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 71-72
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง

5. ครั่น
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 13 ห้องที่ 98
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 1 ครั้ง

6. สะดุดเสียง
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 19
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 4 ห้องที่ 27
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 12 ห้องที่ 95
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 3 ครั้ง

7. ขยี้ลูกคอ
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 3 ห้องที่ 24
พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 11 ห้องที่ 88
รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

8. ไถเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 6-7
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60-61
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
9. ห้อยเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 1 ห้องที่ 4-5
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36-37
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง
10. สะบัดเสียง	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12
	พบการใช้เทคนิคในบรรทัดที่ 9 ห้องที่ 70-71
	รวมพบการใช้เทคนิคทั้งสิ้น 2 ครั้ง

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องจากตัวอย่างเพลงทั้ง 5 เพลงของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ผู้วิจัยพบว่า มีเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งสิ้น 14 เทคนิคดังนี้

1. ผันคำ
2. ผันเอื้อน
3. กระทบหรือกระทบเอื้อน
4. กระทบคำ
5. หางเสียง
6. ครั่น
7. สะดุดเสียง
8. ขยี้ลูกคอ
9. ไถเสียง
10. เหน่อ
11. ห้อยเสียง
12. เหินเสียง
13. สะบัดเสียง
14. เกลือกลูกคอ

โดยครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายความหมายและวิธีการปฏิบัติเทคนิคที่พบทั้ง 14 เทคนิคไว้ดังนี้

ผันคำ

ผันคำคือการใช้ลักษณะพื้นฐานของระเสียงวรรณยุกต์ของคำ ในภาษาไทยแยกเสียงของคำร้องให้มีความไพเราะนิ่มนวลโดยจะผันเสียงของคำร้องตามเสียงของโน้ตที่กำกับไว้ตามทำนองซึ่งการผันคำดังกล่าวพบว่ามีอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะคือ

1.1 การผันเสียงคำจากระดับเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำโดยแยกเป็น 2 พยางค์

1.2 การผันเสียงคำจากระดับเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำโดยแยกเป็น 3 พยางค์

1.3 การผันเสียงคำจากระดับเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงโดยแยกเป็น 2 พยางค์

โดยวิธีการปฏิบัติเทคนิคการผันคำนั้นจะใช้การแยกคำร้องที่มีลักษณะการออกเสียงที่ลากยาวโดยแยกออกตามระดับเสียงของโน้ตที่กำกับไว้โดยเสียงแรกจะใช้พยัญชนะต้นของคำดังกล่าวส่วนในเสียงต่อไปอาจใช้เสียงพยัญชนะ “อ” หรือ “ฮ” มาผสมกับสระตามความเหมาะสมซึ่งเมื่อออกเสียงคำโดยไล่ระดับตามเสียงโดยใช้การหายใจที่ต่อเนื่องหรือเรียกว่าการใช้ลมเดียวแล้วฟังโดยรวมจะได้คำร้องตามที่ต้องการ

ตัวอย่างการผันเสียงคำจากระดับเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำโดยแยกเป็น 2 พยางค์

--นิจจา	--หึงอือ	เออฮะเออ-(จ้าว	อู่อือ)ฮะอือ-
--ซม	--ซม	รมร-(ร	ดล) รด-

ตัวอย่างการผันเสียงคำจากระดับเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำโดยแยกเป็น 3 พยางค์

จะ--รัก		---(รู้	-อู-อูป)
ลท-ร	มรซม	รมร-(ร	-ล-ซ)

ตัวอย่างการผันเสียงคำจากระดับเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงโดยแยกเป็น 2 พยางค์

	---ครา		--(นาฮีน)
----	---ร	--ฟร	ด-(ดร)

เทคนิคการขับร้อง “ผันคำ” ที่พบในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 5-6

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ					ผันคำ			
ทางขับร้อง	----	----	----	----	---(ซ	ม)-ลล	---ซ	ซลซ-ล
คำร้อง	----	----	----	----	---นี่	--อะไร	---ตก	---ใจ

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 15-16

ห้องเพลงที่	.9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ร	มรด-ม	---ซ	ลซม-ล	----	---ดำ	-ซ-(ซ	-ม)-ม
คำร้อง	----	----	----	-----	----	----	-ไป-เปล่า	---เปล่า

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 20-21,23-24

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ				ผันคำ			ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	ซลซม	--ซม	--ซม	รมร-(ร	ดลฺ)-ด	----	---(ซ	ด)(รด)(ร
คำร้อง		--นิจจา		---เจ้า			---ช่าง	--ไม่เชื่อ

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 31

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง 25)						ผันคำ	
ทางขับร้อง	ด)รม-ซ	---ล	--ดำล	ซลซ-ล	ซม--	----	(รม)-ร	---ริรมรด
คำร้อง							-น้ำ-ใจ	---ผัว

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36-37,39-40,40-41

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				ผันคำ			ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	---ร	ม-ซม	รมร-(ร	ดลฺ)-ด	----	---(ท	รำ)--(ล
คำร้อง		---โดด		---ขึ้น			---หลัง	---ม้า

บรรทัดที่ 6

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง:40)							
ทางขับร้อง	ท)ลดำล	ซลซ-ม	-รด-รม	-ซ-ล	--ดำล	--ซลซ	-ด-ด	---ร
คำร้อง							-เถิด-อย่า	---กลัว

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 55-56

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	--มม	--ซม	รมร-ร	---ม	รด--	---(ซ	ด)-มม
คำร้อง		--ประคอง		---ตัว			---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 63

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดำล	ซลซ-ล	ซม--	----	-(รด)ด	---รรมรด
คำร้อง							--ย่องเหยียบ	---โกลน

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 71,71-72,72

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ล	--ซซ	---ล	-ดำ-ล	--ดำซ	-ลดำซ	-(รด)(ร	ด)(รด)ม
คำร้อง	---นาง	--หวั่นหวั่น	---กลัว	-ม้า--			-ไม่-เข้า	-ใกล้--

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 79-80

ห้องเพลงที่	72	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	--ซซ	---ร	--ซร	-ซ-ม	-ซ-ล	ดำลซม	--ม(ร	ด)--รรมรด
คำร้อง	--ขุนแผน	---กด	--สีหมอก	-ไว้--			--มิให้	---โผน

บรรทัดที่12 ห้องที่ 95,95-96

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ม	---ร	---ล	ดำดำ-ล	--ดำล	-ซม-ซล	-(รด)(ร	ด)--ร
คำร้อง	---ม้า	---ดี	---ฝี	-เท้า--			-ไม่-ก้าว	---โจน

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 103,103-104

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ม	---ม	---ม	-ม--	-ซ-ล	ดำลซม	-(รด)(ร	ด)--มฌฌด
คำร้อง	---นาง	---กลัว	---ตัว	-โอน--			-เข้า-แนบ	---ชิด

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 107,109

ห้องเพลงที่	105	106	107	107	108	109	110	111
เทคนิคที่พบ				ผันคำ		ผันคำ		
ทางขับร้อง	-ดำ-ล	-ซ-ดำ	--ซซ	-(ซ-ม)	-รซร	ซ(รม)ด	---ด	--รด
คำร้อง	-สอง-มือ	-กอด-ผัว	--จนตัว	-แน่น--	-ขุน-แผน	-ยิ้ม-หยอก	---ศอก	--สะกิด

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 105-106,106,106-107,107,110-111

ห้องเพลงที่	105	106	107	107	108	109	110	111
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ						ผันคำ	
ทางขับร้อง	-ดำ-(ดำ	ล)(ดำล)(ดำ	ล)--(รำ)	รำ-รำ	-ดำ-มำ-	-ดำ-มำ	--รำ(รำ	ดำ)--รำมมด
คำร้อง	-เบือน-หน้า	-ว่า-เจ้า	---เข้า	ให้ชิด--	-จูบ-นิด	-หนึ่ง-แล้ว	--จะรีบ	---ไป

เทคนิคการขับร้อง “ผันคำ” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญเถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	----	---ร	--ฟร	ด-(ดร)	รดท-ดท	ลซฟ-ซท	---ด	ท-ดรร
คำร้อง		---ครา		---นั้น			---จึง	---โฉม

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 47-48

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	--ฟร	ดรด-ฟ	--มฟ	ซฟร-ร	----	---ฟ	---(ด	ท)-ดด
คำร้อง							---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่7 ห้องที่ 56-57

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	--ฟร	ดรด-ท	--ดท	ซลซ-ซ	----	---ด	---ฟ	---(ซ
คำร้อง							---หลับ	---ต้อง

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง56)							
ทางขับร้อง	ฟ)ซ-ฟ	---ซ	---ท	รดท-ร	---ฟ	---ด	---ด	---ร
คำร้อง						---มนต์	---มืน	

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 79-80,80-81

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	--ดำท	---ร	--ฟร	ดำรด-ร	ดำท-ดำท	ลซฟ-ท	-ด-(ด	-ทฺ)-(ด
คำร้อง							-ยัง-มืด	---หน้า

บรรทัดที่ 11

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง80)							
ทางขับร้อง	-ทฺ)-ร	--ฟด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 12 ห้องที่ 95-96

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ท	รดำท-รำ	--ฟร	-ดำ-รำ	ดำท-ดำท	ลซฟ-ท	---(ดำ	ท)รำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 103-104

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	--ดำล	ซลซ-ฟ	ลซ-ฟ(ฟ	-ซ)-ด
คำร้อง							--ผวา	---ตื่น

บรรทัดที่ 18 ห้องที่ 140-141

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	ซฟ--	---ด	รดทฺด	-มร-(ร	-ด)-ฟ	ซลซ-ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง				---ไม่		---ลืม		---ตา

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 163-164,168-169

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ			ผันคำ					ผันคำ
ทางขับร้อง	-ทฺ-ดร	ฟรดทฺ	-รด-(ล	-ด์)-ฟ	--ซลซ	----	-ซด์ซ	ด์--(ซ
คำร้อง			---คว้า	---กอด			-ขุน-แผน	---นิ่ง

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 175

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง168)						ผันคำ	
ทางขับร้อง	-ฟ)-ลซ	----	---ท	ดท-ท	--ดท	ลซฟ-ท	-(ดท)ด	-ร-ร
คำร้อง							-ไม่-ติง	---ตัว

บรรทัดที่ 27 ห้องที่ 216-217

ห้องเพลงที่	209	210	211	212	213	214	215	216
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	---ด	รดทฺ-ร	---ฟ	-ซ--	-ลด์ซ	ลซฟ-ร	---ร์	---(ร์
คำร้อง							---กาย	---สั่น

บรรทัดที่ 28

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง216)							
ทางขับร้อง	ท)-ด์ร์ด์	---ด์	--ร์ด์	-ซ-ล	-ซด์ฟ	ซฟ-ล	ลซฟ-ท	---ด์
คำร้อง								

บรรทัดที่ 32 ห้องที่ 256-257

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	ซ--ฟ	---ซ	---ท	ร์ด์ท-ร์	----	---ฟ	---ร์	ด์--(ด์
คำร้อง							---คิด	---ว่า

บรรทัดที่ 33

ห้องเพลงที่	257	258	259	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง256)							
ทางขับร้อง	ทซ)ท-ซ	-ลซ-ซ	ลซฟ-ร	ฟร-ร	--ฟ์ด์	ร์ฟ์-ด์	ทลซล	ดร์ด์-ร์
คำร้อง								

บรรทัดที่ 34 ห้องที่ 271-272

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	--ด์ท	---ร์	--ฟ์ร์	ด์ร์ด์-ร์	ด์ท-ด์ท	ลซฟ-ท	-ร-(ร	-ฟ)ร-ร
คำร้อง							-ขุน-ช้าง	---ผัว

บรรทัดที่ 36 ห้องที่ 287-288

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ท	ร์ด์ท-ร์	--ฟ์ร์	ด์ร์ด์-ร์	ด์ท-ด์ท	ลซฟ-ท	---(ด์	ท)ร์-ร์
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 37 ห้องที่ 293-284

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
เทคนิคที่พบ					ผันคำ			
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	---(ด	ท์)--ด	---ร	-ฟ-ร
คำร้อง					---เล่า	---ความ	---ฝัน	---มา

บรรทัดที่ 39 ห้องที่ 311-312

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	ซฟ-ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	----	---ซ	--ด์(ด์	ท)--ด์
คำร้อง							--ประหม่า	---กลัว

บรรทัดที่ 40 ห้องที่ 315

ห้องเพลงที่	313	314	315	316	317	318	319	320
เทคนิคที่พบ			ผันคำ					
ทางขับร้อง	-ทดท	ซลซ-ซ	-(ซฟ)ซ	---ซ	ดฟ-ซ	-ท-ด	รด--ท	ด--ท
คำร้อง			-ว่า-ทูล	---หัว			---สุม	---ไฟ

บรรทัดที่ 41 ห้องที่ 327-328,328-329

ห้องเพลงที่	321	322	323	324	325	325	327	328
เทคนิคที่พบ							ผันคำ/ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ร	--ฟด	รด-ฟด	รดท-ล	-ซดซ	ลซฟ-ท	---(ร	ฟ)-ร(ร
คำร้อง							---ไว้	--ในมุ้ง

บรรทัดที่ 42 ห้องที่ 335-336

ห้องเพลงที่	329	330	331	332	333	334	335	336
เทคนิคที่พบ	ผันคำ(จากห้อง328)						ผันคำ	
ทางขับร้อง	ฟ)ร-ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟร	ดรด-ร	ดท-(ด	ท)ร-ร
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 43 ห้องที่ 342-343,343-344,344-345

ห้องเพลงที่	337	338	339	340	341	342	343	344
เทคนิคที่พบ						ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ		
ทางขับร้อง	----	---ซ	--ดล	ซลซ-ร	---ร	---(ร	ด)--(ซ	-ฟ)-(ซ
คำร้อง					---เปลว	---ปลาบ	---วาบ	---พุ่ง

บรรทัดที่ 44

ห้องเพลงที่	345	346	347	348	349	350	351	352
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	-ฟ)-ซ	---ซ	ลซดล	ซลซ-ร	----	----	-ร-ม	-ฟ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 45 ห้องที่ 359,360-361

ห้องเพลงที่	353	354	355	356	357	358	359	360
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	ผันคำ
ทางขับร้อง	---รำ	มรด-ล	--ดล	ซลซ-ล	ซฟ-มฟ	ซลซ--	(ดท)-รำ	---(รำ
คำร้อง							ขึ้น–ปลาย	---จาก

บรรทัดที่ 46 ห้องที่ 363-364,364-365,367-368

ห้องเพลงที่	361	362	363	364	365	366	367	368
เทคนิคที่พบ			ผันคำ/ผันคำ				ผันคำ	
ทางขับร้อง	ดำ)--รำ	----	---(ซ	ฟ)--(ซ	-ฟ)-ซ	-ท-ดำ	รำด--(ท	-ด)-ซ
คำร้อง			---ไหม้	---มาก			---หลาย	---ตับ

บรรทัดที่ 47 ห้องที่ 376

ห้องเพลงที่	369	370	371	372	373	374	375	376
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	-ดำ-ร	--ฟด	รด-ฟดำ	รำดท-ล	-ซดำซ	ลซฟ-ท	-ร-ฟ	--(ดทฺ)
คำร้อง							-ลง-ยับ	--ยุ่ง

บรรทัดที่ 48 ห้องที่ 383-384

ห้องเพลงที่	377	378	379	380	381	382	383	384
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟรำ	ดำรำด-รำ	ดำท--(ดำ	ท)รำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 49 ห้องที่ 391-392

ห้องเพลงที่	385	386	387	388	389	390	391	392
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	รดทฺ-ร	-ฟ-ซ	ลซ-ดำซ	ลซฟ-ซ	--ฟร	----	---(ด	ทฺ) --ร
คำร้อง							---ต้อง	---ตัว

บรรทัดที่ 50 ห้องที่ 400-401

ห้องเพลงที่	393	394	395	396	397	398	399	400
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	รดทฺ-ร	-ฟ-ซ	ลซฟ-ร	--ฟด	----	----	---ร	-ฟ-(ด
คำร้อง							---ผัว	---ไหม้

บรรทัดที่ 51 ห้องที่ 407-408

ห้องเพลงที่	401	402	403	404	405	406	407	408
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง400)						ผันคำ	
ทางขับร้อง	-ท)-ด	---รำ	--ฟำ	ดำรำ-ร์	--ดำท	----	-ดำ-(ท	ซ)--ท
คำร้อง							-ทั้ง-ไส้	---พุง

บรรทัดที่ 52 ห้องที่ 416

ห้องเพลงที่	409	410	411	412	413	414	415	416
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	--ดำท	ซลซ-ซ	---ล	--ซฟ	-ฟ-ซ	-ท-ดำ	รำ--ซ	-(ทซ)-
คำร้อง			---น้อง	--สะดุ้ง			---โดด	-กลิ้ง--

บรรทัดที่ 54 ห้องที่ 431-432

ห้องเพลงที่	425	426	427	428	429	430	431	432
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	---ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟำ	ดำรำ-ร์	ดำท--(ด์	ท)--รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 56 ห้องที่ 443-444,444,444-445,446-447

ห้องเพลงที่	441	442	443	444	445	446	447	448
เทคนิคที่พบ			ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ			ผันคำ		
ทางขับร้อง	--ซฟ	รมร-ร	---(ท	ซ)(ทด์)(ท	ซ)ทด์ทซลซ	-ฟ-(ซ	ล)ทรำดำ	-ดำ-ท
คำร้อง			---ม่าน	-หมอน-ฟูก		-ถูก-น้อง		-พุ-พอง

บรรทัดที่ 57 ห้องที่ 456

ห้องเพลงที่	449	450	451	452	453	454	455	456
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	-รำฟำดำ	-ท-ดำ	ทลซ-ฟ	รำฟ-ดำ	---รำ	----	ฟ์รำดำท	(ด์ท)-รำ
คำร้อง				เป็นหลาย-แห่ง				เจ้า--เอย

บรรทัดที่ 58 ห้องที่ 459,460

ห้องเพลงที่	457	458	459	460	461	462	463	464
เทคนิคที่พบ			ผันคำ	ผันคำ				
ทางขับร้อง	---ซ	ลซ-ร	-(รด)รร	-(ซฟ)ฟ	---ซ	ลซ-ร	-ร-ม	-ฟ-ซ
คำร้อง			-ไม่มีใคร	-ช่วย-ดับ				

บรรทัดที่ 59 ห้องที่ 470-471,472-473

ห้องเพลงที่	465	466	467	468	469	470	471	472
เทคนิคที่พบ						ผันคำ		ผันคำ
ทางขับร้อง	--ฟล	ดำลซล	ซฟ-ฟ	-ดำ-รำ	----	-ซ-(ซ	ล)-ทร์ดำ	-ดำท(ท
คำร้อง			---วับ	วาบ-แรง		-ตัว-น้อง		-นึกแสยง

บรรทัดที่ 60 ห้องที่ 480

ห้องเพลงที่	473	474	475	476	477	478	479	480
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	ดำ)รำฟำดำ	-ท-ดำ	ทลซ--	รำดำ-รำ	---รำ	-รำ--	ฟ์รำดำท	(ด์ท)-รำ
คำร้อง				สยด-ใจ				-เจ้า-เอย

บรรทัดที่ 61 ห้องที่ 484-485

ห้องเพลงที่	481	482	483	484	485	486	487	488
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	--ดำซ	ลซฟซร	----	-ร-(ด	ท์)--ร	--ฟซ	ลซฟ--	-ด-ด
คำร้อง				-เชิญ-ช่วย				-ทำ-นาย

บรรทัดที่ 62 ห้องที่ 494

ห้องเพลงที่	489	490	491	492	493	494	495	496
เทคนิคที่พบ	สะบัดเสียง					ผันคำ		
ทางขับร้อง	-ทฺ-(ดร)	ฟรดร	ดทฺ--	ซดำ-ท	----	-(ซฟ)ล	-ทรำ	-ดำ-ท
คำร้อง				ให้น้อง-ที		-เช่น-นี้		-หา-เคย

บรรทัดที่ 63 ห้องที่ 500-501,504

ห้องเพลงที่	497	498	499	500	501	502	503	504
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				ผันคำ
ทางขับร้อง	-รฟำ	-ท-ดำ	ทลซ--	รฟ-(ดำ	ท)ร--	-ร-ร	ฟรำท	(ดท)-ร
คำร้อง				จะฝัน-ไหม้				-เจ้า-เอย

เทคนิคการขับร้อง "ผันคำ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 50-51,55-56

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ		ผันคำ					ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	---(ซ	ฟ)-ซลซ	-ซ-ร	---ฟ	----	---(ซ	-รด)ด
คำร้อง		---แสน		-วิ-ตก			---โอ้	---อก

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 71-72

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ							ผันคำ	
ทางขับร้อง	--รท	-ลรซ	---ล	ทลซ-ดำ	---ร	ดทดรดำซ-	-ซ-(ซ	รด)รฟซ
คำร้อง							-ของ-สร้อย	---ฟ้า

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 86-87

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ						ผันคำ		
ทางขับร้อง	----	---ร	-ด-ร	มร-รร	----	---(ซ	-ร-ด)	--รด
คำร้อง		---ดัง		--ชีวา		---แทบ		--จะออก

บรรทัดที่ 15 ห้องที่ 120

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	---รำ	---มำ	--ซำมำ	-รำ-มำ	รำท--	----	-ล-ซ	-ล-(ลม)ซ
คำร้อง							-ไป-จาก	---ร่าง

บรรทัดที่ 19 ห้องที่ 148-149

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	----	---รำ	--ซำมำ	รำมำ-(ร์	-ล-ซ)	-ท-ล	----ท	----
คำร้อง		---แสน		---ที่		-จะ-อับ	---อาย	

บรรทัดที่ 20 ห้องที่ 154-155,158

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ		ผันคำ				ผันคำ		
ทางขับร้อง	---รำ	มำ-(ล	ซ)-ซล	ทลำท-ท	----	(รำซ)-ท	--ซล	ทลำท-ท
คำร้อง		---อับ		---อาย		แทบ--วาย		---วาง

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 162-163,164-165,167-168

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ		ผันคำ		ผันคำ			ผันคำ	
ทางขับร้อง	----	ล--(รำ	มำ)-ซำมำ	รมำ -(รำ	-ล-ซ)	---ล	---(ล	ซ)-ลท
คำร้อง		จะ--รัก		---รูป		---ทรง	---ร่าง	

บรรทัดที่ 25 ห้องที่ 194-195,195-196,196-197

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/ผันคำ/ผันคำ							
ทางขับร้อง	--มม	-ซ-(ร	ด)--(ร	-ด)-(ร	-ด)-ม	--รม	--ซม	-รซร
คำร้อง	--จะผิน	---พึ่ง	---พ่อ	---แม่				

บรรทัดที่ 26 ห้องที่ 203-204

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ			ผันคำ					
ทางขับร้อง	---ม	รด--	---(ร	ด)--ร	----	---ม	รด-ม	---ม
คำร้อง			---ก็	---แล				---หาย

บรรทัดที่ 29 ห้องที่ 229-230,232

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ					ผันคำ			ผันคำ
ทางขับร้อง	----	----	--รม	รมร-ร	--ร(ร	ด)--ร	---ม	ซ(รด)ร
คำร้อง					--จะฆ่า	---ตัว	---เสีย	-ให้-ตาย

บรรทัดที่35 ห้องที่ 276-277

ห้องเพลงที่	273	274	275	276	277	278	279	280
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	---ล	---ท	---ร์	-ม่ร์-(ร์	-ล-ซ)	---ท	ลซ-ท	-ท--
คำร้อง	---อับ	---อาย	---ขาย	---หน้า		---ทั้ง	---ตา	-ปี--

บรรทัดที่ 40 ห้องที่ 313-314,314-315,319-320

ห้องเพลงที่	313	314	315	316	317	318	319	320
เทคนิคที่พบ	ผันคำ/ผันคำ						ผันคำ	
ทางขับร้อง	---(ล	-ด่)-(ซ	-ฟ)-ซ	---ล	----	----	---(ซ	ฟ)-ฟด์
คำร้อง	---ฉวย	---เชือก	---ผูก	---คอ			---เข้า	--ให้ชิด

บรรทัดที่ 44 ห้องที่ 348,352

ห้องเพลงที่	345	346	347	348	349	350	351	352
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				ผันคำ
ทางขับร้อง	-มำรำ	--รำมำ	-ดำ-รำ	-(รำดำ)-	-มำรำ	--รำมำ	-ดำ-รำ	-(รำดำ)-
คำร้อง	-แล้วมายืน	--พินิจ	-อยู่-เป็น	-ครู่--	-แล้วมายืน	--พินิจ	-อยู่-เป็น	-ครู่--

เทคนิคการขับร้อง "ผันคำ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก มีดังนี้

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 19-20,20-21

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ			ผันคำ/ผันคำ					
ทางขับร้อง	--ทซ	---ซ	---(ท	-ซ)-(ท	-ดำ)--	---ซ	-ทฟม	-ฟ--
คำร้อง	--จะจับ	---บท	---พี่	---น้อง	----	---สอง	-กษัตริย์-	----

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 26

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ		ผันคำ						
ทางขับร้อง	-ม-ซ	--(ฟม)	-ฟ-ม	---ซ	ฟม--	-ฟ-ลซ	---ซ	---ท
คำร้อง	-บิ-ดา	---ตรัส	---ขับ	---ไล่	----	-ออก -ไพร	---สานต์	----

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 42

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ		ผันคำ						
ทางขับร้อง	-ท-ซ	--(ทฟ)	---ม	---ม	----	--ฟม	--ซซ	----
คำร้อง	-มา-เรียน	---การ	---เป่า	---ปี่	----	--กระบี่	--กระบอง	----

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 49-50,51-52,52-53

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ	ผันคำ		ผันคำ/ผันคำ					
ทางขับร้อง	--ดำ(ท	-ซ)-ดำ	-รำ -(ท	-ซ)-(ท	ซ)ท--	-ซ-ดำ	----	----
คำร้อง	พระเชษ	ฐา	ว่า	โอ้				

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 73

ห้องเพลงที่	73	73	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	ผันคำ							
ทางขับร้อง	-(ซดม)	-ฟ-ม	---ม	---ม	----	-ซ-ซ	-ท-ซ	-ท--
คำร้อง	-สู้--	-ลำ-บาก	---บุก	---บั่น	----	-กัน-ทั้ง	---สอง	----

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 81

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ	ผันคำ							
ทางขับร้อง	--(ดซ)	--ทท	-ซ-ท	--ดำท	----	-ม-ท	-ซ-ม	----
คำร้อง	---เข้า	--ถึงวัง	---ยัง	--มิทัน	----	-ได้-ทด	---ลอง	----

บรรทัดที่ 12 ห้องที่ 89

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ	ผันคำ							
ทางขับร้อง	-(ซดม)	-ฟ-ฟม	--ซฟ	-ม-ฟ	----	-ฟ-ฟ	-ม-ฟ	-ซ-ซ
คำร้อง	-ก็--	-มา-ต้อง	---ยาก	---เย็น	----	-เป็น-ภัย	---พาล	---เอย

บรรทัดที่ 16 ห้องที่ 124-125

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	--ดำซ	--ทท	-ซ-ท	--ดำ(ท	-ซ)--	-ท-ฟ	-ม-ม	----
คำร้อง	--พระอ	--นุชา	---ว่า	--พระพี่	----	-นี้-ขี้	---ขลาด	----

บรรทัดที่ 17 ห้องที่ 131-132

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ			ผันคำ					
ทางขับร้อง	-ฟ-ฟ	---ซ	---(ซ	-ท)-ซ	----	-ฟ-ฟ	---ซ	----
คำร้อง	-เป็น-ชาย	---ชาติ	---ช้าง	---งา	----	-ไม่-กล้า	---หาญ	----

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 161

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ	ผันคำ							
ทางขับร้อง	-ฟ(มซ)	-ท-ฟ	-ม-ม	---ม	-ฟ--	--ซฟ	-ซ-ฟ	-ซ--
คำร้อง	-เจ้า-แหลม	---หลัก	---ตัก	---เตือน	----	--สติ	---พี่	----

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 174-175

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ						ผันคำ		
ทางขับร้อง	---ท	--ทท	-ซ-ด์	---ด์	-ท--	---(ซ	ฟม)ฟฟ	----
คำร้อง	---พลาง	--ประคอง	---น้อง	---รัก	----	---จ	--รลี	----

บรรทัดที่ 23 ห้องที่ 178-179

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ		ผันคำ						
ทางขับร้อง	-ฟ-ด	---(ร	-ฟ่)-ท	--ดด	---ร	-ฟ--	---ด	--ดด
คำร้อง	-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที	----	----	---เย็น	--สบาย

เทคนิคการขับร้อง “ผันคำ” ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8-9

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	----	-รำ-รำ	--ซ้รำ	มำรำ-ด	ทลรำล	ทลซ-ท	ด--รำ	---(รำ
คำร้อง		-มา-ถึง		---เตียง			---เคียง	---ข้าง

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง8)							
ทางขับร้อง	-ด)-มำร	---ร	---ม	ฟมร-มฟ	----	-ม-ฟ	--ลฟ	-ม-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 22-23,24-25

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ						ผันคำ		ผันคำ
ทางขับร้อง	--มร	---ม	-รด-รม	--ซร	----	รซ-(ร	ม)-ซล	ทลรท-(ท
คำร้อง						-ขุน-ช้าง		---หลับ

บรรทัดที่ 4

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง24)							
ทางขับร้อง	-ล)-ท	---ท	-ลซ-ลท	-ร-ม	--ซม	รมรด	--รำด	ลทล-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 56-57

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ								ผันคำ
ทางขับร้อง	--ลซ	---ล	ทล-รำล	ทำลซ-ซ	-ดำ-ซ	ล-ซม	---ท	---(รำ
คำร้อง				---หวน			---ละ	---ห้อย

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง56)							
ทางขับร้อง	-ซ)-ลซ	---ซ	ลซฟ-ซ	-ล-ล	-ดำ--	---ดำ	--รำดำ	ลทล-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 68-69,72-73

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				ผันคำ
ทางขับร้อง	----	----	--ลซ	--- (ล	ซ)ล-ท	ลซ-ท	ดำ--ม	ซร-(ร
คำร้อง			--จะจาก	---เจ้า			---เหมือน	-ดัง-ว่าว

บรรทัดที่ 10

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	ผันคำ (จากห้อง72)							
ทางขับร้อง	-ด)-มร	---ท	--รำท	ลทล-รำ	----	---ม	ฟมลร	ฟมร-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 84-85

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ				ผันคำ				
ทางขับร้อง	----	--มฟ	--ลฟ	มฟม-(ม	-ด)-ร	---ฟ	-ฟมรม	ฟมลฟ-ฟ
คำร้อง				---ขาด		---ลม		---ลอย

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 98-99,104

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ		ผันคำ						ผันคำ
ทางขับร้อง	--ซม	รดริมร(ร	-ด)--	-ด-ร	----	----	---ร	-(รด)ร
คำร้อง		---พ่อ		-อย่า-คอย			---เลย	-ว่า-เมีย

ผันเอื้อน

ผันเอื้อน คือการผันเสียงทำนองที่มีโน้ตสามเสียงเรียงติดต่อกันหรือใช้เสียงเอื้อนเขียนแทนด้วย "เฮ่อ" ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายวิธีการปฏิบัติเทคนิคผันเอื้อน ไว้ว่าการร้องผันเอื้อนนี้เวลาร้องจะมีเสียงแยกออกมาว่า "เฮ่อ เออ เอ่อ" หรือ "ฮื่อ อือ อื่อ" โดยการออกเสียงในพยางค์แรกที่ร้องคือคำว่า "เฮ่อ" หรือ "ฮื่อ" นั้นให้ลากยาวที่สุดแล้วจึงขมวดเสียงสองเสียงสุดท้ายให้กระชับสั้นๆ โดยการออกเสียงทั้งหมดจะใช้การหายใจที่ต่อเนื่องกันหรือเรียกว่าการใช้ลมเดียว แล้วเสียงที่ได้ออกมาจะสละสลวย ครบทั้งสามเสียงหรือที่เรียกว่า เอื้อนไม่บอดนั่นเอง

เทคนิคการขับร้อง "ผันเอื้อน" ที่พบเพลงในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศเถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 10,12

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	---ร	(มรด)-ม	---ซ	(ลซม)-ล	----	---ด	-ซ-ม	-ซ-ม
คำร้อง	----	----	----	-----	----	----	-ไป-เปล่า	---เปล่า

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 17

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน							
ทางขับร้อง	ซ(ลซม)	--ซม	--ซม	รมร -ร	ดล-ด	----	---ซ	ด-ดร
คำร้อง		--นิจจา		---เจ้า			---ช่าง	--ไม่เชื่อ

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 28-29,32

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	-ม-ซ	---ล	--ดล	ซลซ-(ล	ซม)--	----	-ม-ร	---ร(ร̲ม̲ร̲ด̲)
คำร้อง							-น้ำ-ใจ	---ผัว

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 53-54

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ					ผันเอื้อน			
ทางขับร้อง	----	--มม	--ซม	รมร-ร	---(ม	รด)--	---ซ	ด-มม
คำร้อง		--ประคอง		---ตัว			---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60-61,64

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	ซลซ-(ล	ซม)--	----	--ดด	---ร(ร̲ม̲ร̲ด̲)
คำร้อง							--ย่องเหยียบ	---โกลน

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 80

ห้องเพลงที่	72	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--ซซ	---ร	--ซร	-ซ-ม	-ซ-ล	ดลซม	--มด	---ร(ซ̲ร̲ม̲ร̲ด̲)
คำร้อง	--ขุนแผน	---กด	--สีหมอก	-ไว้--			--มิให้	---โผน

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 104

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ม	---ม	---ม	-ม--	-ซ-ล	ดลซม	--รด	---ร(ร̲ม̲ร̲ม̲ด̲)
คำร้อง	---นาง	---กลัว	---ตัว	-โอน--			--เข้าแนบ	---ชิด

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 112

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง								(รมรด)
คำร้อง	-เบือน-หน้า	-ว่า-เจ้า	---เข้า	ให้ชิด--	-จูบ-นิด	-หนึ่ง-แล้ว	--จะรีบ	-ไป--

เทคนิคการขับร้อง "ผันเอื้อน" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขก มอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 6

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ						ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	---ฟ	(ลซฟ)-ท	--ดำท	ซลซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 13,14

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ					ผันเอื้อน	ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	----	---รำ	--ฟ้รำ	ดำ-ดำ้รำ	(รดำท)-ดำท	(ลซฟ)-ซท	---ด	ท-ดรร
คำร้อง		---ครา		---นั้น			---จึง	---โฉม

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 19

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	ฟ-ซฟ	รมร-ฟด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ร	-ดท-ดร	-ฟ-ด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 32-33

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---รด	---ซ	ลซ-ดๅล	ซลซ-ดๅ	----	---ซ	-ฟ-ซ	ฟซลซ(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5 ห้อง 35

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง32)		ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	ซฟ)--	---ด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60,64-65

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ฟ	---ซ	-ท-ดๅ	(รดท)-ร	---ฟ	---ดๅ	---ดๅ	---(ร
คำร้อง						---มนต์	---มืน	

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 67,72-73

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง64)		ผันเอื้อน					ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ดๅท)--ซ	ลซ-ซ	(ลซฟ)-ร	ฟร-ร	--ฟด	รฟ-ด	ทลซล	ดๅรๅด-(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 76-77,78

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง72)			ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	--ดๅท)	---รๅ	--ฟรๅ	ดๅรๅด-(รๅ	ดๅท)-ดๅท	(ลซฟ)-ท	-ร-ด	-ทฺ-ด
คำร้อง							-ยัง-มืด	---หน้า

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 83

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	-ทฺ-ร	--ฟด	(รดทฺ)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 12 ห้องที่ 90,94

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน				ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ท	(ร์ดท)-รำ	--ฟร	-ดำ-รำ	ดท-ดท	(ลซฟ)-ท	---ดำ	ทรำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	ร-ซม	รซ-ด	---ร	(มรด)-รฟ	---ซ	ฟมฟซฟ-	---ฟ	--ล
คำร้อง							---ฟื้น	---ตัว

บรรทัดที่ 17 ห้องที่ 132,136-137

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	(ลซฟ)-ทดำ	---ดำ	รำดำ-ล	--ดำล	ซลซ-(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18 ห้องที่ 139

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (sample 136)		ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	ซฟ)--	---ด	(รดทฺ)ด	-มร-ร	-ด-ฟ	ซลร-ม	--ซม	รมร-ร
คำร้อง				---ไม่		---ลืม		---ตา

บรรทัดที่ 19 ห้องที่ 146-147,148

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	--ฟร	ดรด-(ร	ดท)-ด	(รดท)-ร	----	----	---ด	---ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 20 ห้องที่ 158,159-160

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ						ผันเอื้อน	ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ฟร	-ดท-ดร	---ฟ	-ซ--	-ลดซ	(ลซฟ)-ร	ฟรด(ร	ดท)--
คำร้อง								

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 174

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ						ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	-ฟ-ลซ	----	---ท	ดท-ท	--ดท	(ลซฟ)-ท	--ดท	-ร-ร
คำร้อง							--ไม่ติง	---ตัว

บรรทัดที่ 25 ห้องที่ 194,197

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน			ผันเอื้อน			
ทางขับร้อง	---ด	(รดท)-ร	---ฟ	-ซ--	(ลซฟ)-ล	--ดซ	ลซ--ฟ	---ฟ
คำร้อง							---ขวัญ	---หาย

บรรทัดที่ 26 ห้องที่ 202,203

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน	ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	-ด-ฟ	(ซฟร)ฟด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 27 ห้องที่ 210,214

ห้องเพลงที่	209	210	211	212	213	214	215	216
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน				ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ด	(รดฑ)-ร	---ฟ	-ซ--	-ลดˑซ	(ลซฟ)-ร	---ดˑ	---ท
คำร้อง							---กาย	---สัน

บรรทัดที่ 28 ห้องที่ 223

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ดˑรˑด	---ดˑ	--รˑดˑ	-ซ-ล	ลซดˑฟ	ซฟ-ล	(ลซฟ)-ท	---ดˑ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29 ห้องที่ 226-227,228,232-233

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--ฟˑร	ดˑรˑด-(ร	ดˑท)-ดˑ	(รˑดˑท)-รˑ	----	---ร	--ฟร	ดรด-(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 30

ห้องเพลงที่	233	234	235	236	237	238	239	240
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง232)							
ทางขับร้อง	ดฑ)-ฟ	---ซ	ลซดˑซ	-ล-ท	--ลท	ดˑรˑด--	--ลล	---ดˑ
คำร้อง							--ระรัว	---ริก

บรรทัดที่ 32 ห้องที่ 252

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	ซ--ฟ	---ซ	---ท	(รˑดˑท)-รˑ	----	---ฟ	---รˑ	ดˑ--ดˑ
คำร้อง							---คิด	---ว่า

บรรทัดที่ 33 ห้องที่ 259,264-265

ห้องเพลงที่	257	258	259	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	รำดำท-ซ	-ลซ-ซ	(ลซฟ)-ร	ฟร-ร	--ฟดำ	รำฟ-ดำ	ทลซล	ดรำดำ-(รำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 34 ห้องที่ 268-269,270

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง264)			ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	--ดำท)	---รำ	--ฟำรำ	ดำรำดำ-(รำ	ดำท)-ดำท	(ลซฟ)-ท	-ร-ฟ	-ร-ร
คำร้อง							-ขุน-ช้าง	---ผัว

บรรทัดที่ 35 ห้องที่ 275

ห้องเพลงที่	273	274	275	276	277	278	279	280
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	ฟ-ซฟ	รมร-ด	(รดท)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 36 ห้องที่ 282,284-285,286

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ท	(รดำท)-รำ	--ฟำรำ	ดำรำดำ-(รำ	ดำท)-ดำท	(ลซฟ)-ท	---ดำ	ทรำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 38 ห้องที่ 300,304-305

ห้องเพลงที่	297	298	299	300	301	302	303	304
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	(ลซฟ)-ด	---ซ	---ดำ	---ซ	-ลซ-(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 39

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง304)							
ทางขับร้อง	ซฟ)-ด	--ดฟ	--ซฟ	รมร-ร	----	---ซ	--ดำท	---ดำ
คำร้อง							--ประหม่า	---กลัว

บรรทัดที่ 41 ห้องที่ 324,326

ห้องเพลงที่	321	322	323	324	325	326	327	328
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ร	--ฟด	รด-ฟ้ดำ	(ร์ดำท)-ล	-ซดำซ	(ลซฟ)-ท	---ฟ	ร-รฟ
คำร้อง							---ไว้	--ในมุ้ง

บรรทัดที่ 42 ห้องที่ 334-335

ห้องเพลงที่	329	330	331	332	333	334	335	336
เทคนิคที่พบ						ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟ้ร	ด์ร์ด-(ร์	ดำท)-ดำ	ทร์-ร์
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 45 ห้องที่ 354,356-357

ห้องเพลงที่	353	354	355	356	357	358	359	360
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน		ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	---ร์	(ม์ร์ด)-ล	--ดำล	ซลซ-(ล	ซฟ)-มฟ	ซลซ--	ด์ท-ร์	---ดำ
คำร้อง							ขึ้น--ปลาย	---จาก

บรรทัดที่ 47 ห้องที่ 372,374

ห้องเพลงที่	369	370	371	372	373	374	375	376
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	-ดำ-ร	--ฟด	รด-ฟ์ดำ	(ร์ดำท)-ล	-ซดำซ	(ลซฟ)-ท	-ร-ฟ	--ดทฺ
คำร้อง							-ลง-ยับ	--ยุ่ง

บรรทัดที่ 48 ห้องที่ 382-383

ห้องเพลงที่	377	378	379	380	381	382	383	384
เทคนิคที่พบ						ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟ์ร์	ดำร์ด์-(ร์	ดำท)-ดำ	ทร์- ร์
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 49 ห้องที่ 385,388,388-389

ห้องเพลงที่	385	386	387	388	389	390	391	392
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน			ผันเอื้อน/ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	(ร์ดทฺ)-ร	-ฟ-ซ	ลซ-ดำซ	(ลซฟ)-(ซ	--ฟร)	----	---ด	ทฺ--ร
คำร้อง							---ต้อง	---ตัว

บรรทัดที่ 50 ห้องที่ 393,395

ห้องเพลงที่	393	394	395	396	397	398	399	400
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน		ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	(ร์ดทฺ)-ร	-ฟ-ซ	(ลซฟ)-ร	--ฟด	----	----	---ด	---ร
คำร้อง							---ผัว	---ไหม้

บรรทัดที่ 51 ห้องที่ 404-405

ห้องเพลงที่	401	402	403	404	405	406	407	408
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	-ด-ท	--ดำร์	--ฟ์ร์	ดำร์ด์-(ร์	--ดำท)	----	-ดำ-ซ	---ท
คำร้อง							-ทั้ง-ไส้	---พุง

บรรทัดที่ 53 ห้องที่ 420,422

ห้องเพลงที่	417	418	419	420	421	422	423	424
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ร	--ฟด	รด-ฟดำ	(รดำท)-ล	-ซดำซ	(ลซฟ)-ท	-ด-ร	---ร
คำร้อง							-อยู่-กลาง	---แปลง

บรรทัดที่ 54 ห้องที่ 430-431

ห้องเพลงที่	425	426	427	428	429	430	431	432
เทคนิคที่พบ						ผันเอื้อน		ผันคำ
ทางขับร้อง	---ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-ร	--ฟรำ	ดำรำด-(รำ	ดำท)-ดำ	ท--รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 61 ห้องที่ 482,487

ห้องเพลงที่	481	482	483	484	485	486	487	488
เทคนิคที่พบ		ผันเอื้อน					ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ดำซ	(ลซฟ)-ซ	---ร	-ฟ-ร	----	--ฟซ	(ลซฟ)--	-ด-ด
คำร้อง				-เชิญ-ช่วย				-ทำ-นาย

เทคนิคการขับร้อง "ผันเอื้อน" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 7

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	----	---ซ	----	---ล	---รำ	มำรำ-ดำ	(ทลซ)ทดำ	รำมำรำ-รำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 27-28

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	----	----	-ซ-(ล	ซฟ)-ฟ	----	----	--ซม	-รซด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	----	----	--ร	(มรด)-รม	----	----	--ซม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 63-64

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	-ม-ซ	ลซ-ม	-รด-รม	ซลซ-ซ	----	---ร	-มร-(ม	--รด)
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 68

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	--ร์ท	-ลร์ซ	---ล	(ทลซ)-ด์	---ร์	ด์ทด์ร์ด์ซ์	-ซ-ซ	รดรมซ
คำร้อง							-ของ-สร้อย	---ฟ้า

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 104,104-105

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อนผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ม	ฟ--ซ	--ลซ	-มซร	----	---ร	มรซร	(มรด)-(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108-109,112

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง104)			ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	ดทฺ)--	---ท	--รำท	-ล-(ท	ลซ)-ซม	-ร-ซ	---ล	(ทลซ)-ลท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 15 ห้องที่ 116-117

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	---รำ	---มำ	--ซำม	-รำ-(ม	รำท)--	----	-ล-ซ	---ท(ลซ)
คำร้อง							-ไป-จาก	---ร่าง

บรรทัดที่ 16 ห้องที่ 123,128,128-129

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					ผันเสียงผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	---ท	(ทลซ)-ท	--รำล	--ทล	----	ทลรำล	(ทลซ)-(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 17 ห้องที่ 135

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง128)						ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	--ซม)	---ม	--ซม	-ร-ซ	----	---ล	(ทลซ)-ล	ทลรำท-ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 172-173,176

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ร	---ม	--ซม	-ร-(ม	รทฺ)--	----	--ลล	---ล(ทลซ)
คำร้อง							--ไปไย	---มี

บรรทัดที่ 23 ห้องที่ 184-185

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ม	--ซร	-ทฺ-ร	-ม-ซ	----	---ม	--ซม	-ร-(ม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 24

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง 184)							
ทางขับร้อง	รด)-ด	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร	----	----	-ร-ม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 26 ห้องที่ 201-202,206-207

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน					ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---(ม	รด)--	---ด	---ร	----	---(ม	รด)-ม	---ม
คำร้อง			---ก็	---แล				---หาย

บรรทัดที่ 28 ห้องที่ 220

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	----	----	---ร	(มรด)-รม	----	----	---ซม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 30 ห้องที่ 240

ห้องเพลงที่	233	234	235	236	237	238	239	240
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	-ด-ร	-ด-ร	-มซร	-ม-ซ	-ม-ร	มรซร	(มรด)-ทฺ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 31 ห้องที่ 244,248

ห้องเพลงที่	241	242	243	244	245	246	247	248
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--รำท	-ล-ซ	---ล	(ทลซ)-ลท	----	----	---ล	--ลล(รลทลร)
คำร้อง							---ลง	--เป็นผี

บรรทัดที่ 32 ห้องที่ 255

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	----	----	----	---ท	----	----	(ทลซ)-ลท	--รำล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 33 ห้องที่ 260,260-261

ห้องเพลงที่	257	258	258	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน/ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	---ท	-ล--	--ทล	(ทลซ)-(ล	ซม)--	---ม	--ซม	-ร-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่34 ห้องที่ 267

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	----	---ล	(ทลซ)-ล	ทลร์ท-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่36 ห้องที่ 288

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	-ท-รำ	-มำร-ท	---รำ	ซรำ-ท	-รำ-มำ	-ซมรำท	---ล	--ซล(ทลซ)
คำร้อง	-มี-สา	---มี	---แล้ว	-ก็-พลัด			---เป็น	--ศัตรู

บรรทัดที่37 ห้อง 296-297

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	----	----	----	-ม-ร	-ด-ม	---ร	มรด(ร
คำร้อง								

บรรทัดที่38 ห้องที่ 304

ห้องเพลงที่	297	298	299	300	301	302	303	304
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง296)							ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	--ดล)	----	----	----	--ดˌล	-ซ-ดˌ	---ล	ดˌลซ(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 39

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง304)							
ทางขับร้อง	ซฟ)-ฟ	--ซท	--ดˌล	ซลซ-ซ	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 41 ห้องที่ 324-325

ห้องเพลงที่	321	322	323	324	325	326	327	328
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				
ทางขับร้อง	ล--ดˌ	รˌดˌ-ล	--ดˌล	-ซ-(ล	ซฟ)--	--:--	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 42 ห้องที่ 336

ห้องเพลงที่	329	330	331	332	333	334	335	336
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	----	----	----	----	-รดม	--ซร	--ซร	(มรด)-ลˌ
คำร้อง								

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง “ผันเอื้อน” ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

เทคนิคการขับร้อง “ผันเอื้อน” ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูง โดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 4,6

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	----	-รำ-รำ	--ซ้ำรำ	(ม้ำร่ำ)-ด่ำ	ทลรำล	(ทลซ)-ท	ด่ำ--รำ	---รำ
คำร้อง		-มา-ถึง		---เตียง			---เคียง	---ข้าง

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12,16-17

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	-ด่ำ-ม้ำรำ	---ร	---ม	(ฟมร)-มฟ	----	-ม-ฟ	--ลฟ	-ม-(ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (รากห้อง16)							
ทางขับร้อง	--มร)	---ม	-รด-รม	--ซร	----	รซ-ร	ม-ซล	ทลร่ท-ท
คำร้อง						-ขุน-ช้าง		---หลับ

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44-45,48-49

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน				ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	---ร	---ม	--ซม	รมร-(ม	--รท่)	---ท	--ร่ท	ลทล-(ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 52,54

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ	ผันเอื้อน (จากห้อง48)			ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	--ลซ)	---ล	ทล-รำล	(ทลซ)-ซ	-ดำ-ซ	(ล-ซม)	---ท	---รำ
คำร้อง				---หวน			---ละ	---ห้อย

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 59

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	-ซ-ลซ	---ซ	(ลซฟ)-ซ	-ล-ล	-ดำ--	---ดำ	--รำดำ	ลทล-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 69-70

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ					ผันเอื้อน			
ทางขับร้อง	----	----	--ลซ	---ล	ซล-(ท	ลซ)-ท	ดำ--ม	ซร-ร
คำร้อง			--จะจาก	---เจ้า			---เหมือน	-ดัง-ว่าว

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 80

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ								ผันเอื้อน
ทางขับร้อง	-ด-มร	---ท	--รำท	ลทล-รำ	----	---ม	ฟมลร	(ฟมร)-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 87

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ							ผันเอื้อน	
ทางขับร้อง	----	--มฟ	--ลฟ	มฟม-ม	-ด-ร	---ฟ	-(ฟมร)ม	ฟมลฟ-ฟ
คำร้อง				---ขาด		---ลม		---ลอย

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 107

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ			ผันเอื้อน					
ทางขับร้อง	----	---ด	(รดทฺ)-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 15 ห้องที่ 124,126

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ				ผันเอื้อน		ผันเอื้อน		
ทางขับร้อง	---ม	--ซร	มร-ซร	(มรด)-ทฺ	ลรำ-ล	(ทลซ)-ท	---ดำ	-รำ-รำ
คำร้อง							---จะ	-เป็น-ตัว

กระทบ

กระทบหรือกระทบเอื้อน คือเทคนิคที่ทำให้เพลงนั้นเกิดความไพเราะขึ้นมักใช้ในช่วงการเอื้อนที่มีลักษณะการลากเสียงยาวฟังแล้วดูเรียบเกินไปเมื่อใช้เพลงนั้นจะเกิดความไพเราะขึ้น โดยวิธีการปฏิบัติเทคนิคการกระทบครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายว่า ร้องทำนองเอื้อนเสียงในเสียงใดเสียงหนึ่งแล้วเลื่อนเสียงขึ้นไปในระดับที่สูงกว่า 1 เสียง จากนั้นให้เลื่อนเสียงกลับมาที่เสียงเดิมโดยเสียงที่ออกนั้นมักใช้เสียงพยัญชนะ โดยปฏิบัติทุกขั้นตอนอย่างรวดเร็ว

เทคนิคการขับร้อง "กระทบหรือกระทบเอื้อน" ที่พบในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	----	----	---ซ	ม-ลล	---ซ	(ซลซ)-ล
คำร้อง	----	----	----	----	---นี่	--อะไร	---ตก	---ใจ

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 20

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	ซลซม	--ซม	--ซม	(รมร)-ร	ดลฺ-ด	----	---ซ	ด-ดร
คำร้อง		--นิจจา		---เจ้า			---ช่าง	--ไม่เชื่อ

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 28

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	-ม-ซ	---ล	--ดำล	(ซลซ)-ล	ซม--	----	-ม-ร	---ร(ธรมรด)
คำร้อง							-น้ำ-ใจ	---ผัว

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	---ร	ม-ซม	(รมร)-ร	ดลฺ-ด	----	---ล	ท--ล
คำร้อง		---โดด		---ขึ้น			---หลัง	---ม้า

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 42,46

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ		กระทบ				กระทบ		
ทางขับร้อง	ท-ดำล	(ซลซ)-ม	-รด-รม	-ซ-ล	--ดำล	--(ซลซ)	-ด-ด	---ร
คำร้อง							-เถิด-อย่า	---กลัว

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 52

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	--มม	--ซม	(รมร)-ร	---ม	รด--	---ซ	ด-มม
คำร้อง		--ประคอง		---ตัว			---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดำล	(ซลซ)-ล	ซม--	----	--ดด	---ร(รมรด)
คำร้อง							--ย่องเหยียบ	---โกลน

เทคนิคการขับร้อง "กระทบ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 4,8

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	(ซลซ)-ซ	---ฟ	ลซฟ-ท	--ดำท	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 18

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	ฟ-ซฟ	(รมร)-ฟด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ร	-ดทฺ-ดร	-ฟ-ด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 25,26-27,28,32

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ	กระทบ	กระทบ		กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	---(รด)	---(ซ	ลซ)-ดำล	(ซลซ)-ดำ	----	---ซ	-ฟ-ซ	ฟ(ซลซ)ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 40

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	ซฟ--	---ด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 42

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	--ฟร	(ดรด)-ฟ	--มฟ	ซฟร-ร	----	---ฟ	---ดๆ	ท-ดๆดๆ
คำร้อง							---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่7 ห้องที่ 50,52

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ		กระทบ		กระทบ				
ทางขับร้อง	--ฟรๆ	(ดๆรๆด)-ท	--ดๆท	(ซลซ)-ซ	----	---ดๆ	---ฟ	---ซ
คำร้อง							---หลับ	---ต้อง

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 72

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	ดๆท--ซ	ลซ-ซ	ลซฟ-ร	ฟร-ร	--ฟด	รฟ-ด	ทลซล	(ดๆรๆด)-รๆ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 76

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	--ดๆท	---รๆ	--ฟรๆ	(ดๆรๆด)-รๆ	ดๆท-ดๆท	ลซฟ-ท	-ร-ด	-ทฺ-ด
คำร้อง							-ยัง-มืด	---หน้า

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 88

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	-ทฺ-ร	--ฟด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 100,102,103

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ	กระทบ	
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	(ซลซ)-ซ	--ดฺล	(ซลซ)-ฟ	(ลซ)-มม	-ซ-ด
คำร้อง							--ผวา	---ตื่น

บรรทัดที่ 15 ห้องที่ 116,120

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	-ลดฺล	(ซลซ)-ซ	----	---ซ	ลซดฺล	(ซลซ)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 17 ห้องที่ 136

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	ลซฟ-ทดฺ	---ดฺ	รดฺ-ล	--ดฺล	(ซลซ)-ส
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18 ห้องที่ 142,144

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ						กระทบ		กระทบ
ทางขับร้อง	ซฟ--	---ด	รดทฺด	-มร-ร	-ด-ฟ	(ซลซ)-ม	--ซม	(รมร)-ร
คำร้อง				---ไม่		---ลืม		---ตา

บรรทัดที่ 19 ห้องที่ 146

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	--ฟร	(ดรด)-ร	ดท-ด	รดท-ร	----	----	---ด	---ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 165

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ					กระทบ			
ทางขับร้อง	-ท-ดร	ฟรดท	-รด-ด	---ฟ	--(ซลซ)	----	-ซดซ	ด--ซ
คำร้อง			---คว้า	---กอด			-ขุน-แผน	---นิ่ง

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 169

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ	กระทบ							
ทางขับร้อง	-ฟ-(ลซ)	----	---ท	ดท-ท	--ดท	ลซฟ-ท	--ดท	-ร-ร
คำร้อง							--ไม่ติง	---ตัว

บรรทัดที่ 25 ห้องที่ 198-199

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
เทคนิคที่พบ						กระทบ		
ทางขับร้อง	---ด	รดทฺ-ร	---ฟ	--ซ-	ลซฟ-ล	--ดำ(ซ	ลซ)--ฟ	---ฟ
คำร้อง							---ขวัญ	---หาย

บรรทัดที่ 26 ห้องที่ 208

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	-ด-ฟ	ซฟรฟด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 28 ห้องที่ 217

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ	กระทบ							
ทางขับร้อง	--(ดำรำดำ)	---ดำ	--รำดำ	-ซ-ล	ลซดำฟ	ซฟ-ล	ลซฟ-ท	---ดำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29 ห้องที่ 226,232

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ		กระทบ						กระทบ
ทางขับร้อง	--ฟำรำ	(ดำรำดำ)-รำ	ดำท- ดำ	รำดำท- รำ	- - - -	- - - ร	- - ฟร	(ดรด)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 30 ห้องที่ 238

ห้องเพลงที่	233	234	235	236	237	238	239	240
เทคนิคที่พบ						กระทบ		
ทางขับร้อง	ดทฺ-ฟ	---ซ	ลซดำซ	-ล-ท	--ลท	(ดำรำดำ)--	--ลล	---ดำ
คำร้อง							--ระรัว	---ริก

บรรทัดที่ 31 ห้องที่ 241,244

ห้องเพลงที่	241	242	243	244	245	246	247	248
เทคนิคที่พบ	กระทบ			กระทบ				
ทางขับร้อง	--(ซลซ)	----	-ซ-ล	(ซลซ)-ซ	----	----	---ฟ	---ฟ
คำร้อง							---ปลุก	--หยิก

บรรทัดที่ 33 ห้องที่ 258,264

ห้องเพลงที่	257	258	259	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ		กระทบ						กระทบ
ทางขับร้อง	รำดำท-ซ	-(ลซ)-ซ	ลซฟ-ร	ฟร-ร	--ฟำดำ	รำฟ-ดำ	ทลซล	(ดำรำดำ)-รำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 34 ห้องที่ 268

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	--ด์ท	---ร์	--ฟ์ร์	(ด์ร์ด์)-ร์	ด์ท-ด์ท	ลซฟ-ท	-ร-ฟ	-ร-ร
คำร้อง							-ขุน-ช้าง	---ผัว

บรรทัดที่ 35 ห้องที่ 274,280

ห้องเพลงที่	273	274	275	276	277	278	279	280
เทคนิคที่พบ		กระทบ						กระทบ
ทางขับร้อง	ฟ-ซฟ	(รมร)-ด	ร์ดท์-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 36 ห้องที่ 284

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	---ท	ร์ด์ท-ร์	--ฟ์ร์	(ด์ร์ด์)-ร์	ด์ท-ด์ท	ลซฟ-ท	---ด์	ทร์-ร์
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 37 ห้องที่ 292

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	(ซลซ)-ซ	---ด	ท์--ด	---ร์	-ฟ-ร
คำร้อง					---เล่า	---ความ	---ฝัน	---มา

บรรทัดที่ 38 ห้องที่ 304

ห้องเพลงที่	297	298	299	300	301	302	303	304
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	ลซฟ-ด	---ซ	---ด์	---ซ	-(ลซ)-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 39 ห้องที่ 308

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	ซฟ-ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	----	---ซ	--ดำท	---ดำ
คำร้อง							--ประหม่า	---กลัว

บรรทัดที่ 40 ห้องที่ 314,318-319

ห้องเพลงที่	313	314	315	316	317	318	319	320
เทคนิคที่พบ		กระทบ				กระทบ		
ทางขับร้อง	-ทดำท	(ซลซ)-ซ	-ฟ- ซ	---ซ	ฟฟ-ซ	-ท-(ดำ	รำด)--ท	ดำ--ท
คำร้อง			-ว่า-ทูล	---หัว			---สุม	---ไฟ

บรรทัดที่ 41 ห้องที่ 322-323

ห้องเพลงที่	321	322	323	324	325	325	327	328
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	---ร	--ฟ(ด	รด)-ฟดำ	รำด-ล	-ซดำซ	ลซฟ-ท	---ฟ	ร-รฟ
คำร้อง							---ไว้	--ในมุ้ง

บรรทัดที่ 42 ห้องที่ 332,334

ห้องเพลงที่	329	330	331	332	333	334	335	336
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ		
ทางขับร้อง	ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	--ฟรำ	(ดำรำด)-รำ	ดำท-ดำ	ทรำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 43 ห้องที่ 340

ห้องเพลงที่	337	338	339	340	341	342	343	344
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	---ซ	--ดำล	(ซลซ)-ร	---ร	---ด	---ซ	-ฟ-ซ
คำร้อง					---เปลว	---ปลาบ	---วาบ	---พุ่ง

บรรทัดที่ 44 ห้องที่ 348

ห้องเพลงที่	345	346	347	348	349	350	351	352
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	--ฟซ	---ซ	ลซดำล	(ซลซ)-ร	----	----	-ร-ม	-ฟ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 45 ห้องที่ 356,358

ห้องเพลงที่	353	354	355	356	357	358	359	360
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ		
ทางขับร้อง	---รำ	มรด-ล	--ดำล	(ซลซ)-ล	ซฟ-มฟ	(ซลซ)--	ด์ท-รำ	---ดำ
คำร้อง							ขึ้น--ปลาย	---จาก

บรรทัดที่ 46 ห้องที่ 366-367

ห้องเพลงที่	361	362	363	364	365	366	367	368
เทคนิคที่พบ						กระทบ		
ทางขับร้อง	---รำ	----	---ซ	-ฟ-ซ	-ฟ-ซ	-ท-(ดำ	รำด์)--ท	-ดำ-ท
คำร้อง			---ไหม้	---มาก			---หลาย	---ตับ

บรรทัดที่ 47 ห้องที่ 370-371

ห้องเพลงที่	369	370	371	372	373	374	375	376
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	-ดำ-ร	--ฟ(ด	รด)-ฟ์ดำ	รำด์ท-ล	-ซดำซ	ลซฟ-ท	-ร-ฟ	--ดทฺ
คำร้อง							-ลง-ยับ	--ยุ่ง

บรรทัดที่ 48 ห้องที่ 380,382

ห้องเพลงที่	377	378	379	380	381	382	383	384
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ		
ทางขับร้อง	ร--ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	--ฟ์รำ	(ดำรำด์)-รำ	ดำท-ดำ	ทรำ-รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 49 ห้องที่ 386-387

ห้องเพลงที่	385	386	387	388	389	390	391	392
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	รัดทฺ-ร	-ฟ-(ซ	ลซ)-ดำซ	ลซฟ-ซ	--ฟร	----	---ด	ทฺ--ร
คำร้อง							---ต้อง	---ตัว

บรรทัดที่ 51 ห้องที่ 404

ห้องเพลงที่	401	402	403	404	405	406	407	408
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	-ด-ท	--ดำรำ	--ฟำรำ	(ดำรำด์)-รำ	--ดำท	----	-ดำ-ซ	---ท
คำร้อง							-ทั้ง-ไส้	---พุง

บรรทัดที่ 52 ห้องที่ 410,414-415

ห้องเพลงที่	409	410	411	412	413	414	415	416
เทคนิคที่พบ		กระทบ				: กระทบ		
ทางขับร้อง	--ดำท	(ซลซ)-ซ	---ล	--ซฟ	-ฟ-ซ	-ท-(ดำ	รำด์)--ซ	-ท--
คำร้อง			---น้อง	--สะดุ้ง			---โดด	-กลิ้ง--

บรรทัดที่ 53 ห้องที่ 418-419

ห้องเพลงที่	417	418	419	420	421	422	423	424
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	---ร	--ฟ(ด	รด)-ฟำด	รำด์ท-ล	-ซดำซ	ลซฟ-ท	-ด-ร	---ร
คำร้อง							-อยู่-กลาง	---แปลง

บรรทัดที่ 54 ห้องที่ 428,430

ห้องเพลงที่	425	426	427	428	429	430	431	432
เทคนิคที่พบ				กระทบ		กระทบ		
ทางขับร้อง	---ด	-รดฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	--ฟำรำ	(ดำรำด์)-รำ	ดำท-ดำ	ท--รำ
คำร้อง							---เจ้า	---เอย

บรรทัดที่ 56 ห้องที่ 442

ห้องเพลงที่	441	442	443	444	445	446	447	448
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	--ซฟ	(รมร)-ร	---ท	-รำฟ-ซ	ทด์ลซลซ	-ฟ-ล	-ทรำด์	-ด์-ท
คำร้อง			---ม่าน	-หมอน-ฟูก		-ถูก-น้อง		-พุ-พอง

เทคนิคการขับร้อง “กระทบ” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ซ	----	---ล	---รำ	มำรำ-ด์	ทลซทด์	(รำมำรำ)-รำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12,16

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	-รำ-มำ	(รำมำรำ-)รำ	----	----	ซำรำ-มำ	(รำมำรำ)-รำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 24

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	--มฟ	---ซ	--ลซ	-ม-ร	----	---ด	--รฟ	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 40

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	--ร	มรด-รม	----	----	--ซม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	(รมร)-ร	----	---ซ	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 51

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ			กระทบ					
ทางขับร้อง	----	---ม	--(ซลซ)	-ซ-ร	---ม	----	---ซ	-รดร
คำร้อง		---แสน		-วิ-ตก			---โอ้	---อก

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60,63

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				กระทบ			กระทบ	
ทางขับร้อง	-ม-ซ	ลซ-ม	-รด-รม	(ซลซ)-ซ	----	---ร	(-มร)-ม	--รด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 76,80

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	---ม	----	--ซม	(รมร)-ร	----	----	-ร-ม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18 ห้องที่ 140

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	----	-ท-ดำ	(ทดำท)-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 19 ห้องที่ 148

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	---รำ	--ซ้ำม	(รำม่ร)-รำ	-ล-ซ	-ท-ล	----ท	----
คำร้อง		---แสน		---ที่		-จะ-อับ	---อาย	

บรรทัดที่ 20 ห้องที่ 153-154

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ	กระทบ							
ทางขับร้อง	---(รำ	ม่ร)-ล	ท-ซล	ทลร้ท-ท	----	ร้ซ-ท	--ซล	ทลร้ท-ท
คำร้อง		---อับ		---อาย		แทบ--วาย		---วาง

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 164

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	ลท-รำ	ม้ร้ซ้ำม	(ร้ม่ร้)-รำ	-ล-ซ	---ล	---ล	ซ-ลท
คำร้อง		จะ--รัก		---รูป		---ทรง	---ร่าง	

บรรทัดที่ 24 ห้องที่ 188,192

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	รด-ด	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร	----	----	-ร-ม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 28 ห้องที่ 224

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	----	---ร	มรด-รม	----	----	---ซม	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29 ห้องที่ 228

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	----	--รม	(รมร)-ร	--รด	---ร	---ม	ซ-ดร
คำร้อง					--จะฆ่า	---ตัว	---เสีย	--ให้ตาย

บรรทัดที่ 39 ห้องที่ 308

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	ซฟ-ฟ	--ซท	--ดล	(ซลซ)-ซ	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 43 ห้องที่ 339-340

ห้องเพลงที่	337	338	339	340	341	342	343	344
เทคนิคที่พบ			กระทบ					
ทางขับร้อง	--ดล	-ซ-ด	---(ร	มร)ซ-ม	----	----	----	----
คำร้อง								

เทคนิคการขับร้อง "กระทบ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก มีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 8

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	-ซ-ซ	ฟม-ฟ	ลซ-ซ	----ด๋	---ท	--ด๋ท	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 64

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ด๋	-ร๋-ซ	-ท-ด๋	----	---ท	--ด๋ท	(ซลซ)-ซ
คำร้อง								

เทคนิคการขับร้อง "กระทบ" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 9

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ	กระทบ							
ทางขับร้อง	-ด๋-(ม๋ร๋)	---ร	---ม	ฟมร-มฟ	----	-ม-ฟ	--ลฟ	-ม-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 32

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	-ล-ท	---ท	-ลซ-ลท	-ร-ม	--ซม	รมรด	--ร๋ด๋	(ลทล)-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36,37-38

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				กระทบ	กระทบ			
ทางขับร้อง	----	---ท	--รำท	(ลทล)-ล	-ม-(ซ	ลซ)---	---ท	---ล
คำร้อง		---มนต์		---สร่าง			---นาง	---กลับ

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44,48

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				กระทบ				กระทบ
ทางขับร้อง	---ร	---ม	--ซม	(รมร)-ม	--รทฺ	---ท	--รำท	(ลทล)-ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 50-51

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	--ลซ	---(ล	ทล)-รำล	ทลซ-ซ	-ดำ-ซ	ล-ซม	---ท	---รำ
คำร้อง				---หวน			---ละ	---ห้อย

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 57,64

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ	กระทบ							กระทบ
ทางขับร้อง	-ซ-(ลซ)	---ซ	ลซฟ-ซ	-ล-ล	-ดำ--	---ดำ	--รำดำ	(ลทล)-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 73,76

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ	กระทบ			กระทบ				
ทางขับร้อง	-ด-(มร)	---ท	--รำท	(ลทล)-รำ	----	---ม	ฟมลร	ฟมร-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 84

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ				กระทบ				
ทางขับร้อง	----	--มฟ	--ลฟ	(มฟม)-ม	-ด-ร	---ฟ	-ฟมรม	ฟมลฟ-ฟ
คำร้อง				---ขาด		---ลม		---ลอย

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 98

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	--ซม	รด(รมร)ร	-ด--	-ด-ร	----	----	---ร	-รดร
คำร้อง		---พ่อ		-อย่า-คอย			---เลย	-ว่า-เมีย

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 112

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ								กระทบ
ทางขับร้อง	----	---ด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ฟ	--ซฟ	(รมร)-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 15 ห้องที่ 122-123

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ		กระทบ						
ทางขับร้อง	---ม	--ซ(ร	มร)-ซร	มรด-ทฺ	ลรำ-ล	ทลซ-ท	---ดำ	-รำ-รำ
คำร้อง							---จะ	-เป็น-ตัว

กระทบคำ

กระทบคำ คือการเปล่งเสียงคำร้องให้ยาวขึ้นแล้วมีการสะดุดเพื่อความไพเราะวิธีการปฏิบัติโดยเริ่มลากเสียงจากเสียงหนึ่ง แล้วเลื่อนเสียงขึ้นไปในระดับที่สูงกว่า 1 เสียง จากนั้นให้เลื่อนเสียงกลับมาที่เสียงเดิม โดยปฏิบัติทุกขั้นตอนอย่างรวดเร็วภายในช่วงหายใจเดียว เช่นเดียวกับการกระทบในเอื้อน

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง “กระทบคำ” ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

เทคนิคการขับร้อง “กระทบคำ” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 23 ห้องที่ 183-184

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ							กระทบคำ	
ทางขับร้อง	----	----	---ด	---ด	----	---ร	---(ด	รด)--ท
คำร้อง			---เตะ	---เอย			---อา	---วาว

บรรทัดที่ 24 ห้องที่ 187-188

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
เทคนิคที่พบ			กระทบคำ					
ทางขับร้อง	-ซลซ	-ซ-ท	---(ด	รด)--ท	ซลซ-	-ซ-ท	--ฟท	ทร-ร
คำร้อง		-เยียะ-โกย	---ฮาม	---ราว		-อา-วาว	--หุชาน	---เอย

เทคนิคการขับร้อง “กระทบคำ” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่35 ห้องที่ 275-276

ห้องเพลงที่	273	274	275	276	277	278	279	280
เทคนิคที่พบ			กระทบคำ					
ทางขับร้อง	---ล	---ท	---(รำ	-มำ)-รำ	-ล-ซ	---ท	ลซ-ท	-ท--
คำร้อง	---อับ	---อาย	---ขาย	---หน้า		---ทั้ง	---ตา	-ปี--

บรรทัดที่36 ห้องที่ 281-282

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
เทคนิคที่พบ	กระทบคำ							
ทางขับร้อง	-ท-(รำ	-มำ)-ท	---รำ	ซรำ-ท	-รำ-มำ	-ซมรำท	---ล	--ซล(ทลซ)
คำร้อง	-มี-สา	---มี	---แล้ว	-ก็-พลัด			---เป็น	--ศัตรู

เทคนิคการขับร้อง "กระทบคำ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก มีดังนี้

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 50-51

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ		กระทบคำ						
ทางขับร้อง	--ดำท	-ซ-(ดำ	-รำ)-ท	-ซ-ท	ซท--	-ซ-ดำ	----	----
คำร้อง	พระเชษ	ฐา	ว่า	โอ้				

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "กระทบคำ" ในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

หางเสียง

หางเสียงคือการลากยาวเสียงสุดท้ายของทำนองเอื้อนแล้วผันเสียงขึ้นไปอีกระดับเสียงหนึ่งที่สูงกว่าในตอนท้ายโดยมีวิธีการคือลากเสียงยาวโดยเป็นเสียงจริงที่ใช้อวัยวะส่วนลำคอและหน้าท้องในการขับร้องไปสู่อีกระดับเสียงหนึ่งโดยใช้เสียงที่ขึ้นจมูกหรือที่เรียกว่า "ขึ้นนาสิก" เพื่อความไพเราะและความสมบูรณ์ของทำนองเอื้อนหรือคำร้องที่เป็นเสียงในอักษรสูง

เทคนิคการขับร้อง "หางเสียง" ที่พบในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12-14

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	---ร	มรด-ม	---ซ	ลซม-(ล	----	---ดำ)	-ซ-ม	-ซ-ม
คำร้อง	----	----	----	-----	----	----	-ไป-เปล่า	---เปล่า

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 80

ห้องเพลงที่	72	74	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ								หางเสียง
ทางขับร้อง	--ซซ	---ร	--ซร	-ซ-ม	-ซ-ล	ดำลซม	--มร	ด--(ร้อง(มมร)
คำร้อง	--ขุนแผน	---กด	--สีหมอก	-ไว้--			--มิให้	---โผน

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108,108 -109

ห้องเพลงที่	105	106	107	107	108	109	110	111
เทคนิคที่พบ					หางเสียง/หางเสียง			
ทางขับร้อง	-ดำ-ล	-ซ-ดำ	--ซซ	-ซ-ม	-(รซ)(ร	ซ)รมด	---ด	--รด
คำร้อง	-สอง-มือ	-กอด-ผัว	--จนตัว	-แน่น--	-ขุน-แผน	-ยิ้ม-หยอก	---ศอก	--สะกิด

เทคนิคการขับร้อง “หางเสียง” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44-46

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	--ฟร	ดรด-ฟ	--มฟ	ซฟร-(ร	----	---ฟ)	---ดำ	ท-ดำดำ
คำร้อง							---เจ้า	--วันทอง

บรรทัดที่7 ห้องที่ 52-54

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	--ฟำ	ดำด่-ท	--ดำท	ซลซ-(ซ	----	---ดำ)	---ฟ	---ซ
คำร้อง							---หลับ	---ต้อง

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60-61

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	---ฟ	---ซ	-ท-ดำ	ร์ด่ท-(ร์	---ฟ์)	---ดำ	---ดำ	---ร์
คำร้อง						---มนต์	---มืน	

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 167,167-168

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ							หางเสียง/หางเสียง	
ทางขับร้อง	-ท-ดร	ฟรดท	-รด-ด	---ฟ	--ซลซ	----	-(ซด)(ซ	ด)--ซ
คำร้อง			---คว้า	---กอด			-ขุน-แผน	---นิ่ง

บรรทัดที่ 32 ห้องที่ 252-254

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	ซ--ฟ	---ซ	---ท	ร์ด์ท-(ร์	----	---ฟ์)	---ร์	ด์--ด์
คำร้อง							---คิด	---ว่า

บรรทัดที่ 37 ห้องที่ 295-296

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
เทคนิคที่พบ							หางเสียง	
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	---ด	ท์--ด	---(ร	-ฟ)-ร
คำร้อง					---เล่า	---ความ	---ฝัน	---มา

บรรทัดที่ 39 ห้องที่ 308-310

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	ซฟ-ด	-รดฟ	--ซฟ	รมร-(ร	----	---ซ)	--ด์ท	---ด์
คำร้อง							--ประหม่า	---กลัว

บรรทัดที่ 40 ห้องที่ 316-317

ห้องเพลงที่	313	314	315	316	317	318	319	320
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	-ทด์ท	ซลซ-ซ	-ฟ- ซ	---(ซ	ฟ)ฟ-ซ	-ท-ด์	ร์ด์--ท	ด์--ท
คำร้อง			-ว่า-ทูล	---หัว			---สุม	---ไฟ

เทคนิคการขับร้อง "หางเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 44-46

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ				หางเสียง				
ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-(ร	----	---ซ)	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 26 ห้องที่ 208-210

ห้องเพลงที่	201	202	203	204	205	206	207	208
เทคนิคที่พบ								หางเสียง
ทางขับร้อง	---ม	รด--	---ด	---ร	----	---ม	รด-ม	---(ม
คำร้อง			---ก็	---แล				---หาย

บรรทัดที่ 27

ห้องเพลงที่	209	210	211	212	213	214	215	216
เทคนิคที่พบ	หางเสียง(จากห้อง208)							
ทางขับร้อง	----	---ซ)	---ซ	---ล	----	----	-ลรำล	ทลซดำ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29 ห้องที่ 231-232

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
เทคนิคที่พบ							หางเสียง	
ทางขับร้อง	----	----	--รม	รมร-ร	--รด	---ร	---(ม	ซ)-ดร
คำร้อง					--จะฆ่า	---ตัว	---เสีย	--ให้ตาย

เทคนิคการขับร้อง “หางเสียง” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก มีดังนี้

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 31-32

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ							หางเสียง	
ทางขับร้อง	-ม-ซ	--ฟม	-ฟ-ม	---ซ	ฟม--	-ฟ-ลซ	---(ซ	---ท)
คำร้อง	-บิ-ดา	---ตรัส	---ขับ	---ไล่	----	-ออก-ไพร	---สานต์	----

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 79-80

ห้องเพลงที่	73	73	75	76	77	78	79	80
เทคนิคที่พบ							หางเสียง	
ทางขับร้อง	-ซดม	-ฟ-ม	---ม	---ม	----	-ซ-ซ	-ท-(ซ	-ท)--
คำร้อง	-สู้--	-ลำ-บาก	---บุก	---บั่น	----	-กัน-ทั้ง	---สอง	----

เทคนิคการขับร้อง “หางเสียง” ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 71-72

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ							หางเสียง	
ทางขับร้อง	----	----	--ลซ	---ล	ซล-ท	ลซ-ท	ดำ(ม	ซ)ร-ร
คำร้อง			--จะจาก	---เจ้า			---เหมือน	-ดัง-ว่าว

ครั่น

ครั่น คือการเปล่งเสียงร้องในคำร้องหรือทำนองเอื้อนให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนโดยวิธีปฏิบัติคือกดเสียงให้ต่ำลงแล้วใช้การสั่นสะเทือนในลำคอโดยใช้ในบางตอนของการขับร้องเพื่อเพิ่มความไพเราะให้มีมากยิ่งขึ้น

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง “ครั่น” ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

เทคนิคการขับร้อง “ครั่น” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 16

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ								ครั่น
ทางขับร้อง	----	---ร	--ฟร	ด-ดร	ร-ด-ท-ด	ล-ซ-ฟ-ซ	---ด	(ท)-ดรร
คำร้อง		---ครา		---นั้น			---จึง	---โฉม

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 169

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
เทคนิคที่พบ	ครั่น							
ทางขับร้อง	-(ฟ)-ลซ	----	---ท	ดท-ท	--ดท	ล-ซ-ฟ-ท	--ดท	-ร-ร
คำร้อง							--ไม่ติง	---ตัว

เทคนิคการขับร้อง "ครั่น" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 22

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ						ครั่น		
ทางขับร้อง	--มฟ	---ซ	--ลซ	-ม-ร	----	---(ด)	--รฟ	ซ-ล-ซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 83

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ			ครั่น					
ทางขับร้อง	----	---ร	-(ด)-ร	มร-รร	----	---ซ	-ร-ด	--รด
คำร้อง		---ดัง		--ชีวา		---แทบ		--จะออก

เทคนิคการขับร้อง "ครั่น" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก มีดังนี้

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 34

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ		ครั่น						
ทางขับร้อง	--ด์ที	(ซ)-ทซ	---ซ	--ทด์	-ท--	---ท	-มฟฟ	----
คำร้อง	---เป็น	--กษัตริย์	---จัก	--รพรรดิ์	----	---พิศ	--ศดาร	----

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 83,87

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ			ครั่น				ครั่น	
ทางขับร้อง	--ด์ซิ	--ทท	-(ซ)-ท	--ด์ท	----	-ม-ท	-(ซ)-ม	----
คำร้อง	---เข้า	--ถึงวัง	---ยัง	--มิทัน	----	-ได้-ทด	---ลอง	----

บรรทัดที่ 16 ห้องที่ 123

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ			ครั่น					
ทางขับร้อง	--ด์ซ	--ทท	-(ซ)-ท	--ด์ท	-ซ--	-ท-ฟ	-ม-ม	----
คำร้อง	--พระอ	--นุชา	---ว่า	--พระพี่	----	-นี้-ขี้	---ขลาด	----

บรรทัดที่ 20 ห้องที่ 157

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ					ครั่น			
ทางขับร้อง	-ด์-ซ	---ท	-ด์-ท	-ซ-ท	-(ซ)--	-ม-ซ	---ท	-ฟ--
คำร้อง	--พระเชษ	---ฐา	---ว่า	---จริง	----	-แล้ว-น้อง	---รัก	----

เทคนิคการขับร้อง "ครั่น" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้น มีดังนี้

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 98

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ		ครั่น						
ทางขับร้อง	--ซม	(รด)รมรร	-ด--	-ด-ร	----	----	---ร	-รดร
คำร้อง		---พ่อ		-อย่า-คอย			---เลย	-ว่า-เมีย

สะดุดเสียง

สะดุดเสียง คือการร้องทำนองเอื้อนที่มีลักษณะเป็นขยักโดยใช้คำคอโดยมักใช้ลักษณะการเอื้อนสะดุดเสียงนี้เป็นตัวเชื่อมภายในประโยคของทำนองเอื้อนแทนการใช้การผันเอื้อนหรือคำว่า "เฮ่อ" เพื่อให้เพลงนั้นมีความกระชับฟังแล้วไม่ยานจนเกินไป

เทคนิคการขับร้อง "สะดุดเสียง" ที่พบในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 43

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง					
ทางขับร้อง	ท-ดำล	ซลซ-ม	(-รด-รม)	-ซ-ล	--ดำล	--ซลซ	-ด-ด	---ร
คำร้อง							-เถิด-อย่า	---กลัว

บรรทัดที่12 ห้องที่ 94

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ						สะดุดเสียง		
ทางขับร้อง	---ม	---ร	---ดำ	-ดำ-ล	--ดำล	-ซม-ซล	--มด	---ร
คำร้อง	---ม้า	---ดี	---ฝี	-เท้า--			--ไม่ก้าว	---โจน

เทคนิคการขับร้อง "สะดุดเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 23

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ							สะดุดเสียง	
ทางขับร้อง	ฟ-ซฟ	รมร-ฟด	รดทฺ-ด	-ร-ฟ	----	---ร	(-ดทฺ-ดร)	-ฟ-ด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 16 ห้องที่ 127

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ							สะดุดเสียง	
ทางขับร้อง	----	---ด	---ด	---ร	----	---ม	(-รด-รม)	-ฟ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 20 ห้องที่ 154

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ		สะดุดเสียง						
ทางขับร้อง	--ฟร	(-ดท-ดร)	---ฟ	-ซ--	-ลดซ	ลซฟ-ร	ฟรดร	ดท--
คำร้อง								

เทคนิคการขับร้อง "สะดุดเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 59

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง					
ทางขับร้อง	-ม-ซ	ลซ-ม	(-รด-รม)	ซลซ-ซ	----	---ร	-มร-ม	--รด
คำร้อง								

บรรทัดที่ 12 ห้องที่ 91

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง					
ทางขับร้อง	-ร-ล	---ท	(-ลซ-ลท)	-ดำ-รำ	---ดำ	---รำ	---ม	--ซร
คำร้อง								

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "สะดุดเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

เทคนิคการขับร้อง "สะดุดเสียง" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 19

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง					
ทางขับร้อง	--มร	---ม	(-รด-รม)	--ซร	----	รซ-ร	ม-ซล	ทลรำ-ท
คำร้อง						-ขุน-ช้าง		---หลับ

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 27

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ			สะดุดเสียง					
ทางขับร้อง	-ล-ท	---ท	(-ลซ-ลท)	-ร-ม	--ซม	รมรด	--รำ	ลทล-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 12 ห้องที่ 95

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ							สะดุดเสียง	
ทางขับร้อง	----	----	---ม	---ฟ	----	-ม-ฟ	(-มร-มฟ)	-ล-ม
คำร้อง								

ขยี้ลูกคอ

ขยี้ลูกคอ คือลักษณะการเอื้อนทำนองที่เร็วขึ้นเป็นอีกหนึ่งเท่าตัวของทำนองเดิมโดยวิธีการปฏิบัติจะใช้คอเป็นอวัยวะหลักในการออกเสียงเอื้อนใช้การกักลมในการออกเสียงแต่ละเสียงให้สุดเป็นคำๆ อย่างรวดเร็ว โดยเทคนิคขยี้ลูกคอนั้นเหมือนกับการบรรเลงเทคนิคขยี้ในเครื่องดนตรี

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ขยี้ลูกคอ" ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

เทคนิคการขับร้อง "ขยี้ลูกคอ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 109-110

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ					ขยี้ลูกคอ			
ทางขับร้อง	ร-ซม	รซ-ด	---ร	มรด-รฟ	---(ซ	ฟมฟซฟ)-	---ฟ	--ล
คำร้อง							---ฟื้น	---ตัว

เทคนิคการขับร้อง "ขยี้ลูกคอ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 69-70

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ					ขยี้ลูกคอ			
ทางขับร้อง	--รำท	-ลรำซ	---ล	ทลซ-ดำ	---(รำ	ด์ทด์รำด์)ซ์	-ซ-ซ	รดรมซ
คำร้อง							-ของ-สร้อย	---ฟ้า

บรรทัดที่ 17 ห้องที่ 136

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ								ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	--ซม	---ม	--ซม	-ร-ซ	----	---ล	ทลซ-ล	(ทลรำท)-ท
คำร้อง								

บรรทัดที่ 20 ห้องที่ 156,160

ห้องเพลงที่	153	154	155	156	157	158	159	160
เทคนิคที่พบ				ขยี้ลูกคอ				ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	---รำ	มำ-ล	ท-ซล	(ทลำท)-ท	----	รำซ-ท	--ซล	(ทลำท)-ท
คำร้อง		---อับ		---อาย		แทบ--วาย		---วาง

บรรทัดที่34 ห้องที่ 268

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
เทคนิคที่พบ				ขยี้ลูกคอ				
ทางขับร้อง	----	---ล	ทลซ-ล	(ทลำท)-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ขยี้ลูกคอ" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

เทคนิคการขับร้อง "ขยี้ลูกคอ" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 24

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ								ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	--มร	---ม	-รด-รม	--ซร	----	รซ-ร	ม-ซล	(ทลำท)-ท
คำร้อง						-ขุน-ช้าง		---หลับ

บรรทัดที่ 11 ห้องที่ 88

ห้องเพลงที่	81	82	83	84	85	86	87	88
เทคนิคที่พบ								ขยี้ลูกคอ
ทางขับร้อง	----	--มฟ	--ลฟ	มฟม-ม	-ด-ร	--ฟ	-ฟมรม	(ฟมลฟ)-ฟ
คำร้อง				---ขาด		---ลม		---ลอย

ไถเสียง

ไถเสียง คือลักษณะการร้องที่มีวิธีการลากเสียงจากเสียงหนึ่งขึ้นไปอีกครึ่งเสียงหรือหนึ่งเสียงเต็มต่อเนื่องกันโดยที่เสียงไม่ขาดและใช้ลมหายใจที่ต่อเนื่องหรือที่เรียกว่าลมเดียว

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ไถเสียง" ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

เทคนิคการขับร้อง "ไถเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 23 ห้องที่ 180-182

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
เทคนิคที่พบ				ไถเสียง				
ทางขับร้อง	----	----	---ด	---(ด	----	---ร)	---ด	รด--ท
คำร้อง			---เตะ	---เอย			---อา	---วาว

เทคนิคการขับร้อง "ไถเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 17-18

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ	ไถเสียง							
ทางขับร้อง	---(ม	ฟ)--ซ	--ลซ	-มซร	----	---ด	--รฟ	ซลซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 97-98

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
เทคนิคที่พบ	ไถเสียง							
ทางขับร้อง	---(ม	ฟ)--ซ	--ลซ	-มซร	----	---ร	มรซร	มรด-ร
คำร้อง								

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ไถเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

เทคนิคการขับร้อง "ไถเสียง" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 6-7

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ						ไถเสียง		
ทางขับร้อง	----	-รำ-รำ	--ซ้ำรำ	มำรำ-ดำ	ทลรำล	ทลซ-(ท	ด)--รำ	---รำ
คำร้อง		-มา-ถึง		---เตียง			---เคียง	---ข้าง

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 60-61

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
เทคนิคที่พบ				ไถเสียง				
ทางขับร้อง	-ซ-ลซ	---ซ	ลซฟ-ซ	-ล-(ล	-ดำ)--	---ดำ	--รำดำ	ลทล-ล
คำร้อง								

เหน่อ

เหน่อ คือเสียงของคำร้องบางคำที่เราตั้งใจทำให้ร้องคำร้องนั้นออกมามีลักษณะเพี้ยนครึ่งเสียงเพื่อความไพเราะวิธีการคือออกเสียงคำร้องจากเสียงเดิมให้เพี้ยนต่ำลงมาอย่างต่อเนื่อง

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหน่อ" ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหน่อ" ในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหน่อ" ในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา

เทคนิคการขับร้อง "เหน่อ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก มีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 13

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ					เหน่อ			
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	---ซ	-ฟ-ซ	--(ฟ้ม)	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 3 ห้องที่ 23

ห้องเพลงที่	17	18	19	20	21	22	23	24
เทคนิคที่พบ							เหน่อ	
ทางขับร้อง	--ทซ	---ซ	---ท	-ซ-ท	-ด๋--	---ซ	-ท(ฟ้ม)	-ฟ--
คำร้อง	--จะจับ	---บท	---พี่	---น้อง	----	---สอง	--กษัตริย์	----

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 28-29

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
เทคนิคที่พบ				เหน่อ				
ทางขับร้อง	-ม-ซ	--ฟ้ม	-ฟ-ม	---ซ	(ฟ้ม)--	-ฟ-ลซ	---ซ	---ท
คำร้อง	-บิ-ดา	---ตรัส	---ขับ	---ไล่	----	-ออก -ไพร	---สานต์	----

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 33

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ	เหน่อ							
ทางขับร้อง	--(ด๋ท)	ซ-ทซ	---ซ	--ทด๋	-ท--	---ท	-มฟฟ	----
คำร้อง	---เป็น	--กษัตริย์	---จัก	--รพรรดิ์	----	---พิศ	--ศดาร	----

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 72

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ								เหน่อ
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	ซฟซฟ	--ซท	----	----	-ฟ-ฟ	-ซ-(ฟมิ)
คำร้อง							-พ่อ-เพื่อน	ยาก

บรรทัดที่ 12 ห้องที่ 90,91

ห้องเพลงที่	89	90	91	92	93	94	95	96
เทคนิคที่พบ		เหน่อ	เหน่อ					
ทางขับร้อง	-ซดม	-ฟ-(ฟมิ)	--(ซฟิ)	-ม-ฟ	----	-ฟ-ฟ	-ม-ฟ	-ซ-ซ
คำร้อง	-ก็--	-มา-ต้อง	---ยาก	---เย็น	----	-เป็น-ภัย	---พาล	---เอย

บรรทัดที่ 16 ห้องที่ 126-127

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ						เหน่อ		
ทางขับร้อง	--ดำซ	--ทท	-ซ-ท	--ดำท	-ซ--	-ท-(ฟ	-ม)-ม	----
คำร้อง	--พระอ	--นุชา	---ว่า	--พระพี่	----	-นี้-ขี้	---ขลาด	----

บรรทัดที่ 19 ห้องที่ 147

ห้องเพลงที่	145	146	147	148	149	150	151	152
เทคนิคที่พบ			เหน่อ					
ทางขับร้อง	-ซดม	-ฟ-ฟ	-ซ-(ฟมิ)	-ฟ-ฟ	----	-ฟ-ม	-ฟ-ซ	----
คำร้อง	-ก็--	-เซ-ซาน	-ซอก--	-ซอน-ไป	----	-คง-ได้	---ดี	----

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง “เหน่อ” ในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้น

ห้อยเสียง

ห้อยเสียง คือลักษณะการออกเสียงคำร้องหรือทำนองเอื้อนให้ห้อยต่ำลงจากเสียงเดิมเพื่อความไพเราะ

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ห้อยเสียง" ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ห้อยเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ห้อยเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "ห้อยเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

เทคนิคการขับร้อง "ห้อยเสียง" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 4-5

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
เทคนิคที่พบ				ห้อยเสียง				
ทางขับร้อง		-ร-ร	--ซ้ร	ม์ร์ด์-(ด์	ท)ลร์ล	ทลซ-ท	ด์--ร์	--- ร์
คำร้อง		-มา-ถึง		---เตียง			---เคียง	---ข้าง

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36-37

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				ห้อยเสียง				
ทางขับร้อง	----	---ท	--ร์ท	ลทล-(ล	-ม)-ซ	ลซ---	---ท	---ล
คำร้อง		---มนต์		---สร่าง			---นาง	---กลับ

เหินเสียง

เหินเสียง คือลักษณะการร้องทำนองการเอื้อนจากเสียงหนึ่งลากยาวสูงขึ้นไปครึ่งเสียงหรือหนึ่งเสียงเต็มคล้ายกับการ ไถเสียง จากนั้นลากเสียงกลับมายังเสียงเดิม โดยทั้งหมดนี้ใช้การลากเสียงที่ยาวต่อเนื่องกันโดยที่เสียงไม่ขาด

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหินเสียง" ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหินเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา

เทคนิคการขับร้อง "เหินเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 16 ห้องที่ 124-125

ห้องเพลงที่	121	122	123	124	125	126	127	128
เทคนิคที่พบ				เหินเสียง				
ทางขับร้อง	----	---ท	ทลซ-ท	--รึ(ล	--ทล)	----	ทลรึล	ทลซ-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 32 ห้องที่ 256-258

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ								
ทางขับร้อง	----	----	----	---ท	----	----	ทลซ-ลท	--รึ(ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 33

ห้องเพลงที่	257	258	258	260	261	262	263	264
เทคนิคที่พบ	เหินเสียง							
ทางขับร้อง	---ท	-ล)--	--ทล	ทลซ-ล	ซม--	---ม	--ซม	-ร-ซ
คำร้อง								

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหินเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เหินเสียง" ในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้น

สะบัดเสียง

สะบัดเสียง คือลักษณะการออกเสียงที่ค่อยๆ เปล่งเสียงและสะดุดเพียงเบาๆ เฉพาะในบางตอนที่ต้องการให้เกิดความไพเราะ

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง “สะบัดเสียง” ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา

เทคนิคการขับร้อง “สะบัดเสียง” ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 14

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ						สะบัดเสียง		
ทางขับร้อง	----	---ร	--ฟร	ด-ดร	ร(ดท)-ดท	ล(ซฟ)-(ซท)	---ด	ท-ดรร
คำร้อง		---ครา		---นั้น			---จึง	---โฉม

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 108

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ				สะบัดเสียง				
ทางขับร้อง	ร-ซม	รซ-ด	---ร	ม(รด)-(รฟ)	---ซ	ฟมฟซฟ-	---ฟ	--ล
คำร้อง							---ฟื้น	---ตัว

บรรทัดที่ 17 ห้องที่ 132

ห้องเพลงที่	129	130	131	132	133	134	135	136
เทคนิคที่พบ				สะบัดเสียง				
ทางขับร้อง	----	---ฟ	---ซ	ล(ซฟ)-(ทด)	---ด	รด-ล	--ดล	ซล(ซ-ล
คำร้อง								

บรรทัดที่ 21 ห้องที่ 161

ห้องเพลงที่	161	162	163	164	165	166	167	168
เทคนิคที่พบ	สะบัดเสียง				กระทบ			
ทางขับร้อง	-ทฺ-(ดร)	ฟรดทฺ	-รด-ด	---ฟ	--ซลซ	----	-ซดซ	ด--ซ
คำร้อง			---คว้า	---กอด			-ขุน-แผน	---นิ่ง

บรรทัดที่ 62 ห้องที่ 489

ห้องเพลงที่	489	490	491	492	493	494	495	496
เทคนิคที่พบ	สะบัดเสียง							
ทางขับร้อง	-ทฺ-(ดร)	ฟรดร	ดทฺ--	ซดำ-ซ	----	-ฟ-ล	ซ-ทร์ด์	-ด์-ท
คำร้อง				ให้น้อง-ที		-เช่น-นี้		-หา-เคย

เทคนิคการขับร้อง "สะบัดเสียง" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 5 ห้องที่ 36

ห้องเพลงที่	33	34	35	36	37	38	39	40
เทคนิคที่พบ				สะบัดเสียง				
ทางขับร้อง	----	----	--ร	มรด-(รม)	----	----	--ซม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 14 ห้องที่ 112

ห้องเพลงที่	105	106	107	108	109	110	111	112
เทคนิคที่พบ								สะบัดเสียง
ทางขับร้อง	ดทฺ--	---ท	--ร์ท	-ล-ท	ลซ-ซม	-ร-ซ	---ล	ทลซ-(ลท)
คำร้อง								

บรรทัดที่ 28 ห้องที่ 220

ห้องเพลงที่	217	218	219	220	221	222	223	224
เทคนิคที่พบ				สะบัดเสียง				
ทางขับร้อง	----	----	---ร	มรด-(รม)	----	----	---ซม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 31 ห้องที่ 244

ห้องเพลงที่	241	242	243	244	245	246	247	248
เทคนิคที่พบ				สะบัดเสียง				
ทางขับร้อง	--รำท	-ล-ซ	---ล	ทลซ-(ลท)	----	----	---ล	--ลล(ลลล)
คำร้อง							---ลง	--เป็นผี

บรรทัดที่ 32 ห้องที่ 255

ห้องเพลงที่	249	250	251	252	253	254	255	256
เทคนิคที่พบ							สะบัดเสียง	
ทางขับร้อง	----	----	----	---ท	----	----	ทลซ-(ลท)	--รำล
คำร้อง								

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "สะบัดเสียง" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

เทคนิคการขับร้อง "สะบัดเสียง" ที่พบในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นมีดังนี้

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 12

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
เทคนิคที่พบ				สะบัดเสียง				
ทางขับร้อง	-ดำ-มำ	---ร	---ม	ฟมร-(มฟ)	----	-ม-ฟ	--ลฟ	-ม-ฟ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9 ห้องที่ 70-71

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
เทคนิคที่พบ						สะบัดเสียง		
ทางขับร้อง	----	----	--ลซ	---ล	ซล-ท	ลซ-(ท	ดำ)--ม	ซร-ร
คำร้อง			--จะจาก	---เจ้า			---เหมือน	-ดัง-ว่าว

เกลือกลูกคอ

เกลือกลูกคอ คือการเอื้อนจากระดับเสียงสูงลงมาหาระดับเสียงที่ต่ำกว่าอย่างรวดเร็วโดยใช้ลูกคอในการทำเทคนิคดังกล่าวมักพบในเพลงไทยสำเนียงมอญ

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เกลือกลูกคอ" ในเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศเถา

เทคนิคการขับร้อง "เกลือกลูกคอ" ที่พบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา มีดังนี้

บรรทัดที่ 56 ห้องที่ 445

ห้องเพลงที่	441	442	443	444	445	446	447	448
เทคนิคที่พบ					เกลือกลูกคอ			
ทางขับร้อง	--ซฟ	รมร-ร	---ท	-รฟ-ซ	(ทดลซลซ)	-ฟ-ล	-ทรด	-ด-ท
คำร้อง			---ม่าน	-หมอน-ฟูก		-ถูก-น้อง		-พุ-พอง

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เกลือกลูกคอ" ในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เกลือกลูกคอ" ในเพลงประเภทหน้าทับพิเศษโดยศึกษาจากเพลงหุ่นกระบอก

ไม่พบเทคนิคการขับร้อง "เกลือกลูกคอ" ในเพลงประเภทเพลงขั้นสูงโดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้น

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ผู้วิจัยพบศัพท์ทางการขับร้องต่างๆ ที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ใช้ในการถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนทำให้เกิดความรวดเร็วในการเรียนรู้โดยพบทั้งสิ้น 6 ดังนี้

1. ลูกตลาด
2. ลูกเท้า
3. ลอยจังหวะ
4. ร้องท้าว
5. ครวญ
6. ทางลง

โดยครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ อธิบายความหมายของศัพท์ทางการขับร้องต่างๆ ไว้ดังนี้

ลูกตลาด

ลูกตลาด คือการร้องทำนองเอื้อนทำนองหนึ่งในตอนท้ายของเพลงไทยแต่อาจเป็นกลุ่มเสียงที่แตกต่างกัน โดยเพลงไทยจำนวนหลายเพลงมักจะใช้ทำนองเอื้อนทำนองนี้ลงท้ายก่อนที่จะจบท่อน ด้วยเหตุนี้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ จึงเรียกทำนองเอื้อนนี้ว่า "ลูกตลาด" หมายความว่า ลูกเอื้อนเดิมๆ ที่พบบ่อยๆ เป็นประจำ

จากบทเพลงที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่าเพลงที่ใช้ทำนองการเอื้อนที่เรียกว่า "ลูกตลาด" พบ 2 เพลงด้วยกันคือเพลงแขกบรเทศ เถาและเพลงทยอยใน เถา

ทำนอง "ลูกตลาด" ที่พบในเพลงแขกบรเทศ เถา

บรรทัดที่ 4 ห้องที่ 25-32

ห้องเพลงที่	25	26	27	28	29	30	31	32
ศัพท์การร้อง	← ลูกตลาด →							
ทางขับร้อง	-ม-ซ	---ล	--ดล	ซลซ-ล	ซม--	----	-ม-ร	---ร(รมรด)
คำร้อง							-น้ำ-ใจ	---ผัว

บรรทัดที่ 8 ห้องที่ 57-64

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
ศัพท์การร้อง	← ลูกตลาด →							
ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	ซลซ-ล	ซม--	----	--ดด	---ร(รมรด)
คำร้อง							--ย่องเหยียบ	---โกลน

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 77-80

ห้องเพลงที่	72	74	75	76	77	78	79	80
ศัพท์การร้อง					← ลูกตลาด →			
ทางขับร้อง	--ซซ	---ร	--ซร	-ซ-ม	-ซ-ล	ดลซม	--มด	---ร(รมรด)
คำร้อง	--ขุนแผน	---กด	--สีหมอก	-ไว้--			--มิให้	---โผน

บรรทัดที่ 13

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
ศัพท์การร้อง					← ลูกตลาด →			
ทางขับร้อง	---ม	---ม	---ม	-ม--	-ซ-ล	ดำลซม	--รด	---ร(รมรมด)
คำร้อง	---นาง	---กลัว	---ตัว	-โอน--			--เข้าแนบ	---ชิด

ทำนอง "ลูกตลาด" ที่พบในเพลงทยอยใน เถา

บรรทัดที่ 15 ห้องที่ 113-120

ห้องเพลงที่	113	114	115	116	117	118	119	120
ศัพท์การร้อง	← ลูกตลาด →							
ทางขับร้อง	---รำ	---มำ	--ซำมำ	-รำ-มำ	รำท--	----	-ล-ซ	---ท(ลซ)
คำร้อง							-ไป-จาก	---ร่าง

บรรทัดที่ 22 ห้องที่ 169-176

ห้องเพลงที่	169	170	171	172	173	174	175	176
ศัพท์การร้อง	← ลูกตลาด →							
ทางขับร้อง	---ร	---ม	--ซม	-ร-ม	รท--	----	--ลล	---ล(ทลซ)
คำร้อง							--ไปใย	---มี

บรรทัดที่36 ห้องที่ 285-288

ห้องเพลงที่	281	282	283	284	285	286	287	288
ศัพท์การร้อง					← ลูกตลาด →			
ทางขับร้อง	-ท-รำ	-มำร-ท	---รำ	ซรำ-ท	-รำ-มำ	-ซมรำท	---ล	--ซล(ทลซ)
คำร้อง	-มี-สา	---มี	---แล้ว	-ก็-พลัด			---เป็น	--ศัตรู

ลูกเท่า

ลูกเท่า คือการร้องทำนองเอื้อนที่เริ่มจากเสียงตัวโน้ตแรกแล้วกลับมายังเสียงตัวโน้ตเดิม ตัวอย่างของทำนองเอื้อนที่เรียกว่า "ลูกเท่า" มีดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ใช้ชื่อเรียกว่า "เท่าเต็ม"

----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	---ฟ	-ซฟท	--ดท	ซลซ-ซ

ตัวอย่างที่ 2 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ใช้ชื่อเรียกว่า "เท่าตัด"

----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ

ตัวอย่างที่ 3 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ใช้ชื่อเรียกว่า "เท่าชั้นเดียว"

---ซ	-ลซ-ซ

จากการศึกษายังพบว่าการขับร้อง "ลูกเท่า" ของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ มีลักษณะที่แตกต่างจากทั่วไปกล่าวคือการใช้เสียงเอื้อนแทนโน้ตแต่ละตัวนั้นให้ใช้เสียงเอื้อน "อือ" ในการร้องเพราะนักร้องโดยทั่วไปที่ไม่ทราบหรือเรียนการขับร้องต่างสำนักกันก็มักจะใช้เสียงเอื้อน "เออ" ในการขับร้อง แต่ในบางกรณีเช่น การขึ้นต้นเพลง ซึ่งจะต้องมีความชัดเจนในการขับร้องก็จะใช้เสียงเอื้อน "เออ" ในการขับร้อง

ตัวอย่างที่ 1 การใช้เสียงเอื้อน "อือ"

เสียงเอื้อน		---อือ	---ยื้อ	อืออะเอิงเงอ
ทำนอง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ

ตัวอย่างที่ 2 การใช้เสียงเอื้อน "เออ"

เสียงเอื้อน		---เออ	---เย้อ	เอออะเอิงเงอ
ทำนอง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ

นอกจากนี้ยังพบว่าการร้องทำนอง "ลูกเท่า" นั้นสามารถดัดแปลงทำนองให้สละสลวยหรือวิจิตพิสดารได้ตามความเหมาะสมเนื่องจากในบางกรณี เช่น ในการขับร้อง "ลูกเท่า" ในเพลงประเภทหน้าทับทยอย จะมีการเอื้อน "ลูกเท่า" ดังกล่าวนี้ซ้ำติดต่อกันหลายครั้งจึงนิยมดัดแปลงให้การขับร้องแต่ละครั้งมีทำนองที่ไม่เหมือนกัน

ตัวอย่างแบบที่ 1

----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ

ตัวอย่างแบบที่ 2

----	---ซ	---ล	ซฟซลซซ

จากบทเพลงที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่าเพลงที่ใช้ทำนองการเอื้อนที่เรียกว่า "ลูกเท่า" พบ 2 เพลงด้วยกันคือเพลงแขกมอญ เถาและเพลงทยอยใน เถา

ทำนอง "ลูกเท่า" ที่พบในเพลงแขกมอญ เถา

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1-8

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
ศัพท์การร้อง	←——————————ลูกเท่า(เท่าเต็ม)——————————→							
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	---ฟ	ลซฟ-ท	--ดำท	ซลซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 13 ห้องที่ 97-100

ห้องเพลงที่	97	98	99	100	101	102	103	104
ศัพท์การร้อง	←——— ลูกเท่า ———→							
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	--ดำล	ซลซ-ฟ	ลซ-มม	-ซ-ด
คำร้อง							--ผวา	---ตื่น

บรรทัดที่ 31 ห้องที่ 241-244

ห้องเพลงที่	241	242	243	244	245	246	247	248
ศัพท์การร้อง	←——— ลูกเท่า———→							
ทางขับร้อง	--ซลซ	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ	----	----	---ฟ	---ฟ
คำร้อง							---ปลุก	--หยิก

บรรทัดที่ 37 ห้องที่ 289-292

ห้องเพลงที่	289	290	291	292	293	294	295	296
ศัพท์การร้อง	←——ลูกเท่า——→							
ทางขับร้อง	----	---ซ	---ล	ซลซ-ซ	---ด	ท---ด	---ร	-ฟ-ร
คำร้อง					---เล่า	---ความ	---ฝัน	---มา

ทำนอง "ลูกเท่า" ที่พบในเพลงทยอยใน เถา

บรรทัดที่ 2 ห้องที่ 9-12,13-16

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16
ศัพท์การร้อง	←——ลูกเท่า——→				←——ลูกเท่า(เปลี่ยน)——→			
ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-ร	----	----	ซ-ร-ม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 41-44

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
ศัพท์การร้อง	←——ลูกเท่า——→							
ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-ร	----	---ซ	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 10 ห้องที่ 77-80

ห้องเพลงที่	73	74	75	76	77	78	79	80
ศัพท์การร้อง					←——ลูกเท่า——→			
ทางขับร้อง	---ม	----	--ซม	รมร-ร	----	----	-ร-ม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18 ห้องที่ 137-140

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
ศัพท์การร้อง	←——ลูกเท่า——→							
ทางขับร้อง	----	----	-ท-ด	ทดท-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 24 ห้องที่ 189-192

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
ศัพท์การร้อง					←ลูกเท่า→			
ทางขับร้อง	รด-ด	---ฟ	--ซฟ	รมร-ร	----	----	-ร-ม	รมร-ร
คำร้อง								

บรรทัดที่ 29 ห้องที่ 225-228

ห้องเพลงที่	225	226	227	228	229	230	231	232
ศัพท์การร้อง	←ลูกเท่า→							
ทางขับร้อง	----	----	--รม	รมร-ร	--รด	---ร	---ม	ซ-ดร
คำร้อง					--จะฆ่า	---ตัว	---เสีย	--ให้ตาย

ลอยจังหวะ

ลอยจังหวะ คือในขณะขับร้องนั้นเมื่อถึงช่วงหนึ่งจะหยุดขับร้องและปล่อยให้จังหวะหน้าทับในเพลงดำเนินต่อไปจนครบจังหวะแล้วจึงขับร้องต่อในทำนองเอื้อนประโยคใหม่หรือคำร้องใหม่โดยจะพบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย) เนื่องจากเพลงประเภทนี้จะมีทำนองเอื้อนที่เรียกว่า "ลูกเท่า" เป็นจำนวนมากและมักจะเอื้อนทำนองดังกล่าวติดต่อซ้ำกันดังนั้นนักร้องจึงมักจะเอื้อนในทำนองเอื้อนเที่ยวแรกจากนั้นมักจะลากเสียงยาวในเสียงของโน้ตตัวสุดท้ายแล้วหยุดร้องโดยที่ไม่ร้องในทำนองเอื้อนที่ซ้ำกันและปล่อยให้หน้าทับดำเนินต่อไปจนครบเท่ากับความยาวของทำนองเอื้อนที่ไม่ได้ขับร้องแล้วจึงเริ่มร้องในทำนองเอื้อนประโยคใหม่หรือคำร้องใหม่นั่นเอง นอกจากนี้การ "ลอยจังหวะ" ยังเป็นเสมือนการแสดงถึงความสามารถของนักร้องในเรื่องของความแม่นในจังหวะอีกประการหนึ่ง

จากบทเพลงที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่าเพลงที่ใช้ลักษณะการ "ลอยจังหวะ" คือเพลงทยอยใน เถา โดยพบดังนี้

บรรทัดที่ 6 ห้องที่ 45-48

ห้องเพลงที่	41	42	43	44	45	46	47	48
ศัพท์การร้อง					←ลอยจังหวะ→			
ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-ร	----	---ซ	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 18 ห้องที่ 141-144

ห้องเพลงที่	137	138	139	140	141	142	143	144
ศัพท์การร้อง				กระทบ	← ลอยจังหวะ →			
ทางขับร้อง	----	----	-ท-ด̣	ทด̣ท-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่34 ห้องที่ 269-272

ห้องเพลงที่	265	266	267	268	269	270	271	272
ศัพท์การร้อง					← ลอยจังหวะ →			
ทางขับร้อง	----	---ล	ทลซ-ล	ทลร̣ท-ท	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 39 ห้องที่ 309-312

ห้องเพลงที่	305	306	307	308	309	310	311	312
ศัพท์การร้อง					← ลอยจังหวะ →			
ทางขับร้อง	ซฟ-ฟ	--ซท	--ด̣ล	ซลซ-ซ	----	----	----	----
คำร้อง								

บรรทัดที่ 43 ห้องที่ 341-344

ห้องเพลงที่	337	338	339	340	341	342	343	344
ศัพท์การร้อง					← ลอยจังหวะ →			
ทางขับร้อง	--ด̣ล	-ซ-ด̣	---ร̣	ม̣ร̣ซ̣-ม̣	----	----	----	----
คำร้อง								

ร้องท้าว

ร้องท้าว คือการร้องในทำนองที่เป็นการขึ้นในส่วนหัวของเพลงหุ่นกระบอกกล่าวคือในการร้องและบรรเลงเพลงหุ่นกระบอกนั้นเครื่องดนตรีคือซออู้จะสีบรรเลงในส่วนของทำนองเพลงหุ่นกระบอกนำมาก่อนจากนั้นจะทอดจังหวะให้ช้าลงเพื่อส่งให้นักร้องทำนองเอื้อนที่เรียกว่าการร้องท้าวเพื่อขึ้นหัวในการร้องเพลงหุ่นกระบอกก่อนที่จะร้องในส่วนของบทที่จะบรรยายเรื่องราวต่อไป

การร้องท้าวนั้นจำแนกออกตามลักษณะของการใช้งานในเพลงหุ่นกระบอกกล่าวคือการร้องท้าวขึ้นหัวนั้นเป็นสิ่งหนึ่งที่จำแนกลักษณะของเพลงหุ่นกระบอกออกเป็นลักษณะต่างๆตามที่ครูดวง

เนตร ดุริยพันธุ์ได้แบ่งไว้ 2 ประเภท คือ ทางร้องเพลงหุ่นกระบอกสำรับประกอบการแสดงหุ่นกระบอกโดยเฉพาะ ทางร้องเพลงหุ่นกระบอกสำรับประกอบการละคร

ตัวอย่าง การร้องท้าวในแบบที่ 1 ทางร้องท้าวขึ้นหัวเพลงหุ่นกระบอกสำรับประกอบการแสดงหุ่นกระบอกโดยเฉพาะ

----	-ซ-ซ	ฟม-ฟ	ลซ-ซ	----ดำ	---ท	--ดำท	ลซ-ซ
----	--ทฟ	---ซ	-ฟ-ซ	--ฟม	----	----	----

ตัวอย่าง การร้องท้าวในแบบที่ 2 ทางร้องท้าวขึ้นหัวเพลงหุ่นกระบอกสำรับประกอบการละคร

----	-ซ-ซ	ฟม-ฟ	ลซ-ซ	----ดำ	-ซ-ท	--ดำท	ลซ-ซ
----	--ทฟ	---ซ	-ฟ-ซ	--ฟม	----	----	----

จากตัวอย่างทั้ง 2 แบบของการร้องท้าวขึ้นหัวเพลงหุ่นกระบอกของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ พบว่าข้อแตกต่างของการร้อง ท้าว ของเพลงหุ่นกระบอกทั้งสองประเภทนั้นข้อแตกต่างอยู่ใน บรรทัดที่ 2 ห้องเพลงที่ 2 กล่าวคือถ้าเป็นการร้องท้าวขึ้นหัวเพลงหุ่นกระบอกสำรับประกอบการแสดงหุ่นกระบอกโดยเฉพาะจะไม่มีเสียงเอื้อนตัวโน้ต ซอล ในห้องที่ 2 ของบรรทัดที่ 2 แต่ถ้าเป็นทางร้องท้าวขึ้นหัวเพลงหุ่นกระบอกสำรับประกอบการละครจะมีการเอื้อนในตัวโน้ตเสียงดังกล่าวดังตัวอย่าง

จากบทเพลงที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่าเพลงที่ใช้ลักษณะการ "ร้องท้าว" คือเพลงหุ่นกระบอกโดยพบดังนี้

บรรทัดที่ 1 ห้องที่ 1-16

ห้องเพลงที่	1	2	3	4	5	6	7	8
ศัพท์การร้อง	ร้องท้าว →							
ทางขับร้อง	----	-ซ-ซ	ฟม-ฟ	ลซ-ซ	----ดำ	---ท	--ดำท	ซลซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 2

ห้องเพลงที่	9	10	11	12	13	14	15	16

ศัพท์การร้อง	ร้องท้าว(ต่อ)→							
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	---ซ	-ฟ-ซ	--ฟม	----	----	----
คำร้อง								

ครวญ

ครวญ คือการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกนั้นเมื่อร้องดำเนินเรื่องราวถึงในส่วนของบทที่เป็นลักษณะของบทที่มีอารมณ์โศกเศร้าเสียใจของตัวละครที่บทร้องนั้นกล่าวถึงก็จะมีการสอดแทรกทำนองร้องที่เป็นลักษณะของการเอื้อนเข้าไปในส่วนของบทร้องวรรคนั้นเพื่อบ่งบอกถึงอารมณ์ที่โศกเศร้าให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในการขับร้องที่เรียกว่าการร้องครวญ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายและจำแนกประเภทของการร้องครวญไว้คือ การร้องครวญนั้นจะแบ่งโดยใช้ลักษณะของอารมณ์ของบทร้องดังกล่าว คือถ้ามีความโศกเศร้ามากก็จะใช้วิธีการร้องครวญที่เป็นลักษณะการร้องแบบยาวเพื่อแสดงถึงอารมณ์โศกเศร้าที่มีมากแต่ถ้าในส่วนของบทดังกล่าวมีอารมณ์ที่โศกเศร้าน้อยก็จะใช้แบบสั้นนั่นเอง

ตัวอย่างการร้องครวญแบบยาวเพื่อใช้ในบทที่โศกเศร้ามาก

ก็	มา ต้อง	ยาก	เย็น	----	เป็น ภัย	พาล	เอย
-ซด-	-ฟ-ฟม	--ซฟ	-ม-ฟ	----	-ฟ-ฟ	-ม-ฟ	-ซ-ซ

----	--ทฟ	--ซม	-ฟ-ซ	--ทซ	-ฟ-ม	----	-ฟ-ม

----	-ด-ม	--ฟซ	-ฟ-ท	----	---ซ	--ทซ	ฟม-ฟ

----	-ม-ฟซ	--ทซ	-ฟ-ม	----	-ด-ม	----	-ฟ-ม

ตัวอย่างการร้องครวญแบบสั้นเพื่อใช้ในบทที่โศกเศร้าในระดับที่น้อยหรืออย่างสั้น

พระเชษ	ฐา	ว่า	โอ้				

--ด๋ท	-ซ-ท	-ด๋-ท	-ซ-ท	ซท--	-ซ-ด๋	----	----

----	---ด๋	-ร๋-ซ	-ท-ด๋	----	---ท	--ด๋ท	ลซลซ-ซ

						-พ่อ-เพื่อน	ยาก
----	--ทฟ	ซฟซฟ	--ซท	----	----	-ฟ-ฟ	-ซ-ฟม

จากบทเพลงที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่าเพลงที่ใช้ลักษณะการ "ควญ" คือเพลงหุ่นกระบอก โดยพบดังนี้

บรรทัดที่ 7 ห้องที่ 54-68

ห้องเพลงที่	49	50	51	52	53	54	55	56
ศัพท์การร้อง						ควญ →		
ทางขับร้อง	--ด๋ท	-ซ-ด๋	-ร๋ด๋-ท	-ซ-ท	ซท--	-ซ-ด๋	----	----
คำร้อง	พระเชษ	ฐา	ว่า	โอ้				

บรรทัดที่ 8

ห้องเพลงที่	57	58	59	60	61	62	63	64
ศัพท์การร้อง	ควญ(ต่อ) →							
ทางขับร้อง	----	---ด๋	-ร๋-ซ	-ท-ด๋	----	---ท	--ด๋ท	ลซ-ซ
คำร้อง								

บรรทัดที่ 9

ห้องเพลงที่	65	66	67	68	69	70	71	72
ศัพท์การร้อง	ควญ(ต่อ) →							
ทางขับร้อง	----	--ทฟ	ซฟซฟ	--ซท	----	----	-ฟ-ฟ	-ซ-ฟม
คำร้อง							-พ่อ-เพื่อน	ยาก

ทางลง

ทางลง คือการขับร้องในเพลงหุ่นกระบอกเพื่อแสดงให้วงดนตรีหรือคนพากย์นั้นทราบว่าต่อไปวงดนตรีจะรับด้วยเพลงหน้าพาทย์เพลงใดหรือทอดลงเพื่อให้ผู้พากย์ทำการพากย์เจรจากันของตัวหุ่นที่แสดงซึ่งการขับร้องในส่วนของทางลงนี้จะมีแบบแผนที่กำหนดไว้ตายตัวเพื่อเป็นทำเนียมที่แน่นอนและชัดเจนเพื่อความเข้าใจร่วมกันของทั้งสองฝ่ายคือนักร้องและนักดนตรี ในการร้องและเล่นหุ่นกระบอก กล่าวคือในการร้องเพลงหุ่นกระบอกนั้นจะจำแนกทางลงออกเป็นทางต่างๆดังนี้

1. ทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์

ทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์ เป็นการเอื้อนทำนองเฉพาะเพื่อแสดงถึงการลงจบในเนื้อหาของบทร้องนั้นว่าจบการร้องในทำนองเพลงหุ่นกระบอกแล้วต่อจากนั้นจะต่อด้วยการพากย์ เจรจาของผู้ที่มีหน้าที่พากย์ในบทของตัวละครต่อไป

ทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์ นั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 แบบคือแบบที่ 1 เป็นแบบที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้ยินและเห็นว่าไพเราะจึงได้ดัดแปลงนำมาใช้ ส่วนแบบที่ 2 แบบที่มีการใช้มาตั้งแต่โบราณดั้งเดิม

ตัวอย่างการร้องทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์แบบที่ 1

พลางประคองน้องรักจรลี เข้าหยุดยั้งฝั่งนทีเย็นสบาย

---พลาง	--ประคอง	---น้อง	---รัก	----	---จ	--รลี	----
---ท	--ทท	-ซ-ดำ	---ดำ	-ท--	---ซ	ฟมฟฟ	----

-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที	----	----	---เย็น	--สบาย
-ฟ-ด	---ร	-ฟ-ทฺ	--ดด	---ร	-ฟ--	---ด	--ดด

----	----	----	----	-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที
----	----	----	----	-ม-ด	-ท-ม	---ฟ	--ทซ

----	-ดำ-ท	-ซ-ท	-ฟ-ซ	--ทฟ	-ซ-ฟ	-ม-ซ	ทซฟม

----	----	---เย็น	--สบาย
-ร-ด	---ฟ	---ด	--ดด

ตัวอย่างการร้องทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์แบบที่ 2

ทั้งสองราล้าเลื่อยเหนื่อยกำลัง ลงหยุดนั่งนอนเล่นเย็นอุรา

--ทั้งสอง	---รา	---ล้า	---เลื่อย	----	---เหนื่อย	--กำลัง	----
--ดำดำ	---ท	-ซ-ดำ	---ท	ซท--	---ฟ	ซฟม-ฟฟ	----

--ลงหยุด	---นั่ง	---นอน	-เล่น--	----	---เย็น	--อุรา	---เอย
--ฟม	---ฟ	ซฟม-ฟ	ซฟม-	----	---ฟ	--ฟฟ	--ลซ

---ม	--ฟซ	ทซฟม	-ม--	-ด-ม	-ฟ-ซ	-ฟ-ลซ	---ซ

2. ทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงเชิด เพลงเสมอ เพลงรัว และเพลงลา

ทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงเชิด เพลงเสมอ เพลงรัว และเพลงลา คือเมื่อนักร้อง ร้องเพลงหุ่นกระบอกจนถึงในวรรคสุดท้ายใกล้จบในบทหรือเนื้อความที่บรรจุเพลงหุ่นกระบอกแล้วนั้น นักร้องจะร้องเอื้อนเพื่อให้นักดนตรีทราบว่าต่อไปจะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ดังต่อไปนี้รับคือ เพลงเชิด เพลงเสมอ เพลงรัวและเพลงลา ซึ่งเพลงทั้งหมดนี้จะใช้ทำนองของการเอื้อนที่เรียกว่าทางลงเหมือนกัน

ตัวอย่างการร้องทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงเชิด เพลงเสมอ เพลงรัว และเพลงลา

				พลาง	ประคอง	น้อง	รัก
----	----	----	----	---ซ	--ซซ	---ซ	ล-ซล

					จ		รลี
---ฟ	--ซล	--ดำล	-ซ-ล	ซฟ--	---ซ	-ฟ--	--ซซ

	เข้าหยุด	ยั้ง				ฝั่ง	นที
----	--ซฟ	ฟ--ซ	-ล-ซ	--ดฟ	--ซล	---ร	--ฟฟ

---ด์	--ร์ด์	---ซ	--ลซ	---ร	--ดร	---ฟ	--ลซ

					เย็น	สบาย	เอย
---ฟ	--ซล	-ซ-ล	-ท-ด	----	---ด์	--ด์ด์	---ด์

3. ทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงโอด

ทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงโอดนี้คือเมื่อนักร้อง ร้องเพลงหุ่นกระบอกจนถึงในวรรคสุดท้ายใกล้จบในบทหรือเนื้อความที่บรรจุเพลงหุ่นกระบอกแล้ว ซึ่งบทร้องดังกล่าวแสดงถึงอารมณ์ของตัวละครที่โศกเศร้า นักร้องจะร้องในทำนองเอื้อนที่แสดงให้นักดนตรีทราบว่าต่อไปจะบรรเลงเพลงหน้าพาทย์เพื่อแสดงถึงความโศกเศร้านั่นคือเพลงโอดรับหลังจากร้องจบ โดยการร้องในทางลงเพลงโอดนั้นจะแบ่งแยกออกเป็นอีก 2 ประเภทคือ ทางลงเพลงโอดอย่างยาวที่แสดงถึงอารมณ์ของตัวละครที่มีความโศกเศร้ามาก และทางลงเพลงโอดอย่างสั่นที่แสดงถึงอารมณ์ของตัวละครที่มีความโศกเศร้าน้อย

ตัวอย่างการขับร้องทางลงเพื่อให้นักดนตรีรับในเพลงโอดแบบที่ 1 ทางลงเพลงโอดอย่างยาว

แล้วสวม	สอด	กอด	น้อง		ประคอง	หัตถ์	
--ด์ด์	---ซ	---ซ	-ท-ด์	----	--ซซ	---ฟ	-ม--

สอง	กษัตริย์	โศก	ทรง		กันแสง		
---ซ	ท-ฟม	--ฟม	---ฟ	----	--ฟฟ	---ฟ	ซฟมฟซซ

	ศัลย์			พระ	อภัย		มณี
----	---ซ	----	---ท	---ด์	--ทท	-ซ--	--ทท

	ศรี		สุ วรรณ				
-ซ--	-ซ-ท	--ด์ท	ร์ด์-ด์	----	---ด	----	---ฟ

----	---ซ	-ท-ซ	ฟมฟฟ	----	-ฟ-ซ	ฟมซฟ	----

----	---ฟ	----	--ดำ	----	-ลฃฟ	-ฃ-ท	----

----	---ท	----	----	--ดำ	-ล-ฃ	ลฃ-ฃ	----

----	---ฟ	---ฃ	---ฟ	---ฃ	--ฟม	----	----

					ก็พา	กัน	เอย
----	----	----	----	----	-ฟมฃ	---ฃ	---ฃ

	ฃอน	ฃบ					
----	---ฟ	---ฃ	-ฟ--	----	-ด-ด	-ทฺ-ด	-ม-ฟฃ

	สลบ	ไป					
----	--ฟม	---ฟ	---ฟ	----	----	----	----

----	---ฃ	---ท	---ดำ	----	----	----	----

----	---ดำ	---ท	---ดำ	ทฃ--	----	----	----

----	---ท	---ดำ	---ม	---ฟ	-ฃ-ด	---ล	-ดำ-ฃ

ตัวอย่างการขับร้องทางลงเพื่อให้นักดนตรีรับในเพลงโอดแบบที่ 2 ทางลงเพลงโอดอย่างสั้น

แล้วสวม	สอด	กอด	น้อง		ประคอง	หัตถ์	
--ดดำ	---ซ	---ซ	-ท-ดำ	----	--ซซ	---ฟ	-ฟ--

สอง	กษัตริย์	โศก	ทรง		กันแสง		
---ซ	ท-ฟม	--ฟม	---ฟ	----	--ฟฟ	---ฟ	ซฟมฟซซ

	ศัลย์			พระ	อภัย		มณี
----	---ซ	----	---ท	---ดำ	--ทท	-ซ--	--ทท

	ศรี		สุ วรรณ				
-ซ--	-ซ-ท	--ดำท	รำดำ-ดำ	----	---ด	----	---ฟ

----	---ซ	-ท-ซ	ฟมฟฟ	----	-ฟ-ซ	ฟมซฟ	----

----	---ฟ	----	--ดำซ	----	-ลซฟ	-ซ-ท	----

----	---ท	----	----	--ดำท	-ล-ซ	ลซ-ซ	----

----	---ฟ	---ซ	---ฟ	---ซ	--ฟม	----	----

						ก็พา	กัน
----	----	----	----	----	----	--ลท	---ท

		ซอน	ซบ				
----	-ล-ท	รำดำ-ล	---ล	----	--ดำซ	ลซดำฟ	ซฟ-ล

		สลบ	ไป
--ซดำ	รำดำ--	--ซฟ	---ซ

จากบทเพลงที่นำมาศึกษาในครั้งนี้พบว่าเพลงที่ใช้ลักษณะการ “ทางลง” คือเพลงหุ่นกระบอก โดยพบดังนี้

บรรทัดที่ 23 ห้องที่ 177-204

ห้องเพลงที่	177	178	179	180	181	182	183	184
ศัพท์การร้อง	ทางลง →							
ทางขับร้อง	-ฟ-ด	---ร	-ฟ-ท	--ดด	---ร	-ฟ--	---ด	--ดด
คำร้อง	-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที	----	----	---เย็น	--สบาย

บรรทัดที่ 24

ห้องเพลงที่	185	186	187	188	189	190	191	192
ศัพท์การร้อง	ทางลง(ต่อ) →							
ทางขับร้อง	----	----	----	----	-ม-ด	-ท-ม	---ฟ	--ทซ
คำร้อง	----	----	----	----	-เข้า-หยุด	---ยั้ง	---ฝั่ง	--นที

บรรทัดที่ 25

ห้องเพลงที่	193	194	195	196	197	198	199	200
ศัพท์การร้อง	ทางลง(ต่อ) →							
ทางขับร้อง	----	-ดำ-ท	-ซ-ท	-ฟ-ซ	--ทฟ	-ซ-ฟ	-ม-ซ	ทซฟม
คำร้อง								

บรรทัดที่ 26

ห้องเพลงที่	201	202	203	204
ศัพท์การร้อง	ทางลง(ต่อ) →			
ทางขับร้อง	-ร-ด	---ฟ	---ด	--ดด
คำร้อง	----	----	---เย็น	--สบาย

บทที่ 5
สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาชีวประวัติและเทคนิควิธีการขับร้องของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ผู้วิจัยได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการค้นคว้าวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์
2. เพื่อศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

ความสำคัญของการค้นคว้าวิจัย

การศึกษาชีวประวัติและผลงานของครูดนตรีไทยที่ความสามารถนั้นทำให้ได้ทราบถึงที่มาแห่งความรู้และเกียรติคุณอันส่งผลให้นักดนตรีท่านดังกล่าวโดดเด่น เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนของนักดนตรีในรุ่นหลัง โดยการศึกษาได้ศึกษาในตัวบุคคลของครูดนตรีไทยที่มีความสามารถในการขับร้องซึ่งนอกเหนือจากชีวประวัติและผลงานอันเป็นที่ประจักษ์แล้วยังได้ศึกษาถึงเทคนิควิธีการขับร้องเพลงไทยตั้งแต่ระดับเบื้องต้นและเพลงไทยในประเภทต่างๆ ที่มีกลวิธีที่แตกต่างกันในแต่ละประเภท ซึ่งเป็นทั้งองค์ความรู้เดิมคือที่ครูได้รับถ่ายทอดสืบต่อกันมาและองค์ความรู้ใหม่ที่ครูได้คิดประดิษฐ์หรือพัฒนาขึ้นให้สามารถดำรงอยู่คู่กับยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังนำเอางานวิจัยที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้ที่สนใจศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยเดิม

ผลจากการศึกษาค้นคว้าและวิจัยตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ได้สรุปผลไว้ 2 ข้อดังนี้

1. ชีวประวัติและผลงานของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

1.1 ประวัติส่วนตัว

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เกิดเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ.2482 บิดาชื่อ นายเหนี่ยว มารดาชื่อ นางแช่มช้อย ดุริยพันธุ์ มีพี่น้องรวม 6 คน โดยที่ครูดวงเนตรเป็นบุตรคนที่ 3 การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาจากโรงเรียนวรวุฒิวิทยา จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนเบญจมราชาลัย จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเขมสิริ ภายหลังจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์บัณฑิต (ค.บ.) วิชาเอกนาฏศิลป์ วิชาโทภาษาไทย จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา(ชื่อในขณะนั้น) สมรสกับนายสุพจน์ โตสง่า เมื่อวันที่ 12 กันยายน พ.ศ.2504 มีบุตร-ธิดา 3 คน ปัจจุบันครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์อยู่บ้านเลขที่ 34/9 หมู่ 14 ถนนเลี่ยงคลองภาษีเจริญฝั่งใต้ ซอยหมวกน้อยอุทิศ เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

1.2 ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2508 เข้ารับราชการครูที่โรงเรียนสายปัญญา

พ.ศ. 2522 โอนย้ายมาปฏิบัติราชการ ตำแหน่งคีตศิลปิน ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร เกษียณอายุราชการ และได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ชำนาญการทางด้านคีตศิลป์ไทย ประจำแผนกดนตรีไทย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร จนถึงปัจจุบัน

1.3 ประวัติทางด้านคีตศิลป์

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยจากครูผู้มีความสามารถหลายท่าน ดังต่อไปนี้

ถ่ายทอดจาก สำนักบ้านดุริยประณีต(ครอบครัว)	จากครูรัตนา(ชม) รุ่งเรือง
	ครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต
	ครูสุดา เขียววิจิตร
การขับร้องในสายของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง)	จากครูจันทนา พิจิตรคุรุการ
การขับร้องในสายของจางวางทั่ว พาทยโกศล	จากครูฉวีวรรณ เปลี่ยนทันผล
การขับร้องเพลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอก	จากครูละม่อม อิศรางกูร ณ อยุธยา
	ครูชูศรี(ชื้อ) สกุลแก้ว
การขับร้องเพลงในสายพระยาเสนาะดุริยางค์ (แช่ม สุนทรวาทิน)	จากครูเจริญใจ สุนทรวาทิน

1.4 ผลงานทางด้านคีตศิลป์ไทย

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในด้านคีตศิลป์ไทยทุกด้านอันเป็นที่ยอมรับของผู้ที่ร่วมงานและผู้ที่ได้รับฟังซึ่งครูดวงเนตรสร้างสรรค์ผลงานไว้ในสังคมมากมายโดยสรุปได้ดังนี้

- การขับร้องร่วมกับวงดนตรีไทยของกรมศิลปากร
- การบันทึกเสียงการขับร้องและการบรรยายให้ความรู้เรื่องคีตศิลป์ออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง
- การเดินทางไปเผยแพร่วัฒนธรรมด้านการขับร้องในต่างประเทศ
- เป็นอาจารย์พิเศษในการถ่ายทอดวิชาคีตศิลป์ไทยให้กับสถาบันการศึกษาต่างๆ
- ร่วมขับร้องกับคณะหุ่นกระบอกคณะต่างๆ ที่มีชื่อเสียง
- ผลงานทางด้านการแต่งทางขับร้องเพลง เพลงทยอน 2 ชั้น เพลงพญาแปรแล 2 ชั้นและปรับปรุงทางขับร้องเพลงหุ่นกระบอก

1.5 รางวัลเกียรติคุณที่ได้รับ

ผลงานที่ประจักษ์ต่อสังคม ทำให้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับรางวัลต่างๆ มากมายจากหน่วยงานต่างๆ และเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามลำดับ เมื่อปี พ.ศ. 2552 ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้รับคัดเลือกจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการให้เป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ 6 สาขาศิลปกรรม(คีตศิลป์ไทย)

2. เทคนิคและวิธีการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

1.1 หลักการขับร้องเบื้องต้นเกี่ยวกับการขับร้อง

จากการศึกษาพบว่าครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นเกี่ยวกับการขับร้องเพลงไทยก่อนที่จะไปสู่ขั้นการถ่ายทอดในลำดับที่สูงขึ้นเพื่อความเข้าใจสำหรับผู้ที่จะฝึกเป็นนักร้องเพลงไทยที่ดีให้มีความเข้าใจและการปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นทิศทางเดียวกันในช่วงแรกของการเป็นฝึกเป็นนักร้อง

1. ความหมายของคำว่า "คีตศิลป์ไทย"

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้ให้ความหมายของคำว่าคีตศิลป์ไทยไว้ดังนี้ "คีตศิลป์ไทย" คือศิลปะทางด้านการใช้เสียงถ่ายทอดอารมณ์ออกมาเป็นบทเพลงโดยใช้เสียงของมนุษย์ หรือที่เรียกว่า "ขับร้อง" เป็นศิลปะที่ถูกปรุงแต่งมาควบคู่กับการบรรเลงดนตรีตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันซึ่งครูในอดีตได้กล่อมเกลามาเรื่อยจนมีความไพเราะโดยแต่ละบ้านแต่ละสำนักแต่ละครูก็จะมีแนวทางและวิธีที่ปฏิบัติต่างกันไป

2. คุณสมบัติของผู้ขับร้องเพลงไทย

พบว่าคุณสมบัติของผู้ที่จะขับร้องเพลงไทยนั้นครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้อธิบายถึงคุณสมบัติสำคัญไว้ดังนี้

2.1 โสตประสาททางการฟังเสียง

ประการแรกในการพิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ที่จะสามารถขับร้องเพลงไทยได้ดีนั้นคือ ความสามารถในการฟังเสียง กล่าวได้ว่าจะต้องเป็นส่วนของพรสวรรค์โดยแท้ถูกสร้างมาควบคู่กับการที่จะเป็นนักร้องที่ดี หลักการในการคัดเลือกเบื้องต้นครูผู้สอนสามารถสังเกตได้จากการที่ลูกศิษย์ของตนสามารถเลียนแบบเสียงร้องของครูได้โดยที่ระดับเสียงตรงกันไม่ผิดเพี้ยน จากนั้นจึงค่อยใช้วิธีให้ออกเสียงหรือร้องเปล่งเสียงให้ตรงกับเสียงของตัวโน้ตที่มาจากเครื่องดนตรี เช่น ลูกระนาด ลูกฆ้อง ถ้าออกเสียงได้ตรงโดยที่ไม่ผิดเพี้ยนเลยถือว่าเป็นเรื่องที่ดีมาก แต่ถ้าผิดเพี้ยนเล็กน้อยไม่มากนักดูแล้วพอแก้ไขหรือฝึกฝนให้ดีได้ก็จะใช้วิธีการไล่เสียงกับเครื่องดนตรีโดยฝึกบ่อยๆ จนเกิดการปรับระดับความสามารถของการฟังและการเปล่งเสียงไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามนักร้องที่ดีนั้นไม่ใช่จะอาศัยเพียงพรสวรรค์อย่างเดียวจะต้องมีการฝึกฝนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเองจึงจะเป็นนักร้องที่ดีมีคุณภาพได้

2.2 สติปัญญาและความจำเป็นเลิศ

จะต้องเป็นผู้มีความจำเป็นเลิศในการจดจำบทเพลงและเทคนิคกลวิธีที่ครูได้ถ่ายทอด

2.3 คุณภาพเสียง

การจะเฟ้นหาผู้ที่เหมาะสมกับการเป็นนักร้องเพลงไทยนั้นคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเรื่องของโสตประสาทในการฟังเลยก็คือ เรื่องของคุณภาพเสียง สิ่งนี้เป็นอีกประการที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นพรสวรรค์เนื่องจากคนทุกคนมีคุณภาพในด้านนี้แตกต่างกันแต่หลักการของการคัดเลือกเสียงของบุคคลที่จะมาเป็นหนักร้องนั้นก็มักจะยึดลักษณะหรือคุณสมบัติดังนี้

ชาย จะต้องมีกระแสเสียงที่ดังกังวาน เสียงดังฟังชัด เวลาเปล่งเสียงไม่หนีบเสียงหรือดัดเสียง เมื่อร้องออกมาฟังแล้วมีน้ำหนักและมีความเป็นชายชาตรีไม่อ่อนแอ หรือดัดเสียงจนฟังแล้วฝืนธรรมชาติ เมื่อทดสอบไล่เสียงให้ออกเสียงกับเครื่องดนตรีสามารถออกเสียงได้หลายระดับเสียงและทุกระดับเสียงชัดเจนและสม่ำเสมอทั้งในระดับเสียงต่ำสุดและสูงสุดดังคำกล่าวโบราณเรียกว่า "ช่วงเสียงกว้าง" หรือ "ร้องได้ทั่วผืน" ตัวอย่างนักร้องชายในอดีตที่มีกระแสเสียงไพเราะ

หญิง คุณสมบัติของนักร้องหญิงนั้นจะคล้ายกับนักร้องชายคือ จะต้องมีกระแสเสียงที่ดังกังวาน เสียงดังฟังชัด เวลาเปล่งเสียงไม่หนีบเสียงหรือดัดเสียง เมื่อร้องออกมาฟังแล้วมีน้ำหนักแต่ธรรมชาติได้สร้างข้อได้เปรียบให้กับผู้หญิงคือ จะมีเสียงที่ใสและแหลมสังเกตได้ว่านักร้องเพลงไทยนั้นทั้งในอดีตและปัจจุบันจะมีนักร้องที่เป็นฝ่ายหญิงมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามนักร้องหญิงที่ดีนั้นจะต้องมีเสียงที่กลมกล่อม ไม่แหลมจนเกินไปหรือใหญ่จนฟังแล้วไม่อ่อนหวานสมกับความเป็นหญิง ที่สำคัญเช่นเดียวกับนักร้องชายคือเมื่อทดสอบไล่เสียงให้ออกเสียงกับเครื่องดนตรีสามารถออกเสียงได้หลายระดับเสียงและทุกระดับเสียงชัดเจนและสม่ำเสมอทั้งในระดับเสียงต่ำสุดและสูงสุดดังคำกล่าวโบราณเรียกว่า "ช่วงเสียงกว้าง" หรือ "ร้องได้ทั่วผืน" ตัวอย่างนักร้องหญิงในอดีตที่มีกระแสเสียงไพเราะ

2.4 มารยาทและบุคลิกภาพ

การขับร้องเพลงไทยถือได้ว่าใช่แต่จะเกี่ยวข้องเพียงแต่เรื่องของดนตรีอย่างเดียวเรื่องของกริยามารยาท บุคลิกภาพจะต้องดีพร้อม กล่าวคือนักร้องนั้นมักจะอยู่ด้านหน้าของวงดนตรีดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาถึงการวางร่างกายให้เหมาะสมโดยเฉพาะการนั่ง เพราะการนั่งไม่เพียงจะส่งผลถึงภาพลักของตัวนักร้องเองเพียงอย่างเดียวยังส่งผลถึงเสียงที่ร้อง โดยการนั่งขับร้องเพลงไทยจะมีอยู่ 2 ลักษณะด้วยกันดังนี้

ลักษณะที่ 1 การนั่งราบไปกับพื้น การนั่งขับร้องในลักษณะของการนั่งราบไปกับพื้นเป็นท่านั่งร้องที่จะพบเห็นเป็นประจำในการนั่งขับร้องเพลงไทยหรือบรรเลงดนตรีไทย ลักษณะของการนั่งขับร้องแบบนี้จะใช้การนั่งที่เราเรียกว่า นั่งพับเพียบ ซึ่งเป็นท่านั่งที่สุภาพของไทย ลักษณะการนั่งจะพับขาทั้งสองข้างไปฝั่งเดียวกันโดยที่จะเก็บปลายเท้ามิดชิด ลำตัวตั้งตรง มือทั้งสองประสานที่หน้าขา กรณีที่เป็นผู้หญิงถ้าใส่กระโปงที่สั้นให้ใช้ผ้าปิดบริเวณด้านหน้าของเข่าเพื่อความสุภาพ

ลักษณะที่ 2 การนั่งบนเก้าอี้ ลักษณะของการนั่งขับร้องบนเก้าอี้นั้นจะใช้ในบางโอกาส เช่น วงดนตรีบรรเลงบนเวทีที่ยกพื้นสูงแต่เวทีมีพื้นที่จำกัดนักร้องจึงต้องนั่งด้านหน้าวงดนตรีโดยใช้เก้าอี้ เป็นต้น ในกรณีนี้ลักษณะการนั่งทั้งหญิงและชายควรนั่งให้ลำตัวตรงเท้าทั้งสองชิดกันมือประสานไว้บริเวณตักในกรณีที่เป็นนักร้องหญิงถ้าใส่กระโปรงแล้วกระโปรงอยู่เหนือบริเวณเข่าควรมีผ้ามาปิดเพื่อความสุภาพ

2.5 ลักษณะนิสัย

นักร้องเพลงไทยนั้นจะต้องมีลักษณะนิสัยที่สงบ เรียบร้อย ไม่คิดริษยา รู้จักใฝ่รู้หาความรู้ใหม่ใส่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความอดทนสูง ทั้งยังต้องรู้จักกตัญญูกตเวทีทั้งต่อบิดามารดาครูผู้ถ่ายทอด และผู้ชี้แนะให้ความรู้

3. การเอื้อน

เสียงเอื้อน เป็นการทำทำนองเพลงให้ครบถ้วนตามความยาวของเพลงและจังหวะหน้าทับโดยจะแทรกอยู่ในช่วงของคำร้อง เหตุนี้การเอื้อนจึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการขับร้องเพลงไทยจะมีศัพท์ทางการขับร้องหลายคำที่บัญญัติถึงความหมายในเชิงลบของนักร้องที่ไม่เข้าใจหลักและวิธีการเอื้อนที่ถูกต้องเหมาะสมหรือขาดการฝึกฝนด้วยตนเองรวมไปจนถึงการขัดเกลาจากครูเช่นคำว่า เอื้อนบอด เอื้อนหัก เอื้อนหยาบ เป็นต้น

พบว่าเสียงเอื้อนหลักในเบื้องต้นของการฝึกขับร้องเพลงไทยนั้น จะอาศัยเสียงของพยัญชนะ "อ" ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะที่ใช้ในการเอื้อนมากที่สุด และคุณสมบัติของพยัญชนะ "อ" นั้นคือเป็นอักษรกลางในหลักของไตรยางศ์ สามารถผันเสียงวรรณยุกต์ได้ครบทั้ง 5 เสียง โดยในเบื้องต้นจะผสมกับสระ เออ แล้วผันเสียงตามวรรณยุกต์ก็จะได้เสียงเอื้อนในเบื้องต้นดังนี้ เสียง "เออ" เสียง "เอ่อ" เสียง "เอ๊อ" หลังจากที่ได้เสียงเอื้อนหลักในเบื้องต้นแล้วจึงมีการปรุงแต่งเสียงเอื้อนให้กลมกล่อมหรือสละสลวยขึ้นในทำนองเอื้อนบางช่วงโดยเปลี่ยนจากการใช้สระ เออ มาเป็นสระ อือ และการใช้พยัญชนะ "ฮ" "ง" แทนพยัญชนะ "อ" ก็จะเกิดเสียงเอื้อนเพิ่มขึ้นมาเช่น เสียง "อือ" เสียง "ฮือ" เสียง "เงอ" เป็นต้น ซึ่งจะใช้ตามความเหมาะสมและความไพเราะเมื่อขับร้องออกมา

นอกจากเสียงเอื้อนที่กล่าวมา ยังพบว่ามีอีกเสียงเอื้อนที่สำคัญในการฝึกการเอื้อนเบื้องต้นอีกหนึ่งเสียง คือเสียง "เอย""และ เสียง "เออง" โดยเฉพาะเสียง "เอย" นี้เราจะใช้เป็นเสียงเอื้อนท้ายสุดของวรรคเอื้อนหรือประโยคเอื้อนเมื่อจบวรรคหรือประโยคแสดงถึงการหมดวรรคหรือประโยคเอื้อนเพื่อจะร้องบทร้องต่อไป

4. การต่อเพลง

พบว่าการต่อเพลงของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้แบ่งเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.1 พิจารณาผู้ต่อเพลง กล่าวคือพิจารณาก่อนว่าความสามารถของผู้ขับร้องมีแค่ไหน หรือมีคุณสมบัติหรือเอกลักษณ์ประจำตัวอย่างไรเพื่อใช้ในการเลือกเพลงที่จะถ่ายทอดและการปรุงแต่งทางการขับร้องให้เหมาะสมเพื่อผลของการขับร้องทีได้จะได้ออกมาไพเราะสมบูรณ์

4.2 พิจารณาบทร้อง เพื่อวิเคราะห์อารมณ์ของเพลงทั้งยังต้องอ่านและทำความเข้าใจกับบทร้องนั้นอย่างละเอียดและถูกต้องเสียก่อนจึงจะเริ่มการต่อเพลง

4.3 ขั้นต่อเพลง เริ่มต่อเพลงตั้งแต่เริ่มจนจบเพลงจากนั้นทบทวนให้แม่นยำ

4.4 ขั้นปรุงแต่ง เมื่อเพลงที่ต่อนั้นมีความแม่นยำดีแล้วจึงปรุงแต่งในราบละเอียดอีกครั้งให้สมบูรณ์ทั้งปรับอาจเพิ่มหรือลดเทคนิคในบทเพลงนั้นซึ่งทำแล้วส่งผลให้เกิดความไพเราะ

4.5 การเข้าเครื่อง เมื่อต่อเพลงและปรับปรุงแล้วจึงเข้าสู่การนำมาใช้ปฏิบัติจริงคือการซ้อมเข้ากับวงดนตรีเพื่อบรรเลงรับร้องให้เกิดความแม่นยำและความเคยชินกับการรับร้องส่งร้องและการขับร้องเข้ากับเครื่องจังหวะ

1.2 เทคนิคและวิธีการขับร้องจากบทเพลงที่นำมาทำการศึกษา

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องจากตัวอย่างเพลงทั้ง 5 เพลงของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ผู้วิจัยพบว่า มีเทคนิคและวิธีการขับร้องทั้งสิ้น 14 โดยครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายความหมายและวิธีการปฏิบัติเทคนิคที่พบทั้ง 14 เทคนิคไว้ดังนี้

ผันคำ

ผันคำคือการใช้ลักษณะพื้นฐานของระเสียงวรรณยุกต์ของคำ ในภาษาไทยแยกเสียงของคำร้องให้มีความไพเราะนิ่มนวลโดยจะผันเสียงของคำร้องตามเสียงของโน้ตที่กำกับไว้ตามทำนองซึ่งการผันคำดังกล่าวพบว่ามีอยู่ด้วยกัน 3 ลักษณะคือ

1.1 การผันเสียงคำจากระดับเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำโดยแยกเป็น 2 พยางค์

1.2 การผันเสียงคำจากระดับเสียงสูงลงไปหาเสียงต่ำโดยแยกเป็น 3 พยางค์

1.3 การผันเสียงคำจากระดับเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูงโดยแยกเป็น 2 พยางค์

โดยวิธีการปฏิบัติเทคนิคการผันคำนั้นจะใช้การแยกคำร้องที่มีลักษณะการออกเสียงที่ลากยาวโดยแยกออกตามระดับเสียงของโน้ตที่กำกับไว้โดยเสียงแรกจะใช้พยัญชนะต้นของคำดังกล่าวส่วนในเสียงต่อไปอาจใช้เสียงพยัญชนะ "อ" หรือ "ฮ" มาผสมกับสระตามความเหมาะสมซึ่งเมื่อออกเสียงคำโดยไล่ระดับตามเสียงโดยใช้การหายใจที่ต่อเนื่องหรือเรียกว่าการใช้ลมเดียวแล้วฟังโดยรวมจะได้คำร้องตามที่ต้องการ

ผันเอื้อน

ผันเอื้อน คือการผันเสียงทำนองที่มีโน้ตสามเสียงเรียงติดต่อกันหรือใช้เสียงเอื้อนเขียนแทนด้วย "เฮ่อ" ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายวิธีการปฏิบัติเทคนิคผันเอื้อน ไว้ว่าการร้องผันเอื้อนนี้เวลาร้องจะมีเสียงแยกออกมาว่า "เฮ่อ เออ เอ่อ" หรือ "ฮื่อ อือ อื่อ" โดยการออกเสียงในพยางค์แรกที่ร้องคือคำว่า "เฮ่อ" หรือ "ฮื่อ" นั้นให้ลากยาวที่สุดแล้วจึงขมวดเสียงสองเสียงสุดท้ายให้กระชับสั้นๆ โดยการออกเสียงทั้งหมดจะใช้การหายใจที่ต่อเนื่องกันหรือเรียกว่าการใช้ลมเดียว แล้วเสียงที่ได้ออกมาจะสละสลวย ครบทั้งสามเสียงหรือที่เรียกว่า เอื้อนไม่บอดนั่นเอง

กระทบ

กระทบหรือกระทบเอื้อน คือเทคนิคที่ทำให้เพลงนั้นเกิดความไพเราะขึ้นมักใช้ในช่วงการเอื้อนที่มีลักษณะการลากเสียงยาวฟังแล้วดูเรียบเกินไปเมื่อใช้เพลงนั้นจะเกิดความไพเราะขึ้น โดยวิธีการปฏิบัติเทคนิคการกระทบครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายว่า ร้องทำนองเอื้อนเสียงในเสียงใดเสียงหนึ่งแล้วเลื่อนเสียงขึ้นไปในระดับที่สูงกว่า 1 เสียง จากนั้นให้เลื่อนเสียงกลับมาที่เสียงเดิมโดยเสียงที่ออกนั้นมักใช้เสียงพยัญชนะ โดยปฏิบัติทุกขั้นตอนอย่างรวดเร็ว

กระทบคำ

กระทบคำ คือการเปล่งเสียงคำร้องให้ยาวขึ้นแล้วมีการสะดุดเพื่อความไพเราะวิธีการปฏิบัติโดยเริ่มลากเสียงจากเสียงหนึ่ง แล้วเลื่อนเสียงขึ้นไปในระดับที่สูงกว่า 1 เสียง จากนั้นให้เลื่อนเสียงกลับมาที่เสียงเดิม โดยปฏิบัติทุกขั้นตอนอย่างรวดเร็วภายในช่วงหายใจเดียว เช่นเดียวกับการกระทบในเอื้อน

หางเสียง

หางเสียงคือการลากยาวเสียงสุดท้ายของทำนองเอื้อนแล้วผันเสียงขึ้นไปอีกระดับเสียงหนึ่งที่สูงกว่าในตอนท้ายโดยมีวิธีการคือลากเสียงยาวโดยเป็นเสียงจริงที่ใช้อวัยวะส่วนลำคอและหน้าท้องในการขับร้องไปสู่อีกระดับเสียงหนึ่งโดยใช้เสียงที่ขึ้นจมูกหรือที่เรียกว่า "ขึ้นนาสิก" เพื่อความไพเราะและความสมบูรณ์ของทำนองเอื้อนหรือคำร้องที่เป็นเสียงในอักษรสูง

ครั่น

ครั่น คือการเปล่งเสียงร้องในคำร้องหรือทำนองเอื้อนให้เกิดเสียงสั่นสะเทือนโดยวิธีปฏิบัติคือกดเสียงให้ต่ำลงแล้วใช้การสั่นสะเทือนในลำคอโดยใช้ในบางตอนของการขับร้องเพื่อเพิ่มความไพเราะให้มีมากยิ่งขึ้น

สะดุดเสียง

สะดุดเสียง คือการร้องทำนองเอื้อนที่มีลักษณะเป็นขยักโดยใช้คำคอโดยมักใช้ลักษณะการเอื้อนสะดุดเสียงนี้เป็นตัวเชื่อมภายในประโยคของทำนองเอื้อนแทนการใช้การผันเอื้อนหรือคำว่า "เฮ่อ" เพื่อให้เพลงนั้นมีความกระชับฟังแล้วไม่ยานจนเกินไป

ขยี้ลูกคอ

ขยี้ลูกคอ คือลักษณะการเอื้อนทำนองที่เร็วขึ้นเป็นอีกหนึ่งเท่าตัวของทำนองเดิมโดยวิธีการปฏิบัติจะใช้คอเป็นอวัยวะหลักในการออกเสียงเอื้อนใช้การกักลมในการออกเสียงแต่ละเสียงให้สุดเป็นคำๆ อย่างรวดเร็ว โดยเทคนิคขยี้ลูกคอนั้นเหมือนกับการบรรเลงเทคนิคขยี้ในเครื่องดนตรี

ไถเสียง

ไถเสียง คือลักษณะการร้องที่มีวิธีการลากเสียงจากเสียงหนึ่งขึ้นไปอีกครึ่งเสียงหรือหนึ่งเสียงเต็มต่อเนื่องกันโดยที่เสียงไม่ขาดและใช้ลมหายใจที่ต่อเนื่องหรือที่เรียกว่าลมเดียว

เหน่อ

เหน่อ คือเสียงของคำร้องบางคำที่เราตั้งใจทำให้ร้องคำร้องนั้นออกมามีลักษณะเพี้ยนครึ่งเสียงเพื่อความไพเราะวิธีการคือออกเสียงคำร้องจากเสียงเดิมให้เพี้ยนต่ำลงมาอย่างต่อเนื่อง

ห้อยเสียง

ห้อยเสียง คือลักษณะการออกเสียงคำร้องหรือทำนองเอื้อนให้ห้อยต่ำลงจากเสียงเดิมเพื่อความไพเราะ

เหินเสียง

เหินเสียง คือลักษณะการร้องทำนองการเอื้อนจากเสียงหนึ่งลากยาวสูงขึ้นไปครึ่งเสียงหรือหนึ่งเสียงเต็มคล้ายกับการ ไถเสียง จากนั้นลากเสียงกลับมายังเสียงเดิม โดยทั้งหมดนี้ใช้การลากเสียงที่ยาวต่อเนื่องกันโดยที่เสียงไม่ขาด

สะบัดเสียง

สะบัดเสียง คือลักษณะการออกเสียงที่ค่อยๆ เปล่งเสียงและสะดุดเพียงเบาๆ เฉพาะในบางตอนที่ต้องการให้เกิดความไพเราะ

เกลือกลูกคอ

เกลือกลูกคอ คือการเอื้อนจากระดับเสียงสูงลงมาหาระดับเสียงที่ต่ำกว่าอย่างรวดเร็วโดยใช้ลูกคอในการทำเทคนิคดังกล่าวมักพบในเพลงไทยสำเนียงมอญ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยในส่วนของประวัติของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ผู้วิจัยพบว่าครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เกิดในตระกูลของนักดนตรีไทยดังนั้นจึงถูกปลูกฝังความเป็นศิลปินตั้งแต่แรกเกิดทั้งยังสร้างแรงผลักดันที่เกิดขึ้นจากตนเองและสิงแวดล้อมทำให้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนให้เป็นเลิศจนเป็นที่ยอมรับว่ามีความรู้ความสามารถ

จากประวัติการศึกษาการขับร้องเพลงไทยของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ พบว่าครูดวงเนตร เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้และไม่ปิดกั้นตนเอง เปิดรับความรู้จากครูต่างๆ ที่มีชื่อเสียงมากมายและนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ทั้งยังประยุกต์และดัดแปลงขึ้นใหม่จนเกิดเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

จากการศึกษาหลักการขับร้องเบื้องต้นของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญของศิลปะแขนงนี้ของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ กล่าวคือจากความพิถีพิถันและระเบียบการปฏิบัติรวมไปจนถึงการคัดเลือกผู้ที่จะเรียนขับร้องจะต้องมีความละเอียดและใช้คุณสมบัติต่างๆ เข้ามาเป็นเกณฑ์เพื่อพื้นฐานที่มั้นคงและนำไปสู่ความสำเร็จในการเรียนขับร้อง

เมื่อผู้วิจัยศึกษาเทคนิคและวิธีการที่ใช้ในการขับร้องเพลงไทยตามแบบของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ พบเทคนิคทั้งสิ้น 14 เทคนิค ซึ่งเทคนิคที่พบทั้งหมดเมื่อปฏิบัติและนำไปใช้ได้ถูกต้องก็จะทำให้การขับร้องมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น

ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างเพลงกับจำนวนเทคนิคในการขับร้อง

เพลงที่ศึกษา / เทคนิค	ผันคำ	ผันเอื้อน	กระทบ	กระทบคำ	หางเสียง	ครั่น	สะดุดเสียง	ขยี้ลูกคอ	ไกเสียง	เหน่อ	ห้อยเสียง	เห่เสียง	สะบัดเสียง	เกลือกลูกคอ	รวม
ขั้นพื้นฐาน	*	*	*	-	*	-	*	-	-	-	-	-	-	-	5
หน้าทับปรบไก่	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	-	*	*	11
หน้าทับสองไม้	*	*	*	*	*	*	*	*	*	-	-	*	*	-	11
ประกอบการแสดง	*	-	*	*	*	*	-	-	-	*	-	-	-	-	6
เพลงขั้นสูง	*	*	*	-	*	*	*	*	*	-	*	-	*	-	10
รวม	5	4	5	3	5	4	4	3	3	1	1	1	3	1	-

อภิปรายผลการศึกษาจากตาราง

1. อภิปรายผลจากบทเพลง

พบว่าเพลงที่มีการใช้เทคนิคในการขับร้องน้อยที่สุดคือเพลงขั้นพื้นฐานโดยศึกษาจากเพลงแขกบรเทศ เถา โดยครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ให้เหตุผลว่าเพลงในระดับขั้นพื้นฐานยังไม่ควรที่จะใช้เทคนิคมากเนื่องจากผู้ฝึกพึ่งเริ่มจะศึกษาดังนั้นเพลงในระดับนี้ควรใช้เทคนิคในระดับพื้นฐานที่จำเป็นในการขับร้องก็เพียงพอเพราะเมื่อขับร้องในเทคนิคดังกล่าวจนชำนาญแล้วก็จะสามารถพัฒนาในการร้องเทคนิคขั้นสูงต่อไปได้ดี

เพลงที่ใช้เทคนิคมากที่สุดคือเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่โดยศึกษาจากเพลงแขกมอญ เถา และเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย)โดยศึกษาจากเพลงทยอยใน เถา ทั้งสองเพลงมีการใช้เทคนิคที่เท่ากันซึ่งครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ให้เหตุผลว่าสาเหตุที่เพลงทั้งสองประเภทนั้นใช้เทคนิคมากที่สุดเนื่องจากเพลงที่นำมาใช้ในการศึกษาของทั้งสองประเภทมีความยาวจึงใช้เทคนิคมากแต่เทคนิคของทั้งสองเพลงแม้จะใช้เทคนิคที่เท่ากันแต่เทคนิคที่พบไม่เหมือนกันในบางเทคนิคเนื่องจากเป็นเทคนิคบางเทคนิคใช้ในเพลงเฉพาะประเภทนั่นเอง

เพลงประกอบการแสดงพบว่าใช้เทคนิคในการขับร้องไม่มากซึ่งครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ให้เหตุผลว่าเพลงประกอบการแสดงนั้นส่วนใหญ่จะไม่เน้นการเอื้อนและเทคนิคมากนั้นเพราะจะเน้นในเรื่องคำร้องมากกว่าเพื่อใช้ในการดำเนินเรื่องราวของการแสดงซึ่งในการแสดงบางครั้งใช้เพลง 2 ชั้นมาบรรจุในการบรรเลงและขับร้องประกอบการแสดงยังมีการดัดแปลงเสียใหม่โดยใส่คำร้องแทนเอื้อนในบางช่วงซึ่งบางเพลงถ้าขับร้องธรรมดาแล้วอาจใช้คำร้องความยาวเพียง 1 คำกลอนแต่เมื่อมาใช้ประกอบการแสดงคำร้องที่ใช้อาจยาวถึง 1 บทหรือ 2 คำกลอนนั่นเอง

เพลงขั้นสูง(เพลงเดี่ยว)โดยศึกษาจากเพลงพญาโศก 3 ชั้นพบว่าใช้จำนวนเทคนิคในการขับร้องเป็นอับที่ 2 ซึ่งครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ให้เหตุผลว่าเพลงที่ใช้เทคนิคมากที่สุดนั้นเป็นเพลงเถามีความยาวมากส่วนเพลงพญาโศกนั้นเป็นเพลง 3 ชั้นและมีเพียงท่อนเดียวจึงทำให้ใช้เทคนิคน้อยกว่าแต่เทคนิคที่ใช้ในเพลงพญาโศก 3 ชั้นเป็นเทคนิคที่พบต่างจากเพลงในประเภทอื่นๆ ในบางเทคนิคโดยเทคนิคดังกล่าวเป็นเทคนิคที่ยากและไม่จำเป็นในการขับร้องปกติทั่วไปคิดค้นขึ้นเพื่อความพิเศษในเฉพาะเพลงที่สำคัญๆ เมื่อร้องแล้วแสดงถึงความสามารถของผู้ขับร้องทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความพิเศษในเพลงที่ขับร้อง

2. อภิปรายผลจากเทคนิค

เทคนิคที่ใช้มากที่สุดโดยพบในเพลงทุกประเภทก็คือ ผันคำ กระทบ หางเสียง เทคนิคที่ใช้รองลงมาคือ ผันเอื้อน ครั่น สะดุดเสียง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ อธิบายว่าเทคนิคทั้ง 6 เทคนิคนี้ เป็นเทคนิคขั้นพื้นฐานที่นักร้องจะต้องฝึกให้ชำนาญดังนั้นเพลงในทุกประเภทจึงพบเทคนิคทั้ง 6 เทคนิคนี้ปรากฏอยู่ในการขับร้อง

เทคนิคการขับร้อง กระทบคำ ขยี้ลูกคอ ไถเสียง สะบัดเสียง ทั้ง 4 เทคนิคนี้พบเป็นลำดับที่ 3 โดยพบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ ประเภทหน้าทับทยอย และประเภทเพลงขั้นสูง ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์อธิบายว่าเทคนิคทั้ง 4 เทคนิคที่พบเป็นเทคนิคที่ยากขึ้นจากเทคนิคขั้นพื้นฐานซึ่งนักร้องที่จะสามารถขับร้องเพลงตัวอย่างในการศึกษาของเพลงทั้ง 3 ประเภทได้ดีจะต้องสามารถปฏิบัติเทคนิคทั้ง 4 เทคนิคให้ชำนาญจึงจะขับร้องเพลงทั้งหมดได้อย่างไพเราะ

เทคนิคการขับร้อง เหน่อ ห้อยเสียง เหินเสียง เกลือกลูกคอ พบการใช้เทคนิคละ 1 เพลงคือ เหน่อพบในเพลงประกอบการแสดง ห้อยเสียงพบในเพลงขั้นสูง เหินเสียงพบในเพลงประเภททยอย เกลือกลูกคอพบในเพลงประเภทหน้าทับปรบไก่ ซึ่งครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้อธิบายไว้ดังนี้

"เหน่อ" เป็นเทคนิคที่มักจะพบในเพลงประกอบการแสดงเพราะเพลงประกอบการแสดงใช้คำร้องมากและยังต้องคำนึงถึงทำนองของเพลงดังนั้นเสียงคำร้องหรือเสียงเอื้อนบางคำหรือบางเสียงจะเพี้ยนๆ แปล่งๆ หูไปบ้างจนกลายเป็นเอกลักษณ์ไป เช่น เพลงหุ่นกระบอกที่นำมาทำการศึกษา เพลงร่ายชนิดต่างๆ และเพลงโอ้ต่างๆ

"ห้อยเสียง" เทคนิคนี้พบในเพลงพญาโศก 3 ชั้นเป็นเทคนิคที่ใช้ออกเสียงคำแล้วให้ความรู้สึกว่ามันโศกเศร้าห่อเหี่ยวใจเพื่อเสริมให้เพลงนี้สื่ออารมณ์มากยิ่งขึ้น

"เหินเสียง" เทคนิคนี้พบในเพลงประเภททยอยเพราะเพลงประเภทนี้ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญในการร้องเนื่องจากเนื้อหาของเพลงเป็นไปในทางโศกเศร้าดังนั้นนักร้องจะทำอย่างไรให้โศกเศร้าจึงต้องมีเทคนิคนี้เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งเพลงประเภททยอยทางเครื่องและทางร้องมีความยาวไม่เท่ากันดังนั้นทางร้องจึงมีการปรุงแต่งให้พิสดารแสดงกำลังเสียงของนักร้องโดยเทคนิค "เหินเสียง" นี้จะต้องลากเสียงที่ยาวและต่อเนื่องทั้งยังต้องกลับมายังเสียงเดิมได้อย่างแม่นยำ จึงจะถือว่าร้องเพลงประเภทหน้าทับทยอยได้ดี

"เกลือกลูกคอ" เทคนิคนี้พบในเพลงจำพวกเพลงไทยสำเนียงมอญโดยเพลงที่นำมาใช้ในการศึกษาคือเพลงแขกมอญ เถา ซึ่งเป็นเพลงไปสำเนียงมอญเพลงหนึ่งจึงพบเทคนิคนี้

จากการศึกษาเทคนิคและวิธีการขับร้องของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ผู้วิจัยพบศัพท์ทางการขับร้องต่างๆ ที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ใช้ในการถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้เรียนทำให้เกิดความรวดเร็วในการเรียนรู้โดยพบทั้งสิ้น 6 คำโดยครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ อธิบายความหมายของศัพท์ทางการขับร้องต่างๆ ไว้ดังนี้

1. **ลูกตลาด** คือการร้องทำนองเอื้อนทำนองหนึ่งในตอนท้ายของเพลงไทยแต่อาจเป็นกลุ่มเสียงที่แตกต่างกัน โดยเพลงไทยจำนวนหลายเพลงมักจะใช้ทำนองเอื้อนทำนองนี้ลงท้ายก่อนที่จะจบท่อนด้วยเหตุนี้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ จึงเรียกทำนองเอื้อนนี้ว่า "ลูกตลาด" หมายความว่า ลูกเอื้อนเดิมๆ ที่พบบ่อยๆ เป็นประจำ

2. **ลูกเท่า** คือการร้องทำนองเอื้อนที่เริ่มจากเสียงตัวโน้ตแรกแล้วกลับมายังเสียงตัวโน้ตเดิม ตัวอย่างของทำนองเอื้อนที่เรียกว่า "ลูกเท่า" พบว่าการขับร้อง "ลูกเท่า" ของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ มีลักษณะที่แตกต่างจากทั่วไปกล่าวคือการใช้เสียงเอื้อนแทนโน้ตแต่ละตัวนั้นให้ใช้เสียงเอื้อน "อือ" ในการร้องเพราะนักร้องโดยทั่วไปที่ไม่ทราบหรือเรียนการขับร้องต่างสำนักกันก็มักจะใช้เสียงเอื้อน "เออ" ในการขับร้อง แต่ในบางกรณีเช่น การขึ้นต้นเพลง ซึ่งจะต้องมีความชัดเจนในการขับร้องก็จะใช้เสียงเอื้อน "เออ" ในการขับร้องและการร้องทำนอง "ลูกเท่า" นั้นสามารถดัดแปลงทำนองให้สละสลวยหรือวิจิตพิสดารได้ตามความเหมาะสมเนื่องจากในบางกรณี เช่น ในการขับร้อง "ลูกเท่า" ในเพลงประเภทหน้าทับทยอย จะมีการเอื้อน "ลูกเท่า" ดังกล่าวนี้ซ้ำติดต่อกันหลายครั้งจึงนิยมดัดแปลงให้การขับร้องแต่ละครั้งมีทำนองที่ไม่เหมือนกัน

3. **ลอยจังหวะ** คือในขณะขับร้องนั้นเมื่อถึงช่วงหนึ่งจะหยุดขับร้องและปล่อยให้จังหวะหน้าทับในเพลงดำเนินต่อไปจนครบจังหวะแล้วจึงขับร้องต่อในทำนองเอื้อนประโยคใหม่หรือคำร้องใหม่โดยจะพบในเพลงประเภทหน้าทับสองไม้(ทยอย) เนื่องจากเพลงประเภทนี้จะมีทำนองเอื้อนที่เรียกว่า "ลูกเท่า" เป็นจำนวนมากและมักจะเอื้อนทำนองดังกล่าวติดต่อซ้ำกันดังนั้นนักร้องจึงมักจะเอื้อนในทำนองเอื้อนเที่ยวแรกจากนั้นมักจะลากเสียงยาวในเสียงของโน้ตตัวสุดท้ายแล้วหยุดร้องโดยที่ไม่ร้องในทำนองเอื้อนที่ซ้ำกันและปล่อยให้หน้าทับดำเนินต่อไปจนครบเท่ากับความยาวของทำนองเอื้อนที่ไม่ได้ขับร้องแล้วจึงเริ่มร้องในทำนองเอื้อนประโยคใหม่หรือคำร้องใหม่นั่นเอง นอกจากนี้การ "ลอยจังหวะ" ยังเป็นเสมือนการแสดงถึงความสามารถของนักร้องในเรื่องของความแม่นในจังหวะอีกประการหนึ่ง

4. **ร้องท้าว** คือการร้องในทำนองที่เป็นการขึ้นในส่วนหัวของเพลงหุ่นกระบอกกล่าวคือในการร้องและบรรเลงเพลงหุ่นกระบอกนั้นเครื่องดนตรีคือซออู้จะสีบรรเลงในส่วนของทำนองเพลงหุ่นกระบอกนำมาก่อนจากนั้นจะทอดจังหวะให้ช้าลงเพื่อส่งให้นักร้องทำนองเอื้อนที่เรียกว่าการร้องท้าวเพื่อขึ้นหัวในการร้องเพลงหุ่นกระบอกก่อนที่จะร้องในส่วนของบทที่จะบรรยายเรื่องราวต่อไป

5. **ครวญ** คือการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกนั้นเมื่อร้องดำเนินเรื่องราวถึงในส่วนของบทที่เป็นลักษณะของบทที่มีอารมณ์โศกเศร้าเสียใจของตัวละครที่บทร้องนั้นกล่าวถึงก็จะมีการสอดแทรกทำนองร้องที่เป็นลักษณะของการเอื้อนเข้าไปในส่วนของบทร้องวรรคนั้นเพื่อบ่งบอกถึงอารมณ์ที่โศกเศร้าให้ชัดเจนยิ่งขึ้นในการขับร้องที่เรียกว่าการร้องครวญ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้อธิบายและจำแนกประเภทของการร้องครวญไว้คือ การร้องครวญนั้นจะแบ่งโดยใช้ลักษณะของอารมณ์ของบทร้องดังกล่าว คือถ้ามีความโศกเศร้ามากก็จะใช้วิธีการร้องครวญที่เป็นลักษณะการร้องแบบยาวเพื่อแสดงถึงอารมณ์โศกเศร้าที่มีมากแต่ถ้าในส่วนของบทดังกล่าวมีอารมณ์ที่โศกเศร้าน้อยก็จะใช้แบบสั้น

6. **ทางลง** คือการขับร้องในเพลงหุ่นกระบอกเพื่อแสดงให้วงดนตรีหรือคนพากย์นั้นทราบว่าต่อไปวงดนตรีจะรับด้วยเพลงหน้าพาทย์เพลงใดหรือทอดลงเพื่อให้ผู้พากย์ทำการพากย์เจรจากันของตัวหุ่นที่แสดงซึ่งการขับร้องในส่วนของทางลงนี้จะมีแบบแผนที่กำหนดไว้ตายตัวเพื่อเป็นทำเนียมที่แน่นอนและชัดเจนเพื่อความเข้าใจร่วมกันของทั้งสองฝ่ายคือนักร้องและนักดนตรี ในการร้องและเล่นหุ่นกระบอกกล่าวคือในการร้องเพลงหุ่นกระบอกนั้นจะจำแนกทางลงออกเป็นทางต่างๆดังนี้

1. ทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์ทางลงเพื่อเจรจาหรือพากย์
2. ทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงเชิด เพลงเสมอ เพลงรัว และเพลงลา
3. ทางลงเพื่อให้ดนตรีรับในเพลงโอด

เทคนิคและวิธีการขับร้องรวมไปจนถึงศัพท์ที่ใช้ในการถ่ายทอดที่พบจากการศึกษาล้วนแล้วแต่เป็นเทคนิคที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ใช้ในการขับร้องเพลงในประเภทหน้าทับต่างๆ และเพลงที่ยกตัวอย่างเพิ่มเติมโดยบางเทคนิคถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เช่น เทคนิคการขับร้อง “เหน่อ” โดยจะพบในการขับร้องเพลงหุ่นกระบอกซึ่งถือได้ว่าครูดวงเนตรเป็นผู้เดียวที่ใช้เทคนิคดังกล่าวส่งผลให้เมื่อขับร้องมีความไพเราะแปลกหูโดดเด่นจากนักร้องท่านอื่นๆ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาประวัติและเทคนิควิธีการขับร้องของ ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษาต่อไปดังนี้

1. ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านคีตศิลป์ไทยสามารถขับร้องเพลงได้มากทั้งเพลงประเภทเพลงเถาและเพลงประกอบการแสดงซึ่งบางเพลงหาฟังได้ยากและไม่มีผู้ขับร้องได้จึงควรมีการรวบรวมบทเพลงดังกล่าวไว้เป็นเอกสารทางวิชาการเพื่อบันทึกองค์ความรู้ไว้ไม่ให้สูญหาย

2. ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องของเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกซึ่งหลักการใช้และบทเพลงเฉพาะการแสดงหุ่นกระบอกมีมากมายอีกทั้งลักษณะของการร้องเพลงหุ่นกระบอกของครูดวงเนตร นั้นมีความโดดเด่นแปลกหูหรือที่เรียกว่าเสียงเหน่อดังนั้นจึงควรที่จะทำการศึกษาถึงหลักการและบทเพลงดังกล่าวรวมไปจนถึงแนวคิดของการร้องเพลงหุ่นกระบอกของครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ไว้เป็นความรู้ต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2540). **เทคนิคการขับร้องเพลงไทย**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

----------. (2549). **การศึกษาเทคนิคการขับร้องเพลงไทยบทพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดุริยางคศาสตร์ไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

กาญจนา อินทรสุนานนท์; มานพ วิสุทธิแพทย์; และเมธี พันธุ์วราทร. (2545). **การศึกษาวิเคราะห์เพลงระบำบ้านนาตำบลลูกเสือ อำเภอองค์รักษ์ จังหวัดนครนายก**. งานวิจัยทุนอุดหนุนของส่วนวิจัยและพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

กิตติวัฒน์ ขวัญมงคล. (2552) .**การศึกษาวิธีการขับร้องของ สมเศียร พานทอง *(ชาย เมืองสิงห์)***. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2549). **วิศิษฏศิลปินปี่นสยามฯ**. กรุงเทพฯ: ทริปเปิ้ลไอดีไซน์ แอดเวอร์ไทซิ่ง. ถ่ายเอกสาร.

ชัชชัย พวกดี. (2547). **การศึกษาเพลงไทยสำเนียงภาษา**. ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ชิโณรส ทรงดาวเรือง. (2546). **ศึกษาการขับร้องเพลงไทยประเภทเพลงทยอย ทางครู สุดจิตต์ ดุริยประณีต**.ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2533). **ดนตรีไทย โครงสร้าง อภิธานศัพท์ และสารสังเขป**. กรุงเทพฯ: รุ่งโรจน์การพิมพ์ .

ธิติ ทัศนกุลวงศ์. (2542). **ระเบียบวิธีการประพันธ์เพลงมโหรีโดยขนบของสำนักเสนาะดุริยางค์**. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

ณรงค์ เขียนทองกุล. (2529). **บ้านบางลำพู**. กรุงเทพฯ: พิฆเนศพริ้นท์ติ้ง เซนเตอร์.

ณรงค์ เขียนทองกุล. (2541). **บ้านบางลำพู ชุมชนดนตรีชาวบ้านที่ยิ่งใหญ่และเก่าแก่ของกรุงเทพฯ**. กรุงเทพฯ: มติชน.

ณรงค์ชัย ปิฎกรัชต์.(2542).**สารานุกรมเพลงไทย**. กรุงเทพฯ: เรือนแก้ว.

ถนอมศรี แสงทอง. (2540). **การศึกษาทางขับร้องเพลงไทยสำเนียงมอญ**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒม. ถ่ายเอกสาร.

พันธ์ศักดิ์ วรรณดี. (2543). **การศึกษาทางร้องเพลงตับต้นเพลงฉิ่ง 3 ชั้น**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒม. ถ่ายเอกสาร.

พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). **ดนตรีวิจักษ์**. กรุงเทพฯ: สยามสมัย.

มนตรี ตราโมท. (2545). **คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย**. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

มานพ วิสุทธิแพทย์และคณะ. (2545). **การสืบทอดเพลงไทยบ้านบางลำพู: วัฒนธรรมมุขปาฐะ**. งานวิจัย, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ยมโดย เพ็งพงศา. (2545). **ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีศิลป์กับคีตศิลป์ในวรรณคดีเรื่องขุนช้าง ขุนแผน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.

ยูร กมลเสรีรัตน์ .(2540). **คุณยายหุ่นกระบอก**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช

รจนา ผาดไพบูลย์. (2550). **การศึกษาเทคนิคการขับร้องประกอบการแสดงละครใน ของครูมัณฑนา อยู่ยั่งยืน : กรณีศึกษาเรื่อง อิเหนา ตอนบุษบาชมศาล-ตัดดอกไม้-ฉายกริช**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒม. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตยสภา. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ .

ราชบัณฑิตยสภา. (2545). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2545**. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญ .

เรณู โกศินานนท์. (2545). **นาฏดุริยางคสังคีตกับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

รุจี ศรีสมบัติ. (2543). **การวิเคราะห์ทางร้องเพลงชุดเสภาของครูศิริ วิชเวช**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒม. ถ่ายเอกสาร.

วันชัย เอื้อจิตรเมศ. (2541). **การวิเคราะห์เพลงเชิดหุ่นกระบอก**. กรุงเทพมฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา,สถาบัน. (2547). **การประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออก ชิงถ้วยพระราชทาน ครั้งที่ 24**. ชลบุรี: ไอ.ซี.ซี. อินเตอร์เนชั่นแนล.

สมพร เฉลียวศิลป์.(2547).**การศึกษาวิธีการขับร้องเพลงในตับนาคบาศ ของอาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน**. ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒม. ถ่ายเอกสาร.

สมหมาย โมกขศักดิ์. (2550). **ศึกษาภูมิปัญญาครูดนตรีไทย : กรณีศึกษาครูอุ่น บัวเอี่ยม.** ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สงัด ภูเขาทอง. (2539). **การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

สิริลักษณ์ ศรีทอง. (2550). **การศึกษาวิธีการขับร้องเพลงในตับนางลอยของครูศิริ วิชเวช.** ปริญญานิพนธ์ ศป.ม (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุกิจ พลประถม. (2538). **ดนตรีพื้นบ้านอีสาน.** อุดรธานี: ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุดรธานี.

เสาวนีย์ ซื่อตรง. (2540). **การวิเคราะห์ทางร้องเพลงแขกมอญ เถา.** ปริญญานิพนธ์ ศป.ม (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรนุช ยันตระหนก. (2547). **การศึกษาเพลงระบำประเภทเพลงขับร้อง ของมนตรี ตราโมท.** ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อรรณพ วรวานิช. (2547) .**การศึกษาชีวประวัติและวิธีการขับร้องของ ศรีสุดา รัชตะวรรณ.** ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2522). **ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทยภาค 1 ว่าด้วยหลักและทฤษฎีดนตรีไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: เทพนิมิตการพิมพ์.

อุมาภรณ์ กล้าหาญ. (2542). **เพลงโอ้ : เพลงประกอบการแสดงโขนละครไทย.** ปริญญานิพนธ์ ศป.ม. (มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างเพลงที่ได้รับถ่ายทอดและเกี่ยวข้องกับครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์

เพลงทยอยญวน เถา

เพลงทยอยญวน เถา เป็นเพลง เถา เพลงแรกที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการถ่ายทอดจากครูสุดจิตต์ ดุริยประณีต

สามชั้นเที่ยวแรก

ทางขับร้อง	----	----	---ม	---ร	---ร	---ม	รดฟ-	---ซ
บทร้อง			---คิด	---พลาง	---ทาง			---ทรง

ทางขับร้อง	----	---ม	--ซม	-ร-ม	รด-ร	มรดท	ลซ-ด	---ร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	--ซด	---ร	มรดฟ	----	----	--ลล	---ฟ
บทร้อง							--กันแสง	---ร่ำ

ทางขับร้อง	---ล	----	-ลดล	-ซลซซ	----	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	--ซซ	---ล	ซฟซล-ล	----	---ล	---ด	---ล
บทร้อง		--ซลอย	----			---ทำ	---ไว้	

ทางขับร้อง	---ด	รด-ล	--ดล	-ซ-ด	--ดล	--ซด	มรดม	----
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	-ซ-ล	ซม--	----	--รด	---ว(ธรมรด)
บทร้อง							--เป็นหนัก	---หนา

สามชั้นเที่ยวกลับ

ทางขับร้อง	----	---ด	---ท	รด-ม	-ร-ม	รดฟ-	---ซ	---ฟ
บทร้อง		---เดิม		---พลัด			---กำ	---จัด

ทางขับร้อง	----	---ม	--ซม	-ร-ม	รด-ซร	มรด-ท	ลซ-ด	---ร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	---ด	--ซร	มรด-ฟ	----	----	-ซ-ล	---ล
บทร้อง							-จาก-พา	---รา

ทางขับร้อง	----	----	-ลดล	-ซลซซ	----	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	---ล	--ฟซ	ดล-ซ	ล---	---ล	---ล	-ด--
บทร้อง		---มา		---อยู่		---คู	---หา	

ทางขับร้อง	---ด	รด-ล	--ดล	-ซ-ล	ซม-ม	-ซมล	--ดซ	----
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	-ซ-ด	---ล	-ซ-ด	มรด-ม	----
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	-ซ-ล	ซม--	----	-ด-ร	---ร(มรด)
บทร้อง							-ค่อย-คลาย	---ใจ

สองชั้นเที่ยวแรก

ทางขับร้อง	---ม	---ร	-ซ-ซ	---ล	-ซ--	ซมรด	มรดล	-ด-ร
บทร้อง	---มิ	---สา	---มา	---ซ้ำ				

ทางขับร้อง	---ม	-ซมล	-ม-ล	---ซ	---ล	----	-ลดล	-ซ-ซ
บทร้อง			-ให้-จำ	---จาก				

ทางขับร้อง	----	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ	---ด	-ซ-ม	---ม	ซล-ล
บทร้อง					---พลัด	---พราก	---ถ้ำ	---ทอง

ทางขับร้อง	---ด	รด-ล	--ดซ	----	-ซ-ล	-ซ-ม	---ด	---ร(ธรมรด)
บทร้อง							---ผ่อง	---ใส

สองชั้นเที่ยวกลับ

ทางขับร้อง	---ด	---ร	---ซ	-ม-ซ	----	-มรด	รดฟล	-ด-ร
บทร้อง	---อก	---เอ๋ย	---ไม่	---เคย				

ทางขับร้อง	---ม	-ซมล	ด-ลล	---ล	----	----	--ดล	ซลซ-ซ
บทร้อง			--จะเดิน	---ไพร				

ทางขับร้อง	----	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ	---ซ	--ดซ	---ม	-ล-ล
บทร้อง					---เคย	--สำราญ	---แต่	---ใน

ทางขับร้อง	---ด	รด-ล	--ดซ	----	-ซ-ล	-ซ-ม	-ซ-ม	--รร(มรด)
บทร้อง							---พระ	--บุรี

ชั้นเดียวเที่ยวแรก

ทางขับร้อง	-ม-ม	-ม-ล	---ซ	-ด-ร	---ซ	---ซ	ม--ล	-ซ-ซ
บทร้อง	-ครั้ง-นี้	-ตก-ไร้			---ได้	---ยาก		

ทางขับร้อง	----	----	-ซ-ม	-ม-ล	-ซ-ม	--รซ	---ด	--รร(มรด)
บทร้อง			-ลำ-บาก	-ชอก-ช้ำ			---บ	--ทศรี

ชั้นเดียวเที่ยวกลับ

ทางขับร้อง	-ด-ร	--ซซ	----	-ด-ร	---ซ	--มล	--ดล	ซลซ-ซ
บทร้อง	-เกือก-ทอง	--จะรอง			---ก็	--ไม่มี		

ทางขับร้อง	----	----	ซม-ม	-ซซซ	---ม	--รซ	---ร	---ร(มรด)
บทร้อง			จะเหยียบ-ย่าง	-จรลี			---กล	---ใด

เพลงเขมรไทรโยค เถา

เพลงเขมรไทรโยค เถา เป็นตัวอย่างเพลงของสายการขับร้องสำนักครูหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ ได้รับการถ่ายทอดจากครูจันทนา พิจิตรครุการ เมื่อครั้งเป็นครูสอนที่โรงเรียนสายปัญญา

สามชั้นท่อน ๑

ดนตรีนำ	----	-ด-ด	--รร	ฟรดล	----	-ด-ล	ซลดล	ซฟ-ซ
บทร้อง								

ดนตรีนำ	----	-ล-ซ	ฟซลซ	ฟร-ฟ	---ร	-ฟ--	-ร-ซ	ฟฟฟฟ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	--ฟฟ	---ฟ	--ซฟ	มรด-ฟ	---ซ	ฟล-ด
บทร้อง			--บรรยาย	---ความ			---ตาม	---ไท้

ทางขับร้อง	-ลทล	---ล	--ดล	ลซฟ-ซ	----	--ซฟ	--ซล	ซฟ-ฟ
บทร้อง						--เสด็จ		---ยาตร

ทางขับร้อง	ซ-ฟซ	ฟร-ร	--ฟร	ดรด-ร	ดล-ดซ	ฟซลด	----	----
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ซ	---ล	---ด	-ร-ฟ	--มฟ	ซลซ-ซ	ฟ-ซฟ	มรด-ร
บทร้อง				---หนา		---น้อง		---เอย

ทางขับร้อง	----	-ล-ล	--ดล	ซลซ-ซ	ฟรฟ-ฟร	ดรด-ฟ	---ฟ	ซลซ-ซ
บทร้อง		-ยัง-ไทร		---โยค			---ประ	---พาส

ทางขับร้อง	--ฟล	---ล	--ดล	ลซฟ-ซ	----	--ซซ	---ล	ซฟ-ฟ
บทร้อง						--พนา		---สน

ทางขับร้อง	ท--ฟ	ซ---	ฟซ--	ฟร-ร	--ฟร	รดล-ร	---ฟ	มฟซฟ-ฟ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	----	---ซ	---ล	ซลซดฟ	---ซ	ลซฟ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	---ด	---ร	---ฟ	ซฟ-ร	--ฟร	ดรด-ร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	--ดล	----	---ด	รด-ล	----	-ด-ล	--ดล	ลซฟ-ซ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ	----	----	ด-ฟร	---ร
บทร้อง							---เจ้า	---ก็

ทางขับร้อง	--ซฟ	----	-ฟ-ซ	ฟซฟ-ฟ	----	-ฟ-ซ	---ล	ซฟล-ล
บทร้อง						-ไม่-เคย		---เห็น

ทางขับร้อง	--ดซ	ลซ-ด	---ร	มรด-ล	----	-ด-ล	--ดล	ลซฟ-ซ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	---ซ	ลซ-ดซ	ลซฟ-ซ	--ฟร	----	----	----
บทร้อง								

สามชั้นท่อน 2

ทางขับร้อง	----	---ฟ	-ร-ฟร	ดรด-ล	---ฟ	---ร	--ฟร	ดรด-ร
บทร้อง		---ไม้		---ไล่	---หลาย	---พันธุ์		---คละ

ทางขับร้อง	---ด	รดล-ร	--ฟร	ดรด-ฟ	--รฟ	---ร	-ซ-ล	ซฟซดลล
บทร้อง				---ขึ้น		---ปะ		---ปน

ทางขับร้อง	----	----	---ด	รด-ซ	----	--ลซทฟ	---ล	รด-ด
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	--ฟร	ดรด-ร	--ดล	---ล	--ดล	ลซฟ-ซ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	---ฟ	ซฟ-ซ	--ฟร	-ด-ร	-ฟ-ซ	ฟลซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	---ซ	ลซดซ	ลซฟ-ฟ	ท-ฟซ	ฟร-ด	-ล-ดร	ดล-ร
บทร้อง				---หนา		---เจ้า		---เอย

ทางขับร้อง	----	--ซฟล	---ล	ซฟซล-ล	---ด	ลดรด-ล	ด-ลด	ซฟ-ล
บทร้อง		--ที่ชาย		---ซล		---เขา	--ชะโงก	

ทางขับร้อง	----	---ล	--ดล	ลซฟ-ซ	----	---ฟ	--ซล	ซฟ-ฟ
บทร้อง				---เป็น		---โกรก		ธาร

ทางขับร้อง	--ฟซ	--ฟซ	--ฟร	----	---ด	ล--ด	ซลซ-ฟ	ร--ฟ
บทร้อง					น้ำ	---พุ	---พุ่ง	---ซ่า

ทางขับร้อง	ร-ฟซ	ฟร--	----	----	(ซลดร	ดรฟซ	ฟรดล	รดลซ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	ดลซฟ	ลซฟร)	----	----	---ล	ด--ฟ	---ฟ	ร--ฟ
บทร้อง					---ไหล	---ฉ่า	---ฉาด	---ฉาน

ทางขับร้อง	ท-ฟซ	ฟร--	----	----	(ดรดล	รดลซ	ดลซฟ	ลซฟร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	รรฟร	ฟด-ร)	----	---ล	ด-ฟร	ดรด-ด	----	--ซซ
บทร้อง				---เห็น				--ตระการ

ทางขับร้อง	---ล	ซฟ--	(ซฟลซ	ดลรด	รลรด	รลรด	ฟรดล	-ซ-ฟ)
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	-ฟ-ฟ	ซ--ฟ	ร--ฟ	----	----	---ฟ	ร--ฟ
บทร้อง		-มัน-ไหล	---จ้อก	โครม---			---จ้อก	---โครม

ทางขับร้อง	----	-ฟ-ฟ	---ฟ	ร--ฟ	ร--ฟ	ร--ฟ	ร--ฟ	---ฟ
บทร้อง		-มัน-ดัง	---จ้อก	---จ้อก	---จ้อก	---จ้อก	---โครม	---โครม

สองชั้นท่อน 1

ทางขับร้อง	----	-ด-ล	--ดล	ซฟ-ซ	--ลซ	ฟร-ฟ	---ซ	ฟซฟ-ฟ
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ซ	ฟ--ฟ	ด--ด	--ลล	---ล	ดฟ-ฟ	ลซ-ซ	ฟฟ-ฟ
บทร้อง	---น้ำ	---ใส	---ไหล	--จนดู		---หมู่	---มั	-ส-ยา

ทางขับร้อง	ท-ฟซ	ฟร-ล	--ดซ	ฟซลด	---ร	ดมร-ร	----	----
บทร้อง								

ทางขับร้อง	--ฟฟ	-ล-ล	ด--ล	ฟซล-ล	---ล	ดฟ-ฟ	ลซ-ฟ	ท--ฟ
บทร้อง	--กี่เหล่า	---หลาย	---ว่าย	---มา		---ก็	---เห็น	---โฉม

ทางขับร้อง	ท-ฟซ	ฟร--	----	---ฟ	----	----	---ล	ฟล-ล
บทร้อง							---น้อง	---เอย

ทางขับร้อง	----	----	---ฟ	ร-ฟฟ	ร-ซฟ	----	---ซ	---ล
บทร้อง			---เจ้า	--ก็ไม่			---เคย	---เห็น

ทางขับร้อง	--ดท	-ด-ล	--ดล	ซฟ-ซ	--ฟซ	ลซฟ-ซ	--ฟร	----
บทร้อง								

สองชั้นท่อน 2

ทางขับร้อง	---ร	--ดร	ฟ--ร	ด--ด	รดล-ดร	ฟรด-ล	ลซฟ-ล	-ล-ล
บทร้อง	---ยิน	--ปักษา	---ซ้อง	---เสียง		---เพียง		-ประ-โคม

ทางขับร้อง	----	---ด	----	รด-ล	--ดล	ซฟ-ซ	----	----
บทร้อง								

ทางขับร้อง	-ซ-ล	-ด-ร	-ด-ม	รมร-ร	----	----	-ซรม	รมร-ร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	-ฟ-ล	---ล	--ลด	--ลล	---ล	ดฟ-ซ	ล--ฟ	ร--ฟ
บทร้อง	-เมื่อ-ยาม	---เย็น	--พยับ	--โพยม		---ร้อง	---เรียก	---รัง

ทางขับร้อง	---ซ	ฟร--	-ด-ซ	--ฟฟ	---ซ	ฟร--	(-ล-ซ	-ฟ-ร)
บทร้อง			-เสียง-นก	--ยูงทอง				

ทางขับร้อง	----	----	-ล-ซ	-ร-ฟ	---ซ	ฟร--	(-ล-ซ	-ฟ-ร)
บทร้อง			-มัน-ร้อง	-โด่ง-ดัง				

ทางขับร้อง	----	---ด	----	-ลซ-ฟ	(--ลซ	ฟซลด	--ฟร	ดลซฟ)
บทร้อง		---หู		-เรา-ฟัง				

ทางขับร้อง	-ฟ-ซ	---ฟ	--ฟร	ฟร-ฟ	-ฟ-ฟ	-ร-ร	-ร--	ฟร-ฟ
บทร้อง	-มัน-ร้อง	---ดัง	--กระโต้ง	---โห่ง	-มันดัง	-ก๊อก-ก๊อก	-ก๊อก--	กระโต้ง-โห่ง

ชั้นเดียวท่อน 1

ทางขับร้อง	--ดล	ซฟ-ซ	--ลซ	ฟร-ฟ	----	ลซ-ล	-ดฟซ	-ฟ-ซ
บทร้อง						เสด็จ-ไพร		-ไทร-โยค

ทางขับร้อง	---ร	ฟรด-ร	ดล-ด	--ดล	--ร-	ลล-ซ	ล--ด	ซลซฟ-ฟ
บทร้อง			---ยล	--ประพาส		ระดา-ดาด	---รุก	---ขา

ทางขับร้อง	ซฟร-ฟร	ดรด-ฟ	--ซซ	ฟล-ล	---ด	---ล	--ดล	ซฟ-ซ
บทร้อง			--พนา	---ศรี				

ทางขับร้อง	---ล	ซฟ-ซ	ด-ฟซ	---ล	ด-ดซ	ลซฟ-ซ	--ฟร	----
บทร้อง	---น้อง	---เอย	--ไม่เคย	---เห็น				

ชั้นเดียวท่อน 2

ทางขับร้อง	---ฟ	--รฟ	---ด	ล--ร	ด-ดร	ฟรด-ล	---ซ	--ลล
บทร้อง	---เขา	--ชะงุ้ม	---โงก	---เงื้อม			---เหลือม	--คีรี

ทางขับร้อง	-ด-ร	---ฟ	ดล-ด	ล--ด	--ฟร	ดรด-ล	---ล	--ลล
บทร้อง	-อยู่-ริม	---ที่	---ช่อง	---ธาร			---ชาน	--ศิลา

ทางขับร้อง	-ล-ซ	-ร-ฟ	(-ล-ซ	-ฟ-ร)	-ล-ซ	-ร-ฟ	(-ล-ซ	-ฟ-ร)
บทร้อง	-น้ำ-พุ	-พุ่ง-โพน			-ไหล-โจน	-แผ่น-ผา		

ทางขับร้อง	---ล	ด-รฟ	----	----	-ฟซฟ	--รร	--รร	--ฟฟ
บทร้อง	---เห็น	--เหมาะตา			-มันไหลมา	--คักคัก	--คักคัก	--กระเซ็น

เพลงไอยเรศ 3 ชั้น

เพลงไอยเรศ 3 ชั้น เป็นตัวอย่างเพลงของสายการขับร้องสำนักบ้านฝั่งธน ของครูจางวางทั่ว พาทยโกศล ที่ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์ได้รับการถ่ายทอดจากครูฉวีวรรณ เปลี่ยนทันผล เมื่อครั้งมีโอกาสร่วมขับร้องกับวงเสริมมิตรบรรเลง

ท่อน 1

ทางขับร้อง	---ม	---ซ	--ดล	-ซ-ม	--ซร	-ม-ซ	-ด-ล	-ซ-ม
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ด	---ร	---ม	---ซ	--ดล	-ซ-ฟ	-ซ-ร	---ร
บทร้อง							---เดิน	---ทาง

ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-ร	--ซม	-ร-ม	รท-ล	---ซ
บทร้อง							---มา	---ข้าง

ทางขับร้อง	--ลท	ลซ-ท	ลซ-ท	--รล	----	----	---ล	---ล
บทร้อง							---เชิง	---เขา

ทางขับร้อง	--รล	-ทลซ	--รร	---ด	-ร-ม	รด-ฟ	---ซ	---ซ
บทร้อง			--เวลา	---บ่าย			---บัง	---เงา

ทางขับร้อง	----	---ท	ลซ-ท	--รล	----	----	---ท	ลซ-ล(รลทลร)
บทร้อง							---เงื้อม	---ผา

ท่อน 2

ทางขับร้อง	----	----	---ด	ร--ล	-ด--	----	---ร	--มร
บทร้อง			---ชม	---สัตว์			---จั	--ตุบาท

ทางขับร้อง	-ม-ซ	---ล	--ดล	-ซ-ล	ซม--	----	---ม	---ม
บทร้อง							---นา	---นา

ทางขับร้อง	----	----	---ร	ม--ร	ม-ซม	รด-ม	---ซ	--ลล
บทร้อง			---เกลื่อน	---กลาด			---ดา	--ษดา

ทางขับร้อง	----	---ล	--ดล	-ซ-ล	--ซม	----	--ลล	---ล
บทร้อง							--พนา	---ลัย

ทางขับร้อง	----	----	---ด	-ล-ร	---ด	----	---ซ	---ซ
บทร้อง			---อ้อย	---ช้าง			---เป็น	---รอย

ทางขับร้อง	----	---ล	ซม-ล	--ดซ	----	----	---ด	-ล-ด
บทร้อง							---ช้าง	---ชัก

ทางขับร้อง	ซ---	----	---ร	---ม	รด-ม	----	---ร	---ด
บทร้อง			---กิ่ง	---ก้าน			---ราน	---หัก

ทางขับร้อง	-ร-ม	รด-ม	รด-ม	--ซร	----	----	-ร-ด	-ร-ด(รลทดช)
บทร้อง							-ลง-ใหม่	---ใหม่

ท่อน 3

ทางขับร้อง	----	----	---ซ	---ม	----	---ม	ร-ดร	มรซม-ม
บทร้อง			---หู	---กวาง		---กวาง		---กิน

ทางขับร้อง	----	---ร	มรซร	มรดร	--ดล	----	--ซม	---ซ
บทร้อง							--ระบัด	---ใบ

ทางขับร้อง	----	---ด	---ร	มรดร	--ดล	---ซ	--ดล	-ซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	--ซม	---ร	---ม	รด-ม	---ด	---ม	-ซ-ล	ซมซล-ด
บทร้อง					---แล้ว	---แล่น		---โลด

ทางขับร้อง	----	----	-ด-ร	ดรด-ด	----	----	---ม	---ซ
บทร้อง							---โดด	---ไล่

ทางขับร้อง	ม---	---ด	---ร	มรดม	---ซ	----	---ร	---ร
บทร้อง							---ลอง	---เชิง

ทางขับร้อง	---ม	รด--	---ล	---ล	---ด	รด-ซ	---ม	--ซล
บทร้อง			---ซง	---โค		---โค	---เข้า	

ทางขับร้อง	----	---ด	---ร	มรดม	---ซ	----	-ด-ร	---ด
บทร้อง							-อยู่-เงา	---ร่ม

ทางขับร้อง	----	----	--ลด	---ล	---ด	----	---ซ	---ม
บทร้อง			--บ้างตาม	---ติด			---ชิด	---ชม

ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	-ซ-ล	--ซม	----	---ด	--รร
บทร้อง							---ถึก	--เถลิง

ทางขับร้อง	--ซร	-มรด	---ล	---ล	-ดรด	---ซ	-ด-ม-	ซล--
บทร้อง			---ตา	---เสือ		---เสือ	---ซุ่ม	

ทางขับร้อง	--ดล	-ซ-ม	รดรม	-ซ-ล	----	----	-ล-ร	---ด
บทร้อง							-อยู่-ซุ้ม	---เชิง

ทางขับร้อง	----	----	--ทท	-ร-ท	----	---ซ	ม--ล	----
บทร้อง			--ทหาร	---ยิง		---วิ่ง	---เปิง	

ทางขับร้อง	--ดซ	---ล	---ด	---ร	-มซร	มรดล	-ซ-ม	---ซ
บทร้อง							-เข้า-ป่า	---ไป

ท่อน 4

ทางขับร้อง	----	---ม	รด-ร	ซม-ม	---ร	---ม	รด-ร	ซม-ม
บทร้อง								

ทางขับร้อง	---ร	มรดม	---ซ	ลซมล	---ร	มร-ม	รด-ด	-ล-ล
บทร้อง							---ชุ้ม	---หมู

ทางขับร้อง	--ดซ	----	-ซ-ล	ซลซ-ซ	----	----	---ซ	-ด-ม
บทร้อง							---หมู	---หยุด

ทางขับร้อง	---ซ	---ล	--ดล	-ซ-ล	ซมซม	รด-ม	---ล	---ซ
บทร้อง							---ยืน	---เบียด

ทางขับร้อง	---ล	----	---ม	-ซ-ร	มรดม	--ซร	มรซร	มรดร
บทร้อง			---เห็น	---ตัว				

ทางขับร้อง	ดลดล	-ซ-ม	รดรม	-ซ-ล	--ดล	-ซ-ด	---ม	---ร
บทร้อง							---กลัว	---เกลียด

ทางขับร้อง	---ม	---ม	รด-ม	-ซ-ล	---ด	รด-ล	--ดล	-ซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	ซมซม	-ร-ม	รด-ร	มรดม	----	----	--ดด	---ด
บทร้อง							--ไม่เข้า	---ใกล้

ทางขับร้อง	-ร-ม	รด--	---ด	--มม	ซล-ด	รด-ล	--ซซ	--ดซ
บทร้อง			---พระ	--ให้เร่ง			--พหล	

ทางขับร้อง	ลซม-	---ล	--ดล	-ซ-ล	ซมซม	รด-ม	---ล	--ลล
บทร้อง							---พ	--ลไกร

ทางขับร้อง	----	----	---ร	---ร	มรดม	--ซร	--ดด	-รดล
บทร้อง			---มา	---ใน			--พนม	

ทางขับร้อง	--ดล	-ซ-ด	--ซร	มรดม	----	----	--รร	---ร(ซรมรด)
บทร้อง							--พนา	---วัน

เพลงสุริโยทัย เถา

เพลงสุริโยทัย 2 ชั้น เป็นเพลงเก่าซึ่งเลียนทำนองจากเพลงเขมร ที่มีทำนองไพเราะ และชื่อของเพลงก็น่าเคารพ ด้วยเป็นพระนามของสมเด็จพระศรีสุริโยทัยยอดวีรกษัตรี ของไทยที่ยอมเสียสละพระชนม์ชีพของพระองค์เพื่อพระสวามี และประเทศชาติ นายโชติ ดุริยประณีตได้นำมาแต่งขึ้นเป็น 3 ชั้น และชั้นเดียวทั้งทางดนตรีและทางร้องให้ครบเป็นเถา โดยเพลงสุริโยทัย เถา นี้ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เป็นผู้ขับร้องเป็นคนแรก

สามชั้นเที่ยวแรก

ทางขับร้อง	----	---ร	---ม	รมร-ร	---ด	มรด-ม	--ซม	รมร-ร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	---ล	---ม	--ซล	ซมซ-	---ม	ซล-ล
บทร้อง			---พระ	---จ้า			---แม่	---ศรี

ทางขับร้อง	--ดล	---ด	--ซร	-มรดร	ดล--	---ล	--ดล	-ซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	ซม-ซ	ลซ-ม	--ซม	-ร-ม	รด--	-รมม	--ซม	รด-ร
บทร้อง						-สุริโย		---ทัย

ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-ร	----	----	---ด	-ฟ-ล
บทร้อง							---สูญ	---สิ้น

ทางขับร้อง	---ด	---ล	--ดล	-ซ-ด	----	----	--มร	---ร
บทร้อง							--พระขนม์	---ไป

ทางขับร้อง	----	---ม	รด-ม	-ซ-ล	---ด	-รดล	--ดล	-ซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	--ซม	---ม	--ซม	-ร-ม	รด--	----	-ด-ม	-ซ-ร(-ด-ร)
บทร้อง							-อย่าง-หาญ	---กล้า

สามชั้นเที่ยวกลับ

ทางขับร้อง	----	---ร	---ม	รมร-ร	---ด	มรด-ม	--ซม	รมร-ร
บทร้อง								

ทางขับร้อง	----	----	-ล-ม	---ม	--ซล	ซมซ-	---ด	ล--ล
บทร้อง			-เพราะ-เถิด	---ศึก			---ฮึก	---ถึง

ทางขับร้อง	--ดล	---ด	--ซร	-มรดร	ดล--	---ล	--ดล	-ซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	ซม-ซ	ลซ-ม	--ซม	-ร-ม	รด--	--มซ	ม-ซม	รดรร
บทร้อง						---อยุ	----	--ธยา

ทางขับร้อง	----	----	-ร-ม	รมร-ร	----	----	---ด	--ดล
บทร้อง							---โดย	--เสด็จ

ทางขับร้อง	---ด	---ล	--ดล	-ซ-ด	----	----	---ม	--รร
บทร้อง							---พั	--สดา

ทางขับร้อง	----	---ม	รด-ม	-ซ-ล	---ด	-รดล	--ดล	-ซ-ล
บทร้อง								

ทางขับร้อง	--ซม	---ม	--ซม	-ร-ม	รด--	----	-ด-ร	---ร
บทร้อง							-ออก-ชิง	---ชัย

สองชั้นเที่ยวแรก

ทางขับร้อง	----	---ร	---ม	รมร-ร	--ลซ	ม--ซ	มซ-ล	---ม
บทร้อง					--พระแม่	---เจ้า	---ทรง	---เครื่อง

ทางขับร้อง	--ซล	----	--ดล	-ซ-ล	ซม--	-ร-ม	--ซม	รด-ร
บทร้อง						-อย่าง-ชาย		---ชาติ

ทางขับร้อง	-ด-ร	----	--ดด	-ฟ-ด	----	-ซ-ล	-ด-ด	--รด
บทร้อง			--เสมือน	---องค์			---อุ	--ปราช

ทางขับร้อง	---ร	----	--ซม	-ร-ม	รด--	----	--รร	-ด-ด(---ร)
บทร้อง							--อำนาจ	---ใหญ่

สองชั้นเที่ยวกลับ

ทางขับร้อง	----	---ร	---ม	รมร-ร	---ม	--ซซ	---ล	---ล
บทร้อง					---ขับ	--คชา	---ตาม	---มา

ทางขับร้อง	----	----	--ดล	-ซ-ล	ซม--	----	-ร-ด	---ร
บทร้อง							-ไม่-ห่าง	---ไกล

ทางขับร้อง	----	----	--รล	---ล	ด---	-ซ-ล	ด-รร	--รร
บทร้อง			--พระเนตร	---ตั้ง			--ระวัง	--ระไว

ทางขับร้อง	----	----	--ซม	-ร-ม	รด--	----	--รม	-ซ-ร
บทร้อง							--สวา	---มี

ชั้นเดียวเที่ยวแรก

ทางขับร้อง	----	----	ซม-ม	ล-ลซ	-ล-ล	ดลซม	---ม	--รร
บทร้อง			ข้าศึก-หมาย	ฟัน-กษัตริย์	----	----	---ภั	--สดา

ทางขับร้อง	----	----	รล-ด	-ร-ด-	---ด	-รดม	--ดร	---ด(---ร)
บทร้อง			พระแม่-ไส	-ช้าง-มา			--อย่างเร็ว	---รี

ชั้นเดียวเที่ยวกลับ

ทางขับร้อง	----	----	มม-ซ	-ด-ม	---ล	ดลซม	---ร	--รร
บทร้อง			เข้ากั้น-กาง	-ขวาง-กัน			---ภู	--บดี

ทางขับร้อง	----	----	ลด-ร	-ลดด	---ด	-รดม	--มร	---ม(---ร)
บทร้อง			ถูกขอ-ง้าว	-สิ้นชีวี			--เพราะความ	---รัก

ภาคผนวก ข
การถ่ายทอดวิชาขับร้องให้แก่ลูกศิษย์

ผลงานด้านการถ่ายทอดวิชาขับร้องให้แก่ลูกศิษย์

ครูดวงเนตร ดุริยพันธุ์เป็นผู้อุทิศตนเพื่อการเผยแพร่วิชาการขับร้องเพลงไทยทั้งยังเป็นนักร้องที่มี ชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในวงการดนตรีไทย นอกจากนี้ยังสอนให้แก่ผู้ที่สนใจโดยไม่คิดค่าตอบแทน นอกจากนี้ได้รับเชิญเป็นวิทยากรทางขับร้องตามสถาบันต่างๆทำให้ท่านมีลูกศิษย์มากมายเป็นกำลังสำคัญที่จะสืบสานดนตรีไทยทำให้ลูกศิษย์ได้ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงในปัจจุบัน อาทิ

1. นางมัณฑนา อยู่ยั่งยืน	ดีตศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
2. นางศิริญาณี กิ่มเปี่ยม	ดีตศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
3. นางนิรมล นุชทรัพย์	ดีตศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
4. นางนิสา ถนอมรูป	ดีตศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
5. นายกัญจนปกรณ์ แสดงหาญ	ดีตศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
6. นายกำจรเดช สดแสงจันทร์	ดีตศิลปิน สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
7. นางสาวปิยฉัตร ใจช่วย	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
8. นายประจักษ์ อยู่เจริญ	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
9. นางสาวสุพักตร์เพ็ญ เฉลิมพันธุ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กรมศิลปากร
10. นายสมนึก งามพร้อม	ดุริยางค์กองทัพเรือ
11. อาจารย์สมหมาย โมกขศักดิ์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
12. อาจารย์อาภรณ์ ทองไกรแสน	วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
13. อาจารย์นุชจิรา สุขพันธุ์	วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
14. อาจารย์มยุรี สุขกลัด	วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
15. อาจารย์ปกครอง ทองสมบัติ	วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
16. อาจารย์สมพร ทองสีเขียว	วิทยาลัยนาฏศิลป์โคราช
17. อาจารย์สุระชัย สีบุบผา	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
18. อาจารย์ฉัตราพร ดวงสร้อย	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
19. อาจารย์บุญสม ทรัพย์สิน	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
20. อาจารย์นงนุช สุนทรสุข	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

21. อาจารย์อรุณ สังพาลี	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
22. อาจารย์แสงจันทร์ อรรถกฤษณ์	วิยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี
23. อาจารย์ปิยภรณ์ มีมั่งคั่ง	วิยาลัยนาฏศิลป์สุพรรณบุรี
24. อาจารย์ปัทมา วุฒิประดิษฐ์	วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี
25. อาจารย์ศิริวรรณ แก้วเพ็งกรอ	วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
26. อาจารย์ชุลี เมธาศุภสวัสดิ์	วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
27. อาจารย์เชาวลิษ ทองคำ	วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
28. อาจารย์วาสนา ซึ่งรำ	วิทยาลัยนาฏศิลป์กาฬสินธุ์
29. นายอนุรักษ์ บุญพยนต์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
30. นางสาวหัสดี ศรีวิลัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
31. นางสาวสายวริน พิณทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
32. นางสาวกัญญา ใจเกื้อ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
33. นางสาววิลาวรรณ สีนวล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
34. นาย อานนท์ กาญจนโพธิ์	วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง
35. นาย ปิยะพงษ์ แว่นสุวรรณ	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี
36. นางสาวยุพา เอี่ยมชม	วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายอนุรักษ์ บุญพยนต์
วันเดือนปีเกิด	20 มีนาคม พ.ศ.2528
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	67/123 หมู่บ้านพฤกษา 33 ซอย 17 หมู่ 10 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครูสอนวิชาดนตรีไทย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนครนนท์วิทยา 4 วัดบางแพรกเหนือ ต.สวนใหญ่ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539	การศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดโบสถ์ อ.บางบาล จ.พระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2545	การศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา จากโรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์ อ.สามพราน จ.นครปฐม
พ.ศ. 2549	การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีไทย ภาควิชาศิลปนิเทศ คณะมนุษยศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2553	การศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชามนุษยดุริยางควิทยา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ